

Programmabegroting 2023

Gemeente Eemsdelta



Programmabegroting 2023

Gemeente Eemsdelta

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
Leeswijzer	5
Inleiding	6
Samenstelling bestuur en raad	10
Programmateksten	12
Programma 0. Bestuur en ondersteuning	13
Programma 1. Veiligheid	17
Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat.....	21
Programma 3. Economie	25
Programma 4. Onderwijs.....	31
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie	36
Programma 6. Sociaal domein	44
Programma 7. Volksgezondheid en milieu.....	57
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	69
Programma 9. Algemene dekkingsmiddelen	80
Programma 10. Overhead	85
Paragrafen	89
Paragraaf A. Lokale heffingen	90
Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	90
Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.....	113
Paragraaf D. Financiering	121
Paragraaf E. Bedrijfsvoering	121
Paragraaf F. Verbonden partijen	132
Paragraaf G. Grondbeleid	132
Paragraaf H. Aardbevingen de Baas	141
Paragraaf I. Eemsdelta in Balans	144
FINANCIËLE BEGROTING	147
Uiteenzetting financiële positie	149
Overzicht baten en lasten per programma	155
Overzicht baten en lasten per taakveld	157
Overzicht incidentele baten en lasten per programma	160
Geprognoseerde balans	164
Overzicht investeringen.....	165

Overzicht financieringsmiddelen.....	166
Overzicht reserves en voorzieningen	167
EMU saldo	171

Bijlagen:

Bijlage 1: Lijst met afkortingen.....	172
Bijlage 2: Berekening algemene uitkering gemeentefonds.....	173
Bijlage 3: Taakveldenoverzicht per product.....	174

LEESWIJZER

Deze gemeentebegroting 2023 is opgebouwd uit drie delen:

1. Programmaplan

Het programmaplan is het inhoudelijke deel van de begroting. In dit deel staat wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen in 2023. In het programmaplan geven we per deelprogramma een overzicht van de lasten en baten. In de begroting is een specificatie van de lasten en baten gegeven op taakveld-niveau.

Programma-indeling

Bij de vaststelling van de Kadernota 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het handhaven van de huidige programma-indeling 2022 voor de begroting 2023 en verder.

Op basis van mutaties in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is er in programma 6, sociaal domein, sprake van een nieuwe indeling van de taakvelden. Het aantal taakvelden is hier uitgebreid.

Per programma wordt een analyse gegeven van de financiële mutaties ten opzichte van de begroting 2022. Een deel van de afwijkingen komt voort uit raadsbesluiten die de raad eerder heeft genomen zoals de kadernota 2023, tussenrapportages en de begroting van 2022. Dit is dan in de toelichting aangegeven. Een negatief bedrag bij de lasten, betreft een nadeel (N) ten opzichte van de begroting 2022, dus meer lasten in de begroting 2023.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV hanteren gemeenten voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's en de programmaverantwoording de beleidsindicatoren. De cijfers zijn afkomstig van de website www.waarstaatjegemeente.nl.

2. Paragrafen

Hier vindt u de paragrafen die het BBV verplicht voorschrijft. Dit zijn: Bedrijfsvoering, Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en Risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Verbonden partijen en Grondbeleid. We hebben in onze begroting naast de verplichte paragrafen, ook een paragraaf 'Aardbevingen de Baas' opgenomen. Dit omdat de gevolgen van de gaswinning voor onze gemeenschap van grote invloed zijn. Daarnaast hebben we ook een paragraaf 'Eemsdelta in Balans' opgenomen. Dit om inzicht te geven in de voortgang van de realisatie van het pakket aan bezuinigingen dat door de gemeenteraad bij de behandeling van de begroting 2021 is vastgesteld, tijdens de raadsvergadering van april 2021.

3. Financiële begroting

In de financiële begroting staan samenvattende overzichten van onze financiële situatie. Daarnaast staan hier onder andere onze meerjarenbegroting, een overzicht van het in de begroting opgenomen investeringsplan en een overzicht van de reserves en voorzieningen.

Ten opzichte van de begroting 2022 zijn in de begroting 2023 wel de projecten financieel opgenomen in de meerjarenbegroting. De in de begroting opgenomen projecten leiden niet tot een resultaat in het financieel perspectief (baten en lasten zijn in evenwicht), maar wel tot een toename van de totale omvang van enkele programma's en ook van de begroting als geheel.

Met het vaststellen van de begroting stelt u ook de investeringen uit de jaarschijf 2023 vast van het overzicht investeringen.

INLEIDING

Appingedam, oktober 2022

Voor u ligt de begroting 2023 van de gemeente Eemsdelta. In de begroting zijn de kaders uit de Kadernota 2023 verwerkt, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 13 juli 2022. De mutaties ten opzichte van de Kadernota 2023 worden toegelicht in de Uiteenzetting financiële positie, onderdeel van de Financiële begroting.

Wereldeconomie/inflatie

Sinds dit jaar is er sprake van een ongekend hoge inflatie: meer dan 10 procent ten opzichte van een jaar geleden. Hoofdoorzaak zijn de sterk gestegen energieprijzen. Nederland zit momenteel in een energiecrisis. Ook zijn de prijzen van voedsel en andere producten gestegen. De hoge inflatie en gestegen energieprijzen hebben invloed op het huishoudboekje van al onze inwoners, verenigingen en bedrijven. Steeds meer inwoners maken zich zorgen of zij hun rekeningen wel kunnen blijven betalen.

Landelijk neemt het kabinet maatregelen om de toegenomen lasten voor burgers (deels) te verlichten. In Eemsdelta krijgen inwoners met een laag inkomen bijvoorbeeld eenmalig een energietoeslag. De gemeente Eemsdelta gaat verder dan de landelijke richtlijnen. Hierdoor is de groep inwoners die hiermee bereikt wordt groter dan hoe de regeling vanuit het Rijk is opgezet. Ook is er een Energiebrigade (bestaande uit energiecoaches en energiekussers) opgericht, die huishoudens met laag inkomen en hoog energieverbruik gaat helpen de energierekening omlaag te brengen.

Voor 2023 komt het kabinet met een pakket aan maatregelen om de negatieve effecten van de hoge inflatie zoveel mogelijk te dempen. Mogelijk zullen meer inwoners een beroep gaan doen op de gemeentelijke voorzieningen, waaronder de schuldhulpverlening, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en minimaregelingen.

Oekraïense vluchtelingencrisis/asielcrisis

Door de oorlog in Oekraïne is er sinds begin 2022 een vluchtelingencrisis ontstaan. De gemeente Eemsdelta concentreert de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne op twee locaties: de Menterne in Wagenborgen en de Luigaborg in Bierum. In totaal zullen 150 vluchtelingen worden opgevangen in deze 2 gemeentelijke opvanglocaties. Dit vergt ook veel van onze organisatie.

Hiernaast is er in Nederland sprake van een asielcrisis. De aanmeldlocatie in Ter Apel kan de toestroom van nieuwe vluchtelingen niet aan. De gemeente Eemsdelta vangt naast asielzoekers in het azc in Delfzijl ook asielzoekers op in Farmsum.

Stikstofproblematiek

Momenteel speelt ook landelijk de stikstofproblematiek en de wijze waarop het Rijk invulling wil geven aan de oplossing hiervan. De stikstofproblematiek treft onze agrarische sector en het industriegebied Oosterhorn.

Structurele begrotingssaldo

Het structurele begrotingssaldo voor de jaren 2023-2026 ziet er als volgt uit:

(Bedragen * € 1.000)

Strucureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	5.513	7.053	8.158	1.258
Toevoeging en onttrekkingen aan reserves	-380	-797	-1.661	-197
Begrotingssaldo na bestemming	5.133	6.256	6.497	1.062
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-2.386	-2.089	-1.635	-135
Structureel begrotingssaldo	7.519	8.345	8.132	1.197

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt heeft de gemeente eveneens een structureel voordelig saldo voor de jaren 2023 tot en met 2026. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar het overzicht van "Incidentele lasten en baten per programma", zoals opgenomen in de Financiële begroting.

Ontwikkeling financieel perspectief na Kadernota 2023

Hieronder worden op hoofdlijnen de mutaties weergegeven van het financieel perspectief van 2023 tot en met 2026 vanaf de Kadernota 2023 tot aan de voorliggende begroting 2023-2026. In de "Uiteenzetting financiële positie" wordt een uitgebreide analyse gegeven.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Stand kadernota	3.819.800	6.647.800	10.020.300	264.300
Ontwikkeling algemene uitkering (incl. sept.circ.22)/ jeugdzorg	2.804.000	2.376.000	-296.000	2.587.000
Actualisatie interne en externe rente en vaste activa	-984.000	-1.401.000	-1.950.000	-2.138.000
Reserve Volkshuisvestingsfonds	-600.000	-1.500.000	-1.500.000	-
Overige aanpassingen	93.000	133.000	223.000	309.000
Stand begroting	5.133.000	6.256.000	6.497.000	1.062.000

Algemene uitkering/ jeugdzorg

In de begroting is rekening gehouden met de afspraken voor de extra middelen voor jeugdzorg en de besparing vanuit het Rijk voor de jaren 2024 tot en met 2026. In eerdere begrotingen werd nog rekening gehouden met 75% van de financiële uitspraak van de Commissie van Wijzen. Nu mag uitgegaan worden van 100%. Wel is het bedrag nu opgebouwd uit twee elementen, namelijk:

- het aandeel van de gemeente in de besparing van het Rijk, welke wordt verminderd op het lopende budget voor de jeugdzorg;
- en de bijdrage in de algemene uitkering die met de besparing wordt verminderd.

Ook is de septembercircularie 2022 verwerkt in de begroting. Er is door het Rijk incidenteel € 1 miljard extra beschikbaar gesteld om de forse daling van algemene uitkering in 2026 incidenteel enigszins te verminderen.

Geldleningen/ scholentransitie

Voor de komende jaren zullen we naar verwachting nieuwe vaste geldleningen moeten afsluiten. Door de vele geldstromen die ivm de gaswinning zijn ontvangen, terwijl de uitgaven in latere jaren vallen, hebben de voormalige ADL-gemeenten jarenlang geen nieuwe vaste geldleningen hoeven af te sluiten. De komende jaren dient er voor zo'n € 120 miljoen aan nieuwe geldleningen worden aangetrokken. Doordat de rente is gestegen, leiden de rentelasten de komende jaren tot een nadelig effect van rond de € 0,6 miljoen in 2024 oplopend naar € 1,1 miljoen in 2026.

Door verlaging van de interne rente en de verandering van de decentralisatie uitkering scholentransitie, die op een andere wijze wordt verantwoord per 2022, neemt de doorbelaste rente af met € 700.000. Het betreft een systematiekwijziging op initiatief van het Rijk (zie hiervoor ook het accountantsverslag bij de jaarrekening 2021). Op lange termijn (40 jaar) is het totale effect neutraal.

Volkshuisvestingsfonds

Voor de jaren 2023 t/m 2025 zal in totaal een bedrag van € 3,6 miljoen worden toegevoegd aan de reserve Volkshuisvestingsfonds voor de gemeentelijke cofinanciering in de regeling.

Overige aanpassingen

De overige aanpassingen bestaan onder andere uit een hogere loonkostenontwikkeling dan waarvan was uitgegaan in de Kadernota 2023, een hogere bijdrage aan de begrotingen 2023 van de gemeenschappelijke regelingen en een groter financieel effect van de 2,65% prijsindexatie.

Nieuw beleid vanuit de Kadernota 2023

In de vastgestelde Kadernota 2023 is nieuw beleid opgenomen. Er zijn financiële middelen om de wijk- en dorpsbudgetten te behouden, uitvoering te geven aan het roekenbeheerplan en om pilots op te starten in het kader van de klimaatadaptatie. Daarnaast is het financieel mogelijk gemaakt om tot een oplossing te komen voor het parkeren in en rond het centrum van Delfzijl. Hiernaast is er budget beschikbaar gesteld voor het warmtenet Delfzijl-Appingedam, de regeling aardgasvrij wonen Eemsdelta, de uitvoeringsagenda Visie ruimte voor energie en de uitvoering van de Woonvisie. De kadernota biedt daarnaast oplossingen voor de personeelstekorten in de ambtelijke organisatie. De extra personele capaciteit biedt ook de mogelijkheid om invulling te geven aan de extra beleidsvoornemens die zijn opgenomen in de vastgesteld Kadernota. Per programma wordt weergegeven welk nieuw beleid is opgevoerd vanuit de Kadernota.

Gemeentelijke belastingen

Bij de vaststelling van de Kadernota 2023 is besloten om de extra verhoging OZB met 2,5% voor 2023 en 2024 te schrappen. In het coalitieakkoord staat dat het college terughoudend om wil gaan met lastendrukverhoging voor inwoners, organisaties en bedrijven. Daarnaast is besloten het tarief voor de reclamebelasting voor 2023 niet te verhogen. Om de woonlasten te dempen is een deel van de voorziening riolering ingezet om het riooltarief op hetzelfde tarief te houden in 2023 als 2022.

Afvalstoffenheffing

Met ingang van 2023 betalen inwoners voor afvalstoffenheffing volgens het Diftar-systeem. In de voormalige gemeente Loppersum was dit systeem al ingevoerd. Inwoners betalen voor het aantal keren dat zij de grijze container bij de weg zetten en voor de hoeveelheid restafval (kg) die zij aanbieden. Daarnaast betalen zij een vast bedrag. Op de aanslag die inwoners in 2023 ontvangen staat voor de inwoners van voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl alleen dit vaste bedrag. Begin 2024 brengt de gemeente het aantal keren dat de grijze container bij de weg heeft gestaan en het aantal kilogrammen restafval dat is aangeboden in rekening. De inwoners van voormalig Loppersum ontvangen in 2023 een aanslag met het vaste bedrag voor 2023 en de afrekening over 2022.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders,

R. Koch

B. Visser

Secretaris

Burgemeester

BEGROTING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG

INKOMSTEN (bedragen x €1.000)

Waar komt het geld vandaan?

Inkomsten uit het Rijk

Algemene uitkering Gemeentefonds	€ 116.620
Overige Rijksbijdragen	€ 58.726

Subtotaal € 175.346

Andere inkomstenbronnen

Grondopbrengsten en winstnemingen	€ 9.421
Aardbevingen de Baas	€ 119.774
Onttrekkingen aan reserves	€ 2.372
Overig andere inkomstenbronnen	€ 12.569

Subtotaal € 143.696

Lokale heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)	€ 19.389
Rioolheffing	€ 5.388
Afvalstoffenheffing	€ 6.689
Toeristenbelasting	€ 220
Reclamebelasting	€ 140
Leges	€ 3.254
Overig heffingen	€ 400

Subtotaal € 35.480

Totaal € 354.082

UITGAVEN (bedragen x €1.000)

Waar gaat het geld naartoe?

Bestuur en ondersteuning	€ 4.500
Veiligheid	€ 9.255
Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 11.806
Economie	€ 3.888
Onderwijs	€ 11.643
Sport, cultuur en recreatie	€ 17.573
Sociaal domein	€ 96.485
Volksgesondheid en milieu	€ 20.543
Volkshuisv., ruimt. ordening	€ 145.894
Algemene dekkingsmiddelen	€ 5.140
Overhead	€ 22.223

GEMEENTE
EEMSDelta

Totaal € 348.949

Gemeentelijke tarieven 2023

Hoeveel betaal ik in 2023?

(vb eigen woning en WOZ waarde € 275.000)

Onroerende zaakbelasting (OZB)	€ 507,02
Rioolheffing	€ 248,50
Afvalstoffenheffing	€ 292,55
	€ 1.048,07

Met ingang van 2023 betalen inwoners voor afvalstoffenheffing volgens het Diftar-systeem. In de voormalige gemeente Loppersum was dit systeem al ingevoerd. Inwoners betalen voor het aantal keren dat zij de grijze container bij de weg zetten en voor de hoeveelheid restafval (kg) die zij aanbieden. Daarnaast betalen zij een vast bedrag. Op de aanslag die inwoners in 2023 ontvangen staat voor de inwoners van voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl alleen dit vaste bedrag. Begin 2024 brengt de gemeente het aantal keren dat de grijze container bij de weg heeft gestaan en het aantal kilogrammen restafval dat is aangeboden in rekening. De inwoners van voormalig Loppersum ontvangen in 2023 een aanslag met het vaste bedrag voor 2023 en de afrekening over 2022.

TOTAAL (bedragen x €1.000)

Totaal inkomsten	€ 354.082
Totaal uitgaven	€ 348.949
Resultaat	€ 5.133

SAMENSTELLING BESTUUR EN RAAD

Samenstelling gemeenteraad (2021-2025)

Fractie	Aantal zetels	Fractievoorzitter
Lokaal Belang Eemsdelta	11	Nick Boersma
PvdA	4	Jan Chris Wagenaar
ChristenUnie	3	Ina Schenkel-Zandvoort
VVD	3	Eduard Mulder
CDA	3	Bert Raangs
Gemeentebelangen Eemsdelta	2	Edward Stulp
GroenLinks	2	Cindy Looyé-Sinnema
Fractie Janny Volmer	1	Janny Volmer-Kuiper
Totaal aantal zetels	29	

College van B en W

Het college van burgemeester en wethouders (B en W) vormt het bestuur van de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van de samenstelling van het college van B en W en de taakverdeling binnen het college.



Op bovenstaande foto staan van links naar rechts: Jan Menninga, Ben Visser, Meindert Joostens, Ronald Koch, Hans Ronde, Pier Prins en Annalies Usmany-Dallinga.

Portefeuilleverdeling collegeleden

Burgemeester Ben Visser

Portefeuille: Openbare orde, veiligheid en handhaving, algemene bestuurlijke aangelegenheden en regionale samenwerking, klantencontact, voorlichting, communicatie en representatie, personeel en organisatie, informatieveiligheid en privacy.

Annalies Usmany-Dallinga (Lokaal Belang Eemsdelta)

Portefeuille: Ruimtelijke ordening en ontwikkellocaties, wonen en welzijn, volkshuisvesting, versterkingsopgave, NPG, centrummanagement/stadspromotie.

Jan Menninga (Lokaal Belang Eemsdelta)

Portefeuille: Financien en belastingen, gebiedsregie/ leefbaarheid, sport en vergunningverlening.

Meindert Joostens (ChristenUnie)

Portefeuille: Zorg, Wmo, onderwijs (excl. Huisvesting), kunst en cultuur, milieu/afval/ duurzaamheid, publiek vervoer en Wadden (ontwikkeling kustgebied).

Hans Ronde (VVD)

Portefeuille: Werk/participatie/inkomen, economie, verkeer en vervoer, armoedebeleid, energietransitie/ klimaatadaptatie, informatisering en automatisering, inkoop/aanbesteding.

Pier Prins (CDA)

Portefeuille: Jeugdzorg, vastgoed/grondexploitaties, monumentenzorg, toezicht/handhaving, recreatie/ toerisme, landbouw/natuur en beheer openbare ruimte (inclusief begraaftplaatsen).

Gemeentesecretaris/ algemeen directeur Ronald Koch

Verantwoordelijk voor de gemeentelijke organisatie.
Eerste aanspreekpunt college.

Hiernaast zijn enkele portefeuillehouders ook gebiedswethouder. Een gebiedswethouder is aanspreekpunt voor thema's en onderwerpen specifiek voor jouw wijk of dorp. Hij of zij staat in nauw contact met de betrokken gebiedsregisseurs.

Annalies Usmany en Pier Prins: Loppersum, Garrelsweer, Wirdum, Stedum, Westeremden, Garsthuizen, Middelstum, Westerwijtwerd, Huizinge, Toornwerd, 't Zandt, Zeerijp, Zijldijk, Leermens, Oosterwijtwerd, Eenum.

Annalies Usmany en Meindert Joostens: Centrum-Appingedam, De Wierde, Oranjebuurt, Woldweg, Opwierde, Eendrachtbuurt, Opwierde Zuid, Opwierde Noord, Farmsumerweg, Solwerd, Vrijheidsbuurt, Hoflanden, Westerdraai, Tjamsweer, Oling, Olingermeeden, Jukwerd, Garreweer, Marsum, Ekenstein, Laskwerd, Fivelpoort.

Jan Menninga en Hans Ronde: Uitwierde, Biessum, Nansum, Holwierde, Krewerd, Godlinze, Losdorp, Bierum, Spijk en Delfzijl Noord.

Jan Menninga en Pier Prins: Meedhuizen, Borgsweer, Termunterzijl, Termunten, Woldendorp, Wagenborgen, Baamsum, Delfzijl-Centrum, Delfzijl-West, Farmsum, Tuikwerd, Fivelzigt, Oosterhorn en Weiwerd.

PROGRAMMATEKSTEN

Programma o. Bestuur en ondersteuning

Wat willen we?

Onze nieuwe gemeente is nog jong. Om tot de beste plannen te komen voor onze gemeente, willen we een bestuurscultuur die gebaseerd is op collegiaal bestuur, samenwerken en samen leren. Wij werken voor onze inwoners, ondernemers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Alle inwoners en bezoekers moeten digitaal, telefonisch, per post en persoonlijk eenvoudig hun weg kunnen vinden.

Beleidsindicatoren

Er zijn geen beleidsindicatoren die een relatie hebben met dit programma.

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Algemeen mandaatbesluit	2021
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2021
Controleverordening	2021
Controleprotocol	2021
Verordening garantstellingen	2021
Coalitieakkoord Eemsdelta 'Samen werken aan onze toekomst'	2021
College-uitvoeringsprogramma	2021
Verordening rekenkamercommissie	2021
Visie Eemsdelta is dichtbij	2021
Legesverordening	2022
Inspraakverordening	2021
Reglement van orde van de raad	2021
Verordening op de rekenkamercommissie	2021

Taakvelden

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvermogen
Verbonden partijen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Eems Dollard Regio
Vereniging van
Waddenzeegemeenten

Nieuw beleid Kadernota 2023

Samen werken aan een leefbaar Eemsdelta

Dorps- en wijkbudgetten worden met dit voorstel ingevoerd in alle dorpen en wijken van Eemsdelta. Dorps- en buurthuizen worden met dit voorstel gefaciliteerd om zelfstandig een gezonde exploitatie te kunnen behouden.

Dorps- en buurthuizen zijn de huiskamer voor inwoners die wonen in onze kernen. Ze hebben het zwaar door de coronapandemie, vetrekkende leden bij verenigingen en hoge maandlasten. We zetten daarom in op:

- Mogelijk maken van lage maandlasten.
- Mogelijk maken van verhoging van inkomsten.
- Weinig bureaucratie en regeldruk.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: Onze inwoners en burgers nabijheid

Onze inwoners moeten de nieuwe gemeente Eemsdelta dichtbij voelen. We kiezen voor het verder ontwikkelen van gebiedsgericht werken als integrale werkwijze om de leefkwaliteit in onze kernen te verbeteren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Gebiedsregie is het loket voor ideeën en initiatieven van inwoners.	Bekendheid geven/promotie voor initiatievenloket
Bevorderen dat inwoners gezamenlijk met hun straat, wijk en dorp, plannen maken om de leefbaarheid van hun eigen omgeving te vergroten.	- Uitbreiden wijk- en dorpsbudgetten (zie nieuw beleid Kadernota 2023); - Organiseren van een jaarlijks raadsbezoek aan diverse actuele leefbaarheidsprojecten.
Gebiedsgericht werken als integrale werkwijze inbedden in de gemeentelijke organisatie	Trainen en begeleiden van gebiedsregisseurs en gebiedswethouders. Organiseren van kennismakings- en werkbezoeken in/bij wijken/dorpen/ organisaties en ondernemers door raad en college.
Wij geven de jeugd en jongeren bij de lokale politiek een stem en leveren een bijdrage aan burgerschapsvorming.	- Verkenning oprichten jongerenadviesraad. - Geven van gastlessen in het basis- en voortgezet onderwijs over lokale democratie - Het organiseren van een kinder-/jeugdraad.

Thema 2: Dienstverlening

De toegenomen digitalisering verandert de wereld om ons heen en heeft gevolgen voor de gemeente, bijvoorbeeld voor haar dienstverlening. Het communiceren met de inwoners gaat bijvoorbeeld vaker via sociale media. Ook is er meer vraag naar goede digitale dienstverlening. Onze dienstverlening is zo ingericht dat inwoners en bezoekers eenvoudig hun weg kunnen vinden. De dienstverlening is klantgericht, dichtbij en transparant. Met duidelijke servicenormen, goede bereikbaarheid, toegankelijke website en met een eenvoudig systeem voor meldingen en klachten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Wij richten de dienstverlening zo in dat alle inwoners en bezoekers eenvoudig via alle kanalen van de gemeente gemakkelijk hun weg vinden.	De fysieke balies in Appingedam, Delfzijl en Loppersum blijven de komende jaren in stand. De website voldoet aan de Wet digitale toegankelijkheid. (zie ook programma Overhead voor Toekomstbestendige huisvesting).
We sluiten aan bij de leefwereld van onze inwoners, want onze dienstverlening is klantgericht en past bij de behoefte van specifieke doelgroepen.	De toegang tot onze dienstverlening gaat verder dan de fysieke balies. Wij zoeken inwoners op door middel van duidelijke vindplaatsen en communicatiestijlen die aansluiten bij de specifieke doelgroepen. We gaan budgetten ontschotten om dienstverlening toegankelijker te maken. We gaan de regeldruk verminderen door daar waar mogelijk regelluw te werken.

Thema 3: Participatie met inwoners

De toegenomen digitalisering verandert de wereld om ons heen en heeft gevolgen voor de gemeente, bijvoorbeeld voor haar dienstverlening. Het communiceren met de inwoners gaat bijvoorbeeld vaker via sociale media. Ook is er meer vraag naar goede digitale dienstverlening. Deze blijft in ontwikkeling. Daarnaast hebben gemeenten de afgelopen jaren meer taken en verantwoordelijkheden gekregen, zowel in het fysieke domein, als in het sociaal domein. Ook hierdoor zijn verhoudingen tussen gemeente en inwoners veranderd. We kiezen steeds een passende rol van een rechtmatige en presterende overheid tot een netwerkende en participerende overheid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Betrokken samenleving en een netwerkende gemeente: - Ruimte geven aan de inwoners van Eemsdelta die mee willen doen (betrokkenheid). - Plannen en besluiten voor Eemsdelta verbeteren (kwaliteitsimpuls).	- Op dit moment wordt gewerkt aan nieuw beleid op participatie. Hierbij gaan we instrumenten en werkwijzen ontwikkelen die ons gaan helpen uitvoering te geven aan participatie voor zowel raad, college als ambtelijke organisatie; - Er is beleid ontwikkeld voor participatie. In dit beleid staat opgenomen hoe Eemsdelta vorm en inhoud geeft aan de participatie bij nieuw beleid en plannen; - Voor de gebiedskompassen wordt eens per vier jaar een grote inwonersenquête uitgevoerd. Hiermee bereiken we meer dan de statistische norm: de betrokkenheid in Eemsdelta is groot; - In 2023 wordt een inwonerspanel ingericht om een continue stem van inwoners te hebben in het ontwerpen of uitvoeren van plannen; - De participatieladder benutten om inspraak van inwoners, kernen, wijken en buurten passend op te pakken.

Thema 4: Aanbestedingstraject accountantsdienst

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitoefenen controlerende taak gemeenteraad	In 2023 voorbereidingen treffen om een aanbestedingstraject voor een nieuwe accountant op te starten. De raad kan het contract met de huidige accountant, BDO, nog één keer verlengen voor boekjaar 2023.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen hebben een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
------	-------------------------	---------------

Gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam 'Eems Dollard Regio' (EDR).	Bevorderen, ondersteunen en coördineren van de regionale grensoverschrijdende samenwerking van deelnemers op vrijwel alle beleidsgebieden.	€ 7.000
Vereniging van Waddenzee gemeenten.	Een gezamenlijk gemeentelijk Waddenzeebeleid voeren. Adviseren van gemeenten over regelgeving, bestuur en beheer Waddenzeegebied, onderhouden contacten met belanghebbende instanties.	€ 20.000

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)						
Programma o	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	6.056	6.109	4.431	4.405	4.404	4.399
Incidenteel	2.685	40	69	69	69	69
Totaal lasten	8.741	6.149	4.500	4.474	4.473	4.468
Baten						
Structureel	645	519	516	516	516	516
Incidenteel	1.971	-	-	-	-	-
Totaal baten	2.616	519	516	516	516	516
Saldo programma	-6.125	-5.630	-3.984	-3.958	-3.957	-3.952
Mutaties reserves						
Programma o	31	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	31	-	-	-	-	-
Saldo begroting na bestemming	-6.094	-5.630	-3.984	-3.958	-3.957	-3.952

Verschilverklaring:					
(Bedragen * € 1.000)					
Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	1.777	V			
Kadernota 2023, voorstel Uitbreiding formatie griffie	-60	N			
Overige	-69	N	26		5
Totaal	1.649	V	26		5

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
Overige	-3	N			
Totaal	-3	N			

Programma 1. Veiligheid

Wat willen we?

We willen een gemeente zijn waar alle inwoners zich veilig voelen.

Om een groter gevoel van veiligheid te creëren, zetten wij in op onder andere de aanpak van ondermijning, beperken criminaliteit en overlast in de woonomgeving en beperken jeugdoverlast. Dit doen wij in samenwerking met onder andere politie, Openbaar Ministerie, brandweer, de wijkteams, verschillende zorgpartijen, het RIEC en de Veiligheidsregio. Veiligheid is verweven met diverse beleidsterreinen zoals zorg en veiligheid, toezicht en handhaving, vergunningen en openbare ruimte. Wij richten ons op gebiedsgericht werken. Dit betekent dat de aanpak van de veiligheidsthema's een zaak is van samenwerken, afstemmen en informatie uitwisselen. Dit alles binnen de kaders van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en WPG (wet Politie Gegevens). Bij het thema ondermijning wordt daarom ook gekeken hoe wij als gemeente een betere informatie positie kunnen verwerven. Bij de aanpak van de diverse thema's hebben wij als gemeente de regie en coördinatie.

Taakvelden

- 1.1 Crisisbeh. en brandweer
- 1.2 Openb. orde en veiligheid

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvermogen
Aardbevingen de Baas
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Veiligheidsregio

Veiligheidsregio Groningen

In de Wet veiligheidsregio's is vastgelegd dat de overheid zich moet inzetten voor het voorkomen en bestrijden van branden, voor rampenbestrijding en crisisbeheersing en voor hulpverlening bij incidenten. Ook andere wet- en regelgeving, zoals het Besluit Risico's Zware Ongevallen en bestuurlijke afspraken op lokaal en regionaal niveau, ondersteunt dit. Veiligheidsregio Groningen (VRG) heeft dan ook de expliciete opdracht om samen te werken op regionaal en lokaal niveau. Op die manier beschermen we inwoners beter tegen de risico's van brand, ongevallen, rampen en crises. Ook zorgen we dat zij goede hulp en nazorg krijgen als zij betrokken zijn bij een incident.

Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Eemsdelta werken we samen aan een gemeente waar mensen zich veilig voelen en veilig zijn. Het gemeentelijk veiligheidsterrein omvat een reeks van veiligheidsonderwerpen, variërend van woon- en jeugdoverlast tot verkeersveiligheid, huiselijk geweld en georganiseerde criminaliteit. Het Integraal Veiligheidsbeleid is vastgesteld en is voor de komende jaren van toepassing. Hierin staan de doelstellingen voor de komende jaren vastgesteld.

Doelstellingen

1. Zorg en Veiligheid: Veilig samenleven;
2. Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit;
3. Strategische doeleinden verder ontwikkelen;
4. Going concern thema's: bij ontwikkelingen kunnen andere thema's prioriteit krijgen.

Integratie beleid en coördinatie veiligheid

In 2022 zijn wij gestart met de integratie van beleid en coördinatie voor wat betreft veiligheid. In 2023 gaan wij hiermee verder door het opstellen van nieuw horecabeleid en de uitwerking van het Integraal Veiligheidsbeleid en evenementenbeleid.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Verwijzingen Halt	Aantal per 1000 inwoners van 12-18 jaar	2021	6	8
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2021	1,0	1,8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2021	3,0	5,2
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2021	1,1	1,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2021	4,7	7,8

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Lokaal programma Eemsdelta (NPG)	2021
Subsidieverordening Batch 1.588 Appingedam	2019
Algemene plaatselijke verordening Eemsdelta	2021
Subsidieverordening Batch 1.588 Delfzijl	2019
Integraal veiligheidsbeleid	2021

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2021-2024

In het Integraal Veiligheidsbeleid zijn de veiligheidsthema's, doelen en prioriteiten benoemd waarop de gemeente Eemsdelta de komende jaren gaat inzetten, uitvoeren en samenwerken. Het Integraal Veiligheidsbeleid dient als kapstok voor de vier doelstellingen: Zorg en Veiligheid, Ondernijning, Strategische doelen, Going concern Thema's.

Hoe gaan we dit aanpakken en waarop willen wij inzetten?

Thema 1: jeugdigen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Jeugdigen moeten veilig kunnen opgroeien in hun omgeving.	Er werken veel partijen samen in het domein van jeugd en veiligheid. De gemeente neemt hierbij de regierol en faciliteert waar nodig/mogelijk.
Meer grip krijgen op jeugdigen.	- Procesaanpak problematische jeugdgroepen en groepsgegedrag: een gecoördineerde en structurele aanpak (inclusief preventieve maatregelen) op het gebied van (jeugd) groepen en groepsgegedrag; - De groepsscan zullen we blijven gebruiken om problemen rondom jeugdgroepen aan te

	pakken. We doen dit samen met een aantal partners zoals het Veiligheidshuis, de politie, Halt, jongerenwerk en JBnoord.
--	---

Thema 2: Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Openbare orde die wordt gehandhaafd en creëren van een veilige woon- en leefomgeving voor inwoners.	• Regelmatig overleg met diverse organisaties over concrete veiligheidsvraagstukken in onze gemeente. Daarbij is sprake van een goede afstemming tussen zorg en veiligheid; • Aanpak verwarde personen, huiselijk geweld en kindermishandeling volgens AVE-model; • Aanpakken van woonoverlast volgens IVB; • Uitvoering geven aan beleid Caribische Nederlanders.
Verminderen van de criminaliteit en verbeteren veiligheidsbeleving.	• Uitvoeren van het integraal veiligheidsbeleid; • Het plan van aanpak ondermijning uitvoeren in nauwe samenwerking met ketenpartners. Gericht op drugscriminaliteit, fraude en witwassen, mensenhandel en –smokkel, niet direct strafbare vormen van ondermijning
Integratie beleid en coördinatie veiligheid	• Opstellen van Horecabeleid • Drank en horecaverordening
Organisatie van publieksactiviteiten in goede banen leiden	• Opstellen evenementenbeleid

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen hebben een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
Veiligheidsregio	Een efficiënte en kwalitatieve organisatie van brandweertzorg, geneeskundige hulpverlening, crisismanagement en crisisbeheersing onder een regionale en bestuurlijke regie. Multidisciplinaire samenwerking om rampen en crisis te bestrijden.	€ 3.555.000

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Programma 1	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	8.794	13.498	7.780	6.675	10.143	10.143
Incidenteel	1.704	431	1.475	1.030	-	-
Totaal lasten	10.498	13.929	9.255	7.705	10.143	10.143
Baten						
Structureel	3.977	283	-3.786	-1.886	21	21
Incidenteel	262	9.688	9.286	5.926	6.656	6.656
Totaal baten	4.239	9.971	5.501	4.041	6.677	6.677
Saldo programma	-6.258	-3.958	-3.755	-3.664	-3.467	-3.467
Mutaties reserves						
Programma 1	2.681	2.733	965	570	130	118
Totaal mutaties reserves	2.681	2.733	965	570	130	118
Saldo begroting na bestemming	-3.577	-1.225	-2.790	-3.094	-3.337	-3.349

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-94	N			
Kademota 2023, voorstel Adequate uitvoering BOA-taken	-108	N			
Begroting 2022: De taakstelling Koppelkansen Aardbevingen de Baas loopt op van € 1 mln. in 2022 naar € 1,5 mln. in 2023.	500	V			
Begroting 2022: In de periode 2023-2024 zijn de lumpsum-gelden anders verdeeld over de jaarschijven. In 2023 nemen de lasten en baten af met € 294.000	294	V		266	
In 2025 zouden de lumpsum middelen aflopen. Doordat de inkomsten zijn verlengd nemen de uitgaven en inkomsten vanaf 2025 toe met € 622.000 tot en met 2028.		V		-622	
Door de verlenging van de lumpsum zijn de lasten en baten toegenomen vanaf 2025. Daarnaast zijn de ramingen bijgesteld op basis van ervaringen van het afgelopen jaar.	4.100	V	1.540	-2.095	
Overige	-19	N	11	13	
Totaal	4.674	V	1.550	-2.439	
Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
Begroting 2022: In de periode 2023-2024 zijn de lumpsum-gelden anders verdeeld over de jaarschijven. In 2023 nemen de lasten en baten af met € 294.000	-294	N		-266	
In 2025 zouden de lumpsum middelen aflopen. Doordat de inkomsten zijn verlengd nemen de uitgaven en inkomsten vanaf 2025 toe met € 622.000 tot en met 2028.		V		622	
Door de verlenging van de lumpsum zijn de lasten en baten toegenomen vanaf 2025. Daarnaast zijn de ramingen bijgesteld op basis van ervaringen van het afgelopen jaar.	-4.176	N	-1.460	2.292	
Overige		V		-12	
Totaal	-4.470	N	-1.460	2.636	

Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we?

We willen een toekomstbestendige openbare ruimte: de openbare ruimte is goed toegankelijk, functioneel, veilig en van voldoende kwaliteit. Er wordt ingezet op een groene, duurzame en klimaat adaptieve openbare ruimte, passend bij de huidige en toekomstige uitdagingen.

Ten tweede willen we een goed bereikbare gemeente: een goede bereikbaarheid, zowel via de (vaar)wegen als met het openbaar vervoer, is essentieel voor de verdere ontwikkeling en de leefbaarheid in de gemeente Eemsdelta en de regio. Niet alleen als het gaat om wonen en werken, maar ook op recreatief vlak.

Beleidsindicatoren

Er zijn geen beleidsindicatoren die een relatie hebben met dit programma.

Nieuw beleid Kadernota 2023

Krediet voorziening uitloop parkeren centrum Delfzijl

De ontwikkelingen in het centrum van Delfzijl vragen veel van de beschikbare openbare ruimte. Inmiddels is een groot deel van de beschikbare parkeerruimte opgenomen als bouwterrein en kunnen bezoekers steeds minder makkelijk parkeren. Het rangeerterrein van ProRail wordt tijdelijk zo aangelegd dat voor de duur van de ontwikkelingen in het centrum van Delfzijl voorzien kan worden in ten minste 100 extra parkeerplaatsen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: Openbare Ruimte

Veel van de kapitaalgoederen (wegen, bruggen/kunstwerken, riolering, openbaar groen) zijn aan het einde van hun levensduur. Wij verwachten de komende jaren een grote opgave in herstel en vervanging. Tegelijkertijd zien we dat de versterkingsopgave, herontwikkeling van centra, energietransitie en klimaat adaptieve maatregelen impact hebben op de openbare ruimte en de kapitaalgoederen. Dit vraagt om samenwerking en een goede strategie om koppelkansen te benutten, werk met werk te kunnen maken, overlast voor inwoners te beperken en de investeringen en uitgaven zo laag mogelijk te houden.

Daarnaast zien we dat de openbare ruimte steeds meer wordt gebruikt voor ontspanning en recreatie. We zetten daarom vol in op de kwaliteitsverbetering van wandelpaden, wandelroutes en fietsverbindingen.

We zetten in op een toekomstbestendige, duurzame en veilige infrastructuur die bestaat uit kwalitatief goede wegen en bruggen en duurzame openbare verlichting. Een infrastructuur die past bij de schaal van Eemsdelta en het gebruik. Dit in samenhang en integraal met overige opgaven in de openbare ruimte (assetmanagement). Voor de komende jaren wordt de staat van de

Taakvelden	
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.4	Economische havens en waterwegen
2.5	Openbaar Vervoer
Paragrafen	
Lokale heffingen	
Weerstandsvormogen	
Onderhoud kapitaalgoederen	
Eemsdelta in Balans	
Verbonden partijen	

kapitaalgoederen en de nodige investeringen verder in beeld gebracht. Dit moet leiden tot het 'Meerjarig Onderhoudsplan' (MJOP) voor de openbare ruimte en het Meerjarig Investeringsprogramma (MJIP) voor de kapitaalgoederen.

Het beleid voor wegen, bruggen en openbare verlichting moet verder worden geharmoniseerd. We streven hierbij naar samenhang en integrale kwaliteit van de buitenruimte. We willen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen in het beheer van de openbare ruimte. En daarbij houden we rekening met de gebruiksmogelijkheden, beeldkwaliteit, veiligheid, verzorgingsgraad en daarmee de leefbaarheid van wijken en dorpen. We doen dit samen met onze inwoners. Daarbij willen wij het deelnemen aan- en ondersteunen van initiatieven vanuit de wijken en dorpen (eigen kracht) zoveel mogelijk benutten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toekomstbestendige, duurzame en veilige openbare ruimte.	• Opstellen van een afwegingskader en een Handboek Inrichting Openbare Ruimte; • Harmonisatie beleid, wegen, civiele kunstwerken; • Prioriteren en investeren; • Beheer- en onderhoud op orde en verdere ontwikkeling assetmanagement .
Een goede en veilige inrichting van de openbare ruimte passend bij de schaal en het karakter van de centra en dorpen.	• Uitvoeren van de lopende herinrichtingsprojecten; • In beeld brengen en formuleren van de opgaven in de kapitaalgoederen (MJIP/ MJOP).

Thema 2: Mobiliteit en bereikbaarheid

Verkeersveiligheid in onze gemeente blijft het speerpunt. Wij blijven ons inzetten voor een goede bereikbaarheid met verkeersveilige infrastructuur voor alle verkeersdeelnemers. Dit vraagt om duurzaam veilig ingerichte wegen en fietspaden, een goed netwerk van openbaar vervoer en het stimuleren van (elektrische) deelmobiliteit, maar ook om de goede parkeervoorzieningen in de centra. Ook hebben we aandacht voor de knelpunten ten aanzien van het agrarisch gerelateerde verkeer, zoals het verkeersplan rondom de vervanging van de Tjamsweersterbrug in Appingedam. Omdat mobiliteit meer omvat dan alleen het grotere, gemotoriseerde verkeer, wordt ook ingezet op infrastructuur voor recreatie en toerisme. Zoals het herwaarderen van dorpsavontjes en de aanpak van het netwerk van fiets- en wandelpaden.

In 2022 is daarom gestart met het Mobiliteitsplan gemeente Eemsdelta, waarin het strategisch kader wordt meegegeven voor verantwoorde en slimme mobiliteitskeuzes.

Daarnaast blijven we inzetten op verschillende lobbytrajecten rondom infrastructuur gericht op economische ontwikkeling, waaronder:

1. De verdubbeling van de N33, zowel midden als noord;
2. Realisatie onderdoorgang van het Eemskanaal;
3. Op orde brengen regionaal fietsnetwerk, waaronder een goede aansluiting op doorfietsroute Groningen – Ten Boer (doorfietsroute) vanuit Appingedam/ Delfzijl;
4. Vervangen sluis Delfzijl (lobby starten);

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verdubbeling van de N33.	Doorgaan met de lobby om de verdubbeling van de N33 midden en noord.
Realisatie onderdoorgang Eemskanaal.	Doorgaan met de lobby, waarin we samen met de provincie Groningen optrekken richting het Rijk.
Vervangen sluis Delfzijl.	Lobby starten richting het Rijk.
Project Eemszijlen.	Uitvoeren deelprogramma kustontwikkeling.
Een goed bereikbare en verkeersveilige gemeenten.	Stimuleren en in stand houden van hoogwaardig openbaar vervoer.
Duidelijke kaders voor mobiliteit en verkeer.	- Het opstellen van een mobiliteitsplan/ gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (GVVP); - Realisatie van hoogwaardige fietsverbindingen; - Digitaliseren en visualiseren van verkeersdata.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die een relatie hebben met dit programma.

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)

Programma 2	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	10.095	9.056	10.331	10.356	10.489	10.436
Incidenteel	34	431	1.475	1.030	-	-
Totaal lasten	10.129	9.487	11.806	11.386	10.489	10.436
Baten						
Structureel	2.435	248	248	247	248	248
Incidenteel	2.597	-	1.090	1.030	-	-
Totaal baten	5.032	248	1.338	1.277	248	248
Saldo programma	5.097	-9.239	-10.468	-10.109	-10.241	-10.188
Mutaties reserves						
Programma 2	220	-2.687	-103	72	72	72
Totaal mutaties reserves	220	-2.687	-103	72	72	72
Saldo begroting na bestemming	5.317	-11.925	-10.570	-10.037	-10.169	-10.116

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-831	N			
Kademota 2023, voorstel beleidsadviseur Verkeer.	-87	N			
Kademota 2023, voorstel kosten beleidsonderzoek openbare ruimte.	-135	N	110	25	
In de kademota 2023 is besloten om een parkeerterrein aan te leggen. Voor de uitloop Parkeren Centrum is een eenmalig bedrag beschikbaar in 2023 van € 250.000. De jaarlijkse lasten bedragen € 15.000.	-250	N	235		
Begroting 2022: Voor het project Eemsijslen is in de kademota 2022 incidenteel een budget van € 80.000 geraamd voor het jaar 2022. In 2023 vervalt dit budget.	80	V			
Door investering bij de kapitaalgoederen nemen de kapitaallasten toe in 2022, deze nemen vanaf 2023 weer af door harmonisatie van het beleid.	85	V	-35	-19	44
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-1.090	N	61	1.030	
Eemsdelta in Balans: er is een taakstelling op genomen van structureel € 1,2 miljoen en incidenteel van € 0,3 miljoen (afloop in 2026) op de totale kapitaalgoederen. Naast deze taakstelling zijn extra middelen beschikbaar gesteld in het financieel perspectief van 2021 voor de verwachte hogere kosten van de kapitaalgoederen oplopend naar € 1 miljoen structureel in 2025. Bij de harmonisatie van de kapitaalgoederen zal nadere invulling worden gegeven aan de taakstelling en middelen vanuit het financieel perspectief 2021. De besparing als de extra lasten hebben zowel op programma 2 als op programma 5 betrekking.	49	V	44	-120	-27
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd met 2,65%, hierdoor nemen de lasten structureel toe.	-129	N			
Overige	-10	N	4	-18	35
Totaal	-2.319	N	419	898	53

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
Overige		V			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	1.090	V	-61	-1.030	
Totaal	1.090	V	-61	-1.030	

Programma 3. Economie

Wat willen we?

We willen Eemsdelta als motor van Noord-Groningen met een sterke agrarische sector, (inter)nationaal concurrerende industriële bedrijvigheid en regionaal belangrijke MKB-sector behouden, verder ontwikkelen en ons profileren als aantrekkelijke gemeente. Een gemeente waar het prima werken, ondernemen, recreëren en verblijven is. We zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Door te werken aan een samenhangend pakket van fysieke, sociale en economische maatregelen ontstaan goed bereikbare en vitale centra, dorpen en bedrijventerreinen, met een aantrekkelijke uitstraling naar de regio.

Een gebiedseigen, duurzame groei van het toerisme geeft kansen voor een brede economische- en culturele spin-off. Met een groei van aantallen bezoekers steunen we het MKB, het winkelbestand in de centra en ons culturele erfgoed. Verder creëren we hierdoor banen voor jongeren. Kortom een kans voor de brede welvaart en woon- en werkplezier met oog voor onze historie en toekomst.

Taakvelden

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie (toerisme)

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvormen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

GR Havenschap Delfzijl
Publiek Belang
Elektriciteitsproductie BV

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Functiemenging	%	2021	49,9	44,3
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2021	158,5	120,4

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Verordening toeristenbelasting	2020
Verordening marktgelden	2020
Visie op toerisme en recreatie	2021
Geharmoniseerde subsidieregels culturele organisaties en evenementenorganisaties	2023

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: Economie

Voor de gemeente Eemsdelta en haar inwoners is brede welvaart van groot belang. Hierin speelt Economie een belangrijke rol. Primair als het gaat om inkomen, werkgelegenheid en (Regionaal) Bruto Product. Maar secundair net zo belangrijk als het gaat om het ondersteunen in leefbaarheid, gezondheid en toekomstperspectief.

Door het binden van bedrijven, goede verbindingen (fysiek en digitaal), maar ook door promoten en aantrekkelijk maken van de gemeente voor recreatie en toerisme, zetten we in op verdere economische groei. De versterking en het centrummanagement blijven bijdragen aan de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van onze centra. In 2023 zal het traject richting een nieuwe economische visie en bijbehorende bedrijventerreinvisie starten.

Er is grote interesse in vestiging op industriegebied Oosterhorn. Groningen Seaports heeft in dit licht een investering van € 43,7 miljoen in dit gebied aangekondigd. Tegelijk zijn er zorgen met betrekking tot de energiecrisis en bijbehorende energieprijzen. Deze treffen onze huishoudens maar ook het MKB en de industrie. In september heeft Aldel een productiestop en het ontslag van het merendeel van haar werknemers aangekondigd.

Wij zetten ons in voor getroffen werknemers maar moeten met betrekking tot onze invloed en financiële mogelijkheden voor ondersteuning aan MKB en industrie ook realistisch zijn. Dit is een crisis die het niveau van de gemeente overstijgt en echte impact – op de korte termijn - kan alleen door het Rijk en Europa gemaakt worden. Wel zetten wij bijvoorbeeld vol in op de mogelijkheden van het Just Transition Fund voor structurele versterking en verduurzaming van onze economie en de weerbaarheid van onze beroepsbevolking.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toekomstbestendige economische ontwikkeling. Bijdragen aan een Brede Welvaart voor onze inwoners.	• Actief fondsen werven en lobbyen om de economische kansen van Eemsdelta te ondersteunen; • Intensief samenwerken met de belangrijke partners zoals buurgemeenten, NOM (Noordelijke investerings- en ontwikkelingsmaatschappij), Groningen Seaports, Provincie en uiteraard de (potentiele) ondernemingen in onze gemeente; • Ondersteunen van de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven; • Verbinding ondersteunen tussen verschillende sectoren: Recreatie/Toerisme met Industrie, Onderwijs met Landbouw enzovoort. • Ons blijven inzetten voor de aanleg van snel internet; • Onverkort inzetten op de verdubbeling van de N33 en andere infrastructurele maatregelen die de economische ontwikkeling ondersteunen. • Onze ondernemers faciliteren en ondersteunen via het Ondernemersloket Eemsdelta; • De (gebieds-)kwaliteiten van Eemsdelta blijven uitdragen via Marketing Eemsdelta om bestaande bedrijven en werknemers te binden en potentiële investeerders aan te trekken; • Opstellen van een nieuwe economische visie en actualisatie van de bedrijventerreinvisie.
Meer mensen aan de slag En Vorbereiden op minder mensen en het binden van jongeren.	• De matching tussen vraag en aanbod verbeteren; Bijdragen aan excellent onderwijs, omscholing, bijscholing en een gericht relatiebeleid zodat meer mensen aan het werk komen;

	• Initiatieven aanjagen en een professionele gesprekspartner zijn tussen overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen; • Lokale ondernemers een eerlijke kans op opdrachten geven binnen het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid.
Leefbare kernwinkelgebieden.	• Opstellen en uitvoeren plan van aanpak (NPG) versterking centra/kernwinkelgebieden Eemsdelta, voor de kernen Appingedam, Delfzijl, Loppersum en Middelstum vanuit de samenhangende sporen: ◦ Versterking vastgoed/winkelstructuur. ◦ Beleving - branding en merkpositionering. En coördinatie en faciliteren van evenementen en markten.
Verduurzaming en energietransitie.	• Ondersteunen bij het verduurzamen van de chemiesector. Betrokken blijven bij Chemport Europe en EemsdeltaGreen; • Nationaal Programma Infrastructuur duurzame energie (PIDI); • Cluster Energie Strategieën (CES); • Inzetten op de mogelijkheden van het Just Transition Fund.

Thema 2: Toerisme (en recreatie)

Omdat Eemsdelta nog niet als toeristische trekker wordt gezien, zetten we in op sterke promotie. Dit om meer bezoekers en bestedingen te genereren die onze ondernemersstructuur versterken. Sterk ondernemerschap en een kwalitatief uniek aanbod maken een bezoek tot een beleving. Bezoekers langer in het gebied vasthouden, vaker terug laten keren en ook jongere bezoekers enthousiasmeren is het doel. Zonder ondernemerschap is er geen sprake van toerisme; de gemeente wil dan ook een goede partner zijn. Ook bij niet-zakelijke organisaties stimuleren we daarom graag het ondernemerschap en toekomstbestendige verdienmodellen.

We werken samen met de andere gemeenten en de Provincie Groningen op het gebied van de vaarrecreatie en routeontwikkeling. Daarnaast signaleren we en pakken we koppelkansen op met andere partijen. We ondersteunen ondernemerschap door bedrijfsbezoeken en door verbindingen te leggen met de Vrijetijds makelaar van de Provincie Groningen en de diverse programma's van de Provincie zoals het Investeringskader Waddengebied en van de NPG zoals Toukomst.

Uitvoering geven aan de ambities en kansrijke projecten benoemd in de visie toerisme en recreatie 2021-2024.

De Nationaal Programma Groningen (NPG) aanvraag is toegekend, waarbij we in 2023 uitvoering geven aan:

- het versterken van de lokale gastvrijheid-en promotiestructuur (VVV);
- het versterken en verder ontwikkelen van de toeristische infrastructuur en de versterking van ondernemerschap;

- het versterken van de inzet op marketing & promotie;
- het versterken van de lokale programmering (culturele) evenementen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Ontwikkelen Eemsdelta - Ost-Friesland Toerismus GmbH.	• Kansen Eems Dollard Regio/Interreg aanvraag onderzoeken op themaroutes, Ost Friesland en Eemsdelta.
Thema water, havens en routes verder ontwikkelen.	• Inzet Project Eemsdelta 2030, onder andere Grote polder om havens toegankelijker te maken; • Vereniging Groninger Gemeenten VGG inzet op vaarrecreatie; • Routebureau Groningen.
Koppelkansen oppakken door samenwerking met gebiedspartners, Provincie en Kustgemeenten.	• Netwerk onderhouden en informatie uitwisseling, budgetkoppeling, budgetontsluiting.
Faciliteren bij Waddenfondsprojecten	• Stimuleren, koppelen, informeren en faciliteren.
Bevorderen Cultuur toerisme.	• Bestendigen en stimuleren van Kunst en Cultuuraanbod en ontwikkeling zoals Themaroutes De Ploeg.
Kansen creëren voor groei van de werkgelegenheid	• Versterken ondernemerschap door kennisdeling, relatienetwerk versterken, faciliteren en verbinden.
Boost geven aan promotie van de nieuwe gemeente en de ondernemers hier sterker bij betrekken	• Marketing Eemsdelta, toeristische informatievoorziening en regiopromotie; • Versterken toeristisch ondernemersnetwerk; • Bedrijfsbezoeken.
Toeristische data verzamelen	• Data verzamelen door samen te werken met Marketing Eemsdelta en Marketing Groningen, Provincie Groningen en Vereniging Groninger Gemeenten en landelijke organisaties.
Uitbreiden onderscheidende overnachtingsmogelijkheden en aansprekende dagbestedingen.	• We pakken koppelkansen op en maken gebruik van het netwerk. Samenwerking Provincie Groningen. Cofinanciering zoeken door ontsluiting en ontschotting budgetten, koppelingen.
Stimuleren groei activiteiten en evenementen voor toerisme en recreatie	• Door de inzet van een Evenementencoördinator. • De waarde van een 'evenementenportal' onderzoeken. • Subsidie harmonisatie. Ruimte voor professionalisering en voor nieuwe evenementen en activiteiten die de

	gebiedseigenheid en het aanbod versterken.
Samenhangend programma recreatie en toerisme.	Versterken van de lokale gastvrijheid- en promotiestructuur (VVV).

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen hebben een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
GR Havenschap Delfzijl/ Eemshaven (Groningen Seaports)	Onze economische doelstellingen worden ondersteund door de evenwichtige ontwikkeling van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen in Delfzijl en de Eemshaven.	Geen
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	- Distributie en/of productie van elektriciteit en andere vormen van energie. - Samen met Delta Energy BV vervullen van het aandeelhouderschap in NV EPZ, uitvoering Convenant Borssele 2034 uit 2006, inclusief het SET Fund en de verplichting om overigens te investeren in duurzame energieontwikkeling en voorbereiding van de ontwikkeling van een tweede kerncentrale. Het doel is dat de vennootschap kan worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang	geen
CSV Amsterdam BV	- Afhandeling van alle rechten en plichten voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero). - De vennootschap wordt opgeheven. - Na afwikkeling van de bezwaar- en/of beroepsprocedure Belastingdienst kunnen de resterende liquide middelen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang	geen

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Programma 3	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	3.826	1.247	997	1.095	1.611	1.609
Incidenteel	114	-	2.891	1.855	-	-
Totaal lasten	3.940	1.247	3.888	2.949	1.611	1.609
Baten						
Structureel	2.468	266	279	300	272	272
Incidenteel	58	-	2.254	853	-	-
Totaal baten	2.526	266	2.533	1.153	272	272
Saldo programma	-1.414	-981	-1.355	-1.797	-1.338	-1.337
Mutaties reserves						
Programma 3	30	-70	-72	412	-72	-72
Totaal mutaties reserves	-30	-70	-72	412	-72	-72
Saldo begroting na bestemming	-1.444	-1.051	-1.427	-1.385	-1.410	-1.409

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-365	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-2.253	N	1.400	853	
In 2024 zal het evenement Delfsail plaatsvinden, hiervoor zijn incidentele organisatiekosten opgenomen en wordt een subsidie verstrekt.		V	-484	484	
Overige	-22	N	22	2	1
Totaal	-2.641	N	938	1.339	1

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	2.261	V	-1.380	-881	
Overige	7	V			
Totaal	2.267	V	-1.380	-881	

Programma 4. Onderwijs

Wat willen we?

In het onderwijs wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van kinderen tot volwassen deelnemers aan de maatschappij. Investeren in de toekomst doen we samen met het onderwijs en de kinderopvang. We gaan door op de ingeslagen weg van het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB). Dit betekent dat we Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) structureel op een voldoende hoog niveau blijven aanbieden. Daarnaast hebben we ruimte om samen met het onderwijs en andere partijen initiatieven te ontplooiën om het onderwijs breder te steunen, taal- en ontwikkelingsachterstanden te verminderen en te voorkomen en om de brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren.

Voor volwassenen met lage basisvaardigheden is er een aanbod via de bibliotheken en Taalhuizen om taalvaardigheid of digitale vaardigheden te verbeteren. Op de drie kindcentra met de meeste achterstanden, zijn er taalgroepen voor ouders, waar een combinatie van taal en opvoedondersteuning wordt aangeboden. In 2022-2023 doet de gemeente Eemsdelta mee aan een pilot Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid, waarmee een extra impuls wordt gegeven aan de bevordering van basisvaardigheden. In de bibliotheek in Appingedam is een IDO (Informatiepunt Digitale Overheid), waar inwoners ondersteuning kunnen krijgen. Daarnaast is er vanuit welzijn ondersteuning voor inwoners (formulierenbrigade ed.).

Projecten, programma's en leerlingenvervoer staan in het teken van het zo optimaal mogelijk maken van kansen voor kinderen.

Taakvelden

- 4.1 Onderwijsbeleid
- 4.2 Scholentransitie
- 4.3 RMC
- 4.4. Leerlingenvervoer
- 4.5. Bibliotheken

Paragrafen

Weerstandsvormogen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Toeziethoudend orgaan (THO)
SBO De Delta (RENN4)
Appingedam

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2021	1,9	*)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2021	16	19
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2021	1,6	2,0

*) geen recente informatie beschikbaar

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Verordening bekostiging leerlingenvervoer	2021
Beleidsregels bekostiging leerlingenvervoer	2022
Kwaliteitskader VVE	2019

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

We gaan door op de ingeslagen weg van het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB). Dit betekent dat we Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) structureel op een voldoende hoog niveau blijven aanbieden. Daarnaast hebben we ruimte om samen met het onderwijs en andere partijen initiatieven te ontplooiën om het onderwijs breder te steunen, taal- en ontwikkelingsachterstanden

te verminderen en te voorkomen en om de brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Door de lockdowns en het thuisonderwijs is de ontwikkeling van kinderen in 2020 en 2021 onder druk komen te staan. Vanuit het Rijk werd het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) opgezet om de achterstanden die dit mogelijk heeft veroorzaakt, in te kunnen halen. De termijn waarbinnen dit budget besteed moest worden, is verlengd met twee jaar. Er is daardoor nog ruimte voor initiatieven die we met dit programma kunnen ondersteunen.

De beleidsontwikkeling van sport, cultuur, armoede en jeugdhulp heeft raakvlakken met het onderwijs. In 2023 wordt de ontwikkeling van deze integrale benadering doorgezet. Het Naschoolse Activiteiten (NSA) aanbod in het basisonderwijs gaan we afstemmen op het aanbod van Tijd voor Toekomst. Zo zorgen we voor een goede spreiding over alle scholen en zijn er voor alle kinderen in Eemsdelta kansen om talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Met Tijd voor Toekomst is al op 5 scholen gestart en in 2023 zal een zesde aan kunnen sluiten. Op deze scholen wordt de lesweek met een aantal uren verlengd, waarin een verrijkend lesaanbod voor alle kinderen wordt aangeboden. Dit is mogelijk met financiering vanuit het Nationaal Programma Groningen.

Met JongGOUD Eemsdelta zetten we in op samenwerking met de scholen door kindergebiedsregie op te zetten. Zo verbinden we de school met de directe omgeving en met onze gemeentelijke organisatie.

Thema 1: Ontwikkeling taalvaardigheden

Wij vinden het belangrijk dat iedereen gelijke kansen krijgt. Onder andere door bibliotheekwerk zetten wij in op leesvaardigheid en leesplezier voor al onze inwoners, maar vooral voor de kinderen in Eemsdelta.

Om leesplezier en leesvaardigheid te bevorderen zijn op alle scholen in Eemsdelta bibliotheken op school gerealiseerd, in 2023 ook op alle VO scholen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vergroten leesplezier en leesvaardigheid.	• Bibliotheken specifiek voor kinderen ook op alle VO scholen in Eemsdelta realiseren; • Voorschoolse Educatie en Taalgroepen in het Primair Onderwijs.

Thema 2: Verbinding jeugdhulp en onderwijs

Samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp is van belang. We hebben stappen gezet om hier verbetering in te brengen, en deze hebben wel vruchten afgeworpen, maar het is nog niet klaar. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor zowel onderwijs als jeugd/hulp.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Dat kinderen op tijd de ondersteuning in het onderwijs krijgen, zodat ze in staat worden gesteld het onderwijsniveau te volgen dat bij hen past.	• Verbeteren samenwerking tussen onderwijs en jeugd(hulp); • Uitvoeren van het Project Samen voor het kind. • Inzet van Kwartiermaker Zorg en Schoolmaatschappelijk Werkers; • Samenwerking tussen RENN4 en Cosis faciliteren. • Werken aan een aaneengesloten onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor jongeren voor het primair Voortgezet Onderwijs (VO) en

	het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) wordt gecontinueerd om schooluitval te voorkomen.
--	---

Thema 3: Gelijke Kansen voor alle kinderen

In Eemsdelta groeien veel kinderen op in een thuissituatie of omgeving die hen minder kansen geeft op school en in de maatschappij. Gelijke Kansen staat landelijk op de agenda, en zeker ook in Eemsdelta. Zowel de gemeente als de schoolbesturen willen hieraan bijdragen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer gelijke kansen voor kinderen.	• Samenwerken met vereniging Kansrijke Groningers; • Gelijke Kansen Alliantie een vervolg geven met o.a. aandacht voor loopbaan oriëntatie en verminderen van onder advisering; • Samenwerking met het Jeugdeducatiefonds doorzetten, Stichting Leergeld en provinciaal Studiefonds op elkaar afstemmen en nog beter toegankelijk maken; • Zesde school gaat aansluiten bij Tijd voor Toekomst; • Naschoolse activiteiten aanbod wordt afgestemd op het Tijd voor Toekomst aanbod; • Integrale programmatische aanpak voor Onderwijs, Sport en Cultuur; • Knelpunten in het Nieuwkomersonderwijs lossen we samen met COA en het onderwijs op; • Initiatieven die uit het Nationaal Programma Onderwijs volgen, ondersteunen.

Thema 4: Talentontwikkeling

In september 2022 zijn de nieuwe schoolgebouwen (campus Eemsdelta Groningen) van de Stichting VO Eemsdelta opgeleverd. In 2023 vindt in samenwerking met de Provincie de verdere voorbereiding van de vernieuwing van de rotonde N360/ Jan Bronsweg plaats. Samen met het OV bureau wordt dan ook de OV routing geoptimaliseerd.

Daarnaast programmeren we het gebied samen met de school, het bedrijfsleven en de inwoners van Eemsdelta. Deze afspraken worden vastgelegd in de Integrale Agenda Eemsdelta. Deze agenda wordt tot stand gebracht door 12 partijen in Eemsdelta die zich inzetten in de verbinding onderwijs en arbeidsmarkt. Zo ontwikkelen we een educatief landschap, een ruimte voor recreatie, sport en samenwerkingsvormen tussen onderwijs en bedrijfsleven. Een totaalaanpak om te komen tot een plek waar integraal onderwijs bloeit, talent tot ontwikkeling komt en de jeugd wordt voorbereid op de regionale banen van de toekomst.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Veilige en inspirerende omgeving voor kinderen en onderwijs (voor, tijdens en na schooltijd).	• Bouwen van nieuwe kindcentra/schoolgebouwen in het gebied van Delfzijl en twee bouwkundige versterkingen in Appingedam;

	• Inrichten van schoolpleinen en schoolomgeving, met als doel het vergroten van de educatieve mogelijkheden en het verbinden van binnen- en buitenonderwijs; • Campus Eemsdelta Groningen: ○ In samenwerking met de provincie de verdere voorbereiding van de vernieuwing van de rotonde N360/ Jan Bronsweg in Appingedam oppakken en samen met het OV bureau de OV route optimaliseren; ○ Ontwikkelen van een educatief landschap, een ruimte voor recreatie, sport en samenwerkingsvormen tussen onderwijs en bedrijfsleven • Inzetten van de sociaal makelaar jeugd (de sociaal makelaar jeugd is er voor jongeren die kampen met gevoelens van eenzaamheid of somberheid. Zij helpt jongeren bij het opbouwen van contacten of het vinden van een activiteit die past bij wat zij leuk vinden); • Ontwikkelen van kindergebiedsregie in het kader van JongGOUD Eemsdelta; • Inzetten van kinderen- en jongerenwerk; • Naschoolse activiteiten faciliteren in samenwerking met scholen, IVAK en aanbieders; • Samenwerken/ faciliteren van de beweging Tijd voor Toekomst, een verrijkend onderwijsaanbod. • Integrale Agenda: samenwerking tussen bedrijven en onderwijs
--	---

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij heeft een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023 x € 1.000
Toezichthoudend orgaan (THO) SBO De Delta (RENN4) Appingedam	Instandhouding samenwerkingsscholen ten behoeve van het geven van speciaal basis- praktijk- en leerwegondersteunend onderwijs.	Geen

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Programma 4	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	8.852	9.370	10.372	10.465	10.317	10.223
Incidenteel	9.111	492	1.270	485	-	-
Totaal lasten	17.963	9.862	11.643	10.950	10.317	10.223
Baten						
Structureel	4.654	4.297	3.756	3.756	3.609	3.532
Incidenteel	8.523	-	1.270	485	-	-
Totaal baten	13.177	4.297	5.026	4.241	3.609	3.532
Saldo programma	-4.786	-5.564	-6.616	-6.709	-6.708	-6.692
Mutaties reserves						
Programma 4	303	7.283	-221	57	46	37
Totaal mutaties reserves	303	7.283	-221	57	46	37
Saldo begroting na bestemming	-4.483	1.719	-6.837	-6.652	-6.661	-6.655

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-158	N			
De uitvoeringskosten bij het RMC nemen af in 2025, tegenover deze kosten nemen ook de inkomsten vanuit het rijk af.		V		147	
In 2023 ontvangt de gemeente incidenteel een specifieke uitkering (SPUK) voor het gemeentelijk deel van de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).	-200	N	200		
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-1.070	N	585	485	
Door uitstel van de oplevering van de campus lopen de lasten van de oude locaties 1 jaar langer door.	-116	N	87		
In 2022 wordt de decentralisatie uitkering Scholenprogramma op een andere wijze verantwoord. Hierdoor nemen de kapitaallasten en de inkomsten op het programma af.	325	V			
De rijksmiddelen voor onderwijsachterstandenbeleid nemen toe, hierdoor stijgen de uitgaven en inkomsten	-285	N			78
Door de uitvoering van de scholentransitie nemen de lasten toe door huur en de kapitaallasten van schoolgebouwen.	-192	N	-142	1	14
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd met 2,65%, hierdoor nemen de lasten structureel toe.	-141	N			
Overige	57	V	-38	1	2
Totaal	-1.781	N	693	633	94

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De uitvoeringskosten bij het RMC nemen af in 2025 af, tegenover deze kosten nemen ook de inkomsten vanuit het rijk af.		V		-147	
In 2022 wordt de decentralisatie uitkering Scholenprogramma op een andere wijze verantwoord. Hierdoor nemen de kapitaallasten en de inkomsten op het programma af.	-751	N			
De rijksmiddelen voor onderwijsachterstandenbeleid nemen toe, hierdoor stijgen de uitgaven en inkomsten.	285	V			-78
In 2023 ontvangt de gemeente incidenteel een specifieke uitkering (SPUK) voor het gemeentelijk deel van de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).	200	V	-200	-200	
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	1.070	V	-585	-285	
Overige	-76	N			
Totaal	729	V	-785	-632	-78

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we?

Sport, cultuur en recreatie en openbaar groen en natuur zijn belangrijke dragers voor de leefbaarheid van de wijken en dorpen. Wij willen dat inwoners en bezoekers het aanbod van cultuur- en sportvoorzieningen en de inrichting en het beheer van recreatieve, speel- en groenvoorzieningen als goed en aantrekkelijk ervaren. Daarbij moeten deze voorzieningen veilig en bereikbaar zijn voor iedereen.

Verder vinden we het belangrijk dat voldoende groen van voldoende kwaliteit voor iedereen bereikbaar is.

Nieuw beleid Kadernota 2023

Roekenbeheer

Om de overlast door roeken (een beschermde diersoort) planmatig en in de hele gemeente aan te kunnen pakken is een beheerplan voor heel Eemsdelta voor de planperiode 2023-2027 opgesteld. Om het roekenbeheerplan ten uitvoer te brengen is een budget beschikbaar gesteld van structureel € 90.000. Dit budget is nodig voor uitvoeringszaken, zoals het verwijderen en verplaatsen van nesten en het ongeschikt maken van nestgelegenheden door bomen te snoeien. Ook is het budget nodig voor externe ecologische ondersteuning bij het verjagen en lokken van de roeken, het coördineren en aansturen van aannemers en vrijwilligers, de monitoring van roeken en nesten en ecologische afstemming met de provincie omtrent de ontheffing.

Verhoging gemeentelijke financiering t.b.v. de Brede regeling

De gemeente Eemsdelta neemt sinds een aantal jaren deel aan de brede regeling combinatiefuncties. Hiervoor geldt een verdeling van 60% financiering door gemeente en onderwijs en 40% cofinanciering door het Rijk. Om ons sport en beweegbeleid en de afspraken met stakeholders zoals het onderwijs structureel te borgen is het van belang dat de gemeente toewerkt naar meer structurele inzet van middelen. Daarom is hiervoor €119.000,- extra beschikbaar gesteld voor de brede regeling combinatiefuncties. Hierdoor kunnen we ons huidige sport en beweegbeleid structureel borgen. Ook zijn we minder afhankelijk van tijdelijke gelden.

Samen werken aan een leefbaar Eemsdelta

Met betrokken inwoners is onderzocht op welke wijze de gemeente Eemsdelta invulling kan geven aan de speerpunten uit het coalitieprogramma. Dat heeft geresulteerd in een notitie met concrete onderdelen waar de gemeente dorpen en wijken kan faciliteren. Zowel dorps- en wijkbudgetten, als het ondersteunen van de dorps- en buurthuizen helpen bij de zelfredzaamheid van inwonersgroepen, motiveren tot het zelfstandig inzetten op activiteiten die bijdragen aan saamhorigheid, prettig leven en wonen en een duurzame leefbaarheid. Dorps- en buurthuizen worden met dit voorstel gefaciliteerd om zelfstandig een gezonde exploitatie te kunnen behouden.

Taakvelden

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, productie en -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en recreatie

Paragrafen

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

- Zwembad Appingedam-Delfzijl
- Vastgoed BV

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000 - 50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Niet-sporters	%	2020	50,5	62,3

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Verordening op de heffing en de invordering van havengeld en liggeld	2020
Geharmoniseerde subsidieregels culturele organisaties en evenementenorganisaties	2023
Eemsdelta Eigen, uitgangspuntennotitie kunst en cultuur	2021
Groenbeleidsplan Eemsdelta	2023
Handboek inrichting openbare ruimte	2022
Komgrenzen Wet Natuurbescherming	2022
Bomenverordening (APV)	2022
Beleidsregels voor houtopstanden	2022

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: Ontwikkeling sport

In het jaarplan 'Sportstimulering Eemsdelta' is onder andere aandacht voor inwoners voor wie sporten minder vanzelfsprekend is (inclusief sporten en bewegen). Daarnaast wordt er in samenwerking met het primair onderwijs ingezet op bewegingsonderwijs, schoolzwemmen en naschoolse sportactiviteiten (NSA). In 2023 kunnen we door honorering van het NPG project 'Buitenfitness voorzieningen' nog verder inzetten op bewegen in de openbare ruimte. Samen met onze inwoners gaan we zes nieuwe beweegparken realiseren en activeren in het cluster Loppersum.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bredere ontwikkeling tussen sport, gezondheid en beweging, meer gezonde jaren voor onze inwoners	• Uitvoeren van projecten die zich richten op sport met gezondheid en bewegen zoals onder andere gezonde leefstijl interventie (GLI programma 7); • Jaarplan Sportstimulering Eemsdelta uitvoeren met onder andere aandacht voor inclusief sporten en bewegen, bewegingsonderwijs, schoolzwemmen en NSA (programma 4); • Lokaal sportakkoord uitvoeren.
Meer mogelijkheden creëren voor bewegen in de openbare ruimte (BIOR)	• Vanuit het NPG project buitenfitness-voorzieningen op zes plekken in onze gemeente beweegplekken realiseren en een activerings-programma ontwikkelen.

Thema 2: Cultuur

De vier ambities zoals benoemd in de notitie Eemsdelta Eigen worden gecontinueerd en verder tot uitvoering gebracht. Het algemene uitgangspunt is dat cultuur niet op zichzelf staat, maar als

integraal instrument wordt ingezet bij de maatschappelijke en economische ontwikkelingen van de gemeente.

We hebben zorg voor onze culturele infrastructuur en zetten niet alleen sterk in op een nieuw theater/cultuurcluster, maar hebben ook aandacht voor de kleine musea en de gevolgen van de corona- en energiecrisis op het culturele veld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Subsidies vernieuwen/actualiseren en laten aansluiten bij onze kernwaarden, opgaven en passend bij de culturele omgeving van Eemsdelta.	• Monitoring van de harmonisatie subsidies uit 2022 & reparatie waar nodig; • Uitvoeren coronaregelingen 2022-2023.
Cultuurnota vaststellen.	• Inschakelen veld; • Onderzoek naar trends, landelijke en regionale ontwikkelingen; • Ontwikkelen nieuwe visie plus eerste toetsing veld.
Cultuurplatform oprichten.	• Oprichting platform & consultatie voor beleidsvragen.
Energie.	• Onderzoek naar effecten en mogelijke oplossingen voor energieproblematiek culturele instellingen met gebouw.
Kleine musea ondersteunen.	• Opstellen regeling voor basis kleine musea.

Eigenheid en identiteit

Cultuur en in het bijzonder erfgoed en beeldende kunst bieden kansen om de identiteit van Eemsdelta verder uit te diepen. Daarbij hoort het activeren van het bestaande erfgoed. Maar ook de inzet van cultuur bij gebiedsontwikkeling en het versterken van de beeldkwaliteit bij ruimtelijke ontwikkelingen biedt kansen om het merk Eemsdelta visueel sterker uit te dragen. Denk hierbij aan de versterkingsopgaven of de bouw van belangrijke maatschappelijke voorzieningen zoals de Campus Eemsdelta Groningen of De Molenberg.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Beeldkwaliteit	• Onderzoek naar mogelijkheid percentageregeling; • Inzetten beeldende kunst en community art bij ruimtelijke ontwikkelingen; • Uitrol Iconen van Appingedam.
Identiteit	• Activering NPG-project De Ploeg & Amsterdamse school: behoud kwetsbare kunstwerken & het vermarkten & digitalisering; • Waar mogelijk inzetten van beeldende kunst, vormgeving en beeldkwaliteit.
Activiteiten	• Stimulering culturele activiteiten en evenementen die identiteit van de gemeente onderstrepen.
Activering kerken	• Ondersteunen van initiatieven ter versterking van de programmering & het aantrekken van bezoekers.

Persoonlijke ontwikkeling

Onze jeugd krijgt extra aandacht met het programma 'cultuureducatie'. Dit gebeurt zowel binnen- en waar mogelijk buitenschools. Er is speciale aandacht voor het vergroten van weerbaarheid en sociale vaardigheden bij kinderen in een, door de aardbevingen, veranderende omgeving. Cultuur verbindt en biedt koppelkansen voor ambities op het gebied van leefbaarheid en gebiedsontwikkeling.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Cultuur laten bijdragen aan de Persoonlijke ontwikkeling van Jeugdigen	• Aanscherpen opdracht IVAK PO; • Aansluiten bij Tijd voor Toekomst (NPG); • Doorontwikkeling naschoolse activiteiten.
Aansluiten bij de kansen voor het VO	• Programmering & eerste jaargang VIBES.
Persoonlijk Cultuur Budget (PCB) uitbereiden	• Tijdelijke uitbreiding kortingsregeling voor jeugd t/m 18 jaar.
Met cultuur meer aandacht voor de gevolgen van de aardbevingen middels het NPG project Mijn Thuis Mijn Verhaal	• Inzet film Barst!?! plus lesbrief in het VO-onderwijs in de aardbevingsgemeenten en daarbuiten.

Meedoen en de omgeving

We zoeken naar koppelkansen met andere domeinen en ambities van Eemsdelta. Voorbeelden daarvan zijn het vergroten van leefbaarheid en inclusie, het zorgen voor meer aansluiting van uitgesloten of kwetsbare doelgroepen door cultuurparticipatie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
NPG-project Mijn Wijk Mijn Verhaal	• Plan van aanpak, keuze locaties, makers en projecten en kick-off.
Bereik cultuur op maatschappelijke thema's	• Verwerken in opdracht IVAK & Cadanz Welzijn; • Activeren convenant cultuur in het sociaal domein IVAK en Cadanz Welzijn.
Bewonersinitiatieven cultuur	• Waar mogelijk ondersteunen & faciliteren van bewonersactiviteiten cultuur in afstemming met gebiedsregie

Thema 3: Ruimtelijk erfgoed

Ons erfgoed in beeld

Een goed beeld hebben van ons erfgoed, zorgt ervoor dat we de erfgoedbelangen kunnen inbrengen en borgen bij ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsgerichte aanpakken. In de afgelopen twee jaar hebben we een goed begin gemaakt. Zo hebben al onze monumenten, karakteristieke panden en beschermde gebieden vastgelegd in een digitale erfgoedkaart.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Gemeentelijk erfgoed in beter beeld	• Opstellen (beknopte) kerkenvisie • Aanscherpen procedure aanwijzing gemeentelijke monumenten • Verkenning vormgeving digitale kaart oorlogserfgoed

NPG Erfgoedprogramma

We werken regionaal samen in het NPG Erfgoedprogramma op diverse terreinen. Zo ondersteunen we eigenaren van gebouwd erfgoed met advies en onderhoud van hun erfgoed. We zetten in op een zorgvuldig proces met betrekking tot erfgoedpanden in de versterking. Het behoud van de erfgoedwaarden en de belangen van de eigenaar staan hierbij centraal.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Behoud erfgoedlocaties en ondersteuning eigenaren	• Invulling geven aan aanbevelingen vanuit gebiedsbiografie/stadsbiografie. • Samenwerken met partners aan het Erfgoedprogramma. • Informeren over verschillende financierings- en subsidiemogelijkheden

De kracht van ons erfgoed inzetten

Het rijke bezit aan cultuurhistorisch erfgoed weerspiegelt zich in ons landschap, maar ook in de karakteristieke dorpen en het stedelijk gebied, elk met een eigen identiteit. Samen vertellen ze het verhaal van Eemsdelta.

We willen ons erfgoed meer zichtbaar maken en inzetten. In de eerste plaats om ons stedelijk gebied en dorpen nog aantrekkelijker te maken voor inwoners maar ook om Eemsdelta beter op de kaart te zetten. Een aantrekkelijke gemeente waar het goed toeven is, trekt ook bezoekers én bedrijven aan. Erfgoed werkt daarom samen met de beleidsterreinen Cultuur, recreatie en toerisme en economie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De kracht van ons erfgoed inzetten	• Verkenning en uitwerking kansrijke projecten Aanpak erfgoedpand(en) in een gebiedsaanpak door een Kwartiermaker 'Aanpak Erfgoedpanden in een gebiedsaanpak'; • Bij inwilliging: uitvoering geven aan NPG-aanvraag Impuls Herinneringstoerisme; • Erfgoed als dragend thema bij ontwikkeling toerisme en recreatie; • Financiële ondersteuning t.b.v. carillons voortzetten.

Thema 4: Openbaar Groen

Openbaar groen is van groot belang voor de beleving en waardering van onze woon-, werk- en leefomgeving. Groen heeft sociale, ecologische en economische waarden, maar is ook van groot belang om te spelen, sporten en bewegen. De aanwezigheid van groen heeft een positief effect op tal van beleidsvelden: van economie tot recreatie & toerisme en gezondheid. We streven naar meer diversiteit in het bomenbestand. Daarmee voorkomen we dat ziekte en plagen om zich heen kunnen grijpen, vergroten we de biodiversiteit en verkleinen van de kwetsbaarheid door klimaatverandering. Vergroening van de openbare ruimte zien we als een van de meest perspectiefrijke maatregelen voor klimaatadaptatie in het bebouwd gebied.

De versterkingsopgave gaat vaak gepaard met een (grootschalige) herinrichting van de openbare ruimte. Daarbij willen we waardevol groen beschermen en behouden. De herinrichting biedt kansen om de groene buitenruimte samen met onze inwoners toekomstbestendig in te richten.

De ontwikkelingen in het openbaar groen vragen om een groenbeleidsplan wat sturing geeft aan de kwaliteit, bescherming, het beheer en de inrichting van de groene buitenruimte. We blijven ook voor onderhoud van de openbare ruimte een beroep doen op de inzet van diverse betrokkenen, zoals individuele inwoners, partners, maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
• Toekomstbestendig en breed gedragen groenbeleid voor Eemsdelta; • Groene kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen; • Vergroten van de biodiversiteit en versterken van de landschappelijke kwaliteit; • De openbare ruimte klimaatbestendig maken door de vergroening; • Vergroenen van particulieren tuinen stimuleren.	• Opstellen groenbeleidsplan

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij heeft een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
Zwembad Appingedam-Delfzijl Vastgoed BV	In standhouden zwemvoorziening (bijdrage is miv 2022 omgezet van bijdrage ZADV naar extra exploitatiebijdrage)	0

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Programma 5	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	14.557	14.140	13.928	13.873	13.939	14.273
Incidenteel	0	264	3.645	1.040	1.450	25
Totaal lasten	14.557	14.404	17.573	14.913	15.389	14.298
Baten						
Structureel	892	822	851	860	820	820
Incidenteel	316	66	3.597	1.040	1.450	25
Totaal baten	1.208	888	4.448	1.900	2.270	845
Saldo programma	-13.349	-13.517	-13.125	-13.013	-13.118	-13.453
Mutaties reserves						
Programma 5	-121	-1.160	-257	-251	-245	-239
Totaal mutaties reserves	-121	-1.160	-257	-251	-245	-239
Saldo begroting na bestemming	-13.470	-14.677	-13.382	-13.264	-13.363	-13.691

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-37	N	-4	-2	
In de kademota 2022 zijn middelen aangevraagd voor investeringen in het groot materieel. Hierdoor stijgen de kapitaallasten in 2025.		V		-65	
Kademota 2023, voorstel Beleidsondersteunend medewerker evenementen	-60	N			
Kademota 2023, voorstel Coördinatie uitvoering onderhoud buitenruimten	-90	N			
Kademota 2023, voorstel Kosten beleidsonderzoek openbare ruimte	-45	N		45	
Kademota 2023, voorstel Roekenbeheer	-90	N			
Tussenrapportage 2022, Aanbesteding groenonderhoud	-150	N			
Eemsdelta in Balans: er is een taakstelling op genomen van structureel € 1,2 miljoen en incidenteel van € 0,3 miljoen (afloop in 2026) op de totale kapitaalgoederen. Naast deze taakstelling zijn extra middelen beschikbaar gesteld in het financieel perspectief van 2021 voor de verwachte hogere kosten van de kapitaalgoederen oplopend naar € 1 miljoen structureel in 2025. Bij de harmonisatie van de kapitaalgoederen zal nadere invulling worden gegeven aan de taakstelling en middelen vanuit het financieel perspectief 2021. De besparing als de extra lasten hebben zowel op programma 2 als op programma 5 betrekking.	93	V	-25	-25	-300
De schoonmaak in de gemeentelijke gebouwen en het groenonderhoud worden nu intern uitgevoerd. Hierdoor vind er een herverdeling plaats van de lasten. De herverdeling heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma	741	V			
In 2021 en 2022 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor groenonderhoud door derden tijdens het hoogseizoen. In 2023 vervallen deze middelen.	150	V			
In Eemsdelta in Balans is een taakstelling opgenomen met betrekking tot efficiency Sportaccommodaties. Deze loopt op met € 65.000 in 2023 en met € 75.000 in 2024 tot een totale taakstelling van € 207.000.	65	V	75		
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd, voor dit programma is dat een stijging van € 129.000.	-129	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-3.588	N	2.548	-410	1.425
De bijdrage vanuit het onderwijs voor Combinatiefuncties Impuls brede scholen, sport en cultuur nemen toe, hierdoor stijgen de inkomsten en uitgaven	-54	N			
De locatie Eelwerd/ Opwierderweg zal in 2023 niet volledig meer worden gebruikt als locatie voor de huisvesting van leerlingen.	55	V	114		
Overige	-30	N	-47	-18	-35
Totaal	-3169	N	2659	-475	1090

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	3.588	V	-2.548	410	-1.425
De bijdrage vanuit het onderwijs voor Combinatiefuncties Impuls brede scholen, sport en cultuur nemen toe, hierdoor stijgen de inkomsten en uitgaven	54	V			
Overige	-81	N		-40	
Totaal	3.560	V	-2.548	370	-1.425

Programma 6. Sociaal domein

Wat willen we?

De sociaaleconomische en maatschappelijke opgave is groot in Eemsdelta. We hebben te maken met diverse uitdagingen. Daarbij zetten we in op het langer en veilig thuis kunnen blijven wonen, jeugd en jongeren kansrijk laten opgroeien, minder inwoners met problematische schulden wijzigen in geldzorgen, minder kinderen die opgroeien in armoede en meer mensen aan de slag. Oftewel, alle inwoners doen naar vermogen volwaardig mee en krijgen waar nodig ondersteuning.

Om onze inwoners goede ondersteuning te blijven bieden, is de transformatie gericht op integrale dienstverlening, effectieve ketensamenwerking, efficiënte werkprocessen, monitoring, scholing en deskundigheidsbevordering, innovatieve werkwijze en investeren in slimme oplossingen. Preventie, vroegsignalering en een sterke sociale basis wijzigen in sterk sociaal netwerk zijn van groot belang met het oog op wijzigen in om zelfredzaamheid en samen-redzaamheid te bevorderen en zwaardere problemen met vaak complexere zorgvragen te voorkomen. Dat geldt voor zorg, jeugd, arbeid, inkomens-, armoede- en schuldenproblematiek.

Nieuw beleid Kadernota 2023

Digitalisering werkprocessen participatie, werk en inkomen

Binnen het domein Participatie, Werk en Inkomen zijn er in voorgaande jaren initiatieven geweest om het werkproces te digitaliseren en dat is (deels) ook gebeurd. Cliëntinformatie wordt in een applicatie bijgehouden, een deel van de werkprocessen wordt digitaal ondersteund en rapportages en brieven digitaal gegenereerd. Er zijn echter ook nog processen waarvoor een papieren dossier nodig is en uiteindelijk worden alle documenten in een fysiek dossier gearchiveerd. Er is vanuit de Kadernota 2023 budget beschikbaar gesteld om het werkproces voor Participatie, Werk en Inkomen volledig digitaal uit te voeren. De kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners neemt hiermee ook toe en de werkprocessen worden door digitalisering efficiënter.

Taakvelden

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 WSW en beschut werk
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)
- 6.71b Begeleiding (WMO)
- 6.71c Dagbesteding (WMO)
- 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)
- 6.72a Jeugdhulp begeleiding
- 6.72b Jeugdhulp behandeling
- 6.72c Jeugdhulp dagbesteding
- 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig
- 6.73a Pleegzorg
- 6.73b Gezinsgericht
- 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig
- 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf
- 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
- 6.74c Gesloten plaatsing
- 6.81a Beschermd wonen (WMO)
- 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- 6.82a Jeugdbescherming
- 6.82b Jeugdreclassering

Paragrafen

Weerstandsvermogen
Verbonden partijen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Volkskredietbank Noord Oost Groningen
Gemeenschappelijke regeling Centrumregeling
Beschermd Wonen
Publiek Vervoer Groningen/Drenthe
Jobber BV

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 75 jaar	2021	590,0	537,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2020	1	2
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2020	4	10
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2020	69,0	63,2
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2020	2	3
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1000 inwoners	2021	27,5	49,5
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1000 inwoners van 15 – 64 jaar	2020	199,7	221,3
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	10,3	11,9
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	1,1	1,6
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2021	Niet bekend	0,6
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2021	682	930
Voorziening beschermd wonen	Aantal unieke cliënten per 1000 inwoners	2021	1,5	1,3

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Algemene subsidieverordening	2021
Verordening Wmo	2021
Verordening Jeugdhulp	2021
Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening	2021
Verordening individuele studietoelage	2021
Verordening individuele inkomensvoorziening	2021
Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ	2021
Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ	2021
Re-integratieverordening	2021
Verordening maatschappelijke bijdrage	2021

Kwijtscheldingsverordening	2020
Verordening vergoeding leden commissie bezwaarschriften	2021
Beleidsplan integrale schuldhulpverlening	2021
Beleidsregels tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)	2021
Verordening Schuldhulpverlening	2022
Kadernota Armoedebeleid	2022
Uitvoeringsregels bijzondere bijstand en minimabeleid	2020
Uitvoeringsregels Participatiewet	2020

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: Transformatie sociaal domein en beschermd wonen?

De sociaaleconomische opgave voor Eemdelta is groot. We moeten investeren in mens en maatschappij om concrete resultaten te boeken.

Cadanz Welzijn voert taken uit op het gebied van maatschappelijk werk, jeugd, armoede, ouderen, statushouders, opbouwwerk en ondersteuning bij aardbevingsproblematiek. De opdracht voor het maatschappelijk werk en welzijnswerk voor Cadanz wordt voor 2023 gecontinueerd. Zoals afgesproken in het college uitvoeringsprogramma, wordt een nieuwe visie op de opdracht voor Cadanz in 2023 aan de raad gepresenteerd.

Wmo

Het aantal cliënten en Wmo-indicaties voor maatwerkvoorzieningen (ZIN) is gestaag gegroeid in de afgelopen jaren. Deze groei is onder meer een gevolg van de toenemende vergrijzing en dito zorgvraag en de invoering door het Rijk van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage van cliënten. De uitgaven op het terrein van de Wmo zijn ook toegenomen door een stijging van de CAO-lonen in de (thuis)zorgsector en daarmee gepaard gaande tariefstijgingen van aanbieders. Tegelijkertijd merken we steeds vaker de gevolgen van tekorten op de arbeidsmarkt. In de zomerperiode is het lastiger voor aanbieders om de planning rond te krijgen en er zijn ook langere doorlooptijden om grote woningaanpassingen uit te voeren. Ook zien we kosten van woningaanpassingen toenemen. Schaarste van personeel en materiaal heeft gevolgen voor de tarieven. Verhuizen naar geschikte woningen is niet gemakkelijk, doordat er weinig beweging is op de huizenmarkt. De materiaal-schaarste zien we ook bij hulpmiddelenleveranciers. Relatief eenvoudige producten zoals driewielfietsen en ook scootmobielen laten langer op levering wachten.

De kosten voor Wmo-vervoer nemen toe door de langere reisafstanden en afname van het aantal ritten (nasleep van de Coronapandemie waardoor minder mensen zijn gaan reizen). Vooral vanuit sommige dorpen en vanuit Appingedam (door verplaatsen van het ziekenhuis naar Scheemda) en door tariefstijgingen vanwege de lagere aantallen. Ook wordt een groot deel van het vervoer naar de dagbesteding uitgevoerd.

De verwachting is dat pas in 2025 er een vorm van inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de Huishoudelijke Ondersteuning zal worden ingevoerd. Het Rijk heeft aangegeven dit voor hulpmiddelen en woningaanpassingen niet te willen invoeren. Omdat er in onze gemeente veel

gebruik van Wmo-voorzieningen wordt gemaakt, heeft deze wijziging voor onze gemeente groot effect.

Eenvoudige oplossingen en kostenbesparingen zijn niet op korte termijn voorhanden en vergen een zorgvuldig onderzoek in verband met de juridische aspecten. We onderzoeken besparingsmogelijkheden en zetten daarbij in op integraal werken, efficiëntie en een domein overstijgende aanpak.

Inclusie en toegankelijkheid

Gemeenten hebben een opgave vanuit het VN Verdrag Handicap om een lokale inclusie agenda te ontwikkelen op het gebied van toegankelijkheid. De gemeente Eemsdelta wil dicht bij haar inwoners staan en iedereen kansen bieden om actief mee te doen. Dat geldt ook voor alle inwoners die in het dagelijks leven beperkingen ervaren, mede als gevolg van een lichamelijke of geestelijke handicap.

Inclusie gaat in algemene zin om insluiting en toenemende participatie van alle mensen in de samenleving; iedereen doet mee. Het VN-Verdrag Handicap legt de focus op het verbeteren van fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid en toegang tot dienstverlening voor mensen met een beperking. We werken daarom aan een advies over een Lokale Inclusie Agenda Eemsdelta. Het gaat om een uitvoeringsagenda die aansluit op de wensen, kennis en ervaringen van onze inwoners met een beperking.

Beschermd Wonen

Vanaf 2022 is het aantal cliënten met een voorziening Beschermd Wonen in Eemsdelta ongeveer stabiel en schommelt tussen de 30 tot 40 cliënten. In de begroting vanuit het programma Beschermd Wonen wordt rekening gehouden met een lichte stijging van het aantal cliënten die een aanvraag zal doen voor Beschermd Wonen. Gezamenlijk met de andere gemeenten blijven we samenwerken om de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis zo goed mogelijk vorm te geven en deze vorm van ondersteuning betaalbaar te houden.

Digitaal Dashboard Sociaal Domein

Wij hebben het Digitaal Dashboard Sociaal Domein ontwikkeld, dat inzicht geeft in het gebruik van voorzieningen op gebied van Wmo, Jeugd en Participatie. Dit moet leiden tot een datamodel inclusief prognoses en betere monitoring. Wij gebruiken dit model bij het opstellen van beleid en het stelt ons tevens in staat om meer in control te zijn en sturing te geven.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersen van de kosten en verhogen van de kwaliteit door een integrale benadering van het sociaal domein.	• Visie op de opdracht op Cadanz; • Samenwerken met maatschappelijke partners, onderwijs, werkgevers, etc.; • Verbeteren (gebiedsgerichte) samenwerking tussen uitvoerende teams en team beleid, en tussen uitvoerende teams onderling (Wmo, jeugd, inkomen, werk & participatie); • Meer inzetten op kennisdeling binnen regio en met Rijksoverheid; • Aansluiten op landelijke programma's; • Actief zoeken naar subsidiemogelijkheden Rijk, EU en NPG; • Doorontwikkelen van dashboard sociaal domein op beschikbaarheid van (integrale) informatie.

Laagdrempelige toegang tot de Wmo maatvoorziening 'Beschermd Wonen'.	De indicatiestelling voor de Wmo maatwerkvoorziening Beschermd Wonen is gedecentraliseerd en wordt lokaal uitgevoerd door onze eigen medewerkers van het Wmo team met de expertise Beschermd Wonen en kennis van het lokale veld.
Instroom in Beschermd Wonen in balans houden.	- We continueren kwalitatief goede ondersteuning van de voorziening Beschermd Wonen door middel van een gezamenlijke nieuwe inkoop per 1 januari 2023; - Door te werken volgens de nieuwe werkwijze van indiceren en zorgvuldig onderzoek te doen.
Snelle en succesvolle uitstroom uit Beschermd Wonen.	- We maken concrete afspraken met zorgaanbieders en woningcorporaties over de uitstroom uit beschermd wonen om zelfstandige huisvesting te realiseren; - We zetten in op een meer integrale werkwijze binnen beschermd wonen door het maken van afspraken en het hanteren van korte lijnen met andere afdelingen en domeinen zoals de versterkte samenwerking met het 18-/18+ domein en de consultants Wmo voor de verbinding met de voorziening ambulante begeleiding.
Lokale inclusie agenda vaststellen.	Lokale inclusie agenda vaststellen.

Thema 2: Toekomstbestendige zorg en ondersteuning

We zien in onze gemeente een opstapeling van sociale en geestelijke problematiek. Eenzaamheid en een groeiend aantal dementerenden vragen daarbij om extra aandacht. De ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers wordt voortgezet in een vlotte en praktische samenwerking met huisartsen, casemanagers dementie, zorginstellingen en welzijn. Samen met de inwoners en organisaties die op dit gebied actief zijn in de vorm van een gemeentebreed 'Pact tegen Eenzaamheid' en activiteiten zoals de Week tegen Eenzaamheid, kennisdeling en een fijnmazig ambassadeursnetwerk op lokaal niveau.

Met een domein overstijgende en integrale aanpak, kunnen we deze inwoners beter ondersteunen en duurzame oplossingen bieden voor complexe problematiek. Dit vraagt om een versterking van de lokale deskundigheid, capaciteit en inventiviteit van de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie en van onze (zorg)partners.

De komende jaren worden de huidige zorginstellingen getransformeerd, om ook in de toekomst goede zorg in Eemsdelta te kunnen blijven aanbieden. Dit is vastgelegd in een gezamenlijk herstructureringsplan en het Groninger Zorgakkoord.

Samen met onder meer huisartsen in de gemeente, zorgverzekeraar Menzis, onderwijsinstellingen en de gemeente wordt er toegewerkt naar innovatieve (zorg)concepten. In Eemsdelta gaat het over 8 nieuwbouwprojecten. Het doel is om goede zorg ook in de toekomst te kunnen faciliteren. De

thema's gaan over aantrekkelijk werkgeverschap, e-health & domotica, verbinden van formele en informele zorg en duurzaam & circulair bouwen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toekomstbestendige zorg en ondersteuning.	• Herstructureren zorglocaties en -experimenten.
	• Doorontwikkelen ketenzorg (complexe casus, dementie, eenzaamheid, wijkverpleging).
	• Doorontwikkelen Sociaal programma Eemsdelta, waarvoor de komende periode een gemeentebreed programma wordt opgesteld. De focus ligt nu nog op onderwijs en Delfzijl-Noord.

Thema 3: Eemdelta dichtbij – Sociaal Plein Eemsdelta

We zijn in 2021 gestart met het Sociaal Plein Eemsdelta als centraal punt waar inwoners terecht kunnen voor hulp en ondersteuning. De bestaande loketten in de voormalige gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum blijven toegankelijk in het kader om goed bereikbaar te zijn voor de inwoners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Eemsdelta dichtbij.	• Sociaal Plein Eemsdelta doorontwikkelen; • Een dienstverleningsconcept ontwikkelen voor het sociaal domein.
	• Aansluiten op de gebiedsgerichte aanpak; • Verbeteren van de samenwerking met maatschappelijke partners, onderwijs en werkgevers.

Thema 4: Jeugdhulp

Medio 2022 is het jeugdbeleid Kansrijk Opgroeien vastgesteld. Hiermee zijn de uitgangspunten van het beleid herbevestigd en wordt het ingezette beleid gecontinueerd. In 2023 gaan we het ingezette beleid evalueren.

Daarnaast is het initiatief JongGoud Eemsdelta verlengd. Daarmee profileren we ons als een kindvriendelijke gemeente, streven we hierdoor naar het vasthouden van jongeren in onze regio en zetten we in op kansen voor kinderen. De afgelopen jaren hebben we ervoor gezorgd dat alle kinderen mee kunnen doen aan sport, cultuur en onderwijsactiviteiten.

Hervorming jeugdwet

In de Kamerbrief d.d. 13 mei 2022 heeft de Staatssecretaris geschetst op welke wijze hij de knelpunten in het stelsel van de jeugdzorg wil aanpakken. Bij de uitwerking van de aangekondigde hervormingen worden de volgende leidende principes gehanteerd:

- Passende zorg is beschikbaar voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren;
- Versterken veerkracht van kinderen en gezinnen in hun normale dagelijkse leven;
- Minder marktwerking, meer samenwerking en betere inkoop van zorg;
- Verbetering kwaliteit en effectiviteit van jeugdzorg;
- Jeugdzorg als effectieve samenwerkingspartner.

Hoewel niet expliciet benoemd, ligt er een duidelijke relatie met de Hervormingsagenda. De wet en de AMvB worden binnen anderhalf jaar vastgesteld. In 2023 gaan we ongetwijfeld met de hervormingen te maken krijgen .

Zorg & Veiligheid

We hebben als gemeente te maken met een toename van wettelijke taken en verantwoordelijkheden op het gebied van Zorg & Veiligheid. Er is een plan van aanpak Zorg & Veiligheid met als doel een integrale multidisciplinaire aanpak te bieden bij meervoudige complexe problematiek op het snijvlak van zorg en veiligheid. Door middel van het Risico Jongeren Overleg (RJO) gaat er specifieke aandacht uit naar de preventie en de aanpak van overlast door jongeren in de openbare ruimte (de groeps- en individuele aanpak). Het team Zorg & Veiligheid heeft korte lijnen met diverse partners zoals de politie, het Oggz netwerk, maatschappelijk werk en jongerenwerk en blijft de komende tijd gericht op een zo efficiënt mogelijke samenwerking.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Zorgdragen voor de toegankelijkheid van kwalitatief voldoende jeugdhulp. Beheersen en terugdringen van de kosten voor jeugdhulp.	• Transformatie jeugdhulp uitvoeren. • Data analyseren en monitoren. • Uitwerking Programma Kansrijk Opgroeien • Evaluatie jeugdbeleid. • Acties volgend op de aangekondigde hervormingen jeugdhulp. • Het proces en de uitkomst van ontwikkeltafels volgen en eventuele vervolgacties bepalen.
	• Evalueren jeugdbeleid Kansrijk Opgroeien

Thema 5: inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhelpverlening

Een groot aantal van onze inwoners strijdt dagelijks om het hoofd financieel boven water te houden. Niet alleen als energieprijzen stijgen, als een virusinfectie uitbreekt, of als zij kinderen hebben die naar school moeten of op zwembles willen, maar continu. Veel van deze mensen werken. Maar zelfs dan is niet gegarandeerd dat je rondkomt aan het eind van de maand. Omdat de verscheidenheid aan oorzaken en doelgroepen groot is, is goed inzicht krijgen in de persoon of de groep mensen om wie het gaat en kijken naar wat wél mogelijk is in ieders persoonlijke situatie. Onze focus is meedoen vergroten en een sociaal netwerk versterken dat ondersteuning biedt, en ook gericht kan zijn op het delen van interesses en plezier.

Meedoen kost vaak geld. Denk bijvoorbeeld aan het meedoen aan sport of muziek. Daar waar onze inwoners dat zelf (nog) niet kunnen betalen bieden we financiële hulp en materiële steun. Waarbij we de voorzieningen en financiële middelen overzichtelijker en slimmer samenvoegen en inzetten en we regelluw werken, zodat we aansluiten bij de leefwereld van de inwoner. Onze focus is om meer en betere resultaten te bereiken. We moeten als gemeente meer het voortouw nemen en invulling geven aan onze coördinerende en regisserende rol.

Eén van de toekomst perspectieven is zelfredzaamheid. Dit perspectief vertalen we ook naar onze dienstverlening op het terrein van inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhelpverlening.

Voor zowel inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhelpverlening zetten we in op drie vlakken:

- Preventie door gerichte communicatie en educatie.
- Voorkomen van langdurige armoede en schulden door uitgebreide vormen van vroegsignalering en de inzet van ondersteunende maatregelen.
- Financiële hulp en materiele steun.

Inkomensondersteuning (BUIG)

De huidige situatie heeft tot nu toe een minder ongunstige uitwerking op de macro-economie dan verwacht. Dit geldt ook voor Eemsdelta. De prognose voor 2023 komt uit op een gemiddeld bestand van ongeveer 1.300 huishoudens. Er wordt rekening gehouden met een daling ten opzichte van 2022. Werk moet lonen, ook als het gaat om deeltijdwerk. Daarom wordt in 2023 een nieuwe invulling gegeven aan een gedeeltelijke vrijlating van inkomsten naast een bijstandsuitkering. Recent onderzoek van het ministerie van SZW laat zien dat circa 30% van de inwoners die recht heeft op (aanvullende) bijstand voor levensonderhoud daar geen aanspraak op maakt. Omdat dit een risico voor armoede en schulden vormt, gaan we hier proactief op inzetten. Hiervoor wordt een communicatieplan uitgewerkt.

Armoedebestrijding

Eén op de 13 kinderen of jongeren in Nederland groeit op in armoede. In Eemsdelta gaat het om één op de 7 kinderen of jongeren. De thuisomgeving van deze kinderen, en ook hun buurt, is vaak minder gunstig en minder stimulerend. Hierdoor hebben zij te maken met materiële en immateriële achterstanden, die hen op alle levensdomeinen belemmeren in hun ontwikkeling. Overeenkomstig het college uitvoeringsprogramma wordt in het beleidsplan armoedebeleid dan ook, meer dan voorheen, de focus gelegd op de bestrijding van kinderarmoede. We zoeken aansluiting bij het project Kansen voor Kinderen van het provinciale programma 'Toukomst'.

Omdat er bij dit complexe vraagstuk veel professionals, uit formele en informele organisaties, betrokken zijn, is integraal werken noodzakelijk. Het aanbrengen van een scherpere focus, de versterking van de integrale aanpak, het daar waar mogelijk vermijden van bureaucratie en het vereenvoudigen en uniformeren van regelgeving moeten leiden tot meer resultaat. In 2023 bouwen we verder aan een digitaal platform waarop alle lokale voorzieningen zijn ondergebracht en kunnen worden aangevraagd.

Schuldhelpverlening

Met gerichte informatie en advies zetten we in op preventie: daarbij maken we onder andere gebruik van de Voorzieningenwijzer en de Geldplannen van Startpunt Geldzaken. Met deze hulpmiddelen kunnen we aansluiten bij life-events en bij de persoonlijke situatie.

We hanteren een bredere invulling van het vroeg signaleren van betalingsachterstanden dan op grond van de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhelpverlening wettelijk verplicht is. Door actief mensen te ondersteunen willen we voorkomen dat schulden oplopen en problematisch worden.

De invoering van adviesrecht voor gemeenten bij toekenning beschermingsbewind biedt de mogelijkheid om het beschermingsbewind bij schulden doelmatiger en doeltreffender in te richten. De invoering van deze werkwijze is in 2022 projectmatig opgepakt en wordt omgezet in een structurele werkwijze in 2023.

We spannen ons maximaal in om, samen met onze partners, armoede te bestrijden en de schuldhelpverlening aan inwoners te verbeteren. Het is van belang dat de mens(elijke maat) daarbij centraler komt te staan. Om meer en betere resultaten te bereiken nemen we als gemeente meer het voortouw en geven we invulling aan onze coördinerende en regisserende rol.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verhogen van de kwaliteit en beheersen van de kosten en door een integrale benadering	• Beter samenwerken met maatschappelijke partners, onderwijs, werkgevers, enzovoort; • Verbeteren samenwerking tussen uitvoerende teams en team beleid, en tussen uitvoerende teams onderling (Wmo, jeugd, inkomen, werk & participatie).
Stimuleren van arbeidsparticipatie	• Invulling geven aan de mogelijkheden van vrijlating van inkomsten bij deeltijd werk.
Voorkomen van financiële problemen door gerichte communicatie en educatie	• Goed inzicht krijgen in de persoon of de groep mensen om wie het gaat en daar de communicatie op afstemmen; • Gericht communicatieplan en -agenda; • Doorontwikkeling van Informatie- en adviespunt Geldzaken; • Inzetten van de Geldplannen van Startpunt Geldzaken en de Voorzieningenwijzer.
Resultaatgerichte financiële hulp en materiele ondersteuning	• We zetten in op een meer integrale werkwijze door het maken van afspraken en het hanteren van korte lijnen met andere teams en samenwerkingspartners; • Goed inzicht krijgen in de persoon of de groep mensen om wie het gaat en kijken naar wat wél mogelijk is in ieders persoonlijke situatie. Onze focus: regels zo inzetten dat ze ook daadwerkelijk werken voor de persoon om wie het gaat; • De voorzieningen en financiële middelen overzichtelijker en slimmer samenvoegen en inzetten; • Voortzetten van de projectmatige aanpak rond beschermingsbewind.
Terugdringen generatiearmoede	• Starten met het lokale plan van aanpak voor het project Kansen voor kinderen onder het NPG programma Toukomst; • Doorontwikkelen en inbedding van de aanpak Kansrijke Start.
Invulling geven aan regierol gemeente	• Met ondersteuning van Schouders eronder uitwerken van en invulling geven aan de ketensamenwerking in de schuldhulpverlening; • Aanpassing van de gemeenschappelijke regeling Volkskredietbank Noord-Oost Groningen; • Aan de hand van de invoering van het platform invulling geven aan en afspraken maken met de samenwerkingspartner t.a.v. materiele steun.

Thema 6: Meer mensen aan de slag

Onze inzet is gericht op het toeleiden van mensen met een uitkering naar een regulier betaalde baan en op het maatschappelijk activeren van mensen met een uitkering. We zien een groter wordende afstand tussen de banen die worden aangeboden en het niveau van de mensen die werk zoeken. Verder kennen we als gemeente een relatief grote groep inwoners die vanwege hun beperkingen niet of met grote moeite een baan vinden. Deze groep inwoners loopt niet alleen risico om in de schulden te geraken, maar ook heeft dit een negatief effect op hun welzijn en gezondheid. Daarom vinden we het belangrijk dat mensen kunnen deelnemen aan de samenleving door participatie in wijk of dorp of door deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

Voor deelname aan de arbeidsmarkt richten we ons op drie onderdelen:

- Kinderen kansrijk laten opgroeien
- Mensen aan het werk helpen
- Mensen aan het werk houden

Om meer mensen aan het werk te helpen is inzicht in vraag en aanbod noodzakelijk. Informatie over de ontwikkelingen aan de vraagzijde zijn beschikbaar op niveau van de arbeidsmarktregio Groningen (cijfers UWV) en vragen een doorvertaling naar de lokale situatie. Binnen de arbeidsmarktregio werken we samen met werkgevers en onderwijs aan projecten die bijdragen aan het verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en een betere aansluiting tussen onderwijs en ondernemers.

Lokaal werken economische zaken en sociaal domein aan een integrale werkgeversbenadering. In 2022 is sprake van een daling van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering in onze gemeente. Daar staat tegenover dat inwoners die nog gaan instromen steeds vaker extra ondersteuning nodig hebben om aan het werk te komen en te blijven. Dit vraagt extra inzet van jobcoaches om begeleiding en nazorg te bieden aan zowel werkgever als werknemer.

Werkbedrijf Eemsdelta

Een specifieke doelgroep is de groep mensen met een indicatie voor sociale werkvoorziening of beschut werk. De doelgroep voor deze werkplekken bij het Werkbedrijf Eemsdelta wordt per saldo steeds kleiner. Dit zorgt op middellange termijn voor financiële uitdagingen. Om deze verandering op te vangen, zijn keuzes nodig om de huidige infrastructuur te benutten voor een bredere doelgroep.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer mensen aan de slag	• Bestand werkzoekenden verder in beeld brengen en actief aan de slag met de mensen met arbeidsvermogen; • Branchegewijs werkgevers benaderen en gesprekken met werkgevers intensiveren; • Mogelijkheden van scholingstrajecten benutten; • Verbinden met andere beleidsvelden; • Samenwerken met onderwijs, gemeente, provincie en Rijk.
Doorontwikkeling werkbedrijf	• Uitvoering geven aan de vastgestelde visie, binnen de regionale samenwerking en kaders van het Rijk. • Actief werkgevers benaderen met klanten die (bijna) bemiddelbaar zijn en actief contact

	houden met werkgevers om kansen voor onze klanten te signaleren en te verzilveren. • Continueren van het trainen van mensen met een uitkering in werknemersvaardigheden. Daar waar nodig passen we de infrastructuur van het Werkbedrijf hiervoor aan. • Statushouders via een duaal traject binnen het Werkbedrijf de Nederlandse taal leren en werknemersvaardigheden trainen, zodat ze bemiddelbaar worden. • Actief zijn binnen Werk in Zicht en participeren in projecten en trajecten die kansrijk zijn voor onze doelgroep. We trekken hier samen in op met buurgemeente Het Hogeland. •
--	---

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen hebben een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
Volkskredietbank Noord Oost Groningen	Hulp geven bij het herstellen van het evenwicht in het budget van hen die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te geraken. Daarnaast voorziet de VKB op zakelijke en sociaal verantwoorde wijze in de behoefte aan volkskrediet.	1.167.800
Gemeenschappelijke regeling Centrumregeling Beschermd Wonen	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met als doel de taken en bevoegdheden van de regiogemeenten vanuit de Wmo op het gebied van beschermd wonen en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente. Hierdoor wordt het behalen van schaalvoordelen, het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers, de beheersing van de middelen en eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's geregeld.	Geen
Publiek Vervoer Groningen Drenthe	Realiseren van efficiënter Wmo- en leerlingenvervoer in samenwerking met andere (openbaar) vervoerssystemen, contractbeheer met de vervoerders, doorontwikkeling product Publiek Vervoer.	52.000
Jobber Arbeidsreïntegratie BV	Verloning, voor detachering van personen vanuit de Participatiewet.	Geen

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een

begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)

Programma 6	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	89.966	94.472	91.905	91.753	90.448	90.314
Incidenteel	1.007	-	4.580	2.260	1.938	631
Totaal lasten	90.973	94.472	96.485	94.013	92.386	90.945
Baten						
Structureel	35.136	33.107	27.349	27.824	28.099	28.099
Incidenteel	9	-	4.580	2.260	1.938	631
Totaal baten	35.145	33.107	31.929	30.084	30.037	28.730
Saldo programma	-55.828	-61.365	-64.556	-63.929	-62.349	-62.215
Mutaties reserves						
Programma 6	809	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	-809	-	-	-	-	-
Saldo begroting na bestemming	-56.637	-61.365	-64.556	-63.929	-62.349	-62.215

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-1.633	N	1		
Kadernota 2023, voorstel Uitbreiding FTE WMO (5 fte).	-407	N			
Kadernota 2023, voorstel Uitbreiding FTE BEO.	-85	N			
Kadernota 2023, voorstel Uitbreiding FTE Jeugd&Jongeren.	-157	N			
Kadernota 2023, voorstel Samen werken aan een leefbaar Eemsdelta.	-97	N			
Kadernota 2023, voorstel Digitalisering werkprocessen participatie, werk en inkomen.	-65	N			
Tussenrapportage 1 2021 Kosten huishoudelijke hulp.	-1.000	N			
Tussenrapportage 1 2021 Overschot begeleiding PGB/HO.	150	V			
Tussenrapportage 1 2021 Extra middelen algemene uitkering salariskosten Wmo.	160	V			
Tussenrapportage 1 2021 Minderkosten BUIG en participatie.	200	V			
Tussenrapportage 1 2021 Begeleiding.	-205	N			
Tussenrapportage 1 2021 Kwijtschelding	60	V	-40		
De taakstelling vanuit Eemsdelta in Balans neemt toe met € 70.000 op het product Samenlevingsopbouw en maatschappelijk werk (Cadanz).	70	V	70		
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd, voor dit programma is dat een stijging € 541.000.	-541	N			
Vanuit de algemene uitkering zijn middelen ontvangen voor versterking ondersteuning wijkteams (dec.circ. 2021).	-115	N			
De gemeente voerde een gezamenlijke administratie voor contractbeheer WMO, dit is komen te vervallen. Zowel de uitgaven als de inkomsten komen hierdoor te vervallen.	53	V			
Er wordt minder gebruik gemaakt voor de individuele voorzieningen jeugd, hierdoor nemen de kosten af.		V	200		
In de Meicirculaire 2021 heeft de gemeente eenmalig een extra uitkering voor jeugd ontvangen, deze loopt af in 2023.		V	80		
In de decembercirculaire 2021 is compensatie ontvangen voor de gestegen salariskosten.	-128	N			128
Het Rijk zal in het kader van de hervorming jeugdzorg zorgdragen voor een landelijk besparing van € 100 miljoen in 2024, oplopend naar € 500 miljoen in 2025 en € 511 miljoen in 2027. Hierdoor dalen de gemeentelijke uitgaven		V	319	1.276	
In 2022 worden de gemeentelijke gebouwen door intern personeel schoongemaakt. Hierdoor worden de inkomsten die geraamd waren niet meer gehaald, maar zullen worden herverdeeld. De herverdeling heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	300	V			
De voorlopige BUIG uitkering die de gemeente ontvangt is lager dan eerder voorzien in de begroting 2022. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe inschatten van het gebruik van de BUIG.	753	V			
De vergoeding voor de uitvoeringskosten van beschermd wonen nemen af, hierdoor dalen de inkomsten en uitgaven.	2.261	V			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-4.105	N	1.845	322	1.307
De stelpost voor de hervormingsagenda Jeugd nemen af met € 250.000. Daarnaast zijn een drietal taakstellingen opgenomen bij het product jeugdzorg, de taakstelling neemt toe met € 500.000.	750	V			
Door uitstroom van WSW'ers nemen de uitgaven en inkomsten af. De loonkosten van de WSW'ers nemen hierdoor af en ook de inkomsten vanuit de geleverde productie. Ook speelt mee dat de schoonmaak in de gemeentelijke gebouwen nu intern wordt uitgevoerd.	1.277	V			
In de Septembercirculaire 2021 heeft de gemeente eenmalig een extra eenmalige uitkering ontvangen voor coronasteun voor het jaar 2022 voor diverse onderdelen. In de circulaire heeft een nacalculatie plaatsgevonden op de mobiliteitshulpmiddelen WLZ.	262	V	12	14	
Overige	230	V	-14	14	6
Totaal	-2.013	N	2.473	1.627	1.441

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
Tussenrapportage 1 Minderkosten BUIG en participatie.	400	V			
De voorlopige BUIG uitkering die de gemeente ontvangt is ruim 1 miljoen lager dan eerder voorzien in de begroting 2022. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe inschatting van het gebruik van de BUIG.	-1.083	N			
De gemeente voerde een gezamenlijke administratie voor contractbeheer WMO, dit is komen te vervallen. Zowel de uitgaven als de inkomsten komen hierdoor te vervallen.	-53	N			
De vergoeding voor de uitvoeringskosten van beschermd wonen nemen af, hierdoor dalen de inkomsten en uitgaven.	-2.261	N			
In de meicirculaire 2022 heeft de gemeente extra middelen gekregen voor maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo.		V		275	
Door uitstroom van WSW'ers nemen de uitgaven en inkomsten af. De loonkosten van de WSW'ers nemen hierdoor af en ook de inkomsten vanuit de geleverde productie. Ook speelt mee dat de schoonmaak in de gemeentelijke gebouwen nu intern wordt uitgevoerd.	-2.018	N			
In 2022 worden de gemeentelijke gebouwen door intern personeel schoongemaakt. Hierdoor worden de inkomsten die geraamd waren niet meer gehaald, maar zullen worden herverdeeld. De herverdeling heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-300	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	4.105	V	-1.845	-322	-1.307
Overige	32	V			
Totaal	-1.178	N	-1.845	-47	-1.307

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we?

Een gezonde, schone en duurzame woon- en leefomgeving realiseren op basis van wet- en regelgeving (wettelijke taak). Een gezonde leefomgeving en actief bewegen vermindert de kans op aandoeningen en ziekten. Een schone leefomgeving zorgt ervoor dat je je goed voelt. Als je je goed voelt, kun je meer betekenen voor jezelf, je naasten en de samenleving. De gemeente streeft dan ook naar een gezonde leefomgeving, wat meer gezonde jaren voor alle inwoners van Eemsdelta oplevert. We zetten vol in op projecten gericht op een gezonde leefomgeving en een gezonde levensstijl op alle levensgebieden.

Daarnaast zijn duurzaamheid en verduurzaming belangrijke ontwikkelingen binnen dit programma. Zorg voor het klimaat en milieu, hergebruik van producten en vermindering gebruik van fossiele brandstoffen zijn belangrijke thema's.

Taakvelden

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvormen
Onderhoud kapitaalgoederen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling
Publieke Gezondheid & Zorg
Groningen (GR PG&Z)
Omgevingsdienst Groningen
BV Groningen Milieu (OMRIN)
NV Fryslân Milieu

Nieuw beleid Kadernota 2023

Klimaatadaptatie

Nederland heeft met een veranderd klimaat te maken. Zo zijn er extremere weersomstandigheden, meer hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen. Het veranderde klimaat vraagt inspanning van onze inwoners. Verstening van tuinen moet bijvoorbeeld worden tegengegaan, zodat regenwater beter kan infiltreren in de bodem. Ook moet de afvoer van regenwater worden afgekoppeld van het bestaande riool. Om onze inwoners te stimuleren deze klimaat-adaptieve maatregelen uit te voeren, kan subsidie voor maatregelen een uitkomst bieden. Er wordt structureel geld beschikbaar gesteld voor pilots voor klimaat adaptieve inrichting van de openbare ruimte. En hiernaast ook voor subsidie voor maatregelen zoals het afkoppelen van regenwater, vergroenen van tuinen en daken en het verstrekken van regentonnen.

Uitvoeringsprogramma warmtetransitievisie I warmtenet Delfzijl-Appingedam

In het college uitvoeringsprogramma is vastgesteld dat er een transitievisie warmte moet worden vastgesteld. Dit zal in 2022 plaatsvinden. Eén van de bevindingen van de warmtetransitievisie is dat een warmtenet in delen van Delfzijl en Appingedam de voorkeursoplossing is. Dit is echter een complexe oplossing die veel vooronderzoek vergt. Nog dit jaar wordt er een vervolgonderzoek gedaan naar de haalbaarheid van genoemd warmtenet. De realisatie van een warmtenet is dusdanig complex dat ook na dat onderzoek vervolgonderzoek nodig zal zijn. Het is van belang de haalbaarheid op korte termijn en gezamenlijk met stakeholders te onderzoeken. Er is hiervoor een eenmalig budget beschikbaar gesteld in 2023.

Uitvoeringsplannen warmtetransitie II Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta

Om woningeigenaren te helpen bij de uitvoeringsplannen voor warmtetransitie, wordt de Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta (RAWE) in het leven geroepen. Het doel daarvan is om individuele woningeigenaren te ondersteunen bij het verduurzamen en aardgasvrij maken van hun woning. Niet met subsidie maar met onafhankelijk advies. De regeling kan in 2023 worden opgestart voor maximaal 150 woningen. De Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta (RAWE) is geen subsidieregeling maar een regeling waarbij een woningeigenaar wordt geholpen bij het verduurzamen en aardgasvrij maken van de woning.

Uitvoeringsagenda visie Ruimte voor energie

De energietransitie wordt met de dag actueler. Bijna iedereen wordt geconfronteerd met de stijgende energieprijzen. Om diverse redenen wordt de noodzaak om te stoppen met het gebruik van fossiele energiebronnen steeds nadrukkelijker gevoeld. Om de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie voor onze inwoners mogelijk te maken, is de visie 'Ruimte voor energie' opgesteld. Deze visie geeft ruimtelijke kaders weer. De visie Ruimte voor Energie is in 2022 geëvalueerd en dit zal in 2023 mogelijk leiden tot een bijstelling van de visie.

Het voorstel is om een subsidieregeling in het leven te roepen ter ondersteuning van inwonersinitiatieven. Met de voorgestelde subsidieregeling ondersteunen we inwoners en moedigen we ze aan om projecten voor de opwek van duurzame energie te ontwikkelen.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2020	138,0	234,0
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	Niet bekend	33,8

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Regionale Energie Strategie Groningen	2021
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Loppersum	2019
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Delfzijl	2010
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Appingedam	2018
Verordening lijkbezorgingsrechten	2020
Verordening rioolrecht	2020
Verordening afvalstoffenheffing	2020
Adaptatiestrategie Groningen en Noord Drenthe	2022
Laadvisie en plaatsingsbeleid Eemsdelta	2022

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: volksgezondheid

We gaan al onze inwoners faciliteren bij een gezonde leefstijl, ongeacht sociaaleconomische status, afkomst, leeftijd etc. Deze inzet moet bijdragen aan "Meer Gezonde Jaren". Het concept 'Positieve gezondheid' staat hierbij centraal. Positieve gezondheid stelt de bevordering van gezondheid, en dus een gezonde levensstijl, centraal in plaats van het verhelpen van ziekte. De inzet hierop met focus op gezond in beweging zijn komt onder andere terug in het aanbod van extra bewegingsonderwijs en naschoolse (beweeg)activiteiten op de scholen (zie programma 4) en het sport- en beweegstimuleringsprogramma voor al onze inwoners (zie programma 5). Financiering hiervan komt deels vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (programma 4 en 5) en gemeentelijk budget.

Gezondheid bevindt zich binnen verschillende levensgebieden, zoals meer bewegen, participeren, sporten, een gezonde voeding en minder middelen-, alcohol- en nicotinegebruik. Dit sluit naadloos aan op de integrale visie binnen het Sociaal en Ruimtelijk domein. Vanuit het lokaal sport- en preventieakkoord wordt aandacht besteed aan thema's zoals gezond gewicht, bewegen voor al onze inwoners, de Rookvrije generatie, minder alcohol- en middelengebruik en meer ruimte voor bewegen in de openbare ruimte (BIOR). Daarnaast lopen er nog diverse projecten op het gebied van gezondheid en preventie die worden gefinancierd vanuit het NPG en andere aanvullende middelen vanuit het rijk, zoals de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) en de innovatiewerkplaats 'Meer gezonde jaren'. We creëren aanbod van voorzieningen die bijdragen aan een gezonde leefstijl en onderzoeken samen met onze inwoners welke verbeteringen er gedaan kunnen worden in de directe leefomgeving om bij te dragen aan meer gezonde jaren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer gezonde jaren voor onze inwoners.	• Uitvoering geven aan de GR PG&Z; • Uitvoering geven aan lokaal Preventieakkoord (en lokaal Sportakkoord vanuit programma 5); • Uitvoering geven aan de Gecombineerde Leefstijl Interventie; • Samenwerken met kennisinstituten en andere partners in de regio op het gebied van meer gezonde jaren.

Thema 2: begraafplaatsen

Wat willen we?

Met 13 algemene begraafplaatsen en 19 bijzondere begraafplaatsen is de ruimtelijke capaciteit in Eemsdelta groot. Begraafplaatsen zijn bijzondere locaties in de gemeente. Op de eerste plaats voor nabestaanden, maar de begraafplaatsen vormen door hun eigen karakter, ligging, historie en inrichting vaak culturele- en groene parels. Die eigenschappen willen we eervol in standhouden en versterken waar het kan. In de kwaliteit van de algemene begraafplaatsen streven we naar uniformiteit en een verhoging van de beeldkwaliteit. We gaan op zoek naar de wijze waarop we de begraafplaatsen efficiënt kunnen (her)inrichten en beheren met een kostenbesparing en een betere kostendekkendheid tot gevolg.

In het in 2023 op te stellen beleidsplan begraafplaatsen beschrijven we het beleid voor beheer en het gebruik van de algemene begraafplaatsen in onze gemeente. Ook nemen we hierin beleid op voor

de inrichting van (nieuwe delen op) de begraafplaatsen. Daarin maken we een directe koppeling met de graftermijnen, type graven en tarieven van o.a. de beheerverordening.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
• Kwaliteit van de begraafplaatsen behouden en versterken; • Samenwerking in beheer stimuleren; • Uniformiteit in inrichting, gebruik en beheer; • Inzicht in capaciteit; • Harmonisatie in uitgifte graven, termijnen grafrechten en type graven.	• Opstellen beleidsplan

Thema 3: circulaire grondstoffen

In juli 2022 is het beleidsplan 'Harmonisatie grondstoffenbeleid 2023-2027' vastgesteld. Met de invoering van Diftar streven we naar het verminderen van de hoeveelheid restafval om de VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstellingen te behalen. Die doelstellingen zijn erop gericht om de doelen van het programma 'Nederland Circulair in 2050' te halen. De ambitie is om afval zoveel als mogelijk te voorkomen en dat wat toch wordt aangeleverd zo goed mogelijk te scheiden. De doelstelling voor 2025 is 30 kg restafval per persoon en maximale scheiding van afvalstromen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Invoeren Diftar systeem per 1/1/2023 in heel Eemsdelta	• Implementatie Diftar

De gemeente heeft de wettelijke zorg voor het inzamelen en transporteren van afvalwater. Hierbij wordt ingezet op zo min mogelijk vermenging met schoon (regen) water. Op veel plaatsen gebruiken we nog gemengde rioolstelsels. Veel van de rioolstelsels zijn aan het einde van de technische levensduur, waardoor er voor de komende jaren sprake is van een forse vervangingsopgave. Bij vervanging gaan we over op een gescheiden rioolstelsel, daar waar mogelijk drukriolering en afkoppelen van daken en grote verharde oppervlakken. Ook koppelen we hieraan opgaven en maatregelen binnen het kader van de klimaatadaptatie (wateroverlast en verdroging).

Omdat het gaat om grote investeringen wordt er risico gestuurd vervangen. Een en ander is in 2022 uitgewerkt in het nieuwe gemeentelijke watertaken- en rioleringsplan (GWRP). Om de kosten te beperken, kwaliteit te verhogen, kwetsbaarheid te verminderen en duurzame innovaties te bevorderen, werken we zowel bestuurlijk als ambtelijk ook de komende jaren samen in de Waterketen Groningen Noord Drenthe (gemeenten, waterschappen en waterbedrijven).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bijdragen aan een veilige, gezonde, duurzame leefomgeving met een schoon, veilig en goed functionerend	• Vervangen oude rioolstelsels door nieuwe, klimaatbestendige (gescheiden)stelsels. • Zoeken naar kansen voor het vasthouden en tijdelijk opslaan van hemelwater.

oppervlaktewater- en grondwatersysteem.	
Zorgvuldig omgaan met beheers budgetten en investeringen.	• Invoeren van risico gestuurd beheer; • Integraal plannen maken en afstemmen.

Thema 4: ruimte voor energie

De gemeente Eemsdelta heeft de visie 'Ruimte voor Energie' vastgesteld. De visie geeft koers aan de verduurzaming van de energievoorziening op de lange termijn en biedt (ruimtelijke) kaders voor de initiatieven die zich nu voordoen in de gemeenten. Het industriegebied Oosterhorn is in deze visie buiten beschouwing gelaten. Dit gebied wordt ontwikkeld in samenhang met andere opgaven in de gemeente Eemsdelta.

Op dit moment zijn er vooral initiatieven op het gebied van wind- en zonne-energie. Met windenergie gaan we terughoudend om. Buiten de huidige uitbreidingen van windparken bij Delfzijl biedt de visie geen nieuwe mogelijkheden voor windparken. Wel is er een mogelijkheid voor de verkenning van dorpsmolens. Dit zijn losse windturbines die volledig in eigendom zijn van de samenleving. Vanuit het oogpunt van draagvlak en vanuit de wil om de verduurzaming nadrukkelijk ook ten goede te laten komen aan onze inwoners, zetten wij ons in voor lokaal eigenaarschap. Ook willen wij de lokale kennis benutten en ons inzetten om koppelkansen vorm te geven. In deze visie is verder ruimte gegeven aan drie zonneparken in het buitengebied. De visie maakt onder voorwaarden één zonnepark mogelijk per landschapstype (dijken-, wierden-, en wegdorpenlandschap).

We zien dat de ontwikkelingen snel gaan op het gebied van energievoorziening. Daarom kijken we terug wat we leren van de zonneparken die we toestaan en we kijken wat voor ruimtelijke ontwikkelingen er zijn in ons gebied. Die biedt mogelijk weer kansen voor de verduurzaming van de energievoorziening en onze inwoners. Vervolgens kijken we of we onze koers van de visie moeten bijstellen.

Onze inwoners merken ook dat de energietransitie steeds actueler wordt. We zien dan ook dat er steeds meer ideeën ontstaan bij onze inwoners voor het opwekken van hernieuwbare energie. Naast dat het uitwerken van deze ideeën veel inspanning kost zijn er ook de nodige financiële middelen voor nodig. Door het ontbreken van deze middelen komen ideeën niet altijd tot ontwikkeling. Wij gaan onze inwoners helpen bij het ontwikkelen van de initiatieven.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verduurzaming lange termijn	• Inzetten op hernieuwbare energie; • Bieden ruimtelijke kaders voor Initiatieven; • Onderzoeken welke hernieuwbare toepasbare zijn binnen de Gemeente Eemsdelta; • Terugblikken en beoordelen en als het nodig is het bijstellen van de koers zoals die is beschreven in de visie 'Ruimte voor energie'.
Inwonersinitiatieven ondersteunen bij het opwekken van duurzame energie	• Subsidieregeling beschikbaar stellen voor inwonersinitiatieven.

Thema 5: klimaat- en energietransitie

Door de verandering van het klimaat zien we onze omgeving veranderen. We hebben vaker last van droogte, periodes van hitte en wateroverlast door hevige regenbuien. We zien de vraag naar duurzame energie toenemen. Ook moeten we de komende jaren 'van het aardgas af'. We moeten plannen gaan maken om onze huizen op een andere manier te gaan verwarmen. Dit noemen we de warmtetransitie. Het industriegebied Oosterhorn is sterk in ontwikkeling. Hier vindt een transitie plaats van fossiele grondstoffen naar groene grondstoffen.

Warmtetransitie

Er wordt veel gebouwd in het kader van de versterkingsopgave. Belangrijk is dat we dit aan laten sluiten op de visie 'Ruimte voor energie' en de nog te ontwikkelen Transitievisie Warmte. De warmtetransitie is bijzonder omdat deze zich grotendeels achter de voordeur van onze inwoners afspeelt waarbij moet worden gezocht naar andere manieren voor het verwarmen van onze huizen. Via het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW), wat opgezet is door de landelijke overheid, hebben wij als gemeente de mogelijkheid gekregen om in verschillende wijken (gebieden) te onderzoeken hoe wij van het aardgas af kunnen komen. Deze ervaringen nemen we mee in de ontwikkeling van de visie op de warmtetransitie.

Belangrijk is dat we energie gaan besparen. Energie die we niet gaan gebruiken hoeven we immers ook niet op te wekken en ook niet te betalen. Met deze opgave gaan we samen met onze inwoners aan de slag: we gaan gezamenlijk kijken hoe we het energieverbruik kunnen verminderen.

We bezoeken onze inwoners met de Energiebrigade om samen met de inwoner te kijken naar makkelijke manieren om energie te besparen. De Energiebrigade is een team van een energiecoach en een klusser. We gaan het eerst op bezoek bij inwoners die de hulp van de Energiebrigade het hardst nodig hebben.

Woningeigenaren gaan we ook helpen om energie te besparen en van het aardgas af te gaan. Hiervoor gaan we de Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta (RAWE) opstellen. Het doel van deze regeling is om woningeigenaren te ondersteunen bij het verduurzamen en aardgasvrij maken van hun woning. Hierbij gaan we kijken naar wat de beste manier is om van het aardgas af te gaan voor hun specifieke huis. Er wordt dan gekeken wat de beste technische oplossingen zijn, hoe dit betaald kan worden en hoe kunnen we ze helpen bij de uitvoering.

We zullen op diverse manieren met onze inwoners communiceren over manieren om energie te besparen. Zo zal het Regionale Energieloket worden onderhouden en worden uitgebreid met nieuwe tips.

Er is veel restwarmte beschikbaar op het industrieterrein Oosterhorn. We onderzoeken of deze warmte die nu niet gebruikt wordt wat kan betekenen in de warmtetransitie voor Delfzijl en Appingedam.

Door de verandering van het klimaat zien we de fysieke leefomgeving veranderen. We zien dat in effecten op het gebied van droogte, hitte en wateroverlast. En we zien de vraag naar duurzame energie toenemen. We hebben als gemeente tevens de regie gekregen voor de warmtetransitie. Het industriegebied Oosterhorn is sterk in ontwikkeling. Hier vindt een transitie plaats van fossiele grondstoffen naar groene grondstoffen.

Er wordt veel gebouwd in het kader van de versterkingsopgave. Belangrijk is dat we dit aan laten sluiten op de visie 'Ruimte voor energie' en de nog te ontwikkelen WTV (warmtetransitie visie).

Hierin wordt benoemd dat we als gemeente willen inzetten op het besparen van energie. In de visie is aangegeven dat we drie zonneparken toestaan in het buitengebied (Leidraad zonneparken). Op basis van ervaring van de ontwikkeling van deze parken wordt gekeken wat het beleid voor zonne-energie wordt. Oosterhorn is in deze visie buiten beschouwing gelaten. Dit gebied wordt ontwikkeld in samenhang met andere opgaven in de gemeente Eemsdelta.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De gemeente aardgasvrij maken	• Een transitievisie Warmte opstellen inclusief wijkuitvoeringsplannen tot 2030; • Deelnemen aan het programma Aardgasvrije wijken. Het betreft in totaal 6 projecten: 1. Voorheen gemeente Loppersum 2. Voorheen gemeente Appingedam 3. Voorheen gemeente Delfzijl 4. Nieuwborgen.net in Wagenborgen 5. Krewerd (met Holwierde en Godlinze) 6. Zonedorpen (onder andere Zijldijk, 't Zandt en Garsthuizen); • Onderzoek naar warmtenet Oosterhorn – Delfzijl – Appingedam.
Energie besparen	• Oprichten van de Energiebrigade; • Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta ontwikkelen; • Verdere ontwikkeling van het Regionaal Energieloket.
Duurzame mobiliteit	• Een laadinfrastructuur voor elektrische auto's inrichten; • Het gebruik van elektrisch (deel)vervoer stimuleren door te participeren in de coöperatie DeelSlee.

Oosterhorn

Het industriegebied Oosterhorn is in de visie 'Ruimte voor energie' buiten beschouwing gelaten. Dit gebied ontwikkelen we in samenhang met andere opgaven in de gemeente Eemsdelta. De industrie is sterk in ontwikkeling. Hier vindt een transitie van fossiele naar groene grondstoffen en energie plaats. In de structuurvisie is opgenomen dat er een Milieubeleidsplan wordt opgesteld voor de gemeente Eemsdelta.

In de komende jaren wordt duidelijk welke bijdrage de regio Groningen moet leveren aan de nationale opgave voor de productie van duurzame energie tot aan 2050. De gemeente Eemsdelta levert daarin al een fors aandeel, voor gebruik door zowel huishoudens als industrie. De behoefte aan duurzame energie dus zon, wind, warmte, waterstof, biogas en dergelijke wordt de komende jaren groter, ook in de gemeente Eemsdelta.

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van hernieuwbare energie moeten passen binnen onze gemeente. Ook moeten deze ontwikkelingen veilig zijn en de gezondheid van onze inwoners niet aantasten.

Geluid en de hinder die door het maken van geluid ervaren wordt heeft speciale aandacht in onze gemeente. Zo wordt de geluidbelasting van de industrieterreinen bewaakt zodat de woonomgeving geen overlast ervaart.

Ook het geluid wat veroorzaakt wordt door treinen op het spoorwegemplacement op het industrieterrein Oosterhorn krijgt extra aandacht. Met de invoering van de omgevingswet zullen taken verschuiven van het rijk naar de gemeenten. De gevolgen die de verandering van taken op het gebied van geluid worden door diverse gemeentelijke bestuurders besproken samen met de Rijksoverheid en ProRail. Belangrijkste uitgangspunt bij deze gesprekken is om het huidige beschermingsniveau te behouden zodat onze inwoners geen overlast ervaren.

De gemeente heeft samen met de provincie de Hinder-app ontwikkeld. Alle inwoners hebben toegang tot deze Hinder-app. Via deze app kan makkelijk geur en geluidshinder worden gemeld. Zo krijgt de gemeente inzicht waar geur en geluidshinder wordt ervaren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Integrale gebiedsontwikkeling Oosterhorn	Integraal Gebiedsplan ontwikkelen voor het industrieterrein Oosterhorn.
Beschermen en verbeteren van de leefomgeving	- Onderzoeken of de hinderapp binnen onze gemeente toegepast kan blijven; - Opstellen van milieubeleid voor de gemeente Eemsdelta (inclusief externe veiligheid)

Klimaatadaptatie

Het gebruik van fossiele energie heeft geleid tot een klimaatverandering die onomkeerbaar is. De belangrijkste effecten van klimaatverandering zijn hogere temperaturen, vaker en langer periodes van extreme hitte en droogte, meer en (heel) veel neerslag en een stijging van de zeespiegel. We moeten ons hierop voorbereiden en aanpassen (= adaptatie).

We hebben samen met de andere gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe een adaptatiestrategie opgesteld. In deze Adaptatiestrategie staan de uitdagingen om onze gemeente klimaatbestendig en dus leefbaar te houden.

De komende tijd gaan we op kleine schaal aan de slag om te onderzoeken wat doeltreffende maatregelen zijn in onze gemeente. Ook gaan we subsidies verstrekken voor onze inwoners voor bijvoorbeeld groene daken, regentonnen of het afkoppelen van regenwater van het rioolsysteem.

Verder gaan we als gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe de adaptatiestrategie meer uitwerken en bekijken wat we gezamenlijk kunnen uitvoeren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een klimaatbestendige gemeente Eemsdelta	- Uitvoering geven aan de adaptatiestrategie Groningen en Noord Drenthe door een uitvoeringsagenda op te stellen. - Aanvraag indienen voor subsidie (DPRA gelden) en uitvoering geven aan de projecten waarvoor we subsidie krijgen. - Pilots uitvoeren in de openbare ruimte om deze klimaatbestendig te maken. - Subsidieregeling beschikbaar stellen voor maatregelen zoals groene daken, regentonnen en afkoppelen regenwater.

Thema 6: milieu en duurzaamheid

Buiten de reguliere bodemtaken die in het kader van ontwikkelingsprojecten en versterkingsopgave worden uitgevoerd, zijn er enkele ontwikkelingen die de komende tijd gaan spelen of deels al actueel zijn.

De Omgevingswet brengt voor de gemeente tal van nieuwe bevoegdheden en taken mee. In de Aanvullingswet Bodem en Ondergrond verschuift de regie van rijk en provincies naar de gemeenten: alle gemeenten zijn straks 'bevoegd gezag bodem' en daarmee ook voor de ondergrond. De Basisregistratie ondergrond zal in het digitale informatieplatform worden opgenomen. Er vindt dus een overdracht van bevoegdheden plaats van de provincie naar de gemeente voor het beheer van en informatievoorziening over (ernstige) gevallen van bodemverontreiniging. Het taakveld bodem en ondergrond legt een groot accent op de inrichting van de fysieke leefomgeving in de omgevingsplannen.

De omgevingsvisie richt zich op de fysieke leefomgeving als geheel. Dit is dus inclusief de bodem, ondergrond en grondwater. Het is voor de gemeente belangrijk om in het proces van de omgevingsvisie kennis te nemen van de aanwezige bodemkwaliteiten. Deze bodemkwaliteiten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie.

Verder zijn we nog in afwachting van de laatste resultaten van het afperkend nader bodemonderzoek naar eventuele verspreidingsrisico's van stoffen in het grondwater vanuit de voormalige stortplaats Oosterlaan (crossbaan), dat in opdracht van de provincie wordt uitgevoerd. De uiteindelijke bodemrapportage inclusief een beheerplan met beheersmaatregelen voor het gebruik van de voormalige stortplaats (als crossbaan) omvat nu voldoende geactualiseerde gegevens om een definitieve (provinciale) beschikking over ernst en spoed van de bodemverontreiniging op en rondom de voormalige stortplaats Oosterlaan aan te vragen. In de beschikking zullen mogelijk sanerende of nazorgmaatregelen worden opgenomen. Verder willen we helderheid in de bodemverontreiniging van het eraan gelegen vloeiveld.

Tenslotte spelen bodem gerelateerde zaken (onderzoek en sanering) in het kader van ontwikkelingsprojecten, zoals de ontwikkeling op het Eendrachtterrein in Appingedam en de Perpectieflocaties, de voormalige ziekenhuislocatie en Centrum Zuidoost in Delfzijl. Ook in het kader van de versterkingsopgave komt het aspect bodem veelvuldig aan bod.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Overdracht bodemtaken in verband met de Omgevingswet.	Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de aanvullingswet bodem worden de provinciale bodemtaken met betrekking tot bodemsaneringen overgedragen aan de gemeenten. Wij maken afspraken met de provincie en de Omgevingsdienst Groningen over de overdracht van deze taken
Bodem en ondergrond een plek geven in omgevingsvisie en -plan.	In samenwerking met de regionale samenwerkingspartners (provincie, gemeenten, ODG, waterschappen en RWS) onderzoeken hoe bodem en ondergrond op een dusdanige manier naar de verschillende omgevingsvisies en plannen kan worden vertaald zodat er enige uniformiteit ontstaat, zonder de gebied specifieke issues uit het oog te verliezen.

Het saneren van bodemverontreiniging.	Uitvoeren van bodemsaneringen op gemeenteground wanneer dit vanuit maatschappelijk oogpunt wenselijk is, zoals bij asbestverontreinigingen. Zoveel mogelijk saneren van verontreinigde grond op locaties waar wij gemeentelijke werken uitvoeren. Geschikt maken van de bodem bij de wijziging van de bestemming van een gebied voor het toekomstige gebruik.
Het toepassen van een duurzaam bodembeheer.	Behouden en verbeteren van de kwaliteit van de bodem. Door samenwerking met andere gemeenten uit de provincie en de ODG en het ontwikkelen van het Bodembeheerplan en de bijbehorende bodemkwaliteitskaarten zijn de mogelijkheden voor regionaal hergebruik van grond vereenvoudigd. Op het moment dat de Omgevingswet zijn intrede doet zal het Bodembeheerplan moeten worden geactualiseerd. Dit zal in regionaal verband wordt opgepakt met de provincie als trekker.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen hebben een relatie met dit programma.

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023
Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen (GR PG&Z)	Een efficiënte en effectieve integrale uitvoering van de taken op het gebied van publieke gezondheid met als doel bij te dragen aan een verlenging van de gezonde levensverwachting en een verkleining van gezondheidsverschillen. De GR PG&Z kent twee uitvoeringsorganisaties: de GGD en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) voor de inkoop van de jeugdhulp.	1.291.600
Omgevingsdienst Groningen	Uitvoeren van VTH-taken op het gebied van de fysieke leefomgeving. Sturen en coördineren van de uitvoering van VTH-BRZO-taken in Noord-Nederland.	1.457.000
BV Groningen Milieu (OMRIN)	Inzameling van huishoudelijk afval van alle Friese gemeenten en gemeenten in Noord Groningen.	1.604.800
NV Fryslân Milieu	Inzameling van huishoudelijk afval van alle Friese gemeenten en gemeenten in Noord Groningen.	geen

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)

Programma 7	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	17.269	13.985	15.916	15.427	15.429	15.500
Incidenteel	2.199	281	4.627	3.577	2.826	1.383
Totaal lasten	19.468	14.266	20.543	19.004	18.254	16.883
Baten						
Structureel	15.930	12.321	13.733	13.472	13.524	13.619
Incidenteel	9	11	4.295	3.577	2.826	1.383
Totaal baten	15.939	12.332	18.027	17.049	16.350	15.002
Saldo programma	-3.529	-1.934	-2.516	-1.956	-1.905	-1.882
Mutaties reserves						
Programma 7	19	4.283	202	-	-	-
Totaal mutaties reserves	19	4.283	202	-	-	-
Saldo begroting na bestemming	-3.510	2.349	-2.314	-1.956	-1.905	-1.882

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	208	V		15	
Kademota 2023, voorstel beleidsplan begraafplaatsen.		V	-50	50	
Kademota 2023, voorstel Klimaatadaptatie.	-100	N			
Kademota 2023, voorstel Uitvoeringsprogramma warmtetransitievisie I warmtenet Delfzijl-Appingedam.	-82	N	82		
Kademota 2023, voorstel Uitvoeringsplannen warmtetransitie II Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta.	-150	N	150		
Kademota 2023, voorstel Uitvoeringsagenda visie Ruimte voor energie.	-100	N	100		
Kademota 2023, voorstel Brede regeling impuls brede scholen, sport, etc.	-119	N			
Begroting 2022: In de Septembercirculaire 2021 heeft het rijk het programma GIDS verlengd tot en met 2022. Het beschikbare budget voor 2022 is 149.000. Dit werd ingezet voor de brede regeling impuls brede scholen. Vanaf 2023 ontvangt de gemeente deze middelen niet meer. Hiervoor is in de kademota 119.000 beschikbaar gesteld om het programma door te zetten.	149	V			
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd, voor dit programma is dat een stijging € 170.000.	-170	N	3	2	
De bijdrage aan de Omgevingsdienst Groningen neemt toe door indexatie van de bijdrage door autonome ontwikkelingen en door de nieuwe kostenverdeelssystematiek. Bij de ODG zijn incidenteel voor 2023 en 2024 projectmiddelen opgenomen voor de Omgevingswet en arbeidsmarkt (48.000 p)).	-144	N	-35	12	
De uitvoeringskosten voor Openbare geestelijke gezondheidszorg nemen toe, door toename van de lasten wet verplichte GGZ.	-62	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-4.972	N	1.395	751	1.442
Door harmonisatie grondstoffenbeleid en indexatie nemen de uitgaven toe. De extra uitgaven zullen worden meegenomen in de afvalstoffenheffing.	-494	N			
Door de investeringen in de riolering stijgen de kapitaallasten. De stijging wordt verdisconteerd in de tarieven.	-212	N	-105	-65	-69
Overige	-29	N		-15	-3
Totaal	-6277	N	1539	750	1371

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De inkomsten voor afvalstoffenheffing stijgen door de harmonisatie van het afvalstoffenbeleid en indexering. Omdat het tarief van deze belasting nog niet was geharmoniseerd, kon de gemeente de afgelopen twee jaar de indexatie over de kosten niet meenemen in het tarief van de afvalstoffenheffing, hierdoor stijgen de kosten meer dan de huidige indexatie van 2023.	942	V			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	4.681	V	-1.134	-751	-1.431
Door de investeringen in de riolering stijgen de kapitaallasten. De stijging wordt verdisconteerd in de tarieven.	63	V	158	63	79
Overige	9	V	-2	-11	4
Totaal	5.695	V	-978	-699	-1.348

Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat willen we?

Een gemeente waar het prima wonen, werken en verblijven is. Strategische opgaven daarbij zijn:

- Behoud en herstel van landschappelijke kwaliteit, erfgoed en waterlopen;
- Leegstand benutten voor passende en ruimtelijke-, kwaliteitsversterkende (her-)invulling gebouwen en plekken;
- Voortvarende aanpak versterkingsopgave, hand in hand met belangen inwoners, met oog voor de sociaal-maatschappelijke problemen en verhoudingen;
- Een gevarieerde, duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad.

Aan de functie van de centra en dorpen wordt verder vorm en inhoud gegeven door het aanscherpen van ruimtelijke en functionele prioriteiten. We willen werken aan toekomstbestendige kernen en dorpen om een aantrekkelijke woonomgeving te bieden, met perspectief op scholing en werk. Dat doen we door aan de slag te gaan met onze centra, onze openbare ruimte te verbeteren, door in te zetten op verduurzaming van ons vastgoed.

Wij willen inspelen op het binden en het aantrekken van mensen. Dit doen we door een passend woningaanbod in een aantrekkelijke woonomgeving te bieden, met maatwerk voor de dorpen. Het aanbieden van bijvoorbeeld starters-, blijvers- en duurzaamheidsleningen past hier uitstekend bij. Om zelfstandig te kunnen blijven wonen moeten er ook voor inwoners met een zorgbehoefte voldoende aangepaste woningen in Eemsdelta zijn.

Wij werken daarbij vanuit een meerjarige strategische woonvisie die richting geeft aan het woonbeleid (inclusief versterkingsprogramma) voor de periode 2022/2027. En binnen deze woonvisie werken wij ook aan een harmonisatie van stimuleringsregelingen.

Binnen dit programma valt het Gemeentelijk Vastgoed. De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat uit diverse gebouwen van gemeentehuizen en werkplaatsen, een theater, schoolgebouwen, sporthallen en buurtcentra tot kleine baarhuisjes op begraafplaatsen. Inzet is ons vastgoed te verduurzamen, net als de leefomgeving. Hierbij zijn de klimaatveranderingen en -adaptatie van invloed op de wijze van onderhoud, renovatie en (ver)bouwen. Ook wordt gekeken naar de vastgoedportefeuille en wat hiervan kan worden afgestoten.

Ontwikkelingen

De regels over onze leefomgeving komen samen in een nieuwe wet: de Omgevingswet. Naar verwachting treedt de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking. In het najaar van 2022 beslist de eerste kamer over de definitieve inwerkingtreding. De Wet kwaliteitsborging bouw treedt op datzelfde moment in werking. De nieuwe Omgevingswet heeft grote impact op de gemeentelijke organisatie.

Het Rijk heeft middels een brief d.d. 17 mei 2022 bekend gemaakt dat er NOVEX-gebieden worden aangewezen. Duidelijk is dat de gemeente Eemsdelta binnen één van de NOVEX-gebieden valt. Het Rijk zal in oktober 2022 met voorstellen komen welke gebiedsopgaven zij kaderstellend toewijzen

Taakvelden

- 8.1 Ruimtelijke Ordening
- 8.2 Grondexploitatie
- 8.3 Wonen en bouwen

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvormogen
Grondbeleid
Aardbevingen de Baas
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

niet van toepassing

aan specifieke gebieden. In 2023 zullen we beoordelen welke gevolgen dit heeft en wordt de raad hier nader in meegenomen.

Binnen het gebied Eemsdelta Zuidoost spelen veel onderling samenhangende ontwikkelingen; ecologie en economie in balans (programma ED 2050), Maritiem Delfzijl (Marconi/Eemszijlen), economie (Groningen Seaports/Oosterhorn), energietransitie, dijkverhoging, leefbaarheid zuidelijke dorpen, In 2022/begin 2023 wordt door gemeente Eemsdelta in samenwerking met provincie Groningen gewerkt aan een koersdocument voor Eemsdelta Zuidoost. Doel van het document is om een heldere koers en kaders neer te zetten op basis waarvan, al naar gelang de ontwikkelingen, ruimtelijk strategische keuzes kunnen worden gemaakt. Deze kaders zijn afgeleid van het beleid. Dit koersdocument is leidend voor de verschillende projecten die binnen (en aan de randen van) het gebied spelen.

Het koersdocument dient als bouwsteen voor de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisie en de 'invulling' van het Novexgebied Groningen.

De afgelopen jaren hebben we wijken geherstructureerd en versterkt, om daarmee de woningvoorraad passender te maken en een veilige en duurzame leefomgeving te creëren. Door de versterkingsopgave komen er in korte tijd veel verhuisbewegingen op gang. In het bouwbesluit staat dat nieuwbouw met BENG (bijna energie neutraal bouwen) norm moet worden gerealiseerd. Daarnaast is het een wens om met andere bronnen woningen en panden te verduurzamen. Zo wordt er ingezet op het aardgasvrij maken van woningen in de diverse Proeftuinen Aardgasvrije Wijken (PAW).

De versterking en de daarmee samenhangende opgave op ruimtelijk en stedenbouwkundig gebied is voor de Rijksbouwmeester aanleiding geweest om vanuit het Atelier Rijksbouwmeester hulp te bieden op drie ruimtelijke domeinen: bouwen en wonen, cultuurhistorie en erfgoed en gezondheid en zorg. In het uitvoeringsplan Panorama Eemsdelta worden de activiteiten beschreven die het Atelier Rijksbouwmeester in samenspraak met de gemeente Eemsdelta en anderen wil uitvoeren. In 2023 onderzoeken we onder andere hoe we invulling kunnen geven aan de aanbevelingen uit de gebieds- en stadsbiografie Appingedam. Deze aanbevelingen zullen input vormen voor de te realiseren omgevingsvisie Eemsdelta.

De gemeente bepaalt in belangrijke mate de kwantiteit en kwaliteit van de volkshuisvestelijke opgaven en het aantal te bouwen woningen. Dit is de afgelopen jaren zichtbaar geworden door wijken te herstructureren, centra compacter te maken en nieuwbouw te realiseren om de woningvoorraad passender te maken in een veilige en duurzame leefomgeving. De gemeente werkt daarin samen met de woningcorporaties en marktpartijen. De versterkingsopgave versnelt het aantal verhuisbewegingen op bepaalde locaties. Hierdoor neemt de druk op huisvesting van bewoners en voorzieningen toe.

Het is een complexe opgave waarbij aandacht is voor de sociale vitaliteit, duurzaamheid en woningtransitie die aansluit bij de inwoner van nu en voor de toekomst. Doel is een stabiele woningmarkt met oog voor compacte centra, diversiteit, (onderwijs)voorzieningen, demografie en economische ontwikkelingen. Met maatwerk in buurten, wijken of dorpen waar de versterkingsopgave geen rol speelt, maar de leefomgeving en toegankelijkheid wel.

Voor het realiseren van een toekomstbestendige ontwikkeling van de centrumgebieden met een regionale verzorgingsfunctie liggen er tal van opgaven. Op het gebied van de versterking, waarbij het monumentale karakter de gemeente voor extra uitdagingen stelt. En ook ten gevolge van actuele ontwikkelingen in de detailhandel, zich onder meer uitend in leegstand in de kernwinkelgebieden. De gemeente heeft de regie over de ontwikkeling van een adequate en samenhangende aanpak.

Wij herijken de programmering van het vastgoedbeheer, het assetmanagement en het beheer van de leefomgeving door:

- Objecten af te stoten en/of het beheer, onderhoud en exploitatie van objecten te privatiseren;
- Het versoberen van de inrichting/afwerking van bestaande objecten en nieuw te ontwikkelen objecten met behoud van kwaliteit van het gebouw en de omgeving;
- Het heroverwegen en prioriteren van gemeentelijke kerntaken, verantwoordelijkheden en dienstverlening;
- Het verduurzamen en innoveren van gemeentelijke gebouwen.

Nieuw beleid Kadernota 2023

Huisadviseurschap voor ruimtelijke kwaliteit

Voor de uitvoering van taken op gebied van Ruimtelijke Ontwikkeling is op regelmatige basis advies nodig op gebied van ruimtelijke kwaliteit, cultureel erfgoed en archeologie. In het coalitieakkoord is aangegeven dat er een rijke cultuurhistorie bestaat binnen Eemsdelta, dat we inzetten op ontwikkelingen rondom wonen, energie en duurzaamheid en de leefbaarheid in dorpen en buurten. Er worden volop initiatieven ingediend op het gebied van wonen, energie en duurzaamheid en ook voor de leefbaarheid in de dorpen en wijken/buurten. Maar ook bij nieuwe ontwikkelingen, vergunningsaanvragen en archeologische ontwikkelingen is advies nodig. Voor het extern beleggen van onafhankelijk advies op het gebied van ruimtelijke kwaliteit, cultureel erfgoed en archeologie is in de Kadernota geld beschikbaar gesteld.

Vorbereidingskrediet wonen in dorpen en implementatie woonvisie

Voor de uitvoering van de woonvisie, zullen er in de dorpen concrete plannen gemaakt moeten worden. Met een gebiedsgerichte aanpak en oog voor passende ontwikkelingen in de dorpen, zal ingezet worden op een intensieve planvoorbereiding van potentiële woonlocaties met en voor onze inwoners. Een eerste aanzet en koppelkans is hiervoor de herontwikkeling van de vrijkomende schoollocaties door de transitie onderwijshuisvesting. Om in te kunnen spelen op het vervolg van de vastgestelde woonvisie en om te komen tot uitwerking voor de woonbehoeftes in de dorpen en de grotere woonkernen, is een budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2023 en 2024.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Realisatie 25.000-50.000 inwoners	Realisatie Eemsdelta
Gemiddelde WOZ waarde	€ 1.000	2021	Niet bekend	166
Nieuw gebouwde woningen	%	2021	20,2	23,9
Demografische druk	%	2022	78,8	82,0
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2020	715	793
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2020	794	839

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Regeling aardgasvrij wonen Loppersum	2019
Bouwverordening Loppersum	2010
Bouwverordening Delfzijl	2010

Verordening starterslening comfortabel duurzaam Eemsdelta	2021
Verordening verzilvering comfortabel duurzaam Eemsdelta	2021
Verordening stimuleringsregeling comfortabel duurzaam Eemsdelta	2021
Woonvisie Met vertrouwen aan de slag 2022-2032	2022
Nota Grondbeleid	2022

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Thema 1: herstructurering en stads- en dorpsontwikkeling

In de verschillende kernen zijn diverse locaties vrijgekomen als gevolg van de versterkingsopgave in het gebied. Op deze locaties staan of stonden bijvoorbeeld school- en zorggebouwen, die door de realisatie van aardbevingsbestendige en toekomstgerichte scholen en kindcentra en zorggebouwen elders in de kernen, geen onderwijs- of zorgfunctie meer hebben. De voormalige locaties krijgen een nieuwe invulling of moeten worden herontwikkeld.

Verspreid over Delfzijl, met een zwaartepunt in Delfzijl-Noord, worden de gaten in de stedelijke structuur (ontstaan door de grote sloopopgave in de periode 1995-2010) gebruikt om nieuwbouw te realiseren. Dit betreft een kleine duizend woningen verspreid over dertig verschillende locaties; de zogenaamde perspectieflocaties. Dit gebeurt in de periode 2019-2025.

In centrum zuidoost in de kern Delfzijl is veel gaande. Voor de komende jaren staan de vernieuwing van Theater & Congrescentrum De Molenberg, herontwikkeling van De Bolder en de locaties Action, Ubbens en Vennenplein centraal. Met de realisatie van het Boegkwartier, Wonen met een PLUS in de driehoek tussen de Waterstraat, Willemstraat en Havenstraat.

De ontwikkeling van woningbouwlocatie De Eendracht in Appingedam is een meerjarige opgave. Met de plaatsing van 10 'tiny houses' begin 2021 en de start van fase 1 is het startsignaal gegeven voor de realisatie van een veelzijdige woonwijk die het toonbeeld is van de gedeelde stad: koopwoningen, huurwoningen, verschillende marktsegmenten en woningtypes, maar ook een combinatie van functies zoals wonen en zorg.

Het gebied rondom de Campus Eemsdelta Groningen in Appingedam biedt op termijn plek aan diverse vastgoedontwikkelingen. De gronden komen echter pas in volle omvang beschikbaar als de huidige schoolgebouwen gesloopt zijn (naar verwachting 2023).

In de wijk Opwierde wordt binnen verschillende versterkingsprogramma's, in samenwerking met corporaties, gewerkt aan vervangende nieuwbouw voor circa 1.550 woningen. De opgave wordt gecombineerd met een herinrichting van de openbare ruimte en het verduurzamen (aardgasvrij) en optimaliseren van de woningvoorraad door het creëren van differentiatie, zodat deze beter aansluit op de demografische ontwikkelingen.

Loppersum wordt gezien als dorpskern verantwoordelijk voor een groter verzorgingsgebied. Het winkelaanbod is divers en redelijk compleet. Toch is versterking gewenst, vooral in diversiteit. Met als vertrekpunt de centrumvisie uit 2019, met daarin afspraken over een gezamenlijke (versterkings) aanpak, worden de panden in het centrum versterkt. Daar waar mogelijk worden koppelkansen benut. Deze koppelkansen zorgen voor doorstroom en versterking van het centrum en het dorp.

In Loppersum, Middelstum, 't Zandt en Stedum vindt op meerdere locaties sloop/nieuwbouw plaats door de versterkingsopgave. Daarbij worden soms hele wijken gesloopt en herbouwd. Soms met stedenbouwkundige aanpassingen, soms met herbouw op dezelfde locatie.

Centrumgebieden.

Gemeente, vastgoedeigenaren, ondernemers en inwoners onderkennen de noodzaak om ook de komende jaren blijvend te investeren in de centrumgebieden. Dit in het bijzonder de centra met een regionale verzorgingsfunctie; Loppersum, Middelstum, Appingedam en Delfzijl. Samengevat zijn daarbij de volgende onderling verbonden sporen relevant: versterking van het vastgoed/winkelstructuur (voorkomen en aanpakken leegstand) en beleving (evenementen, attractieve inrichting openbare ruimte).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een kwaliteitsimpuls met een goed en divers woningaanbod en voorzieningen.	Het verder ontwikkelen en uitvoeren van diverse nieuwbouwlocaties.
Voldoende aanbod van nieuwe woningen voor de bewoners uit de sloopopgave.	Nieuwbouw ontwikkelen en realiseren op meerdere locaties.
Stedelijke structuur herstellen en menselijke maat terugbrengen.	De gaten die zijn ontstaan door eerdere sloop inzetten voor de ontwikkeling van het aanbod aan nieuwe woningen.
Transitie woningvoorraad.	Een grote diversiteit creëren in het nieuwe aanbod.
Lokale/regionale werkgelegenheid creëren.	Lokale partijen betrekken.
Doorstroom en instroom creëren in woningmarkt Eemsdelta.	Voldoende aanbod creëren en het aanbod ook openstellen voor de reguliere markt.
Verbetering van openbare ruimte.	Door verspreiding van nieuwbouwlocaties wordt er op veel locaties kwaliteit toegevoegd in de vorm van nieuwe woningen. Ook wordt er aan de openbare ruimte in de directe omgeving (deels) een kwaliteitsimpuls gegeven.

Thema 2: omgevingswet

Vanaf 1 januari 2023 komen alle regels over onze leefomgeving samen in één nieuwe wet: de Omgevingswet. Deze wet gaat over de inrichting van de ruimte: over woningen, bedrijfsgebouwen, water(voorziening), milieu, natuur, infrastructuur en cultureel erfgoed bijvoorbeeld. Daarbij wordt gezondheid ook als een belangrijk thema gezien. Van grote projecten als de aanleg van een woonwijk, bedrijventerrein of natuurgebied tot kleine zaken als het kappen van een boom of het plaatsen van een dakkapel. De wet gaat over de samenhang tussen al deze onderdelen van onze leefruimte en over de veranderingen daarin. Al met al een zeer omvangrijke wetswijziging. Deze ontwikkeling is dan ook niet alleen van invloed op programma 8, maar raakt aan diverse verschillende programma's die binnen dit project worden meegenomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Dat in de nieuwe werkprocessen integraal wordt gewerkt en dat de fysieke leefomgeving (digitaal) wordt toegerust op de komst van de Omgevingswet.	Binnen verschillende deelprojecten wordt het volgende uitgevoerd: 1. Minimale acties: - minimale acties uitvoeren; - opstellen Participatieplan; 2. Omgevingsvisie en omgevingsplan: - een omgevingsvisie voor Eemsdelta opstellen; - een pilot

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	omgevingsplan voor een deel van de gemeente realiseren; 3. Bewustwording: - zorgen dat voldoende kennis van de Omgevingswet aanwezig is bij de gemeenteraad, het college, de concerndirectie en medewerkers; - bewust worden van andere manier van (samen)werken, houding en gedrag; - externe communicatie richting inwoners/bedrijven en externe partijen verzorgen; - werkprocessen inrichten voor een ideale werking van de Omgevingswet; 4. ICT: - zorgen dat de systemen voldoen aan de Omgevingswet; - de ICT-systemen aansluiten op de Landelijke voorziening DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet); - een portal inrichten voor de gebruikers zoals inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. - Uitvoeren ketentesten intern en met de ketenpartners. . Bewustwording: - zorgen dat voldoende kennis van de Omgevingswet aanwezig is concerndirectie en medewerkers; - bewust worden van andere manier van (samen)werken, houding en gedrag; - externe communicatie richting inwoners/bedrijven en externe partijen verzorgen; - werkprocessen inrichten voor een ideale werking van de Omgevingswet.

Naar verwachting treedt per 1 januari 2023 niet alleen de Omgevingswet in werking, maar ook de Wet kwaliteitsborging Bouw (Wkb). Deze nieuwe wetten hebben niet alleen betekenis voor de gemeente Eemsdelta, maar ook voor het samenwerkingsverband VTH - Drieslag, waar Eemsdelta deel van uit maakt. Deze wetten vereisen nieuw te implementeren werkwijzen, die op dit moment organisatorisch en financieel niet geheel zijn in te schatten op hun effecten. Zo brengt bijvoorbeeld de Wkb met zich mee dat diverse toetsende taken bij private partijen komen te liggen. De invloed op de leges daarvan zijn op dit moment nog niet goed inzichtelijk

Thema 3: wonen en volkshuisvesting

In 2023 wordt de uitvoering van de woonvisie 'met vertrouwen aan de slag' 2022-2032 gecontinueerd. Met de opgave uit de woonvisie kiest de gemeente voor een andere weg en wordt de toekomst met optimisme en realisme tegemoet gezien. Het betekent een omslag van krimp naar groei. De opgave laat een toename zien van 600 tot 900 woningen waarbij er rekening gehouden wordt met de grote opgave van de versterkingsaanpak en met onzekerheden op de woningmarkt op de langere termijn. De aanpak vanuit de woonvisie is gestoeld op de uitkomst van het woningmarktonderzoek (2022) in combinatie met aanbod van voorzieningen, onderwijs, economische ontwikkelingen, subsidies voor verduurzaming en door de grote vraag naar woningen. De gemeente staat met de uitvoering van de woonvisie (toevoegen woningen) in combinatie met het versterkingsprogramma voor een omvangrijke uitdaging, die de komende jaren moet worden ingevuld.

In 2023 wordt aan de hand van een programmaoverzicht ingezet om woningbouw te realiseren of om de ontwikkeling mogelijk te maken. Dit vraagt om de ontwikkeling van potentiële woningbouwlocaties, intensieve planvoorbereiding, verdichtingsstrategieën en realisatie. Bij de uitwerking is het van belang om verbinding te houden met de lokale context en de maatschappelijke opgave die specifiek speelt rondom een potentiële woonlocatie (sociale componenten van de fysieke woonopgave). De gemeente werkt daarin samen met de inwoners, woningcorporaties en marktpartijen. Inzet is: het bedienen van de woonvraag, in alle kernen of dorpen, voor alle groepen in combinatie met aspecten als betaalbaar wonen, doorstroming, sociale kwaliteit, wonen met een zorgvraag en verduurzaming.

Naast de aanpak vanuit de woonvisie wordt er in 2023 uitvoering gegeven aan het meerjarig ambitiekader prestatieafspraken dat in gezamenlijkheid is opgesteld met de woningcorporaties en huurdersorganisaties. In het ambitiekader staat per volkshuisvestelijke thema aangegeven wat wij over vijf jaar bereikt willen hebben en hoe wij het gaan monitoren. De uitwerking van de ambities in hoe wij het willen gaan realiseren, vindt jaarlijks plaats in prestatieafspraken. Dit proces start jaarlijks met een 'bod' van de woningcorporaties, in afstemming met de huurdersorganisaties.

In combinatie met de kwantitatieve opgave wordt in 2023 de uitvoering gecontinueerd van de stimuleringsregelingen die in 2021 zijn geharmoniseerd. De inwoners kunnen een starters-, duurzaamheids- of verzuilverlening aanvragen bij de gemeente. Hiernaast wordt er uitvoering gegeven aan de invoering van de opkoopbescherming. Dit betekent, dat voor een deel van de woningvoorraad een zelfbewoningsplicht geldt en niet meer kunnen worden opgekocht door een belegger. Hierdoor blijft de woningmarkt betaalbaar en krijgen starters meer kans op de woningmarkt.

Speerpunten om deze opgave aan te pakken zijn:

1. Uitvoering (kwaliteit en kwantiteit) programmaoverzicht woningbouw, in samenwerking met inwoners, woningcorporaties en marktpartijen.
 - a. Locaties in ontwikkeling brengen om woningen toe te voegen. Beschikbaarheid, betaalbaarheid en doorstroming zijn belangrijke aandachtspunten;
 - b. Verbetering van de voorraad: duurzaamheid en betaalbaarheid voor de lange termijn
2. Uitvoering geven aan het meerjarig ambitiekader om samen met de woningcorporaties en huurdersorganisaties te komen tot prestatieafspraken op de volkshuisvestelijke thema's
3. Uitvoering geven aan de invoering van de opkoopbescherming (zelfbewoningsplicht)
4. Deelname aan de woonbeurs 2023 (marketing – branding Eemsdelta als woongemeente)

Volkshuisvestingsfonds

De gemeente Eemsdelta gaat invulling geven aan de regeling 'specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting', ook wel het Volkshuisvestingsfonds genoemd. Dit om waar nodig woningbezitters die hier niet zelf toe in staat zijn ondersteuning te bieden bij het weer toekomstbestendig maken van hun woning.

In mei 2021 is door de gemeente een aanvraag ingediend bij het Rijk in het kader van de regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting, ook wel het Volkshuisvestingsfonds genoemd, met als doel om woonkwaliteit en leefbaarheid onder particuliere huishoudens in kwetsbare gebieden te verbeteren. Op 15 juli 2021 is de aanvraag gehonoreerd en is een bijdrage toegekend van circa 18,5 miljoen euro.

De gemeente Eemsdelta is verplicht om binnen twee jaar na toekenning te starten met de uitvoering. Daarvoor is het Plan van Aanpak Volkshuisvestingsfonds gemeente Eemsdelta

opgesteld. Het plan van aanpak schetst de wijze waarop de komende 10 jaren de uitvoering ter hand zal worden genomen. Vanaf 2023 start de gemeente met de uitvoering van het Plan van Aanpak Volkshuisvestingsfonds.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Realiseren van een aantrekkelijke woonomgeving door een passend woningaanbod te creëren om inwoners te binden en om mensen aan te trekken.	- Uitvoeren programmaoverzicht om woningbouw te realiseren of te ontwikkelen; - Uitvoeren meerjarig ambitiekader prestatieafspraken; - Opstellen jaarlijkse prestatieafspraken; - Sterke lobby naar provincie en rijk opzetten; - Profileren van wonen in de gemeente Eemsdelta; - Uitvoeren plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds; - Woningbouwtransitie koppelen aan de versterkingsopgave.
Toekomstbestendige en krachtige centra, dorpen en wijken.	- Uitvoeren geplande nieuwbouwprogramma. - Maatwerk bieden in de dorpen; - Uitvoeren maatregelenpakket (starters-, duurzaamheids-, en verzuilverleningen); - Uitvoeren opkoopbescherming (zelfbewoningsplicht).

Thema 4: gemeentelijk vastgoed

Om goed te kunnen sturen op de (kern)vastgoedportefeuille bundelt de gemeente Eemsdelta alle vastgoedinformatie in de vastgoedorganisatie. Er worden keuzes voorgelegd wat behoort tot de kernportefeuille (wat is strategisch vastgoed (ontwikkeling), wat wordt verkocht, gerenoveerd, heroverwogen of gesloopt).

We stellen een Nota Vastgoed op waarin de speerpunten, beleidskaders en de prioriteiten van het vastgoedbeleid wordt vastgelegd. En we stellen een Werkboek Vastgoed op waarin we aangeven hoe de strategische, tactische en operationele taken worden uitgevoerd.

Om het maatschappelijk vastgoed te laten voldoen aan de aangescherpte regelgeving vanuit het Rijk krijgt onder meer de energiebesparingsplicht op kantoren, de BENG-norm bij renovatie en nieuwbouw, de aanbestedingsregels bij inkoop (wet Didam), wet Bibob en de kwaliteitsborging Bouw (Wkb) meer aandacht. Gestreefd wordt naar een tenminste kostprijs dekkende huur of exploitatiesubsidie om het vastgoed op een gezonde manier te exploiteren.

In 2023 leggen we de focus op de volgende speerpunten:

1. Integreren, faseren en structureren van de vastgoedcyclus of vastgoedkolom;
2. Vastleggen van beleid in de Nota Vastgoed en uitvoering van het beleid in het Werkboek Vastgoed;
3. Afronden en uitvoeren van de wettelijke taken harmonisatie en verder harmoniseren van de niet wettelijke taken;
4. Heroverwegen van de kernportefeuille. Sturen op een passende kernportefeuille vastgoed;
5. Verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed;
6. Het opstellen van beheer- en onderhoudsplannen voor de maatschappelijke vastgoedobjecten;

7. Het vaststellen van een onderhoudsvoorziening en een vastgoedbegroting voor het maatschappelijke vastgoed.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De basis op orde.	• Inventariseren, analyseren en heroverwegen vastgoedportefeuille; • Vaststellen vak- en werkgroepen verschillende domeinen. Inventariseren vastgoed vraag en aanbod per domein; • Het voorkomen van versnippering van budgetten over de verschillende domeinen en afdelingen door MJIP's, subsidies en MJOP's te ontschotten.
Uitvoeren kerntaken.	• Uitvoeren huidige vastgoedbeheer en beleidstaken (nota vastgoed 2014); • Uitvoeren MJIP en MJOP's; • Participatie in het accommodatiebeleid verschillende domeinen (onderwijs, sport enzovoort); • Dagelijks beheer (serviceteams, assetmanagers, bouwteam, contractmanagement, meldingen).
Actualiseren en opstellen nulmeting maatschappelijk vastgoed	• Uitvoeren nulmeting (BOEI) NEN2767; dit is de actualisatie van de MJOP's voor het kernvastgoed; • Eventueel labelinventarisatie en het opstellen van een routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed in samenwerking met het ontzorgingsprogramma van de provincie Groningen.
Verduurzamen vastgoedportefeuille	• Opstellen strategie energiebesparing; • Samenwerking transitie warmtenet; • Begeleiding vanuit ProGresco en omgevingsdienst.
Aantrekken extra financiële middelen	• Betere coördinatie subsidies vanuit de beschikbare programma's (NCG, NPG, SNN, RVO).

Thema 5: grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid bevat informatie over financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar, gaat in op de risico's die zich bij bouwgrond voordoen en besteedt aandacht aan de strategische visie van het grondbeleid.

Voor de grondexploitaties streven we maatwerk en flexibiliteit na voor een brede doelgroep van particulieren, projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties. Specifieke gevallen onderbouwen we met een sluitende berekening, die economisch moet passen binnen de vastgestelde grondexploitaties. Ditzelfde geldt voor eventuele nieuwe ontwikkelingen en aankopen. De grondexploitaties en woningbouwontwikkelingen hebben een nadrukkelijke rol in de herhuisvestingopgave in relatie met de noodzakelijke krimp- en sloopopgave.

In september 2022 heeft de raad de Nota Grondbeleid vastgesteld voor de gemeente Eemsdelta. Het grondbeleid faciliteert hierin de integrale planvorming, zoals het Integraal Investeringsplan (IIP) en de actieplannen voor het centrum, de dorpen en de wijken. Uit deze plannen blijkt dat we de meeste dynamiek verwachten in het stedelijk gebied. Naast de wijken gaan we snel en flexibel maatwerk leveren. Dit doen we op basis van economisch resultaat en sluitende business cases en binnen de financiële kaders. Buiten het stedelijk gebied verwachten we een behoudender aanpak. Een uitzondering hierop zijn de dorpskernen, waar we voor inbreidingen, functieveranderingen en maatschappelijke functies ook het nodige maatwerk inzetten. Bovendien heeft het Programma Aardbevingen de Baas een grote dynamiek en zorgt daar ook voor de nodige grondaankopen. Op de perspectieflocaties worden gronden verkocht. Daarvoor wordt telkens een grondexploitatie opgesteld. De versterkingsopgave en de hieruit voortvloeiende consequenties voor het grondbeleid zijn blijvend onderwerp van aandacht.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die een relatie hebben met dit programma.

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)

Programma 8	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	51.421	7.251	6.755	6.849	7.357	7.330
Incidenteel	12.046	130.647	139.140	90.374	1.782	675
Totaal lasten	63.467	137.898	145.894	97.223	9.139	8.005
Baten						
Structureel	49.914	3.250	2.543	2.650	3.198	3.198
Incidenteel	10.663	128.695	139.288	90.389	1.782	675
Totaal baten	60.577	131.945	141.831	93.039	4.980	3.873
Saldo programma	-2.890	-5.953	-4.063	-4.183	-4.158	-4.132
Mutaties reserves						
Programma 8	161	-1.118	-894	-1.658	-1.592	-113
Totaal mutaties reserves	-161	-1.118	-894	-1.658	-1.592	-113
Saldo begroting na bestemming	-3.051	-7.071	-4.958	-5.841	-5.751	-4.244

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	679	V		39	
Kademota 2023, voorstel Coördinator Ruimtelijke Ontwikkeling.	-91	N			
Kademota 2023, voorstel Beleidsadviseur/projectleider volkshuisvesting/wonen in de dorpen en Accounthouder volkshuisvesting/wonen.	-260	N			
Kademota 2023, voorstel Medewerker Omgevingsvergunningen Bouw.	-78	N			
Kademota 2023, voorstel VTH-beleidstaken en het accounthouderschap ODG.	-100	N			
Kademota 2023, voorstel Omgevingsmanager en BLVC.	-100	N			
Kademota 2023, voorstel Huisadviseurschap Libau voor ruimtelijke kwaliteit.	-35	N			
Kademota 2023, voorstel Voorbereidingskrediet wonen in dorpen en implementatie woonvisie.	-63	N		63	
In 2022 zijn de grondexploitaties herzien, hierdoor nemen de inkomsten en uitgaven toe in 2023 voor de grondexploitaties. De inkomsten en uitgaven nemen vanaf 2024 vervolgens weer af.	-4.353	N	4.282	3.176	1.107
Tussenrapportage 2021, huurlast en huuropbrengst van een gebouw verlaagd naar € 0 structureel.	70	V			
De beïnvloedbare kosten zijn in de begroting geïndexeerd, voor dit programma is dat een stijging € 178.000.	-178	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-3.445	N	44.357	84.833	
Overige	-43	N	33	-26	27
Totaal	-7.996	N	48.672	88.084	1.134

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
In 2022 zijn de grondexploitaties herzien, hierdoor nemen de inkomsten en uitgaven toe in 2023 voor de grondexploitaties. De inkomsten en uitgaven nemen vanaf 2024 vervolgens weer af.	4.353	V	-4.282	-3.176	-1.107
Voor de uitvoeringskosten van het programma Uitvoeringskosten Batch 1588 zijn zo inricht dat deze aansluit met de jaarlijks te ontvangen vergoeding over de periode 2021-2024. Op deze wijze kunnen we begrotingstechnisch invulling geven aan de opgave.		V			
Tussenrapportage 2021, huurlast en huuropbrengst van een gebouw verlaagd naar € 0 structureel.	-50	N			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	5.601	N	-44.510	-84.883	
Overige	-17	N			
Totaal	9.886	V	-48.792	-88.059	-1.107

Programma 9. Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we?

Het programma Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de onderdelen:

- financiering / treasury;
- algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is (bijvoorbeeld OZB);
- overige algemene dekkingsmiddelen, waaronder onvoorzien.

Kenmerk van de algemene dekkingsmiddelen is dat aan deze middelen geen bepaald of verplicht bestedingsdoel gekoppeld is. Zij zijn daarmee voor de gemeente vrij besteedbaar.

Ontwikkelingen

Herijking gemeentefonds

Door de herijking van het gemeentefonds is de opbouw van de algemene uitkering drastisch gewijzigd. Zo is het aantal maatstaven verminderd. De invoering van het nieuwe model zal tijdig worden geëvalueerd en aan de hand van deze evaluatie zal worden besloten over het traject 2026 en verder.

In de meicirculaire 2022 zijn de definitieve effecten van de herijking van het gemeentefonds verwerkt met ingang van het begrotingsjaar 2023.

Er is voor krimp gemeenten en voor gemeenten die voldoen aan twee van de volgende drie criteria een aangepast ingroeipad (deze gemeenten ontvangen in 2023 incidenteel compensatie):

1. gemeenten met een lage sociale economische status);
2. een relatief zwakke financiële positie;
3. een solvabiliteit (verhouding tussen het eigen vermogen en vreemd vermogen) onder de 30%.

Eemsdelta is een krimp gemeente en voldoet aan alle drie de criteria. Hiernaast ontvangen we in 2023 incidenteel een suppletie-uitkering van € 261.100 om de herijking meer geleidelijk te laten verlopen. Het nadeel voor onze gemeente komt in 2026 uit op € 0,5 miljoen, terwijl we eerst uitgaven van een groter nadelig effect voor onze gemeente.

Daling algemene uitkering in 2026/2027

In de meicirculaire zijn ook de effecten van het Regeerakkoord Rutte IV en de voorjaarsnota 2022 van het Rijk verwerkt. Dit leidt per saldo tot fors meer accres (jaarlijkse groei gemeentefonds) vanaf 2022. Wel gaat de opschalings-korting van het Rijk door voor het jaar 2026. De opschalingskorting is een korting op het gemeentefonds, omdat gemeenten door de schaalvergroting (herindelingen) efficiënter zouden kunnen werken. Per saldo ontvangen we hierdoor fors minder algemene uitkering in 2026 dan in 2025. Op basis van de septembercirculaire 2022 krijgen wij van het Rijk incidenteel extra algemene uitkering voor 2026 om dit effect te verminderen. Voor 2027 ontvangen

Taakvelden

0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.64	Belastingen overig
0.7	Algemene uitkering
0.8	Overige baten en lasten
0.9	Vpb
0.10	Mutaties reserves

Paragrafen

Lokale heffingen
Weerstandsvormogen
Financiering
Verbonden partijen
Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

Bank voor Nederlandse
Gemeenten
Enexis
Waterbedrijf Groningen

wij vooralsnog minder algemene uitkering dan in 2026 omdat de extra middelen incidenteel beschikbaar zijn gesteld.

Lokale heffingen

- De afvalstoffenheffing wordt per 2023 in de gehele gemeente geheven volgens het Diftar-systeem;
- De extra verhoging van de OZB met 2,5% is in de kadernota 2023 geschrapt voor de jaren 2023 en 2024. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord waarin is aangegeven dat terughoudend wordt omgegaan met lastendrukverhoging voor inwoners, organisaties en bedrijven;
- De reclamebelasting zal niet worden verhoogd in 2023;
- Om de woonlasten te dempen is een deel van de voorziening riolering ingezet om het riooltarief op hetzelfde tarief te houden in 2023 als 2022;
- De Legesverordening wordt aangepast aan de invoering van de Omgevingswet;
- De overige tarieven worden met 3% verhoogd.

Vennootschapsbelasting

Overheidsondernemingen, zoals gemeenten, provincies en waterschappen, zijn belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden belastingplichtig zijn. Te denken valt aan grondexploitaties.

Onvoorzien

Voorgeschreven is dat gemeenten een bedrag voor onvoorzien opnemen in de begroting. In de begroting is structureel een bedrag geraamd van € 115.000. Dit bedrag is bedoeld ter dekking van onverwachte incidentele uitgaven.

Dividend

Wij ontvangen jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van ons aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten, Enexis en Afvalsturing Friesland/Omrin. Daarnaast wordt rekening gehouden met een compensatie-uitkering van het Havenschap.

Beleidsindicatoren

Er zijn geen beleidsindicatoren die een relatie hebben met dit programma.

Beleidskaders

Omschrijving	Vaststelling
Budgethoudersregeling	2021
Nota waardering vaste activa	2021
Financiële verordening	2021
Nota reserves en voorzieningen	2021
Treasurestatuut	2021
Verordening garantstellingen	2021
Verordening compensatie onroerende zaakbelasting	2021
Verordening reclamebelasting	2020
Belastingverordeningen	jaarlijks

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Zie hiervoor de paragraaf Lokale heffingen.

Verbonden partijen

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2023 x € 1.000
Bank voor Nederlandse Gemeenten NV	Bankier ten dienste van overheden. De bank draagt duurzaam bij aan laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger	geen
Enexis	Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water	geen
Waterbedrijf Groningen	Voorziening van het verzorgingsgebied met drinkwater en water voor andere doeleinden	geen

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Lokale heffingen	1.646	1.763	1.755	1.604	1.385	1.385
Algemene uitkeringen	-	-	-	-	-	-
Dividend	45	89	80	80	80	80
Saldo financieringsfunctie	158	-664	94	116	139	161
Overige algemene dekkingsmiddelen	3.769	150	334	255	210	209
Vennootschapsbelasting	32	10	10	10	10	10
Onvoorzien	-	822	115	115	115	115
Totaal lasten	5.650	2.169	2.388	2.180	1.938	1.959
Structureel	5.650	1.877	1.976	1.814	1.872	1.893
Incidenteel	-	292	412	366	66	66
Totaal lasten	5.650	2.169	2.388	2.180	1.938	1.959
Baten						
Lokale heffingen	18.696	17.706	19.629	19.545	19.585	19.625
Algemene uitkeringen	109.294	107.475	116.620	117.587	117.063	110.408
Dividend	578	915	784	784	784	784
Saldo financieringsfunctie	2.091	3.100	3.178	2.377	1.574	1.402
Overige algemene dekkingsmiddelen	122	55	175	97	50	50
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	130.781	129.251	140.386	140.390	139.055	132.268
Structureel	125.754	129.251	140.386	140.390	139.055	132.268
Incidenteel	5.027	-	-	-	-	-
Totaal baten	130.781	129.251	140.386	140.390	139.055	132.268
Saldo programma	125.131	127.082	137.998	138.209	137.117	130.309
Mutaties reserves						
Algemene dekkingsmiddelen	2.061	1.856	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	2.061	1.856	-	-	-	-
Saldo begroting na bestemming	127.192	128.938	137.998	138.209	137.117	130.309

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-225	N			
De totale eigen financieringsmiddelen en doorbelasting van de interne rente aan de taakvelden zijn per saldo hoger. Hierdoor ontstaat een lager bate "Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen". Vanaf 2023 neemt de lagere bate af	-750	N		-33	
Begroting 2022: Door het rijk is bij de septembercirculaire 2021 een bedrag van € 707.000 beschikbaar gesteld voor schade door de coronacrisis in 2022.	707	V			
Bij raadsbesluit van 31 maart 2021 is besloten een compensatieregeling niet-woningen OZB in te voeren. De compensatieregeling kent een afbouwregeling, hierdoor nemen de kosten af.	111	V	151	199	
Door de herindeling is een aantal medewerkers bij andere organisaties gedetacheerd. De vergoeding die de gemeente ontvangt is gelijk aan de uitgaven.	-125	N	79	46	
Overige	64	V	-23	31	-21
Totaal	-218	N	207	242	-21

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De totale eigen financieringsmiddelen (doorbelasting van de interne rente aan de taakvelden en werkelijke rentelasten) zijn per saldo lager in 2022. Hierdoor ontstaat een lagere baten "Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen". Vanaf 2023 neemt de lager bate af en nemen de rentelasten toe.	79	V	-801	-804	-172
De gemeente ontvangt in 2022 en 2023 extra middelen jeugdzorg. Voor de jaren vanaf 2024 mogen de gemeenten 100% van de door de Arbitragecommissie genoemde budgetten in de begroting opnemen (dit was 75%). Hiernaast mag ook het aandeel van de Rijksbezuinigingen (oplopend naar € 511 miljoen landelijk) worden verwerkt in de begroting door verlaging van de post jeugdzorg. In 2023 ontvangen we via de algemene uitkering € 4,5 miljoen, in 2024 € 4 miljoen en dit bouwt af naar € 1,17 miljoen in 2026. De in de berekening van de algemene uitkering opgenomen stelposten kunnen ook komen te vervallen. Hiernaast is nog geconstateerd dat er in de berekening van de algemene uitkering zoals gepresenteerd in de kademota 2023 nog een fout zat in de berekening van de jaren 2024 en 2025. Op basis van de septembercirculaire ontvangt de gemeente € 1,1 miljoen extra algemene uitkering in 2023.	793	V	-95	-3.059	-312
In 2022 hebben we incidenteel coronamiddelen ontvangen voor een bedrag van € 707.000, dit bedrag komt te vervallen in 2023. De gemeente ontvangt vanuit het rijk een vergoeding voor de kosten van de herindeling. Deze vergoeding loopt af in 2024.	-878	N	-1.441	-1.262	2.300
Kademota 2023, Ontwikkeling algemene uitkering.	9.229	V	2.504	3.796	-8.643
Begroting 2022: Door de sluiting van twee grote NAM-locaties daalt de WOZ-waarde aanzienlijk. Dit verlies zal in 2022 niet worden verrekend in de tarieven voor OZB niet-woningen.	200	V			
De belastinginkomsten worden geïndexeerd (3%) conform de uitgangspunten van de begroting. Dit levert een structureel voordeel op van € 561.000.	561	V	40	40	
Eemsdelta in Balans: maatregel D1 Compenseren Verhoging 2,5% OZB.	950	V	326		40
Kademota 2023, Maatregel D1 Compenseren Verhoging 2,5% OZB.	287	V	-450		
Enaxis en BNG keren minder dividend uit, hierdoor dalen de inkomsten structureel	-132	N			
Het verhalen van vervolgingskosten / Dwanginvordering is sterk afgenomen, hierdoor dalen de inkomsten	-75	N			
Door de herindeling is een aantal medewerkers bij andere organisaties gedetacheerd. De vergoeding die de gemeente ontvangt is gelijk aan de uitgaven.	125	V	-79	-46	
Overige	-5	N	1	-1	
Totaal	11.135	V	4	-1.335	-6.787

Programma 10. Overhead

De overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van:

- medewerkers in het primaire proces;
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- de gemeentesecretaris;
- inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering;
- facilitaire zaken en huisvesting (inclusief beveiliging);
- documentaire informatievoorziening (DIV);
- managementondersteuning primair proces.

Taakvelden

0.4 Overhead

Paragrafen

Lokale heffingen

Weerstandsvermogen

Bedrijfsvoering

Eemsdelta in Balans

Verbonden partijen

niet van toepassing

Uitgangspunten

Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

- De directe kosten zijn zoveel mogelijk direct toegerekend aan de taakvelden.
- De loonkosten zijn op basis van een geschatte inzet van personeel toegerekend aan de taakvelden en overhead. Daarbij is gerekend met een gemiddeld uurtarief, gebaseerd op 1.350 productieve uren per fulltime fte voor een collega in de binnendienst. Voor collega's uit de buitendienst hanteren we 1.450 productieve uren. Voor de binnendienst en de buitendienst worden twee tarieven gehanteerd.
- De kosten van ICT kunnen we nog niet specificeren in direct toe te rekenen kosten aan taakvelden en overheadkosten. De kosten zijn daarom nog opgenomen in het tarief van de overheadkosten. In het verleden zijn de investeringen onder één noemer verwerkt en niet uitgesplitst.
- De overheadkosten zijn toegerekend aan de grondexploitatie, investeringen, (subsidie) projecten en werken voor derden op basis van het gemiddeld uurtarief en een opslag voor facilitaire diensten en organisatiekosten.
- De ondersteunende diensten (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën) voor de organisatie zijn wel begrepen in bovengenoemde tarieven.
- De toerekening van overheadkosten aan de tarieven en heffingen wordt extracomptabel verwerkt. De toerekening is gebaseerd op de geschatte inzet van personeel. Daarbij is het gemiddeld uurtarief gehanteerd met een opslag voor facilitaire diensten.
- Om inzicht te houden in het totaal van de overheadkosten, worden alle overheadkosten opgenomen in het programma Overhead en daar waar toerekening plaatsvindt naar investeringen en dergelijke, wordt dit als negatieve last overgeboekt naar de betreffende activiteit.
- De bijdragen aan verbonden partijen verantwoorden wij op het betreffende taakveld.

Wat willen we?

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschieden dat de baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's opgenomen mogen worden, maar in een apart overzicht in de programmabegroting moeten worden gepresenteerd. Door het centraal begroten van de overhead is het niet meer mogelijk om vanuit de taakvelden de tarieven te bepalen. Daarom is in het BBV bepaald dat de totstandkoming van de tarieven in de paragraaf

Lokale heffingen wordt toegelicht.

Nieuw beleid Kadernota 2023 (zie ook ontwikkeling huisvesting zoals hieronder beschreven)

Organisatie brede juridische ondersteuning

Er wordt extra budget geraamd voor inhuur van externe expertise via advocatenkantoren. In de diverse projecten wordt vaak geen rekening gehouden met mogelijke externe inzet van advocaten. Evenmin is binnen het team Juridische Zaken & Inkoop de benodigde formatie en de benodigde kennis/vaardigheden aanwezig. Daarnaast is een onafhankelijke behandeling van een zaak juist wenselijk in gevoelige dossiers. Het betreft kosten voor inzet externe advocaten ten gevolge van (politiek gevoelige) juridische zaken waarmee de organisatie geconfronteerd wordt. Denk onder andere aan planschadezaken, advies tijdelijke huisvesting en advies windpark.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Eemsdelta
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023	12,70
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023	11,43
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023	1.222,59
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2023	9,54%
Overhead	% van totale lasten	2023	6,25%

Beleidskaders

Er zijn geen beleidskaders voor dit programma.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Toekomstbestendige huisvesting

Op 28 september 2022 heeft de raad besloten om € 350.000 beschikbaar te stellen voor het programma toekomstbestendige huisvesting. Het formuleren van visie, ambitie, uitgangspunten en randvoorwaarden voor huisvesting vormt de eerste fase van het programma. Vervolgens worden diverse alternatieven en scenario's voor zowel kantoorhuisvesting als de huisvesting van gemeentewerf, werkbedrijf en milieustraat onderzocht en tegen elkaar afgewogen. De raad zal een voorkeursalternatief worden voorgelegd ter besluitvorming. Daarbij spelen thema's als hybride werken, efficiënte samenwerking, duurzaamheid, financiën en ruimtelijke inpassing een belangrijke rol in de afweging. Naar verwachting kan de onderzoeksfase van het programma in 2023 worden afgerond.

In de kadernota 2023 zijn investeringskredieten beschikbaar gesteld voor het vervangen van voornamelijk kantoormeubilair. Onze huidige kantoorinrichting is grotendeels verouderd en gericht op een traditionele manier van werken. Eemsdelta heeft de wens om hybride te gaan werken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toekomstbestendige huisvesting	Afronden van de onderzoeksfase van het programma. - Het formuleren van een visie, ambitie, uitgangspunten en randvoorwaarden. - Uitwerken van scenario's en alternatieven.
Aanpassing kantoorinrichting om aan te sluiten bij hybride werken en nieuwe huisvesting.	Start vervanging kantoormeubilair en aanpassingen in de werkomgeving.

Planning & Control-cyclus

De documenten uit de Planning & Control-cyclus zijn de belangrijkste documenten waarmee de gemeenteraad zijn kaderstellende en controlerende rol kan uitoefenen. Het college van burgemeester en wethouders blijft met de auditcommissie en de gemeenteraad in gesprek om de Planning & Control-cyclus verder te ontwikkelen en de P&C-documenten beter leesbaar te maken. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op meer ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Doorontwikkelen van de financiële documenten uit de planning & control-cyclus.	In gesprek gaan met de organisatie en de auditcommissie en gemeenteraad.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die een relatie hebben met dit programma.

Wat mag het kosten?

Onderstaand overzicht geeft de lasten en baten per taakveld aan van dit programma en verschillenanalyse tussen de jaarschijven. In de verschillenanalyse wordt de raming in een begrotingsjaar vergeleken met de raming van het voorgaand begrotingsjaar. De mutatie wordt nader verklaard.

(Bedragen * € 1.000)

Programma Overhead	rekening 2021	2022	2023	Begroting 2024	2025	2026
Lasten						
Structureel	21.009	18.498	22.098	21.978	21.834	21.849
Incidenteel	1.007	757	125	47	-	-
Totaal lasten	22.016	19.255	22.223	22.024	21.834	21.849
Baten						
Structureel	452	-620	51	139	115	115
Incidenteel	549	856	125	47	-	-
Totaal baten	1.001	236	176	185	115	115
Saldo programma	-21.015	-19.019	-22.047	-21.839	-21.719	-21.734
Mutaties reserves						
Programma overhead	160-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	-160	-	-	-	-	-
Saldo begroting na bestemming	-21.175	-19.019	-22.047	-21.839	-21.719	-21.734

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Verschilverklaring:

(Bedragen * € 1.000)

Lasten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
De loonkosten worden in de begroting verdeeld over de taakvelden en programma's. In de begroting 2023 heeft er een nieuwe verdeling plaatsgevonden naar aanleiding van de benchmark uit 2022. Het herverdelen van uren heeft geen financiële impact over de gehele begroting, wel heeft het invloed per programma. Naast herverdeling stijgen de lonen door o.a. de cao stijging en stijging pensioenpremie.	-1.372	N	1	-131	
Kademota 2023, voorstel Recruiter P&O.	-132	N			
Tussenrapportage 1 2022, Licentiekosten werkplekken.	-450	N			
Kademota 2023, voorstel Aanbesteding Document Managementsysteem.	-215	N	215		
Kademota 2023, voorstel Organisatie brede juridische ondersteuning.	-70	N			
Kademota 2023, voorstel Faciliteren hybride en plaats en tijd onafhankelijk werken.	-9	N	-96	-78	-113
Kademota 2023, voorstel Overhead kosten .	-320	N			
Kademota 2023, voorstel Tijdelijke ondersteuning financiën.	-300	N		300	
Kademota 2023, voorstel 78 Taakstelling personeel.	-750	N	-750		
Eemsdelta in Balans: Maatregel 78 Taakstelling personeel.	1.125	V	750		
Eemsdelta in Balans: Invulling EIB 33 (dorp/wijk), cluster I&ED.	130	V			
Taakmutatie algemene uitkering decembercirculaire 2021, robuust rechtsbescherming systeem (betere toegang rechtsbescherming burgers en betere gemeentelijke juridische dienstverlening).	-66	N			66
De taakstelling koppelkansen Aardbevingen de Baas was opgenomen onder het taakveld overhead. Deze is in de begroting 2022 ondergebracht onder taakveld 1 Veiligheid.	-500	N			
De overheadkosten die kunnen worden doorberekend aan derden neemt tijdelijk toe in 2022. Deze extra doorbelasting vervalt in 2025.		V		-375	
De Lumpsumgelden voor de gemeentelijke organisatiekosten in verband met de aardbevingsproblematiek liepen tot 2025. Deze worden nu verlengd naar 2028. De overheadkosten die ten behoeve van de lumpsum worden gemaakt kunnen tot die tijd worden doorbelast.		V		375	
Door het eindigen van een detachering naar een andere organisatie vervalt de de vergoeding die de gemeente ontvangt. De inkomsten zijn gelijk aan de uitgaven.	111	V			
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	-61	N	-10	70	
Overige	-89	N	88	29	32
Totaal	-2.968	N	199	190	-15

Baten	2023	Voordeel/nadeel	2024	2025	2026
In de begroting 2022 zijn de projecten niet opgenomen in de begroting. Vanaf de begroting 2023 zullen we de projecten opnemen in de begroting, hierdoor nemen de baten en lasten toe. Het opnemen van de projecten heeft geen financiële impact over de gehele begroting.	61	V	10	-70	
Door het eindigen van een detachering naar een andere organisatie vervalt de de vergoeding die de gemeente ontvangt. De inkomsten zijn gelijk aan de uitgaven.	-111	N			
Overige	-10	N			
Totaal	-61	N	10	-70	

In onderstaand overzicht wordt een overzicht gegeven van de Overheadkosten.

(Bedragen * € 1.000)

	Rekening	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
Loonkosten	14.261	10.408	12.650	12.625	12.434	12.434
ICT	4.505	3.343	4.085	3.905	4.031	4.107
Gemeentehuis/huishoudelijke dienst	2.340	1.560	1.669	1.669	1.669	1.669
Personeel t.b.v. derden	-	161	50	50	50	50
	-	-	-	-	-	-
Overige facilitaire dienstverlening	1.055	2.292	2.423	2.402	2.302	2.236
Totaal lasten	22.161	19.219	22.186	21.987	21.797	21.812
Baten						
Bijdragen derden	1.001	204	93	93	93	93
Totaal baten	1.001	236	176	185	115	115
Netto overheadkosten	21.160	18.982	22.010	21.802	21.682	21.697

PARAGRAFEN

Paragraaf A. Lokale heffingen

1. Inleiding

Gemeenten kennen vier inkomstenbronnen, te weten:

- de uitkering uit het Gemeentefonds,
- inkomensoverdrachten afkomstig van andere overheden,
- gemeentelijke belastingen, leges, heffingen en retributies,
- overige eigen middelen.

Lokale heffingen kunnen worden geheven op grond van hoofdstuk XV van de Gemeentewet (Paragraaf 2: onroerendezaakbelastingen en Paragraaf 3: andere belastingen). Daarnaast zijn er heffingen die op grond van andere wetten dan de Gemeentewet worden geheven, zoals de afvalstoffenheffing (o.g.v. Wet Milieubeheer), en de paspoortleges (o.g.v. Paspoortwet).

De gemeentelijke heffingen zijn te onderscheiden in drie soorten, te weten: belastingen, rechten en bestemmingsheffingen

	Belastingen	Rechten	(Bestemmings)heffingen
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten, verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	• Forensenbelasting • Hondenbelasting • Onroerendezaakbelasting • Roerende ruimte belasting • Parkeerbelasting • Precariobelasting • Reclamebelasting • Toeristenbelasting	• Gebruiksrechten, zoals marktgelden • Genotsrechten, zoals leges • Vermakelijkheidsrechten	• Afvalstoffenheffing • Baatbelasting • BIZ-bijdrage • Rioolheffing

Het beleid dat ten grondslag ligt aan lokale heffingen is een autonome bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de raad. De raad heeft, binnen de wettelijke grenzen en rekening houdend met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, vrijheid bij de invulling van de verordening:

- de keuze om een belasting, heffing of recht wel of niet te heffen;
- de maatstaf voor de heffing;
- het tarief en welke lasten hierin opgenomen worden;
- mogelijke vrijstellingen.

In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- een toelichting over de mate waarin kostendekkendheid tussen onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

2. Geraamde inkomsten

Inkomsten		
Lokale Heffingen (bedragen in €1000)	Begroting 2022	Begroting 2023
Onroerende-zaakbelastingen	18.126	19.389
Reclamebelasting	140	140
Toeristenbelasting	214	220
Totaal belastingen	18.480	19.749
Begrafnisrechten	286	286
Liggeld woonschepen	15	15
Havengelden	18	18
Leges	3.362	3.254
Marktgelden	20	22
Totaal rechten	3.702	3.595
Afvalstoffenheffing	5.297	6.689
Reinigingsrechten	85	60
Rioolheffing	5.420	5.388
Totaal bestemmingsheffingen	10.802	12.136
Totaal lokale heffingen	32.983	35.480

3. Beleid t.a.v. lokale heffingen

Algemeen

In de Kadernota 2023 is als algemeen beleidsuitgangspunt opgenomen dat de heffingen geïndexeerd worden op basis van de index Prijs Bruto Binnenlands Product (PBBP-index). Deze index geeft de mate van economische groei aan. In de meicirculaire 2022 van het Gemeentefonds is dit voor 2023 bepaald op 3%.

Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing/ reinigingsheffing is 100% kostendekkendheid het uitgangspunt. M.i.v. 2023 is het beleid m.b.t. afvalinzameling geharmoniseerd en geldt er dus ook 1 tarief voor de afvalstoffenheffing. Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is een basisbedrag verhoogd met een bedrag per lediging en een bedrag per aangeboden kg restafval. Dit systeem wordt Diftar genoemd.

De opbrengst van de onroerende zaakbelastingen wordt met de index Prijs Bruto Binnenlands Product verhoogd. In het kader van Eemsdelta in Balans zou de opbrengst voor de jaren 2021-2024 jaarlijks met 2,5% extra verhoogd worden. Met de vaststelling van de Kadernota 2023 is besloten de geplande structurele verhoging van de onroerendezaakbelastingen in 2023 en 2024 te schrappen.

Toerekening van kosten

De aan een heffing gerelateerde kosten bestaan uit directe en indirecte kosten. De directe kosten kunnen op meerdere taakvelden/programma's voorkomen. De directe kosten betreffen:

- onderhoudslasten,
- personeelslasten,
- lasten van specifieke software,
- kapitaallasten,
- het "sparen" voor toekomstige lasten, (d.m.v. een dotatie aan een voorziening)
- lasten als gevolg van oninbare debiteuren,
- kwijtschelding
- lasten van activiteiten die meer dan zijdelings (10% of meer) verband houden met de heffing

De indirecte kosten bestaan uit toegerekende overhead en de compensabele BTW

Beleid en uitvoering

Het beleid m.b.t. de lokale heffingen wordt door de raad vastgesteld. De uitvoering van de heffingsverordeningen is voor het merendeel van de heffingen belegd bij het Noordelijk Belastingkantoor te Haren o.g.v. de verordening uitsluitend recht belastingzaken (raadsbesluit van 4 januari 2021) en de op dit besluit gebaseerde Dienstverleningsovereenkomst (DVO). Dit is een voortzetting van de DVO met de gemeente Groningen. Er wordt gewerkt aan een nieuwe DVO.

4. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen bestaan uit twee belastingen; te weten:

- een gebruikersbelasting
- een eigenarenbelasting

De aanslag onroerendezaakbelastingen is gebaseerd op de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Het tarief is een percentage van die vastgestelde WOZ-waarde.

De totale opbrengst van de onroerendezaakbelastingen bedraagt voor 2023:

	Eigenaar woningen	Eigenaar niet-woningen	Gebruiker niet-woningen	Totaal
Opbrengst 2022	€ 7.132.000	€ 5.948.000	€ 4.311.000	€ 17.391.000
Nieuwbouw	€ 40.000	€ 27.000	€ 23.000	€ 90.000
Afwaardering NAM-locaties	€ -	€ 115.000	€ 85.000	€ 200.000
Opbrengst windmolens	€ -	€ 367.000	€ 303.000	€ 670.000
Extra opbrengst IKC's	€ -	€ 283.000	€ 234.000	€ 517.000
	€ 7.172.000	€ 6.740.000	€ 4.956.000	€ 18.868.000
3% verhoging	€ 214.000	€ 178.000	€ 129.000	€ 521.000
	€ 7.386.000	€ 6.918.000	€ 5.085.000	€ 19.389.000

Door de realisatie van de IKC's en de Campus vindt er een uitbreiding van de te belasten WOZ-waarden plaats. Deze uitbreiding leidt echter ook tot een verhoging van de lasten, omdat de gemeente gehouden is de zakelijke lasten van de IKC's en de Campus te vergoeden. De te realiseren opbrengst niet-woningen wordt om die reden verhoogd met deze uitzetting.

De tarieven zullen -samen met de voorstellen voor de tarieven van de andere lokale heffingen - bij separaat raadsvoorstel worden vastgesteld en gelden voor het gehele grondgebied van de gemeente.

Compensatieregeling niet-woningen

Bij raadsbesluit van 31 maart 2021 is besloten een compensatieregeling niet-woningen OZB in te voeren. Deze compensatieregeling loopt nog tot en met het belastingjaar 2024.

De compensatie bedraagt:

voor het belastingjaar 2023:	40% van het bedrag, waarmee het verschil tussen de aanslag OZB 2021 en aanslag OZB 2020 het bedrag van € 100 te boven gaat;
voor het belastingjaar 2024:	20% van het bedrag, waarmee het verschil tussen de aanslag OZB 2021 en aanslag OZB 2020 het bedrag van € 100 te boven gaat;

Het maximumbedrag van de compensatie bedraagt € 1.500 per aanslag per jaar.

Reclamebelasting

De reclamebelasting is een belasting voor het hebben van een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg. Deze belasting werd geheven in de voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl. De netto-opbrengst wordt doorbetaald aan de Stichting Promotie Activiteiten Appingedam en de Handelsvereniging het Dok Delfzijl voor promotie en voor ondersteuning van lokale evenementen.

De tarieven bedragen:

Reclamebelasting	vml. Appingedam	vml. Delfzijl
voor 1 of 2 openbare aankondigingen	€ 310,00	
voor meer dan 2 openbare aankondigingen	€ 518,00	
per bouwwerk		€ 400,00

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een belasting voor het tegen vergoeding houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente door personen die niet als ingezetene zijn ingeschreven in de gemeente. Met ingang van 2022 wordt in de gehele gemeente Eemsdelta toeristenbelasting geheven.

Het tarief bedraagt:

Toeristenbelasting	2022	2023
per overnachting	€ 1,55	€ 1,60

Begraafrechten

De begraafrechten zijn rechten voor het gebruik van een begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. In het belastingjaar 2023 zal een voorstel worden gedaan tot harmonisatie van de tarieven van de begraafrechten.

De verordening begrafenisrechten kent een grote diversiteit aan diensten en tarieven. Om die reden zijn hier geen tarieven van deze verordening genoemd.

Kostendekking begraafrechten		
Directe kosten		
Kosten taakveld	765.925	
Kwijtschelding	-	
Storting reserve	-	
Dotatie aan voorziening	-	
Totaal directe kosten		765.925
Indirecte kosten		
Toegerekende overhead	13.707	
Toegerekende BTW	103.425	
Totaal indirecte kosten		117.132
Totaal lasten		883.057
Opbrengst	286.300	
Overige inkomsten	1.200	
Onttrekking reserve	-	
Vrijval voorziening	2.900	
Totaal baten		290.400
Dekkingspercentage		32,9%

Liggeld Woonschepen

Het liggeld is een recht voor het hebben van een ligplaats voor een woonschip en het gebruik van de diensten die met die ligplaats verband houden. In Appingedam en Delfzijl zijn een woonschepenhaven aangewezen. Het beheer, de geboden faciliteiten en het beleid rondom de woonschepenhavens is verschillend. Om die reden zijn de tarieven verschillend. Zodra het beheer, de geboden faciliteiten en het beleid geüniformeerd zijn kan tot één tarief gekomen worden. Tot die tijd zullen verschillende tarieven gehanteerd worden.

De tarieven bedragen:

	Appingedam 2022	Delfzijl 2022	Appingedam 2023	Delfzijl 2023
Liggeld woonschepen				
per ligplaats per jaar	€ 614,40		€ 624,25	
per ligplaats per jaar, tot een lengte van		€ 201,85		€ 205,10
Verhoging per strekkende meter boven 15 meter		€ 12,85		€ 13,10

Kostendekking liggelden	
Directe kosten	
Kosten taakveld	86.700
Kwijtschelding	-
Storting reserve	-
Dotatie aan voorziening	-
Totaal directe kosten	86.700
Indirecte kosten	
Toegerekende overhead	-
Toegerekende BTW	13.902
Totaal indirecte kosten	13.902
Totaal lasten	100.602
Opbrengst	14.600
Overige inkomsten	-
Onttrekking reserve	-
Vrijval voorziening	-
Totaal baten	14.600
Dekkingspercentage	14,5%

Havengelden

Havengelden zijn rechten voor het gebruik van de (passanten)havens, door vaartuigen (niet zijnde woonschepen), overeenkomstig de bestemming ervan en/of het genot van door of vanwege de gemeente verstrekte diensten. In Appingedam en Leermens zijn gemeentelijke havens voor recreatieve vaartuigen aangewezen. De overige havens, afmeerlocaties en kaden zijn niet als zodanig aangewezen. In 2023 zal in samenspraak met het waterschap Noorderzijlvest een Afmeer- en aanlegverordening ter vaststelling worden aangeboden, waarna de heffingsverordening havengelden hierop aangepast dient te worden. Tot dat moment wordt er alleen in Appingedam en Leermens havengeld geheven.

Gelet op de diversiteit in tarieven zijn ter vergelijking alleen de tarieven voor een ligplaats gedurende het zomerseizoen weergegeven.

Havengelden	Appingedam 2022	Leermens 2022	Appingedam 2023	Leermens 2023
voor een vaartuig met een lengte tot en met 10 meter	€ 515,00		€ 531,00	
verhoging per strekkende meter boven 10 meter	€ 51,70		€ 53,25	
Voor een vaartuig tot een lengte van 5 meter		€ 112,45		€ 115,80
Voor een vaartuig met een lengte van 5 meter tot 10 meter		€ 168,70		€ 173,75
Voor een vaartuig tot een lengte van 10 meter of meer		€ 281,15		€ 289,60

Kostendekking havengelden	
Directe kosten	
Kosten taakveld	124.000
Kwijtschelding	-
Storting reserve	-
Dotatie aan voorziening	-
Totaal directe kosten	124.000
Indirecte kosten	
Toegerekende overhead	11.784
Toegerekende BTW	21.966
Totaal indirecte kosten	33.750
Totaal lasten	157.750
Opbrengst	18.200
Overige inkomsten	17.700
Onttrekking reserve	-
Vrijval voorziening	-
Totaal baten	35.900
Dekkingspercentage	22,8%

Leges

- De leges zijn rechten voor: het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten;
- het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument

Tussen het tarief van de leges en de door de gemeente voor die dienst gemaakte kosten is geen rechtstreeks verband vereist. De legesverordening is in drie hoofdstukken onderverdeeld;

- Voor Hoofdstuk 1 (algemene dienstverlening) geldt dat het totaal van de leges voor de in deze titel opgenomen diensten de kosten niet mag overschrijden.
- Voor Hoofdstuk 2 (Omgevingsvergunningen) geldt dat de wetgever er van uit ging dat het totaal van de leges voor de in deze titel opgenomen diensten de kosten niet mag overschrijden. Dit is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd. Dit betekent dat verrekening met hetgeen in Hoofdstuk 1 staat mogelijk is. (Kruissubsidiëring)
- Voor Hoofdstuk 3 (Europese Dienstenrichtlijn) geldt dat per vergunningstelsel (bv. Drank- en horeca) de kostendekkendheid moet worden beoordeeld.

Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2023 dient ook de legestabel aangepast te worden. Voor 2023 is zo veel mogelijk aangesloten bij de tabel van 2022. Waar in de nieuwe tabel geen bepaling van het jaar 2022 bekend was is in samenspraak met de functionele afdeling een tarief bepaald, gelet op de daarvoor te maken kosten.

De legesverordening kent een grote diversiteit aan tarieven. Om die reden zijn hier geen tarieven van deze verordening genoemd.

Kostendekking leges		Directe kosten	Indirecte kosten		Totaal Lasten	Totaal Baten	Kosten-dekking
			Overhead	BTW			
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	1.181.100	765.007	1.344	1.947.451	57.900	te hor.
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten	98.000	0	2.688	100.688	85.313	84,7%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	58.700	0	0	58.700	187.600	319,6%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Persoonsgegevens	833.000	0	0	833.000	63.700	7,6%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	3.170	0	628	3.798	0	0,0%
Paragraaf 1.6	Vastgoed informatie	67.380	0	1.074	68.454	25.000	36,5%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	14.300	0	315	14.615	16.100	0,0%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	825	0	163	988	3.000	303,7%
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	108.485	19.084	441	128.010	157.800	123,3%
Paragraaf 1.10	Diversen	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal hoofdstuk 1		2.364.960	784.091	6.653	3.155.704	596.413	18,9%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten ihkv Omgevingswet						
	Bouwactiviteiten	3.268.800	609.606	174.909	4.053.315	2.632.000	64,9%
	Overige activiteiten	2.500	0	0	2.500	2.500	100,0%
Totaal hoofdstuk 2		3.271.300	609.606	174.909	4.055.815	2.634.500	65,0%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1	Horeca	202.000	278.630	0	480.630	17.500	3,6%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	21.095	5.714	0	26.809	3.000	11,2%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	65.400	0	13.524	78.924	3.000	3,8%
Totaal hoofdstuk 3		288.495	284.344	13.524	586.363	23.500	4,0%
TOTAAL GENERAAL		5.924.755	1.678.042	195.086	7.797.882	3.254.413	41,7%

Dit kostendekkingsoverzicht is gebaseerd op de hoofdstukindeling van de legesverordening. Hoofdstuk 2 is nog in 2 delen weergegeven. Dit hoofdstuk dient nog nader uitgewerkt te worden in paragrafen. De begroting/administratie zal hier nog nader op ingericht moeten worden.

Marktgeden

Marktgeden zijn rechten voor het innemen van een standplaats op een markt en/of het gebruikmaken van door of vanwege de gemeente verstrekte diensten ten gunste van een standplaats op die markt. In Appingedam, Delfzijl, Loppersum en Middelstum worden weekmarkten gehouden.

De tarieven die voor deze markten werden gehanteerd waren verschillend. M.i.v. 2023 worden de tarieven geharmoniseerd. De volgende tarieven worden voorgesteld:

Marktgeden		
Vaste standplaats per strekkende meter	€	1,05
Verhoging ivm gebruik elektriciteit	€	2,45
Incidentele standplaats per strekkende meter	€	1,50
Verhoging ivm gebruik elektriciteit	€	2,45
Standplaats jaarmarkt	€	7,70
Verhoging per strekkende meter	€	3,40
Verhoging ivm gebruik elektriciteit	€	2,45
Huur kraam of tafel	€	40,00

Kostendeckking marktgeden		
Directe kosten		
Kosten taakveld	37.500	
Kwijtschelding	0	
Storting reserve	-	
Dotatie aan voorziening	-	
Totaal directe kosten		37.500
Indirecte kosten		
Toegerekende overhead	-	
Toegerekende BTW	7.875	
Totaal indirecte kosten		7.875
Totaal lasten		45.375
Opbrengst	17.230	
Overige inkomsten	4.290	
Ottrekking reserve	-	
Vrijval voorziening	-	
Totaal baten		21.520
Dekkingspercentage		47,4%

Reinigingsheffingen

Onder de reinigingsheffingen vallen twee heffingen; te weten de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten.

De afvalstoffenheffing is een belasting ter dekking van de kosten van het inzamelen van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel. Met ingang van 2023 is het afvalbeleid geharmoniseerd. Dit betekent dat er voor de gehele gemeente dezelfde tarieven gelden.

De reinigingsrechten zijn rechten voor het verwijderen van niet-huishoudelijk afval. De reinigingsrechten worden geheven van de gebruiker van een perceel. De tarieven worden gelijkgesteld aan die van de afvalstoffenheffing.

In de raad van 14 juli 2022 is het Beleidsplan Harmonisatie Grondstoffenbeleid 2023-2027 vastgesteld. Met de vaststelling van dit beleidsplan is besloten om voor de gehele gemeente Eemsdelta over te gaan tot invoering van het Diftar-systeem. De tariefstructuur bestaat uit een basisbedrag (het vastrecht) verhoogd met een bedrag per lediging en een bedrag per aangeboden kilogram restafval.

In het Beleidsplan werd uitgegaan van een voorlopig basisbedrag van € 173.00. Op basis van de voorliggende begroting wordt voorgesteld dit bedrag te bepalen op €188,55. Het verschil tussen het bedrag in het Beleidsplan en het thans voorgestelde tarief ontstaat doordat de kosten meer zijn gestegen dan waar in het Beleidsplan is uitgegaan. De overige tarieven blijven gehandhaafd op het niveau zoals in het Beleidsplan genoemd; te weten € 0,22 per kg en € 1,35 per lediging.

De tarieven bedragen:

Afvalstoffenheffing/Reinigingsrechten	Beleidsplan	Begroting 2023
Vast bedrag	€ 177,00	€ 188,55
Opslag per lediging container 240 liter	€ 1,35	€ 1,35
Opslag per lediging container 180 liter	€ 1,00	€ 1,00
Opslag per kg restafval	€ 0,22	€ 0,22

Aangezien de uiteindelijke aanslag o.a. afhankelijk is van het aantal ledigingen en aangeboden kg restafval kan niet één bedrag genoemd worden wat aan afvalstoffenheffing voor een woning betaald moet worden. In het beleidsplan is voor woningen met eigen minicontainers uitgegaan van € 350 kg afval en 20 ledigingen per jaar. Voor woningen, die zijn aangewezen op een verzamelcontainer wordt uitgegaan van 20 ledigingen en 280 kg afval.

Dit leidt tot de volgende gemiddelde aanslag bedragen;

	woning		niet-woning	
	container	verzamelcontainer	container	verzamelcontainer
vast bedrag	€ 188,55	€ 188,55	€ 188,55	€ 188,55
20 ledigingen	€ 27,00	€ 27,00	€ 27,00	€ 27,00
350 kg resp. 280 kg	€ 77,00	€ 61,60	€ 77,00	€ 61,60
	€ 292,55	€ 277,15	€ 292,55	€ 277,15

Omdat de aanslag voor de aantallen ledigingen en kg restafval eerst na afloop van het jaar wordt opgelegd vindt er eenmalig een schuif plaats in het belastingbedrag. Het basisbedrag 2023 wordt in 2023 geheven; het bedrag voor het aantal ledigingen en kg voor 2023 wordt begin 2024 geheven. De inwoners van voormalig Loppersum zullen in 2023 wel een aanslag voor het aantal ledigingen en kg ontvangen; namelijk de aanslag over de ledigingen en kg van 2022. De inwoners van Appingedam en Delfzijl hebben in 2022 hun aanslag afvalstoffenheffing al volledig opgelegd gekregen. Deze schuif heeft zich destijds bij de invoering van Diftar in Loppersum ook voorgedaan.

Kostendekking Afvalstoffenheffing/Reinigingsrechten		
Directe kosten		
Kosten taakvelden	€ 5.363.100	
Kwijtschelding	€ 452.255	
Storting in reserve	€ -	
Dotatie aan voorziening	€ 66.800	
Totaal directe kosten		€ 5.882.155
Indirecte kosten		
Toegerekende overhead	€ 158.922	
Toegerekende BTW	€ 1.017.807	
Totaal indirecte kosten		€ 1.176.729
Totale lasten		€ 7.058.884
Opbrengst afvalstoffenheffing	€ 6.688.583	
Opbrengst reinigingsrechten	€ 60.000	
Overige inkomsten	€ 305.900	
Onttrekking aan reserve	€ -	
Onttrekking aan voorziening	€ -	
Totale baten		€ 7.054.483
Dekkingspercentage		99,94%

Rioolheffing

De rioolheffing is een belasting ter bestrijding van de kosten van inzameling, transport en verwerking van afvalwater en de zorgplicht voor hemel- en grondwater. Het rioolrecht wordt geheven van de gebruiker.

Er wordt een bedrag van € 95.000 onttrokken aan de voorziening rioolheffing. Hierdoor kan het tarief voor 2023 op hetzelfde niveau blijven als voor 2022

De tarieven bedragen, bij een kostendekking van 100%:

Rioolheffing	2022	2023
Voor een perceel	€ 248,50	€ 248,50
Voor een perceel met een WOZ-waarde < € 30.000	€ 78,60	€ 78,60

Gelet op de verschuiving van de belastingplicht op het grondgebied van de voormalige gemeente Loppersum heeft het college van de gemeente Loppersum besloten een compensatieregeling voor de duur van vier jaren vast te stellen. Op grond van die regeling ontvangen huurders de volgende compensatie:

Voor het jaar 2021	€ 189,60	(80%)
Voor het jaar 2022	€ 142,20	(60%)
Voor het jaar 2023	€ 94,80	(40%)
Voor het jaar 2024	€ 47,40	(20%)

Kostendeckking Rioolheffing		
Directe kosten		
Kosten taakvelden	€ 4.272.560	
Kwijtschelding	€ 483.450	
Storting in reserve	€ -	
Dotatie aan voorziening	€ -	
Totaal directe kosten		€ 4.756.010
Indirecte kosten		
Toegerekende overhead	€ 283.720	
Toegerekende BTW	€ 451.040	
Totaal indirecte kosten		€ 734.760
Totale lasten		€ 5.490.770
Opbrengst rioolheffing	€ 5.387.500	
Overige inkomsten	€ 8.000	
Onttrekking aan reserve	€ -	
Onttrekking aan voorziening	€ 95.000	
Totale baten		€ 5.490.500
Dekkingspercentage		100,00%

6. Lokale lastendruk

Onderstaand is de ontwikkeling van de lokale lastendruk weergegeven. Op de ontwikkeling van de individuele lokale lastendruk voor de eigenaar/gebruiker van een woning zijn de volgende factoren van invloed:

- de mutatie van de WOZ-waarde van de onroerende zaak
- de wijziging van tarieven voor 2023
- de wijziging van de compensatie rioolheffing

Om de ontwikkeling in de lastendruk vergelijkbaar te houden is in onderstaande tabellen uitgegaan van een gelijkblijvende WOZ-waarde van € 275.000. Hierdoor is het effect van de waardeontwikkeling (waar de gemeente geen invloed op heeft) geëlimineerd. In de ontwerpbegroting is uitgegaan van een stijging van de opbrengst van de onroerendezaakbelastingen met 3%. In de hierna volgende berekeningen van de lokale lastendruk is dan ook uitgegaan van deze 3% stijging van de onroerendezaakbelastingen.

Omdat voor 2022 voor de afvalstoffenheffing nog verschillende tarieven voor de grondgebieden van de voormalige gemeenten gelden is in onderstaand overzicht een uitsplitsing gegeven in de oude gemeenten. Voor de berekening van de aanslag afvalstoffenheffing is uitgegaan van de volgende berekening (o.b.v. de uitgangspunten van de notitie Grondstoffenbeleid):

- Vast bedrag € 188,55
- 350 kg a € 0,22 € 77,00
- 20 ledigingen a € 1,35 € 27,00

Totaal € 292,55

De totale lasten voor 2023 zijn uiteraard afhankelijk van de werkelijk aangeboden hoeveelheid afval en de werkelijke ledigingen. De aanslag voor de ledigingen en kg wordt na afloop van het

belastingjaar in rekening gebracht. In praktijk heffen we het vaste bedrag in het kalenderjaar (T) en rekenen we de ledigingen en kg af in het volgende kalenderjaar (T+1).

	kalenderjaar T	Kalenderjaar T + 1
ledigingen en kg belastingjaar T-1		
vast bedrag belastingjaar T		
ledigingen en kg belastingjaar T		
vast bedrag belastingjaar T+1		

Ergo: in 2023 ontvangt de belastingplichtige een aanslag voor de vaste kosten 2023 en een afrekening voor de aangeboden kilo's afval en het aantal ledigingen over 2022. Aangezien Diftar in 2023 wordt ingevoerd voor voormalig Appingedam en Delfzijl en dus nieuw is, zullen de belastingplichtigen uit deze voormalige gemeenten geen afrekening 2022 (kg en ledigingen) op hun aanslag 2023 aantreffen. Deze verschuiving heeft zich bij de invoering van Diftar in voormalig Loppersum destijds ook voorgedaan.

Verder dient opgemerkt te worden dat de huurders in de voormalige gemeente Loppersum een compensatie ontvangen voor het rioolrecht. Deze compensatie bedraagt:

Voor het jaar 2022 € 142,20
 Voor het jaar 2023 € 94,80
 Voor het jaar 2024 € 47,40.

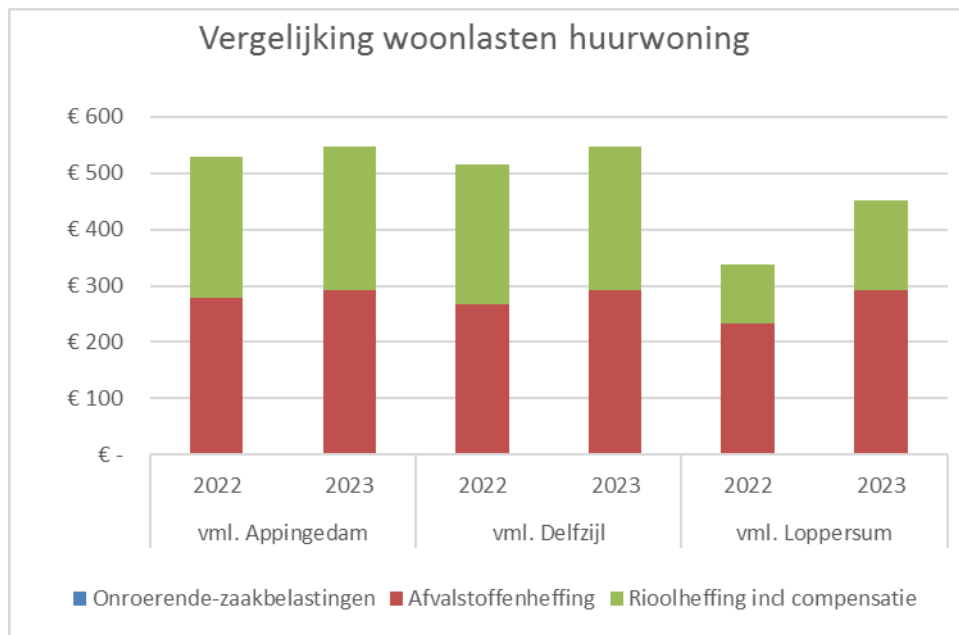
Dit geeft het volgende beeld:

	vml. Appingedam		vml. Delfzijl		vml. Loppersum	
Huurwoning	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Onroerende-zaakbelastingen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 279,60	€ 292,55	€ 268,05	€ 292,55	€ 232,00	€ 292,55
Rioolheffing incl compensatie	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 106,30	€ 153,70
Totaal	€ 528,10	€ 541,05	€ 516,55	€ 541,05	€ 338,30	€ 446,25
Mutatie t.o.v. 2022		102%		105%		132%

Door de compensatie die huurders in de voormalige gemeente Loppersum ontvangen liggen de totale woonlasten voor 2023 voor die huurders € 94,80 (=compensatie rioolheffing) lager dan die voor de huurders in de voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl. Met ingang van 2025 betalen de huurders van de voormalige gemeente Loppersum dezelfde woonlasten als in de andere voormalige gemeenten Appingedam en Delfzijl.

	vml. Appingedam		vml. Delfzijl		vml. Loppersum	
Huurwoning	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Onroerende-zaakbelastingen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 279,60	€ 292,55	€ 268,05	€ 292,55	€ 232,00	€ 292,55
Rioolheffing incl compensatie	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 106,30	€ 153,70
Totaal	€ 528,10	€ 541,05	€ 516,55	€ 541,05	€ 338,30	€ 446,25
Vershil t.o.v. vml. Appingedam in €			€ -11,55	€ -	€ -189,80	€ -94,80
Vershil t.o.v. vml. Delfzijl in €	€ 11,55	€ -			€ -178,25	€ -94,80

Grafisch weergegeven geeft dit het volgende beeld:

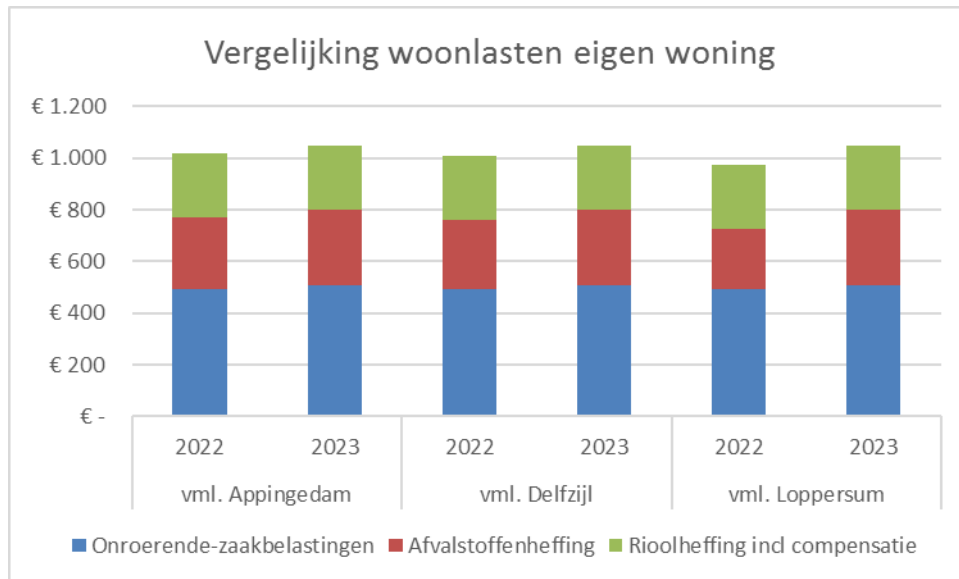


Voor een eigenaar/gebruiker van een eigen woning is er naast het effect van de stijging van de afvalstoffenheffing ook het effect van de stijging van de opbrengst van de OZB met 3%. Omdat eigenaren van woningen in voormalig Loppersum al rioolrecht betaalden vervalt het effect van de compensatie rioolheffing.

De lokale lastendruk is als volgt:

	vml. Appingedam		vml. Delfzijl		vml. Loppersum	
Eigen woning	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Onroerende-zaakbelastingen	€ 492,25	€ 507,02	€ 492,25	€ 507,02	€ 492,25	€ 507,02
Afvalstoffenheffing	€ 279,60	€ 292,55	€ 268,05	€ 292,55	€ 232,00	€ 292,55
Rioolheffing incl compensatie	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50
Totaal	€ 1.020,35	€ 1.048,07	€ 1.008,80	€ 1.048,07	€ 972,75	€ 1.048,07
Mutatie t.o.v. 2022		103%		104%		108%

Grafisch weergegeven geeft dit het volgende beeld:



N.B. Bij de berekening van de lokale lastendruk voor een eigen woning gaan we steeds uit van een woning met een WOZ-waarde van € 275.000. We houden hierbij geen rekening met een waardestijging. De waardestijging is echter wel van invloed op het tarief.

In de begroting voor 2022 werd in de tabel lokale lastendruk voor een eigen woning met een waarde van € 275.000 de aanslagen voor 2021 en 2022 berekend. Het aanslagbedrag OZB 2022 werd bepaald door het tarief van 2021 te verhogen met 4,1%. De WOZ-waarden waren voor 2022 gestegen met 11%. Hierdoor kon het tarief voor 2022 lager vastgesteld worden dan het in de begroting berekende tarief.

Het verloop van de tarieven 2021-2022-2023 was als volgt:

Begroting 2022		werkelijk 2022	indicatie 2023
werkelijk 2021	indicatie 2022		
0,1935%	0,2014%	0,1790%	0,1844%

Als in de lokale lastendruk rekening wordt gehouden met de waardestijging 2021-2022 van 11% en de voor 2023 geïndexeerde opbrengststijging geeft dit het volgende beeld:

Eigen woning	vml. Appingedam			vml. Delfzijl			vml. Loppersum		
	2022 begroting	2022 werkelijk	2023	2022 begroting	2022 werkelijk	2023	2022 begroting	2022 werkelijk	2023
Onroerende-zaakbelastingen	€ 553,94	€ 546,30	€ 562,79	€ 553,94	€ 546,30	€ 562,79	€ 553,94	€ 546,30	€ 562,79
Afvalstoffenheffing	€ 279,60	€ 279,60	€ 292,55	€ 268,05	€ 268,05	€ 292,55	€ 232,00	€ 232,00	€ 292,55
Rioolheffing incl compensatie	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50	€ 248,50
Totaal	€ 1.082,04	€ 1.074,40	€ 1.103,84	€ 1.070,49	€ 1.062,85	€ 1.103,84	€ 1.034,44	€ 1.026,80	€ 1.103,84
Mutatie t.o.v. 2022		99%	103%		99%	104%		99%	108%

Toelichting:

In de kolom 2022 begroting is de OZB weergegeven voor een woning met een WOZ-waarde van € 275.000, zoals opgenomen in de begroting 2022.

In de kolom "2022 werkelijk" is de OZB berekend voor deze woning met een met 11% gestegen waarde en het werkelijk tarief voor 2022. Conform de Notitie Lokale heffingen 2022.

In de kolom "2023" is de OZB berekend voor deze woning met een met 11% gestegen waarde en het geïndexeerde tarief voor 2023. Het effect van ontwikkeling van de WOZ-waarden 2022-2023 is hier nog niet in meegenomen.

7. Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke basis voor het verlenen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen/heffingen is vastgelegd in de Invorderingswet. In de belastingverordeningen staat of kwijtschelding wel of niet mogelijk is. Daarnaast is een aparte verordening 'Kwijtschelding gemeentelijke belastingen' door de raad vastgesteld. Kwijtschelding is alleen mogelijk van de aanslagen afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De kwijtscheldingregeling wordt door de raad vastgesteld en heeft als kader de leidraad invordering van de rijksoverheid.

Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij ook een vermogenstoets plaatsvindt. Afhankelijk van de inkomens- en vermogenstoetsen worden de woonlasten voor minima geheel of gedeeltelijk kwijtgescholden. Bij de berekening van de betaalcapaciteit wordt rekening gehouden met zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschaplasten. Gedeeltelijke kwijtschelding is mogelijk.

Als gevolg van de invoering van het Grondstoffenbeleid zal m.i.v. 2023 de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing aan een maximum worden gebonden. In het Beleidsplan Harmonisatie Grondstoffenbeleid is hierover o.a. het volgende genoemd:

De afvalstoffenheffing ligt daarbij als gebruikersbelasting die alle huishoudens in principe betalen voor de hand. Bij invoering van Diftar ontstaat de keuze of alleen het vastrechtgedeelte kwijtgescholden gaat worden of ook (een deel van) het variabele tarief. Van belang om in het afwegingskader mee te nemen is het feit dat als de kwijtschelding ook gaat gelden voor het variabele tarief dit bij de kwijtscheldingsgerechtigden een negatief effect kan hebben op de motivatie om afval te scheiden.

De voormalige gemeente Loppersum maakte kwijtschelding van de afvalstoffenheffing mogelijk tot een bedrag van € 218,10. De kwijtschelding zal volgens de methode van de voormalige gemeente Loppersum worden toegepast. Hiervoor dient de kwijtscheldingverordening op dit onderdeel te worden aangepast.

Beleidsplan Harmonisatie Grondstoffenbeleid 2023-2027 pagina 16 en 17

Op basis van de uitgangspunten in het Beleidsplan Harmonisatie Grondstoffenbeleid zal kwijtschelding gemaximeerd worden tot een bedrag van € 277,15. Dit bedrag is gebaseerd op het gemiddeld verbruik voor een huishouden en is gebaseerd op het vast recht en het tarief opslag aanbod via de verzamelcontainer.

De uitvoering van de kwijtscheldingsregeling is uitbesteed aan het Noordelijk Belastingkantoor.

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's en geeft een idee omtrent de capaciteit van de organisatie om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Onder weerstandscapaciteit verstaat het besluit begroting en verantwoording de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Een risico kan worden gedefinieerd als een onzekere gebeurtenis met een kans waarop een gebeurtenis zich kan voordoen en welke impact deze gebeurtenis heeft op onze doelstelling om onze beleidsdoelstellingen binnen het begrotingsbudget te realiseren. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn alle risico's van belang, tenzij er maatregelen zijn genomen die het gehele risico uitsluiten.

Voor een goede beoordeling en inzicht in het weerstandsvermogen is het van belang dit vermogen af te zetten tegen de mogelijke financiële omvang van de risico's. De omvang van een risico is afhankelijk van:

1. de kans dat het risico zich voordoet;
2. het financiële gevolg van het risico = de impact.

Beleid omtrent weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is voldoende indien het saldo van de weerstandscapaciteit minus de aanwezige risico's positief is. Het beleid betreffende het weerstandsvermogen geven we als volgt weer:

- de raad stelt de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen in deze paragraaf vast;
- het streven is om uit te komen op een ratio boven de 1,0. Dat merken we aan als voldoende, waarbij we ons er ook van bewust zijn dat het onmogelijk is om alle risico's juist en exact in te kunnen schatten;
- de algemene reserve mag niet negatief zijn;
- de raad stelt op voorstel van het college een bestemmingsreserve vast;
- de (incidentele) weerstandscapaciteit gebruiken wij voor zowel incidentele als structurele tegenvallers;
- structurele tegenvallers dekken wij in de eerstvolgende meerjarenbegroting;
- de post onvoorzien gebruiken we voor incidentele tegenvallers;
- risico's beoordelen wij jaarlijks bij de jaarrekening en begroting en waar nodig passen wij die aan.

Weerstandscapaciteit

Om de risico's financieel op te vangen horen wij te beschikken over een weerstandscapaciteit. Op deze wijze kunnen wij de gevolgen dekken uit deze buffer, zonder dat we de begroting en het beleid direct hoeven aan te passen. In de volgende tabel maken wij onderscheid tussen de structurele en incidentele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Onvoorzien	X	
Algemene Reserve	X	
Bestanddelen Bestemmingsreserve	X	
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Vrije ruimte in de meerjarenraming (begrotingsruimte)		X
Kostenreductie (bezuinigingen)		X
Adequate beheersmaatregelen (opzet, bestaan en werking)		X

Onvoorzien

Conform het provinciaal toetsingskader is het niet verplicht om een post onvoorzien op te nemen als onderdeel van de weerstandscapaciteit. We zijn verplicht een materieel sluitende meerjarenbegroting te presenteren. In de begroting is voor dekking van niet voorziene uitgaven een structureel bedrag opgenomen. Dit budget wenden wij incidenteel aan.

Algemene Reserve

De Algemene Reserve dient voor:

- calamiteiten (risico's) en onvoorziene uitgaven;
- voor het afdekken van rekeningtekorten en incidentele bedragen.

Egalisatiereserve

Egalisatiereserves zetten wij niet in bij de beschikbare weerstandscapaciteit van de organisatie. Deze reserves zijn specifiek bedoeld om de risico's verbonden aan het taakveld te dekken.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves behoren tot de weerstandscapaciteit zolang nog geen specifiek doel aanwezig is. Deze reserves zouden we relatief eenvoudig kunnen omzetten naar de algemene reserve. Op deze wijze kunnen we het weerstandsvermogen versterken.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als activa onder de opbrengstwaarde of tegen nul zijn gewaardeerd, maar (direct) verkoopbaar zijn als men dat zou willen tegen een bepaalde (hogere) waarde. Bij verkoop van deze bezittingen ontstaan dus winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Onder de stille reserves vallen onder andere:

- de meerwaarde van de aandelen (financiële vaste activa) die nu nog gewaardeerd zijn tegen de aanschafwaarde;
- de meerwaarde van de gemeentelijke gronden die gewaardeerd zijn tegen de toen geldende aankoopwaarden.

Een belangrijke voorwaarde is dat het een en ander per direct verkoopbaar is. Daarom merken we de stille reserve in aandelen (financiële vaste activa) niet aan als weerstandscapaciteit. Daarnaast genereren deze bestanddelen structurele opbrengsten in de vorm van dividend. Op dit moment zijn de stille reserves niet bekend, en wij zetten die op nihil voor het bepalen van de omvang van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit kan de gemeenteraad aangespreken door daartoe (na een gedegen afweging) te besluiten.

Vrije ruimte in de meerjarenraming (begrotingsruimte)

Als de begroting en meerjarenraming sluiten met een positief saldo, is sprake van een begrotingsruimte, die wij kunnen inzetten voor structurele financiële tegenvallers die zich hebben voorgedaan en eerst incidenteel zijn afgedekt. In het geval er sprake is van een incidenteel begrotingstekort kan er gebruik worden gemaakt van eventuele reserves.

Kostenreductie (bezuinigingen)

Om mogelijke structurele risico's op te kunnen vangen kan een oplossing gevonden worden in kostenreductie en/of bezuinigingen. Omdat dit afhankelijk is van nog te maken politieke keuzes kunnen we de omvang hiervan niet meenemen in het bepalen van de omvang van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit.

Op basis van bovenstaande is de weerstandscapaciteit als volgt: (verderop wordt dit toegelicht)

Bedragen x € 1.000,-	
Weerstandscapaciteit	22.853
Risico's	12.152
Weerstandsvermogen	10.701
Ratio	1,88
Bedragen x € 1.000,-	
Onvoorzien	115
Algemene reserve	21.914
Egalisatiereserves	
Vrije bestemmingsreserves	824
Bestemmingsreserve	37.923
Onbenutte belastingcapaciteit	
Begrotingsruimte	
Kostenreductie	

Risico inventarisatie

Bijgaand de risico-inschatting per augustus 2022. Voor de begroting 2023 zijn er in lijn met de aanpak van vorig jaar risicosessies gehouden binnen de clusters om de meest recente risico's in te

schatten en financieel door te vertalen. De uitkomsten van deze sessies betreffen een momentopname uitgevoerd in augustus 2022, waardoor andere risico's zich de komende periode kunnen voordoen. Het komende jaar wordt overigens gebruikt om onze aanpak van risicosessies verder te ontwikkelen en te professionaliseren.

Risico	Bedragen x € 1.000,-	Omschrijving	Inventarisatie augustus 2022
IE&D			
1. Algemene uitkering		Drie keer per jaar worden circulaire ontvangen, waarbij de hoogte van de algemene uitkering (incl. BUIG gelden) wordt vastgesteld. Vantevoren weet de gemeente niet of deze positief of negatief uitvalt. Aangezien dit de grootste inkomstenbron is voor de gemeente dient er rekening mee gehouden te worden in de risicoparagraaf.	€ 1.150
2. Geldleningen		De gemeente heeft een aantal geldleningen uitstaan bij externe partijen. Hierbij loopt de gemeente een klein risico. Voordat een geldlening wordt verstrekt wordt er goed gekeken naar het risico dat de gemeente loopt.	€ -
3. Garantstellingen		De gemeente staat garant voor verschillende geldleningen van externe partijen. Mochten die partijen niet kunnen voldoen aan hun betalingsverplichting, dan dient de gemeente dit te betalen. De grootste garantstelling is aan het Eemsdelta college voor de bouw van de campus.	€ 30
4. Eemsdelta in balans		De gemeente heeft in de begroting 2021 een bezuinigingspakket vastgesteld. Er bestaat een risico dat niet alle besparingen gerealiseerd gaan worden.	€ 1.274
5. Personeel		Door onder meer de krapte op de arbeidsmarkt is het verloop binnen de gemeente aanzienlijk. Vacatures kunnen vaak niet direct opgevuld worden. Daardoor wordt er soms ingehuurd. De kosten van inhuur zijn meestal hoger waardoor de personeelsbegroting niet toereikend is. Indien vacatures niet opgevuld kunnen worden loopt de gemeente het risico dat bepaalde doelen niet gerealiseerd gaan worden.	€ -
6. Risico's informatievoorziening		Algemene risico's m.b.t. informatievoorziening, te denken valt aan bijvoorbeeld datalekken en hacks.	€ 200
7. Verbonden partijen en maatschappelijke instellingen		Het risico dat voortkomt uit financiële bijdragen verbonden partijen.	€ 348
8. OZB		Het risico dat voortkomt uit het wel of niet ontvangen van de OZB.	€ 1.310
9. Inflatie en energielasten		In de begroting wordt rekening gehouden met een algemene kostenstijging vanwege inflatie en gestegen energielasten. Het risico bestaat dat de inflatie en energielasten harder stijgen dan opgenomen in de begroting.	€ 2.500
M&M			
1. Jeugd		Als gevolg van de verschillende aanbestedingstrajecten ontstaan mogelijk frictiekosten omdat de zorg/hulp op een andere manier moet worden georganiseerd. Daarnaast geldt het nieuwe woonplaatsbeginsel. De oorspronkelijke gemeente blijft verantwoordelijk voor een jeugdige, waardoor de gemeente wordt gestimuleerd om te investeren in preventie. Verder geldt dat jeugdhulp een open regeling is.	€ 990
2. Wmo		Een groeiende vraag naar ondersteuning als gevolg van vergrijzing. Ook stijging tarieven ivm AmvB wmo speelt grote rol. Stijging kosten woningaanpassingen; mensen blijven langer thuiswonen waardoor de complexiteit van de aanpassingen ook stijgt met daarbij de gestegen kosten (uurtarieven en materialen).	€ 700
3. Participatie		Uitblijvende of vertraagde besluitvorming over de toekomst en inrichting van het werkbedrijf kan leiden tot hogere kosten (NTW daalt, verhouding SW/nieuw beschut wijzigt; kwetsbaarheid personeelsformatie, achterstallige investeringen in activa; afhankelijkheid van grote klanten bij de productieafdelingen).	€ -
4. Bijzondere bijstand - Bewindvoering		Er is al geruime tijd sprake van een stijging van de kosten voor bewindvoering. Door de gestegen kosten van levensonderhoud bestaat de kans dat deze stijging doorzet. Na een rechterlijke uitspraak moet de gemeente de kosten betalen.	€ 200

FL&E		
1. Grondexploitatie - Grondbedrijf	Algemene risico's die verbonden zijn aan de grondexploitatie.	€ 190
2. Overall projecten en investeringen	Binnen de gemeente Eemsdelta lopen een groot aantal projecten. Het risico is dat de projectbudgetten niet toereikend zijn om het vastgestelde doel te realiseren. Met name de gestegen bouwkosten zorgen dat veel project- en investeringsbudgetten onder druk staan.	€ 1.500
3. Onderhoud kapitaalgoederen	Het risico op de kapitaalgoederen betreft veiligheidsrisico's, schade, aansprakelijkheid en mogelijk kapitaalsvernietiging. Deze risico's ontstaan als gevolg van: - Het vertraagd uitvoeren van grootonderhoud en vervanging van verouderde, versleten en gedateerde wegen, riolen, kunstwerken, boordvoorzieningen, groen, etc; - Aardbevingen en/of bodemdaling; - Het niet overal volledig realiseren van het (gemiddelde) kwaliteitsniveau "Basis" bij het uitvoeren van dagelijks verzorgend onderhoud. In het voorjaar van 2023 komt er een nota kapitaalgoederen waarin de kaders voor langere termijn worden vastgesteld. Deze nota dient als basis voor het treffen van beheersmaatregelen en de harmonisatie van beheerplannen inclusief (meerjaren-) investeringsprogramma's. Daarnaast wordt gewerkt aan een meerjaren investerings tractie plan.	€ 810
4. Gerechtelijke procedures ruimtelijk domein	Ten aanzien van gerechtelijke procedures ruimtelijk domein wordt het risico gelopen dat de rechter de gemeente in situaties in het ongelijk stelt.	€ 100
5. Omgevingsleges	Het risico is dat er minder vergunningsaanvragen dan begroot worden ingediend, waardoor de te ontvangen leges lager uitvallen.	€ 350
AdB		
1. Incidentele financiering personeel	Ter dekking van de personele kosten voor de inzet tbv aardbevingen de baas wordt vanuit het Rijk een vergoeding ontvangen. Deze Lumpsum vergoeding is toegezegd tot en met 2024, maar aangezien de versterking loopt tot tenminste 2028 is de verwachting dat deze bekostiging verlengd gaat worden. Voor de periode na 2028 bestaat daarom onzekerheid over de dekking van de loonkosten aardbevingen de baas. Daarnaast wordt ook personeel gefinancierd vanuit diverse specifieke middelen die ontvangen worden agv het aardbevingsdossier. Een deel van dit personeel is in vaste dienst, waardoor bij het wegvallen van de incidentele middelen een dekkingsprobleem kan ontstaan.	€ -
Overig		
1. Rest risico's	Overige algemene gemeentebrede risico's.	€ 500
Totaal risico's		€ 12.152

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een indicator voor de mate waarin we binnen een duurzaam meerjarig sluitende begroting substantiële financiële tegenvallers kunnen opvangen. Dit zonder aantasting van het bestaande beleid. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde risico's. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door het risicoprofiel van de gemeente als geheel, inclusief de getroffen beheersmaatregelen en het vrije vermogen om tegenvallers op te vangen. De relatie drukken we uit in een verhoudingsgetal, waarbij een ratio van het weerstandsvermogen van minimaal 1,0 vereist is.

Bedragen x € 1.000,-	
Weerstandscapaciteit	22.853
Risico's	12.152
Weerstandsvermogen	10.701
Ratio	1,88

De ratio van het weerstandsvermogen kan worden beoordeeld aan de hand van de volgende tabel:

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 <> 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 <> 1,4	Voldoende
D	0,8 <> 1,0	Matig
E	0,6 <> 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Op de vorige bladzijde is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Dit is een inschatting van de huidige risico's en is uitsluitend bedoeld om het weerstandsvermogen mee te berekenen. Het is dus geen budget wat gebruikt kan worden om uitgaven welke gekoppeld zijn aan het risico mee te dekken.

De ratio voor de gemeente Eemsdelta is 1,88, dit is ruim voldoende. Hiermee kunnen we concluderen dat we voldoende capaciteit hebben om de risico's te dekken. T.o.v. voorgaand jaar is de ratio weerstandsvermogen gedaald van 2,10 naar 1,88. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door stijgende risico's als gevolg van inflatie en energielasten.

Daarnaast is het weerstandsvermogen voor de komende jaren berekend.

	2023	2024	2025	2026
Weerstandscapaciteit	22.853	22.853	22.853	22.853
Risico's	12.152	12.357	12.896	12.807
Weerstandsvermogen	10.701	10.496	9.957	10.046
Ratio	1,88	1,85	1,77	1,78

Kengetallen

Verloop van kengetallen	2023	2024	2025	2026
1. Netto schuldquote	47,4%	53,8%	73,2%	75,3%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48,6%	55,6%	76,3%	79,1%
3. Solvabiliteitsratio	14,5%	17,3%	18,8%	18,0%
4. Structurele exploitatieruimte	1,9%	2,9%	4,0%	1,3%
5. Grondexploitatie	0,3%	0,8%	1,2%	1,3%
6. Belastingcapaciteit	108,0%	108,0%	108,0%	108,0%

Beoordeling kengetallen

	Netto Schuldquote	Solvabiliteit	Structurele exploitatie- ruimte	Grond- exploitatie	Belasting- capaciteit
Signaleringswaarden					
Minst risicovol	< 90%	> 50 %	> 0%	< 20%	< 95%
Gemiddeld risicovol	90% - 130%	20% - 50%	0%	20% - 35%	95% - 105%
Meest risicovol	> 130%	< 20%	< 0%	> 35%	> 105%

Onderstaand volgt een andere toelichting op de kengetallen. Daar waar een kengetal een rood vlak vertoont is cursief een aanvullende verklaring opgenomen.

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen geeft informatie over de schuldenlast en de eigen middelen na correctie van de doorgeleende gelden aan verbonden partijen.

3. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio verstaan wij het eigen vermogen als een percentage van de omvang van het balanstotaal.

Als gevolg van de middelen in het kader van Aardbevingen de Baas staat dit kengetal op "rood". Wij hebben in het kader van de Aardbevingen de Baas forse geldstromen ontvangen (vooruit ontvangen) die wij de komende jaren gaan besteden. De omvang van het eigen vermogen is robuust gezien de risico's die wij lopen als gemeente (zie paragraaf weerstandsvermogen), echter is de omvang van het balanstotaal aanzienlijk toegenomen de afgelopen jaren, voornamelijk door de vele projecten in het kader van Aardbevingen de Baas. De solvabiliteitsratio beweegt langzaam richting de 20%.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen en welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage geeft aan dat het structurele deel van de baten en lasten een overschot kent. Dit bedrag geven wij vervolgens in een percentage van de totale baten aan.

5. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal delen wij de bouwgrond in exploitatie door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage.

6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het betreft hier de woonlasten van de meerpersoonshuishoudens in jaar 2023 (t = het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar 2022 (t-1 = het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De belastingcapaciteit in Eemsdelta is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het OZB-tarief hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Conclusie

De ratio van het weerstandsvermogen 2023 bedraagt 1,88. Dit is hoger dan vereist (1,0).

Dit ratio betekent dat we de aanwezige risico's kunnen nog steeds volledig kunnen dekken zonder dat de bedrijfsvoering op korte termijn direct gevaar loopt. Op grond van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat ons weerstandsvermogen van een uitstekend niveau is.

Ook de financiële kengetallen zien er gezond uit, met uitzondering van de solvabiliteitsratio en de belastingcapaciteit.

Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt conform artikel 12 van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) ingegaan op het beleidskader en de financiële consequenties voor het onderhoud van de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Het beheer en onderhoud van onze kapitaalgoederen vraagt de komende jaren om een forse inzet van onze middelen (personeel en financiën). De kapitaalgoederen, zoals wegen, straatmeubilair, riolen en gemalen, watergangen, groen, infrastructurele kunstwerken en gemeentelijke gebouwen, zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente. Daarbij zijn leefbaarheid, veiligheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid en recreatie sleutelbegrippen. Ook sociaalmaatschappelijke en economische belangen zijn daarmee gediend. Denk daarbij aan voorzieningenniveau, werkgelegenheid en vestigingsklimaat. Een goed onderhouden openbare ruimte is het visitekaartje en vormt de eerste indruk van de gemeente. Beheer en onderhoud zijn bovendien nodig om kapitaalvernietiging op economische waarden en geïnvesteerd vermogen te voorkomen.

Deze paragraaf geeft inzicht in de kaders en basisinformatie over de omvang, de ontwikkelingen, de onderhoudstoestand en de kosten van de kapitaalgoederen. Het meerjarenperspectief wordt geschetst in het verlengde van deze beheerplannen op basis van recente inspectie- en onderzoeksresultaten en landelijk gehanteerde richtlijnen. Daarbij wordt aangegeven welk groot en welk klein onderhoud er op termijn noodzakelijk is. Zo ook voor het vervangen van versleten en/of verouderde kapitaalgoederen.

Gemeentelijke kaders

Bij de start van de gemeente Eemsdelta is begonnen met de harmonisatie van de verordeningen en het beleid voor de verschillende kapitaalgoederen. Denk hierbij aan de Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI), het Gemeentelijke Watertaken- en Rioleringsplan (GWRP) en het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR). Deze beleidsharmonisatie loopt ook in 2023 door.

Het harmoniseren en opnieuw vaststellen draagt bij aan een toekomstgerichte visie op de gewenste ruimtelijke, functionele en maatschappelijke kwaliteit van de openbare ruimte. Het gaat hierbij om hoe we willen dat de openbare ruimte eruitziet, maar ook welk onderhoudsniveau gewenst is. Hierop kunnen de ruimtelijke ontwikkelingen, de versterkingsopgave en het beheer worden afgestemd. De nieuwe- en geharmoniseerde beleidsdocumenten worden zoveel mogelijk in samenspraak met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners ontwikkeld. Bijzondere aandacht is er voor participatie en samenwerking, klimaat, biodiversiteit en duurzaamheid, innovaties en beheersing van risico's en de bescherming van waarden.

Op basis van de fysieke toestand en restlevensduur en de opgaven vanuit de versterkingsopgave en andere opgaven in de openbare ruimte, zoals energietransitie, worden de opgaven voor de komende 10 jaar bepaald. Waarbij tevens rekening gehouden wordt met de speerpunten voor de bestuurlijke agenda voor het beleid van de openbare ruimte voor de komende vijf jaar, en de strategische doelen 'Openbare ruimte op orde', 'Aantrekkelijk Landschap', 'Sterkere kernen en Centrumdorpen' en 'Leefbare en Zelfredzame dorpen'. Deze inventarisatie wordt in 2022 afgerond en wordt vertaald naar sectorale MeerJaren OnderhoudsPlannen (MJOP) en daaraan gekoppelde Integrale MeerJaren InvesteringsProgramma's MJIP). Deze vormen de basis voor de programmabegroting 2024 en de daaropvolgende jaren.

De programmabegroting 2023 is evenals voor 2021 en 2022, tot stand gekomen door samenvoeging van de lopende en/of eerder door de gemeenteraden vastgestelde beheerplannen (met de daarin opgenomen wettelijke eisen, landelijke richtlijnen en gemeentelijke kwaliteitsdoelstellingen) en de daaraan gekoppelde Integrale MJOP's en MJIP's. Daarnaast sluit het programma aan op andere opgaven zoals het 'Versterkingsprogramma' en het Nationaal Programma Groningen.

Het regulier onderhoud bestaat in hoofdzaak uit alle reguliere wettelijk voorgeschreven inspecties en aanvullende controles, verzorgende onderhoudsmaatregelen (zoals vegen, reinigen, gladheidsbestrijding, kruidenbeheer, snoeien, smeren van mechanismen en legionellabeheer), het herstellen van plaatselijke schades en het afwikkelen van calamiteiten. Deze werkzaamheden worden grotendeels planmatig meerdere malen per jaar uitgevoerd. Een aantal van deze werkzaamheden is sterk seizoengebonden. Deze maatregelen zijn erop gericht om de gestelde kwaliteitseisen uit oogpunt van 'Veilig, Heel en Schoon' te realiseren.

In de landelijke gehanteerde normsystemen voor het beheer en onderhoud van openbare ruimten en gebouwen is sprake van de kwaliteitsnormen "Hoog", "Basis", "Laag". De eerder vastgestelde gemeentelijke kwaliteitsdoelstellingen zijn voor vrijwel alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte op "Basis" gesteld, met uitzondering van bijzondere en intensief gebruikte locaties/objecten/panden en gebieden met een centrumfunctie, waar een hogere kwaliteit wenselijk is. De eerder vastgestelde kwaliteitsnorm is voor vrijwel alle gebouwen en panden "Laag", met uitzondering van gebouwen met een bijzondere functie.

Daar waar sprake is van samenwerking met inwoners passen wij ons regulier onderhoud aan de plaatselijke afspraken en omstandigheden, met als doel zo veel mogelijk gebiedsbewust maatwerk te leveren in centra, dorpen, wijken en buurten.

Door slijtage en veroudering van verhardingen, riolen, bruggen en beschoeiingen, groen en gebouwen neemt de opgave voor het uitvoeren van regulier onderhoud toe en dreigt het gevaar voor achterstanden.

Groot onderhoud en vervanging

Het groot onderhoud bestaat in hoofdzaak uit periodieke maatregelen die eens per twee of meer jaren worden uitgevoerd. Aan deze maatregelen gaat een gerichte kwaliteitsinspectie vooraf, met gebruikmaking van landelijk gehanteerde kwaliteitssystemen en input van landelijk kenniscentra zoals de genormeerde beheerskostensystematiek van de stichting CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw). Voorbeelden van deze maatregelen zijn herbestratingen, opnieuw aanbrengen van dek- en slijtlagen op asfaltwegen, vervangen van versleten onderdelen, renoveren van beschermende verflagen, en baggeren van waterbodems. Deze maatregelen zijn erop gericht om de voorzieningen duurzaam in stand te houden, de veiligheid en functionaliteit van de beheerobjecten te kunnen waarborgen. Dit alles binnen de geldende wettelijke eisen (onder andere veiligheid en milieu), landelijke richtlijnen en/of gestelde specifieke gemeentelijke kwaliteitsdoelstellingen en rekening houdende met de functionele en/of economische levensduur. Maatschappelijke waarden en risicobeheersing worden steeds meer het uitgangspunt. Voorbeeld daarvan is het gelijktijdig uitvoeren van meerdere onderhoudsmaatregelen in combinatie met bewonersinitiatieven en (her-) inrichtingsprojecten ('werk met werk maken').

De technische levensduur van verschillende kapitaalgoederen loopt sterk uiteen en varieert van bijvoorbeeld tien jaar van speeltoestellen tot honderd jaar van de hoofdconstructie van grote bruggen. Wordt het einde van de technische levensduur van het beheerobject bereikt, dan is gehele of gedeeltelijke renovatie/vervanging nodig. Bij het plannen van vervangingsmaatregelen is de

technische en economische noodzaak tot vervanging, en functiebehoud het uitgangspunt. Vervolgens worden maatschappelijke waarden en relevante risico's in beeld gebracht. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheden om de vervangingsopgave onderling of met ruimtelijke ontwikkelingen, versterkingsopgaven en (her-) inrichtingsprojecten te verbinden. De grootonderhouds- en vervangingsopgave wordt vertaald in het MeerJaren en InvesteringsProgramma's (IMJP's).

Beheer op orde

Een groot deel van de uitleggebieden en bijbehorende infrastructuur (wegen en paden, kunstwerken, openbare verlichting, groen, enzovoort) in Eemsdelta is aangelegd tussen 1950 en 1980. In deze periode zijn ook de meeste dorpen aangesloten op de riolering. De meeste (grotere) kunstwerken zijn veelal in het begin van de 20e eeuw gebouwd en hebben een technische levensduur van 80-100 jaar. Bij gelijkblijvende omstandigheden en tijdig en voldoende onderhoud is de technische levensduur van wegen 40 jaar, riolering 60 jaar, lichtmasten 40 jaar, openbaar groen 15 jaar en straat- en laanbomen 40 jaar en parkbomen 75 jaar. De technische levensduur is daarom op veel locaties ruim verstreken, of verloopt de komende jaren. Dat geldt ook voor de economische levensduur. De toenemende kosten voor regulier onderhoud, herstel-, tijdelijke en noodmaatregelen lopen op tot boven de kosten van vervanging. De zogenoemde "lifecycle costs" (totaal beslag op de middelen gedurende de gehele levensduur van het kapitaalgoed) nemen toe voor de gemeente Eemsdelta als geheel en voor de stedelijke kern van Delfzijl in het bijzonder.

Veel basisvoorzieningen (onder andere wegen, groen en riolering) zijn destijds op de groei aangelegd. Echter hebben we nu minder inwoners dan 60 jaar geleden werd voorspeld. De inwoners hebben inmiddels ook een andere leeftijdsopbouw dan destijds. En als het gaat om de aard, omvang en kwaliteit van de openbare ruimte heeft men nu andere wensen en behoeften dan toen. Daarnaast is de techniek ook niet stil blijven staan en stellen we nadrukkelijke eisen uit oogpunt van duurzaamheid en klimaatdoelstellingen. Eén op één vervangen van de huidige voorzieningen is niet rationeel gelet op de aanwezige overmaat en de moderne eisen, behoeften en belangen. We hebben veel meer te maken met een herstructurering- en transitieopgave dan een vervangingsopgave. Daarbij dienen we de kapitaalgoederen 'op maat' te vervangen. En met deze opgaven willen we aansluiten bij parallelle actuele opgaven in Eemsdelta. De uitdaging is om het vervangen van verouderde voorzieningen en het terugdringen van de overmaat te benutten voor, en te verbinden met, actuele maatschappelijke kansen, belangen en behoeften. In nauwe samenwerking met alle betrokken inwoners, partijen en maatschappelijke partners. Nadrukkelijk rekening houdend met de spin-off van deze inhaalslag voor onder andere de werkgelegenheid, de regionale economische belangen en de leefbaarheid van woon-, werk- en buitengebieden.

In aanloop naar de nieuwe gemeente is gekeken naar de staat van alle kapitaalgoederen (wegen, riolering, kunstwerken, openbaar groen, gebouwen, enzovoort) en is een eerste analyse gemaakt van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen op korte, middellange en langere termijn. Daarbij is gebleken dat op delen van de kapitaalgoederen sprake is van uitgestelde investeringen en uit oogpunt van veiligheid, functionaliteit en risicobeheersing een inhaalslag moet worden gemaakt. Daarom gaan we door met vervangingen in een aantal acute en risicovolle situaties. Daarbij krijgen maatregelen prioriteit, die in combinatie met ruimtelijke en versterkingsopgaven kunnen worden gerealiseerd.

Areaal en financiën

Wegen en meubilair

Verharding;

hoeveelheden in vierkante meters

Wegtype	Asfalt	Beton	Elementen	Half- onverhard
Hoofdweg	0	0	343	0
Zwaarbelaste weg	193.004	2900	11.282	0
Gemiddeld belaste weg	413.816	3.768	36.907	267
Licht belaste weg	971.095	124.408	122.802	42.726
Weg in woongebied	700.185	18.989	846.410	33.632
Weg in verblijfsgebied	43.468	3.270	720.997	62.189
Fietspad	148.611	28.167	65.590	21.854
Totaal	2.470.179	181.50	1.804.331	160.668

Meubilair

Type	hoeveelheid (in stuks)
Verkeersborden	12.100
Dragers / palen	8.270
Banken / picknick-sets	612
Prullenbakken	675
Afzetpalen	840
Lichtmasten	12.368
Overig meubilair	PM

Wegen	2021 Realisatie	2021 Begroot	2022 Begroot	2023 Begroot	2024 Begroot	2025 Begroot	2026 Begroot
Klein onderhoud	104.158	110.500	110.500	108.300	108.300	108.300	108.300
Groot onderhoud	947.312	530.274	509.300	1.251.400	1.158.400	1.227.400	1.254.400
Toevoeging voorziening wegen	-	841.100	841.100	-	-	-	-
Calimiteiten budget	166.239	120.000	120.000	123.200	123.200	123.200	123.200
Subtotaal	1.217.709	1.601.874	1.580.900	1.482.900	1.389.900	1.458.900	1.485.900
Interne uren / tractie	1.250.681	1.218.952	1.167.700	3.056.700	3.046.000	3.038.400	3.042.400
Kapitaallasten	1.799.240	1.994.000	2.286.700	2.406.300	2.463.300	2.450.800	2.429.200
Subtotaal	3.049.921	3.212.952	3.454.400	5.463.000	5.509.300	5.489.200	5.471.600
Totaal	4.267.630	4.814.826	5.035.300	6.945.900	6.899.200	6.948.100	6.957.500
Investerings	1.532.241	4.061.200	3.923.725	2.404.755	600.000	600.000	600.000
Mutatie voorziening wegen	-2.521.829	3.000					

De beschikbare middelen voor wegen: exploitatielasten, investeringen reserves en voorzieningen worden de komende periode verder geharmoniseerd.

Riolering

Type systeem	lengte (in kilometers)
Gemengd	285
Gescheiden DroogWaterAfvoer (DWA)	41
Gescheiden RegenWaterAfvoer (RWA)	120

Pompen circa	aantal (in stuks)
Pompunits	257
Gemalen	70
Kolken	34.959

Riolering	2021 Realisatie	2021 Begroot	2022 Begroot	2023 Begroot	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Begroot
Klein onderhoud	21.196	20.000	20.000	20.500	20.500	20.500	20.500
Groot onderhoud	672.899	409.700	477.500	555.800	555.800	555.800	555.800
Subtotaal	694.095	429.700	497.500	576.300	576.300	576.300	576.300
Interne uren / tractie	729.400	729.522	749.800	875.000	870.000	866.300	866.100
Kapitaallasten	1.836.476	1.901.400	1.972.800	2.089.800	2.200.100	2.269.200	2.338.300
Subtotaal	2.565.876	2.630.922	2.722.600	2.964.800	3.070.100	3.135.500	3.204.400
Totaal	3.259.971	3.060.622	3.220.100	3.541.100	3.646.400	3.711.800	3.780.700
Investeringen	728.124	3.301.000	3.237.089	3.186.859	2.067.000	2.067.000	2.067.000
Mutatie voorziening riolering	41.800	158.269	-	-	-	-	-

De beschikbare middelen voor het product riolering: exploitatielasten, investeringen en voorzieningen worden de komende periode verder geharmoniseerd.

Kunstwerken

Onderhoudsconcepttype	aantal
Vlonder/Steiger, hout	150
Fiets/voetgangersbrug, hout	104
Brug, stalen liggers met houten dek	24
Brug, stalen liggers met kunststof dek	4
Brug, beton <100 m2	26
Brug/viaduct, beton >100 m2 en <500 m2	18
Brug/viaduct, beton >500 m2	5
Boogbrug, metselwerk <100 m2	3
Boogbrug, metselwerk >100 m2	2
Beweegbare brug, hout, handbewogen	3
Beweegbare brug, val >60m2	6
Beweegbare brug, val >25 <60m2	8
Verkeerstunnel, beton	2
Fiets tunnel, beton	8
Natuurvriendelijke oever	78
Beschoeiing hout	124
Beschoeiing kunststof	9
Duiker, beton <2m	3
Duiker, beton >2m breed	7
Beschermde talud	27
Trap	26
Stuw vast, hout	14
Stuw beweegbaar, staal/beton	4
Keerwand, hout	57
Keerwand, staal	29
Keerwand, beton	23
Keerwand, metselwerk	30
Totaal	794

Constructie type(materiaal)	Eenheid	2023
Vlonder/steiger hout	Stuks	150
Fiets/voetgangersbrug	Stuks	104
Brug, stalen liggers met houten dek	Stuks	25
Brug, stalen liggers met kunststof dek	Stuks	6

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Brug, houten liggers met houten dek	Stuks	2
Brug, beton < 100 m2	Stuks	31
Brug/viaduct, beton > 100 m2 en < 500 m2	Stuks	18
Brug/viaduct, beton > 500 m2	Stuks	5
Boogbrug, metselwerk < 100 m2	Stuks	3
Boogbrug, metselwerk > 100 m2	Stuks	2
Beweegbare brug, hout, handbewogen	Stuks	3
Beweegbare brug, val > 60 m2	Stuks	8
Beweegbare brug, val > 25 < 60 m2	Stuks	10
Verkeerstunnel, beton	Stuks	2
Fietstunnel, beton	Stuks	8
Sluis (recreatievaart)	Stuks	1
Trailerhellingen	Stuks	7
Duiker, beton < 2 m breed	Stuks	3
Duiker, beton > 2 m breed	Stuks	7
Duiker(kano), staal > 2 m breed	Stuks	1
Trap	Stuks	26
Stuw vast, hout	Stuks	14
Stuw vast, staal/beton	Stuks	4
Stuw vast, metselwerk	Stuks	1
Stuw drijver kunststof	Stuks	1
Boordvoorzieningen		
Keerwand hout	Stuks	57
Keerwand staal	Stuks	29
Keerwand beton	Stuks	23
Keerwand metselwerk	Stuks	30
Natuurvriendelijke oever (NVO)	Stuks	78
Beschoeiing hout	Stuks	124
Beschoeiing kunststof	Stuks	9
Beschermd talud	Stuks	27
Totaal	Stuks	819

Beschoeiingen

Type / Materiaal	lengte (in meters)
Hout	12.379
Staal	259

Beton	22
Kunststof	40
Metselwerk	76

Kunstwerken en water	2021 Realisatie	2021 Begroot	2022 Begroot	2023 Begroot	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Begroot
Klein onderhoud	11.348	4.500	4.500	4.600	4.600	4.600	4.600
Groot onderhoud	575.037	608.759	562.700	399.100	245.100	209.100	165.100
Subtotaal	586.385	613.259	567.200	403.700	249.700	213.700	169.700
Interne uren / tractie	51.600	51.596	52.900	102.800	102.800	102.800	102.800
Kapitaallasten	212.070	312.000	395.100	429.100	423.100	417.200	411.300
Subtotaal	263.670	363.596	448.000	531.900	525.900	520.000	514.100
Totaal	850.055	976.855	1.015.200	935.600	775.600	733.700	683.800
Investerings	28.615	3.357.000	515.000	280.000	455.000	65.000	65.000
Mutatie reserve groot onderhoud	220.400	-	-	102.700	-72.300	-72.300	-72.300

De beschikbare middelen voor het product kunstwerken: exploitatielasten, investeringen en reserve zullen de komende periode verder worden geharmoniseerd.

Groen, water en spelen

Type / materiaal	hoeveelheid
Beplanting	169 hectare
Bomen	36.910 stuks
Gras	586 hectare
Hagen	27 kilometer
Sportvelden	28 hectare
Wateroppervlak	122 hectare
Waterlopen	338 kilometer
Oevers	140 hectare
Speelplekken	212 stuks
Speeltoestellen	1.472 stuks

Groen	2021 Realisatie	2021 Begroot	2022 Begroot	2023 Begroot	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Begroot
Onderhoud	726.924	383.892	352.900	273.900	298.900	323.900	623.900
Subtotaal	726.924	383.892	352.900	273.900	298.900	323.900	623.900
Interne uren / tractie	3.177.233	3.106.740	3.176.400	3.412.500	3.402.300	3.394.900	3.399.800
Kapitaallasten	51.764	78.600	99.200	118.000	140.300	136.600	134.700
Subtotaal	3.228.997	3.185.340	3.275.600	3.530.500	3.542.600	3.531.500	3.534.500
Totaal	3.955.921	3.569.232	3.628.500	3.804.400	3.841.500	3.855.400	4.158.400
Investerings	575.697	1.041.000	1.041.000	1.041.000	541.000	541.000	541.000

De beschikbare middelen voor het product groen: exploitatielasten en investeringen worden de komende periode verder geharmoniseerd.

Gebouwen

Type	hoeveelheid
Gemeentelijke panden	191 stuks

Gebouwen	2021 Realisatie	2021 Begroot	2022 Begroot	2023 Begroot	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Begroot
Onderhoud	1.238.291	1.061.900	865.100	865.100	869.100	856.100	843.100
Subtotaal	1.238.291	1.061.900	865.100	865.100	869.100	856.100	843.100
Interne uren / tractie	240.600	240.600	240.600	209.200	208.600	208.200	208.200
Kapitaallasten *1	129.697	188.500	348.200	296.500	289.500	287.700	269.800
Subtotaal	370.297	429.100	588.800	505.700	498.100	495.900	478.000
Totaal	1.608.588	1.491.000	1.453.900	1.370.800	1.367.200	1.352.000	1.321.100
Mutatie reserve groot onderhoud	-94.455	-6.850	-6.850	83.300	79.300	92.300	112.700

De beschikbare middelen voor het gebouwonderhoud zijn sterk versnipperd door de begroting en zijn vooralsnog niet eenduidig bij elkaar op te tellen. De hierboven gepresenteerde bedragen zijn exclusief onderhoudskosten sport en onderwijs. De onderhoudsmiddelen voor gebouwonderhoud: exploitatielasten en investeringen worden de komende periode verder geharmoniseerd.

Beheerplannen

Beheerplannen	Datum vaststelling	Bedrag opgenomen in begroting	Achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud per 31-12-2022	Achterstallig onderhoud per 31-12-2023	achterstallig onderhoud per 31-12-2024	achterstallig onderhoud per 31-12-2024
Beheerplan Wegen	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt
Beheerplan Kunstwerken c.a.	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt
Afwaterplan/DAL W2 / Specificatie	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt
Delfzijl (VGRP) 2018 – 2022	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt
Beheerplan Openbaar Groen	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt
Beheerplan Gebouwen	-	Ja	Nee	nvt	nvt	nvt	nvt

Paragraaf D. Financiering

In deze paragraaf gaan we in op het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Treasury is het inzichtelijk hebben van de in- en uitgaande geldstromen en de beheersing van de hieraan verbonden risico's en het rapporteren hierover via de reguliere planning- en controlcyclus. De treasuryfunctie binnen onze gemeente dient uitsluitend de publieke taak en geschiedt binnen de financiële kaders van de wet zoals die in de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) zijn vastgelegd en in het treasurystatuut van de gemeente.

Gemeentefinanciering

Beleidsvoornemens

Doelstelling van de gemeentelijke treasuryfunctie is vooral het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. De nadere uitwerking in kaders en richtlijnen is opgenomen in het treasurystatuut van de gemeente Eemsdelta van 4 januari 2021. Zo mag de gemeente leningen of garanties uit hoofde van de "publieke taak" uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen. Voorts is het gebruik van derivaten slechts toegestaan als deze derivaten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico. Verder worden nieuwe leningen of uitzettingen afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitenplanning.

Schatkistbankieren

Op grond van de wet FIDO worden alle gemeenten verplicht om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Geld en vermogen mogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist worden aangehouden.

De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid, afgemeten aan de omvang van de begroting (dezelfde maatstaf die ook wordt gebruikt voor de berekening van de kasgeldlimiet). De drempel is met ingang van 1 juli 2021 gelijk aan 2% van het begrotingstotaal. Voor Eemsdelta bedraagt de totale drempel € 6,5 miljoen. Dat betekent dat we dit bedrag buiten de schatkist mogen houden. Met ingang van eveneens 1 juli 2021 rekent de BNG echter een negatieve rente op een saldo groter dan € 500.000. Om te voorkomen dat we rente moeten betalen proberen we hier zoveel als mogelijk onder te blijven. Dit betekent een strakke sturing en we maken gebruik van de mogelijkheid bij de BNG om aan het einde van de middag automatisch het bedrag boven de € 500.000 af te romen naar de schatkist.

Financiering

De financiering van gemeentelijke activiteiten is gebaseerd op integrale financiering. De totale financieringsbehoefte van de gemeente is de graadmeter. Bij de nu geldende renteontwikkeling wordt eerst de ruimte die de kasgeldlimiet geeft optimaal benut om kort geld aan te trekken voor o.a. voorfinanciering van investeringen. Het moment van consolidatie van kort geld naar lang geld hangt onder meer af van de renteontwikkelingen op de korte en lange termijn en de ruimte binnen de kasgeldlimiet. De looptijd van de geldlening wordt bepaald door de aard van de te financieren investeringen, de resterende looptijd van de bestaande leningen en de te betalen rentepercentages bij de verschillende termijnen van de leningen. Bij het aantrekken van langlopende geldleningen wordt bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte gevraagd.

	2023	2024	2025	2026
Totaal geïnvesteerd per 1 januari	238.626.000	242.443.000	241.899.000	240.903.000
Financieringsmiddelen:				
* Aangegane geldleningen	76.698.000	89.987.000	117.577.000	148.554.000
* Rekening Courant	0	0	0	0
* Reserves	59.837.000	65.350.000	72.403.000	80.560.000
* Voorzieningen	8.111.000	7.467.000	7.031.000	6.953.000
Financieringstekort per 1 januari	-93.980.000	-79.639.000	-44.888.000	-4.836.000

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, verwachten wij een financieringstekort, welke sterk afloopt in omvang. Van de totaal op lange termijn geplande investeringen (oplopend van € 239 miljoen in 2023 naar € 241 miljoen in 2026) is uiteindelijk rond € 236 miljoen in 2026 gefinancierd met op lange termijn beschikbare middelen. Als gevolg van liquiditeitstekorten op de lange termijn zijn er al vast geldleningen gepland. De laatst opgenomen geldlening dateert van 2019. Hierna is er niet meer geleend. Dit heeft te maken met de middelen die we ontvangen voor batch 1588, NCG, etc. Dit geld wordt vooruitontvangen en wordt de komende jaren geïnvesteerd. Daardoor is er nu ruimte om ook de andere lopende uitgaven te dekken. Uiteindelijk zal er over een aantal jaren een inhaalslag plaats moeten vinden met betrekking tot financiering. Dit is nu gepland vanaf 2024.

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuwe leningen die moeten worden aangetrokken als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald. Ervaring leert dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de wet FIDO mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk benodigd zijn. Ook moet de looptijd passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten.

Relatiebeheer

Het totale betalingsverkeer vindt plaats bij een tweetal banken, zijnde Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en ABN-AMRO Bank. Het betalingsverkeer tussen het Rijk en de gemeente en de betalingen aan derden vindt geheel plaats via de BNG.

Bestaande opgenomen geldleningen

In onderstaande tabel staat het verwachte verloop van de langlopende vaste geldleningen:

(bedragen x € 1.000)

Jaar	Stand per 1/1	Opname	Aflossing	Stand per 31/12
2023	83.609	0	6.911	76.698
2024	76.698	20.000	6.711	89.987
2025	89.987	35.000	7.410	117.577
2026	117.577	40.000	9.023	148.554

Zoals hierboven reeds genoemd zijn er vanaf 2024 financieringen benodigd uitgaande van de huidige liquiditeitsbegroting en wat we nu weten.

Schema Rentetoerekening en renteomslagpercentage

Wij betalen rente over de leningen die wij bij derden afsluiten. Deze leningen sluiten we vooral af om onze investeringen te kunnen betalen. We rekenen daarom de rente toe aan de gedane investeringen. Het omslagpercentage wordt ook gebruikt voor de rente die we vergoeden op reserves en voorzieningen. De genoemde (omslag) rente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vast activa die integraal zijn gefinancierd. De afwijking hierop mag maximaal 0,50% zijn. De omslagrente voor het begrotingsjaar 2023 komt uit op 2,25%.

Renteschema	Bedragen x 1.000	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.103	+
De externe rentebaten	-	-
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>	2.103	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	143	-
De rente van projectfinanciering die aan het	-	-
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend.	24	+
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>	-119	
Rente over eigen vermogen	1.346	+
Rente over voorzieningen	187	+
<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>	3.755	
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	5.331	-
<i>Renteresultaat op het taakveld Treasury</i>	-1.576	

De totale rentelast bedraagt rond € 3,8 miljoen, bestaande uit € 2,2 miljoen externe rentelasten en bijna € 1,6 miljoen rente eigen financieringsmiddelen. Hiermee wordt 55% van de totale financiering gedekt met vreemd vermogen. Aan de taakvelden wordt € 5,3 miljoen rente toegerekend, zodat per saldo ruim € 1,6 miljoen als 'te veel verdeelde rente' op het taakveld treasury resteert.

Kasbeheer

De liquiditeitspositie moet zodanig zijn dat verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen. Het betalingsverkeer wordt uitgevoerd door de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Renterisicobeheer

In de wet FIDO is een kasgeldlimiet en een renterisiconorm gegeven om de invloed van (externe) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente te beperken. Dit wordt onderstaand verder uitgewerkt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering. Dit is financiering met een looptijd van één jaar of korter. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. De kasgeldlimiet wordt in principe niet overschreden op grond van de Wet FIDO.

(bedragen x € 1.000)

1) Saldo vlottende activa		207.434
2) Saldo vlottende passiva		286.490
Verschil	(2-1)	-79.056
Toegestane kasgeldlimiet	8,5%	29.427
Ruimte		-49.629

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er geen ruimte is in de kasgeldlimiet. Dit wordt veroorzaakt door de aardbevingsmiddelen die zijn opgenomen onder de vlottende passiva als vooruitontvangen bedragen. Zodra deze middelen zijn uitgegeven wordt de kasgeldruimte weer positief. Of de gemeente zou nu langlopende geldleningen moeten opnemen, maar die zijn we liquiditeitstechnisch niet nodig. Dit betekent wel dat we bij een liquiditeitstekort niet kunnen profiteren van de korte rente welke doorgaans lager is dan de lange rente.

Renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Deze norm beperkt zich tot de eigen treasury-activiteiten. De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de begrotingsomvang bij aanvang van het begrotingsjaar. De renterisiconorm wordt in principe niet overschreden op grond van de Wet FIDO.

(bedragen x € 1.000)

Berekening renterisiconorm	2023	2024	2025	2026
Renterisico's				
Rente	-	-	-	-
Aflossingen	6.911	6.711	7.410	9.023
Renterisico	6.911	6.711	7.410	9.023
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	348.949	289.989	198.553	191.921
Percentage conform risico	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	69.790	57.998	39.711	38.384
Toetsing				
Renterisico	6.911	6.711	7.410	9.023
Renterisiconorm	69.790	57.998	39.711	38.384
Verschil	62.879	51.287	32.301	29.361

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemeente in 2022 de renterisiconorm niet zal overschrijden. In totaal wordt € 6,9 miljoen aan leningen afgelost in 2023. De gemeente Eemsdelta heeft geen renteherzieningen. Alle leningen hebben een vast rentepercentage voor de gehele looptijd. De renterisiconorm bedraagt in 2022 € 69,8 miljoen, zodat voor rond € 63 miljoen aan ruimte is.

Paragraaf E. Bedrijfsvoering

In deze paragraaf besteden we achtereenvolgens aandacht aan de onderdelen Personeel en Organisatie, Communicatie, Informatieontwikkeling, Automatisering, Juridische zaken en Planning en Control.

Personeel en organisatie

De organisatie komt, twee jaar na de herindeling, in een nieuwe fase van ontwikkeling. Via het ontwikkelingsprogramma "Eemsdelta groeit verder" werken we aan de manier waarop wij samen resultaten bereiken en geven daarbij invulling aan onze kernwaarden.

Het komende jaar leggen wij de focus op een aantal belangrijke onderwerpen. De krapte op de arbeidsmarkt en het blijven binden en boeien van medewerkers blijft voorlopig een belangrijk speerpunt. Eemsdelta zal zich verder ontwikkelen als betrouwbare en aantrekkelijke gemeente. Medewerkers hebben de ruimte om zich te ontwikkelen en zowel op persoonlijk als professioneel gebied te groeien. Om kwaliteit uit de markt te halen wordt er geïnvesteerd op arbeidsmarktcommunicatie en traineeships / jong talent programma.

Opleiden & ontwikkelen

Programma "Eemsdelta groeit verder"

Wat willen we?

Medio 2022 is gestart met het programma "Eemsdelta groeit verder", waarbij de organisatie in 2022-2023 wordt doorontwikkeld met de volgende 4 doelen:

1. Bouwen aan een organisatiecultuur waarbij gewerkt wordt volgens kernwaarden (betrouwbaar, aantrekkelijk, dichtbij, innovatief, samen).
2. Het werken aan een wendbare organisatie (waar integraal gewerkt wordt, verantwoordelijkheid en initiatief worden genomen en die politiek en bestuurlijk sensitief is).
3. Het (verder) ontwikkelen van de leiderschapsstijl, die verbindend, faciliterend en integrerend is.
4. Duurzaam inzetten van onze medewerkers (vakvolwassen medewerkers, ruimte voor ontwikkeling, goede balans werk-privé).

Wat gaan we daarvoor doen?

De kracht van het programma "Eemsdelta groeit verder" ligt in het zoveel mogelijk aansluiten bij al bestaande ontwikkelingen/initiatieven en deze zoveel mogelijk met elkaar te verbinden en hierover met elkaar in gesprek te gaan en te informeren. De volgende 5 thema's zijn benoemd:

1. Samen formuleren en realiseren van de doelstellingen van Eemsdelta;
2. Blijven werken aan onze eigen ontwikkeling;
3. In gesprek over de beoogde ontwikkeling van de organisatie (SPP);
4. Zorgen voor elkaar;
5. Communicatie als vliegwieltje om samen verder te ontwikkelen.

Als actiepunten bij deze thema's staan:

- het ontwikkelen van teamplannen
- in samenwerking ontwikkelen van hulpmiddelen waarmee wij onze kenwaarden nog beter kunnen toepassen
- doorzetten en versterken van al lopende programma's zoals leiderschapsontwikkeling en teamontwikkeling.
- de personeelsinstrumenten als werving & selectie, binden & boeien en opleiden hebben een plek gekregen in het thema "zorgen voor elkaar".

Strategische personeelsplanning wordt in 2023 ingezet als middel om het gesprek aan te gaan over de toekomstige ontwikkeling van organisatie en medewerkers. De op te halen kwantitatieve en kwalitatieve informatie ondersteunt de leidinggevenden bij de verdere ontwikkeling van de medewerkers en het team.

Opleiden en Loopbaancentrum

Wat willen we?

Eemsdelta is een werkgever waar ruimte is voor persoonlijke en professionele ontwikkeling. Ook als een medewerker behoefte heeft aan ondersteuning bij zijn/haar ontwikkeling bieden wij deze. Het Loopbaancentrum vervult een spilfunctie door leidinggevenden en medewerkers ondersteuning op maat te bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Op basis van het strategisch opleidingsbeleid (januari 2023 gereed) wordt een aanbod gecreëerd die ondersteunend is aan de organisatie brede opgaven/behoefte. In 2023 zal bij de collectieve opleidingen de focus in ieder geval liggen op de verdere invoering van de omgevingswet. Trainingen op maat gericht op de uitvoering of ontwikkeling binnen de functie, worden binnen de afzonderlijke teams opgepakt.

Arbeidsmarktcommunicatie/ Binden & Boeien

Wat willen we?

Eemsdelta moet verder groeien naar een aantrekkelijke gemeente met voldoende ontwikkelmogelijkheden voor nieuwe, maar ook voor huidige medewerkers.

We weten dat de vraag op de arbeidsmarkt voorlopig groter blijft dan het aanbod. Hierdoor moet ook de komende jaren intensief worden ingezet op de gemeente als aantrekkelijke werkgever. Dit om nieuwe medewerkers aan te trekken en de huidige medewerkers te binden en te boeien.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2023 gaan we verder met het ontwikkelen van Eemsdelta als werkgever.

Arbeidsmarktcommunicatie blijft één van de speerpunten. Potentiële medewerkers gaan Eemsdelta nog beter leren kennen als een aantrekkelijke gemeente met haar verschillende uitdagingen en ontwikkelingen, maar ook als aantrekkelijke werkgever waar een fijne werksfeer en ruimte is voor groei en ontwikkeling. Dit gaan we onder andere doen door meer gebruik te maken van de kennis en kwaliteit van medewerkers binnen onze eigen organisatie. Zij dienen als ambassadeur bij het inzetten van hun netwerk en de juiste wervingskanalen. Ook via Recruitment zullen de benodigde acties worden opgestart om Eemsdelta als aantrekkelijke gemeente nog meer onder de aandacht te brengen.

Traineeships/ Jong talent programma

De recruiter onderhoudt nauwe contacten met samenwerkingspartners en scholen, zodat we toekomstige medewerkers al vroeg voor ons weten te interesseren. Er wordt een traineeship programma ontwikkeld, waarbij plaats is voor verschillende doelgroepen (jong talent, her- of bijscholing).

Extra inzet recruitment

De wervingsprocedures zijn een tijdrovend proces, met veel administratieve taken. Er wordt daarom een extra P&O medewerker ingezet voor de ondersteuning van de recruiter. Hiermee kan de wervingsprocedure efficiënter verlopen en heeft de recruiter meer tijd en ruimte om met arbeidsmarktcommunicatie en de inzet van stagiaires en trainees aan de slag te gaan.

Arbo, vitaliteit en gezondheid

Wat willen we?

Als werkgever bieden we een werkomgeving waarin medewerkers met plezier en op een veilige manier kunnen werken. Hierbij hebben we oog voor het welbevinden van de medewerker, maar ook voor inwoners en zorgen we ervoor dat risico's met betrekking tot veiligheid tot een minimum zijn beperkt. Aandacht gaat het komende jaar uit naar het uitvoeren van de verschillende RI&E's (risico-inventarisatie en -evaluatie). De voorbereidingen hiervoor zijn reeds gestart. Daarnaast leggen we focus op het verder professionaliseren van het interventieteam en de BHV-organisatie. Ook in 2023 is ziekteverzuim, maar vooral het voorkomen hiervan één van de onderwerpen dat actief aandacht krijgt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Alle leidinggevenden zijn getraind in het voeren van 'het goede gesprek' en in het erkennen en herkennen van (dreigend) verzuim. Daarnaast is de samenwerking met de arbodienst verder geïntensiveerd. Hiermee hebben leidinggevenden verschillende handvaten gekregen om actief met medewerkers in gesprek te gaan. Mede door deze inzet, streven we ernaar het verzuimpercentage in 2023 te laten dalen.

De voorbereidingen voor de RI&E's zijn afgelopen jaar gestart. De daadwerkelijke uitvoering staat gepland voor 2023. Een externe partij zal ons hierin begeleiden.

Communicatie

Communicatie is van iedereen. Daarom pakken wij als team Communicatie de rol van sparringpartner, coach en inspirator voor het bestuur en de medewerkers van de organisatie. We denken graag mee vanaf het begin van het proces.

Communicatie is altijd een coproductie: tussen het bestuur, de beleidsmedewerkers/projectleiders, andere medewerkers en het team Communicatie. Die coproductie kan alleen succesvol worden wanneer team Communicatie er vanaf het begin bij wordt betrokken. Daardoor kan team Communicatie ook als interne verbinder optreden. Om welk proces het ook gaat: steeds samen optrekken kan het verschil maken.

Met de teams Online, Klant Contact en Gebiedsregie houden we zicht op wat er gebeurt in en rond de gemeente. Samen bepalen we een passende strategie om in contact te komen met onze doelgroepen – intern of extern – om zo onze kernwaarden uit te dragen en 'dichtbij' te blijven.

In onze communicatieaanpak 2023 werken we onder andere aan:

- Corporate communicatie, dit doen we door:
 - advisering en uitvoering communicatie aan de hoofdthema's uit het college uitvoeringsprogramma in samenwerking met de vakafdelingen;

- kernwaarden in onze communicatie(-uitingen) consequent terug te laten komen;
- Communicatieve organisatie, dit doen we door:
 - introduceren van het schrijven in begrijpelijke taal en medewerkers hierin te trainen. Dit in afstemming met P&O en Team Online;
 - introduceren van een newsroom, waarbij online monitoring, webcare, informatieanalyse en KCC-contacten samenkomen;
- Interne communicatiestrategie, dit doen we door:
 - versterken van de identiteit van de gemeentelijke organisatie en daarbij de inzet van communicatiemiddelen;
 - verbeteren interne communicatie (bereikbaar, herkenbaar en toegankelijk);
 - communicatie van tekst naar beeld en beleving;
 - structurele monitoring of we de goede (digitale) communicatiemiddelen inzetten en of we dit op de juiste manier doen, dan wel nog bij moeten stellen.
- Beheer huisstijl in team communicatie, dit doen we onder andere door:
 - ondersteuning en faciliteren toepassing huisstijl;
 - beheer digitale huisstijlhandboek;
 - organiseren van beheer en bewaken huisstijl door team communicatie.

Informatievoorziening

We hebben het steeds minder over ICT of Automatisering en steeds vaker over informatievoorziening. Onder informatievoorziening verstaan we alle activiteiten die ertoe bijdragen dat we als organisatie over kloppende, actuele informatie beschikken, die we kunnen gebruiken op een betrouwbare en veilige omgeving, terug-vindbaar bewaren en vernietigen wanneer dat moet.

Onze informatievoorziening gaat daarmee over het beheren van onze (belangrijkste) gegevens, onze basisregistraties, GEO-data en welke slimme informatie we eruit halen met behulp van Business Intelligence. Ook gaat onze informatievoorziening over het betrouwbaar verwerken en opslaan van al onze digitale documenten en besluitvorming. Deze informatie moeten we vastleggen, processen bewaken en besluiten bewaren. Soms juist informatie vernietigen om geen onnodige risico's te lopen, of omdat mensen recht hebben te worden vergeten. En natuurlijk komt er ook veel techniek bij kijken. Fysiek staat veel informatie in twee datacentra in Groningen en we zien ook steeds meer informatie 'verplaatsen' naar de datacentra van de leveranciers van applicaties (de zogeheten Cloud). De verantwoordelijkheid voor de informatievoorziening gaat daarmee steeds minder over dóen en steeds meer over regie. Regie op onze architectuur: vasthouden aan principes om de veiligheid en beschikbaarheid te garanderen. Regie op onze leveranciers: het voeren van goede aanbestedingen, het controleren van leveranciers en het houden van leveranciers aan de gemaakte afspraken. Daarnaast gaat het beheren van onze informatievoorziening ook over het helpen van onze organisatie, onze 'klant' met het maken van de juiste keuzes en het zorgen voor slim en nuttig gebruik van alle informatie en applicaties in de vorm van informatiemanagement.

In 2023 zal onze telefonie-oplossing aangepast worden: telefonie via Teams en verdere uitrol van Office365 producten (waarmee we hybride/digitaal werken verder faciliteren en mogelijk maken).

Daarnaast spelen in 2023 specifiek de aanbestedingen voor 1) applicaties voor uitvoering van de WMO, Jeugdwet en Participatiewet (sociaal domein dus) 2) Documentmanagementsysteem (wat mogelijk ook via Sharepoint gaat) en 3) de burgerzakenapplicatie.

Juridische zaken en Inkoop

Informatieveiligheid

De gemeente werkt met veel waardevolle en privacygevoelige informatie. Onze medewerkers moeten bij hun werkzaamheden kunnen beschikken over betrouwbare informatie om de klanten optimaal te kunnen helpen en adviseren. Daarbij moeten burgers en bedrijven er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens bij ons in goede handen zijn. Informatieveiligheid, en daarmee ook het nemen van allerlei beheersmaatregelen om de risico's te beperken, wordt daarom steeds belangrijker. De basis van deze maatregelen zijn vastgesteld in een landelijk normenkader, genaamd BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en moeten worden aangevuld met lokale maatregelen. Maatregelen die het college van B en W moet nemen en die de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de informatie verbeteren of indien nodig garanderen. Daarmee verbeteren ze de kwaliteit van de dienstverlening. Jaarlijks zullen wij, evenals alle overige Nederlandse gemeenten, ons via de verplichte ENSIA-zelfevaluatie op het gebied van Informatieveiligheid moeten verantwoorden richting de Gemeenteraad en ten aanzien van de deelterreinen BRP, reisdocumenten, BAG, BGT, BRO, DigiD en SUWI eveneens bij de departementen over de genomen maatregelen. Voor DigiD en SUWI geldt ook een auditplicht. Budget is nodig voor het invoeren van maatregelen, het (laten) uitvoeren van audits, het doen toenemen van de bewustwording onder medewerkers, het reageren op beveiligingsincidenten en eventueel corrigeren van de gevolgen daarvan, enzovoort.

Privacy

In 2021 zijn het Privacy beleid en het Kapstokbeleid vastgesteld. Dit zijn beleidsstukken die voor de organisatie van belang zijn voor het zo goed mogelijk privacy compliant aan de AVG en relevante privacywet- en regelgeving. Daarmee is in 2021 een goede basis gelegd voor het verhogen van de accountability in de organisatie. Accountability omvat het aantoonbaar voldoen aan alle wet- en regelgeving op het gebied van de privacy. Als het gaat om tools kan onder andere gedacht worden aan verwerkingsovereenkomsten en aan het goed inrichten van werkprocessen en het aanwijzen en benoemen van de proceseigenaren. Door middel van deze tools kan het risicobewustzijn inzake de privacy in alle lagen van de organisatie worden verhoogd. In 2023 zal net als in 2022 op deze weg verder gegaan worden. Om een zo goed mogelijke privacy compliance te bereiken is naast het optimaliseren van de accountability het verhogen van het privacy bewustzijn van belang. Privacy bewustzijn wordt ook wel awareness genoemd. Awareness wil zeggen dat een werknemer zich bewust is van het belang van het naleven van de privacyregels en inzicht heeft in welke privacy risico's zich kunnen voordoen. Dit heeft tot gevolg dat de werknemer zorgvuldiger met persoonsgegevens omgaat en ook weet welke stappen te zetten in verdachte situaties.

Invoering Wet Open Overheid (Woo)

De Woo is in 2022 met succes bij ons ingevoerd. We volgen de planning van de VNG daarin. De projectgroep blijft dit actief volgen en implementeert de Woo volgens deze planning samen met een bredere groep betrokkenen.

Verklaring rechtmatigheid/ inkoop en aanbestedingen

Er is door de accountant een goedkeurende verklaring afgegeven omtrent de getrouwheid, maar een verklaring met beperking omtrent de rechtmatigheid. Voor een deel van de uitgaven (<3%) zijn de Europese aanbestedingsregels niet voldoende gevolgd. Dit resulteert in een verklaring met beperking omtrent de rechtmatigheid.

Concreet gaan we in 2023 de volgende stappen voortzetten:

- Doorlopend in het begrotingsjaar analyseren welke grote uitgaven er gemaakt zullen gaan worden, en hiervan bezien/vaststellen of er aanbesteed moet worden. Zo ja, dan wordt de aanbesteding opgenomen in de aanbestedingskalender;
- In het inkoopbeleid is vastgesteld dat vanaf € 70.000 voor diensten en leveringen en vanaf € 200.000 voor werken de afdeling Inkoop verplicht geconsulteerd moet worden door de functionele afdelingen, zodat Inkoop onder andere kan signaleren of er moet worden aanbesteed. Door doorlopend nauwe contacten te onderhouden met de functionele afdelingen faciliteert Inkoop deze verplichting;
- De functionele afdelingen c.q. budgethouders blijvend voorzien van aanbevelingen en inkoopadvies over het inkoopbeleid en inkoopproces;
- Het actief informeren van de functionele afdelingen en budgethouders over lopende contracten en daaruit volgende acties;
- De functionele afdelingen twee keer per jaar voorzien van managementinformatie uit de spendanalyse (overzicht van uitgaven om het inkoop- en aanbestedingsbeleid te toetsen).

Planning en Control

Control

Binnen Eemsdelta werken we als organisatie conform het 3LoD (Three Lines of Defence), waarbij de verantwoordelijkheden laag in de organisatie zijn belegd.

De eerste lijn is verantwoordelijk voor de procesbeschrijvingen en de interne controle. Daarbij wordt het team/cluster ondersteund door de tweede lijn met adviezen. Vanuit het team Concern Control zijn dat de controllers. Uiteindelijk dient ook onafhankelijk te worden getoetst of de teams/clusters conform de vastgelegde processen werken. Dat is de derde lijn. De auditor voert diverse audits uit om een onafhankelijk oordeel te geven over de rechtmatigheid van de bestede middelen van de gemeente Eemsdelta. Vanuit een risicogerichte aanpak geeft de auditor mede uitvoering aan het Auditplan. Aan de hand van de bevindingen worden heldere en bruikbare adviezen en mogelijke beheersmaatregelen opgesteld voor het management.

Binnen de gemeente Eemsdelta zijn de controllers toegewezen aan een cluster. In 2023 gaan we inzetten op de uitrol van risicomangement en er mede voor zorgen dat er betrouwbare managementinformatie ontsloten wordt uit de verschillende applicaties. Er dient bekeken te worden welke informatie beschikbaar is, hoe we de informatie gebruiken en waarop wordt gestuurd. Dit dient in nauwe samenwerking met de clusters opgezet te worden.

Het college dient over het boekjaar 2023 voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Gezien het feit dat de gemeente Eemsdelta in een opbouwende fase verkeert, kiest het college voor de jaren 2023 en 2024 voor de minimale variant.

Dit vraagt van de gehele organisatie dat de processen in de organisatie op orde zijn.

Financieel beheer

In 2023 willen we organisatie breed een projectadministratie met een modulaire urenverantwoording operationeel hebben. De budgethouders en overige gebruikers kunnen zelfstandig met Key2Financien overweg. We willen bereiken dat we de organisatie en ons bestuur beter van dienst kunnen zijn op het gebied van financieel beheer en advies en dat de interne processen steeds efficiënter worden.

Financieel advies

Aandachtspunten voor 2023 zijn het steeds verder optimaliseren en beter leesbaar maken van de planning en control documenten. Dit doen we door in gesprek te gaan met onder andere de auditcommissie en de raad. Ook zullen wij vanuit financieel advies, waar nodig vanuit onze rol, ondersteunen bij de laatste te harmoniseren onderwerpen. Voorbeeld hiervan is de harmonisatie

beheer openbare ruimte en gebouwen (BORG), invoering Diftar en de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast zal de laatste fase van de belastingharmonisatie worden afgerond.

Paragraaf F. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in beleidsmatige maar ook de bestuurlijke en financiële betrokkenheid van onze gemeente bij verbonden partijen waarin onze gemeente participeert. Verbonden partijen voeren werkzaamheden uit waarvoor de verbonden gemeente verantwoordelijk is.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft bestuurlijk belang in een verbonden partij door vertegenwoordiging in het bestuur en/of door middel van stemrecht.

Financieel belang

Het bedrag dat ter beschikking is gesteld aan de verbonden partij en dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat. Voor dit bedrag bestaat aansprakelijkheid indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Overzicht verbonden partijen

In onderstaande tabellen is een overzicht opgenomen van het bestuurlijk en financieel belang van de verschillende verbonden partijen volgens de meest recent beschikbare gegevens. De bedragen zijn vermeld in duizendtallen, tenzij anders aangegeven.

Gemeenschappelijke regelingen

(Bedragen x € 1.000, tenzij anders aangegeven)

GR Havenschap Delfzijl / Eemshaven (Groningen Seaports)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
-	€ 0	€ 219.876	€ 219.876	€ 2.482	€ 2.434	PR3. Economie
Openbaar/publiek belang						
Onze economische doelstellingen worden ondersteund door de evenwichtige ontwikkeling van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen in Delfzijl en de Eemshaven.						
Bestuurlijk Belang						
Gemeente Eemsdelta is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur.						
Risico's						
De GR staat borg voor de financiering van GSP NV. Behoudens publieke taken (havenmeester) vinden alle (financiële) activiteiten plaats in de NV. De risico's van de GR hangen sterk samen met de risico's van de NV. Het weerstandsvermogen van de NV is voldoende om risico's op te vangen.						

Toezichthoudend orgaan (THO) SBO De Delta Appingedam						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
-	-	-	-	-	-	PR4. Onderwijs
Openbaar/publiek belang						
Instandhouding samenwerkingsscholen ten behoeve van het geven van speciaal basis- praktijk- en leerwegondersteunend onderwijs.						
Bestuurlijk Belang						
-						
Risico's						
De gemeente heeft zich als THO garant gesteld voor mogelijke kosten in verband met wachtgeldclaims bij de overgang naar Renn4 in 2013 voor lopende dossiers. Jaarlijks worden de kosten bij de gemeente in rekening gebracht.						

Gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam 'Eems Dollard Regio' (EDR)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Werkelijk 01-01-2021	Werkelijk 31-12-2021	Werkelijk 01-01-2021	Werkelijk 31-12-2021	
€ 5.700	€ 0	€ 729	€ 713	€ 3.751	€ 4.373	PRo. Bestuur en ondersteuning
Openbaar/publiek belang		Bevordering, ondersteuning en coördinatie van de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar deelnemers op vrijwel alle beleidsgebieden.				
Bestuurlijk Belang		De gemeente heeft, net als ieder lid, recht op 2 vertegenwoordigers in het algemeen bestuur (de EDR-Raad).				
Risico's		Geen				

Veiligheidsregio Groningen						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
€ 3.284	€ 0	-/- € 7	€ 3.058	€ 40.599	€ 46.045	PR1. Veiligheid
Openbaar/publiek belang		Een efficiënte en kwalitatieve organisatie van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, crisismanagement en crisisbeheersing onder een regionale en bestuurlijke regie. Multidisciplinaire samenwerking om rampen en crisis te bestrijden.				
Bestuurlijk Belang		De burgemeester is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur dat gevormd wordt door de burgemeesters van de 12 Groninger gemeenten.				
Risico's		Het weerstandsvermogen van de Veiligheidsregio is niet toereikend om de risico's mee op te vangen. Wij hebben daarom een reserve FLO gevormd om hier de FLO-verplichtingen uit te kunnen bekostigen. Met de overige risico's hebben wij rekening gehouden in onze paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Binnen de termijn van 2021-2024 zal door een jaarlijkse extra gemeentelijke bijdrage het negatief eigen vermogen aangezuiverd worden, zodat een positief saldo van de AR ontstaat in 2024.				

Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen (GR PG&Z)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
€ 291 RIGG € 1.351 GGD	€ 150	€ 2.751	€ 2.147	€ 11.512	€ 11.415	PR7. Volksgezondheid en milieu
Openbaar/publiek belang		Een efficiënte en effectieve integrale uitvoering van de taken op het gebied van publieke gezondheid met als doel bij te dragen aan een verlenging van de gezonde levensverwachting en een verkleining van gezondheidsverschillen. De GR PG&Z kent twee uitvoeringsorganisaties: de GGD en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) voor de inkoop van de jeugdhulp.				
Bestuurlijk Belang		Een collegelid is voorzitter van het Dagelijks Bestuur en vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur, dat gevormd wordt door de 12 portefeuillehouders Gezondheid van de Groninger gemeenten.				
Risico's		In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg.				

Volkskredietbank Noord Oost Groningen						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
€ 1.122	€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.149	€ 8.169	Hans Ronde PR6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang		Hulpverlening bij het herstellen van het geldelijke evenwicht in het budget van hen die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te geraken. Daarnaast voorziet de VKB op zakelijke en sociaal verantwoorde wijze in de behoefte aan volkskrediet.				
Bestuurlijk Belang		De gemeente is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.				
Risico's		De Volkskredietbank is een uitvoeringsorgaan van de deelnemende gemeenten. De VKB ontvangt op basis van de opgestelde begroting financiële bijdragen van de deelnemende gemeenten. Een nadelig exploitatiesaldo wordt op basis van de gemeenschappelijke regeling volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten. In het weerstandvermogen wordt daarom voorzien door de deelnemende gemeenten zelf. Hiermee is de weerstandscapaciteit van de VKB als zodanig gewaarborgd. Er loopt hiernaast ook een BTW-risico binnen de VKB ten aanzien van mogelijke BTW-plicht op beschermingsbewind. VKB heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat deze dienst niet Btw-plichtig is. De claim van de belastingdienst is € 531.000, waarvan het risico voor Eemsdelta € 169.100 bedraagt.				

Omgevingsdienst Groningen						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
€ 1.442	€ 0	€ 614	€ 594	€ 2.812	€ 5.345	Pier Prins PR7. Volksgezondheid en milieu
Openbaar/publiek belang		Uitvoeren van VTH-taken op het gebied van de fysieke leefomgeving. Sturen en coördineren van de uitvoering van VTH-BRZO-taken in Noord-Nederland.				
Bestuurlijk Belang		Alle colleges van de 12 Groninger gemeenten en de provincie Groningen zijn vertegenwoordigd met één lid in het Algemeen Bestuur. Een gedeputeerde van de provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur.				
Risico's		Tegenvallers worden betaald uit de algemene reserve. Als tegenvallers hoger uitvallen dan de beschikbare algemene reserve, dan moet de deelnemersbijdrage worden verhoogd om de tegenvaller te financieren.				

Publiek Vervoer Groningen/Drenthe						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat Boekjr. 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	Verwacht 01-01-2023	Verwacht 31-12-2023	
€ 52	€ 2	€ 23	€ 165	€ 344	€ 191	Meindert Joostens PR6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang		Efficiënter WMO- en leerlingenvervoer i.s.m. andere (openbaar) vervoerssystemen, contractbeheer met de vervoerders, doorontwikkeling product Publiek Vervoer.				
Bestuurlijk Belang		Wij zijn vertegenwoordigd in een bestuur, één afgevaardigde per regio.				

Risico's	De algemene reserve en de post onvoorzien zijn samen voldoende om de verwachte risico's af te dekken.
----------	---

Vennootschappen en coöperaties

(Bedragen x € 1.000, tenzij anders aangegeven)

Zwembad Appingedam-Delfzijl Vastgoed BV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2020	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2020	31-12-2020	01-01-2020	31-12-2020	
-	€ 0 (na bijdrage)	€ 500	€ 500	€ 5.416	€ 5.086	PR5. Sport, cultuur en recreatie
Openbaar/publiek belang						
Instandhouding zwemvoorziening						
Bestuurlijk Belang						
-						
Risico's						
De B.V. exploiteert het zwembadgebouw en verhuurt deze aan de exploitant. De gemeente draagt jaarlijks bij in het verschil tussen de lasten en baten. Dit verschil is structureel geraamd in onze begroting. Verder zijn er geen risico's.						

Jobber BV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2021	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2021	31-12-2021	01-01-2021	31-12-2021	
100%	€ 37	€ 552	€ 588	€ 204	€ 233	PR6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang						
Jobber biedt de mogelijkheid aan (kleine) bedrijven, die niet zelf de kandidaten op een afspraakbaan in dienst kunnen nemen, een mogelijkheid tot payrolling.						
Bestuurlijk Belang						
De gemeente is 100% aandeelhouder						
Risico's						
Geen						

Bank voor Nederlandse Gemeenten NV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2021	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2021	31-12-2021	01-01-2021	31-12-2021	
87.009 aandelen	€ 162 mln	€ 5.097 mln	€ 5.062 mln	€ 155.262 mln	€ 143.995 mln	PR9. Alg. dekkingsmiddelen
Openbaar/publiek belang						
Bankier ten dienste van overheden. De bank draagt duurzaam bij aan de laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.						
Bestuurlijk Belang						
Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.						
Risico's						
Geen						

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	
0,45%	€ 0	€ 1.569	€ 1.499	€ 20	€ 5	PR3. Economie
Openbaar/publiek belang						
Distributie en/of productie van elektrische- en andere vormen van energie. Samen met Delta Energy BV vervullen van het aandeelhouderschap in NV EPZ, uitvoering Convenant Borssele 2034 uit 2006, inclusief het SET Fund en de verplichting om overigens te investeren in duurzame energieontwikkeling en voorbereiding van de ontwikkeling van een tweede kerncentrale. Het doel is dat de vennootschap in 2022 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.						
Bestuurlijk Belang						
Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).						
Risico's						
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.						

CSV Amsterdam BV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	
0,45%	€ 0	€ 393	€ 293	€ 27	€ 25	PR3. Economie
Openbaar/publiek belang						
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero). De vennootschap zal worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang na afwikkeling van de bezwaar- en/of beroepsprocedure Belastingdienst.						
Bestuurlijk Belang						
Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).						
Risico's						
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.						

Enexis Holding NV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	Verwacht 01-01-2022	Verwacht 31-12-2022	
680.970 aandelen	€ 99 mln	€ 4.141 mln	€ 4.141 mln	€ 5.098 mln	€ 5.098 mln	PR3. Economie
Openbaar/publiek belang						
Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.						
Bestuurlijk Belang						
Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.						
Risico's						
Geen						

Waterbedrijf Groningen NV						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2021	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2021	31-12-2021	01-01-2021	31-12-2021	
9,93%	€ 3.203	€ 120.954	€ 121.625	€ 136.238	€ 144.256	Jan Menninga
PR3. Economie						
Openbaar/publiek belang		Voorziening van het verzorgingsgebied met drinkwater en water voor andere doeleinden.				
Bestuurlijk Belang		Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).				
Risico's		Geen				

Afvalsturing Friesland NV (OMRIN)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2021	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2021	31-12-2021	01-01-2021	31-12-2021	
5,1% v.d. aandelen	€ 4.936	€ 61.055	€ 64.757	€ 132.770	€ 128.437	Meindert Joostens
PR7. Volksgezondheid en milieu						
Openbaar/publiek belang		Verwerking van huishoudelijk afval van alle Friese gemeenten en gemeenten in Noord Groningen.				
Bestuurlijk Belang		Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).				
Risico's		Geringe risico's.				

NV Fryslân Milieu						
Financieel Belang/ Bijdrage	Resultaat Boekjaar 2021	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2021	31-12-2021	01-01-2021	31-12-2021	
4,12%	€ 2.834	€ 9.426	€ 11.485	€ 20.976	€ 25.342	Meindert Joostens
PR7. Volksgezondheid en milieu						
Openbaar/publiek belang		Inzameling van huishoudelijk afval van alle Friese gemeenten en gemeenten in Noord Groningen.				
Bestuurlijk Belang		Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).				
Risico's		Geen				

Verenigingen

(Bedragen x € 1.000, tenzij anders aangegeven)

Vereniging van Waddenzeegemeenten						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr. 2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder
		01-01-2020	31-12-2020	01-01-2020	31-12-2020	
€ 20.000	€ 0	€ 53	€ 47	€ 128	€ 147	Meindert Joostens
PRo. Bestuur en ondersteuning						
Openbaar/publiek belang		Het voeren van een gezamenlijk gemeentelijk Waddenzeebeleid. Adviseren gemeenten over regelgeving, bestuur en beheer Waddenzeegebied, onderhouden contacten met belanghebbende instanties.				
Bestuurlijk Belang		-				
Risico's		Geen				

Paragraaf G. Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid bevat informatie over financiële ontwikkelingen en verwachtingen voor het komende jaar, gaat in op de risico's die zich bij bouwgrond voordoen en besteedt aandacht aan de strategische visie van het grondbeleid.

Algemene verwachtingen 2023 en verder

De verwachting (van DNB) voor 2023 is dat de inflatie stabiliseert op een niveau rond de 4%. In veel sectoren is een tekort aan personeel en de energieprijzen blijven hoog, maar het CPB verwacht dat in de periode 2023-2025 toch de koopkracht op peil blijft. (bron CPB)

De economische ontwikkeling in onze regio hangt sterk af van landelijke en internationale vraagstukken.

NVM geeft aan dat de woningmarkt een beetje lijkt af te koelen en dat de stijging van verkoopprijzen minder hard gaat.

Visie

Met de verkoop van grond streven we zoveel mogelijk naar een gestructureerde aanpak. In de uitvoering is maatwerk mogelijk met het oog op een brede doelgroep van particulieren, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties en zorgorganisaties. We gebruiken een gestandaardiseerde rekenmethode om kosten en opbrengsten in beeld te brengen. De grondexploitaties worden jaarlijks (in het voorjaar) geactualiseerd. Daarna worden ze aan de raad voorgelegd ter vaststelling.

Met de grondexploitaties kunnen we ook in specifieke gevallen met een sluitende berekening onderbouwen welke kosten we kunnen en moeten verhalen. De door de raad vastgestelde grondexploitaties vormen hierbij het kader. Ook voor nieuwe ontwikkelingen en aankopen gebruiken we het gestandaardiseerde rekenmodel. Grondexploitaties en woningbouwontwikkelingen geven de gemeente een goed hulpmiddel in de herhuisvestingopgave van de krimp/sloopopgave. Het grondbeleid ondersteunt hierin de integrale planvorming en weegt kosten, baten en risico's op een evenwichtige manier. De Nota Grondbeleid (2022) geeft hierbij kaders aan.

De ontwikkelingsplannen van de gemeente laten zien dat we de meeste activiteiten blijven verwachten in het stedelijk gebied. Naast de wijken gaan we snel en flexibel maatwerk leveren, vooral in het centrum op basis van economisch resultaat en sluitende financiële berekeningen en binnen de financiële kaders. Buiten het stedelijk gebied verwachten we een behoudender aanpak. Uitzondering hierop zijn de dorpskernen, waar we voor inbreidingen, functieveranderingen en maatschappelijke functies ook het grondbeleid inzetten.

Bovendien heeft het programma 'Aardbevingen de Baas' een grote dynamiek en zorgt daar ook voor de nodige grond en vastgoed aankopen. In de perspectieflocaties worden bouwrijpe gronden verkocht. Daarvoor worden telkens grondexploitaties opgesteld. Om de raad efficiënt kaders te laten stellen en besluitvorming te versnellen combineren we waar dat kan deelgebieden in een overkoepelende grondexploitatie.

Ontwikkelingen: grondbeleid 2023 en grondprijzen 2023

Bij de actualisaties van de grondexploitaties in 2021 is begonnen met standaardisatie en eenduidige rapportage van verwachtingen en actuele ontwikkelingen. In 2022 gaan we verder met deze

kwaliteitsslag. In het jaar 2022 is het grondbeleid vernieuwd en het grondprijnsbeleid uitgewerkt. In het grondbeleid geeft de gemeente aan waar de gemeente zelf een actieve rol moet spelen en waar juist meer de markt aan de bal kan zijn. In het grondbeleid zal de aandacht de eerste jaren gericht zijn op inventariseren en harmoniseren. Daarbij kijken we naar het meer en meer stroomlijnen van de werkprocessen. In de latere jaren komt dan meer aandacht voor strategie ontwikkeling in samenhang met bijvoorbeeld de woonvisie van de gemeente.

De Nota grondbeleid (2022) geeft aan waar de gemeente actief grondbeleid toepast of waar de nadruk meer op kostenverhaal ligt.

In de kern bestaat het grondbeleid uit: actief waar nodig, regie-faciliterend waar dat kan en altijd marktconforme grondprijzen.

Beleidsuitgangspunten

De volgende parameters worden gehanteerd voor de herziening van de grondexploitaties:

Parameters grondexploitaties	
Prijspeil	1-1-2022
Looptijd tot	divers
Rente 2022 (K>O)	2,25% debet
Rente 2022 (K<O)	0,00% credit
Kostenindex 2022	3%
Opbrengstindex 2022	2%
Discontovoet (BBV)	2%

Bij nieuwe grondexploitaties in 2022 hanteren we ook deze uitgangspunten.

De volgende herziening van de grondexploitaties (voorjaar 2023) baseren we op de dan geldende uitgangspunten en economische verwachtingen. De actualisatie van de grondexploitaties voor 2023 is gepland in de periode oktober 2022 tot en met maart 2023 en is onderdeel van de jaarrekening 2022.

Actuele prognose resultaten grondexploitaties

De raad heeft op 26 april 2022 de geactualiseerde grondexploitaties vastgesteld. De financiële effecten worden, ook conform Kadernota 2023, in de begroting 2023 verwerkt. We verwachten voor de lopende grondexploitaties de volgende kosten en opbrengsten voor het jaar 2023. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 zijn de kosten en opbrengsten per jaar gesaldeerd. De tabel geeft een overzicht van de verwachtingen.

Grondexploitaties	Boekwaarde begin 2022	Kosten 2022	Opbrengsten 2022	Eind 2022	Eind 2023	Eind 2024	Eind 2025	Eind 2026	Eind 2027	Eindwaarde	Voorziening
Groot Bronswijk terrein Wagenborgen	€ 1.081.000	€ 265.000	€ -1.406.000	€ -62.000	€ 239.000	€ 490.000	€ -	€ -	€ -	€ 490.000	€ 462.000
Landenbuurt fase 1 Delfzijl	€ 63.000	€ 37.000	€ -	€ 99.000	€ -1.390.000	€ -508.000	€ 37.000	€ -	€ -	€ 37.000	€ 34.000
Schrijversbuurt fase 2 Delfzijl	€ 172.000	€ 95.000	€ -55.000	€ 210.000	€ 302.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 302.000	€ 289.000
Schrijversbuurt fase 3a Delfzijl	€ -	€ 174.000	€ -28.000	€ 143.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 143.000	€ 154.000
Schrijversbuurt fase 3b Delfzijl	€ 25.000	€ 88.000	€ -	€ 111.000	€ -136.000	€ -67.000	€ 4.000	€ -	€ -	€ 4.000	€ 4.000
Uitwierdeweg Delfzijl	€ 43.000	€ 64.000	€ -79.000	€ 25.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 25.000	€ 25.000
Vestingbuurt Delfzijl	€ -470.000	€ 763.000	€ -153.000	€ 138.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Over de Wijmers Loppersum	€ 967.000	€ 95.000	€ -188.000	€ 872.000	€ 652.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 652.000	€ 626.000
Pomonahof Loppersum	€ 305.000	€ 119.000	€ -492.000	€ -70.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -1.000	€ -
Middelstum - Zuidrand	€ 561.000	€ 23.000	€ -290.000	€ 292.000	€ 210.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 210.000	€ 202.000
Borglanden Stedum	€ 184.000	€ 12.000	€ -180.000	€ 13.000	€ -38.000	€ -12.000	€ -	€ -	€ -	€ -12.000	€ -
Locatie De Citer Appingedam	€ -	€ 275.000	€ -557.000	€ -284.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -284.000	€ -
De Eendracht Appingedam	€ 1.619.000	€ 1.507.000	€ -1.824.000	€ 1.300.000	€ 995.000	€ 798.000	€ 993.000	€ 917.000	€ 1.081.000	€ 1.000	€ 3.000
Campus Appingedam	€ -1.035.000	€ 1.353.000	€ -3.199.000	€ -2.883.000	€ -1.278.000	€ 230.000	€ -79.000	€ -	€ -	€ -79.000	€ -
Totaal	€ 3.515.000	€ 4.870.000	€ -8.451.000	€ -96.000	€ -444.000	€ 931.000	€ 955.000	€ 917.000	€ 1.081.000	€ 1.488.000	€ 1.799.000

Risico

In de grondexploitaties houden we rekening met normale prijsstijgingen en inflatie. Deze voorzienbare risico's zijn volledig verwerkt in de grondexploitaties. Risico's die we nu kunnen verwachten en voorzien, hebben we dus al in de grondexploitaties opgenomen. Een aantal grondexploitaties heeft nog een korte looptijd, waarin bovendien niet al te veel kosten meer te verwachten zijn. Daar is het risico dus beperkt. Projectgebonden risico's bestaan vooral uit de onzekerheid dat subsidies worden toegekend. In 2021 is er meer zekerheid over de toekenning van inpassingsgelden. Dit wordt bij de herijking van de grondexploitaties meegenomen. Op het moment dat de toekenning duidelijk is, zijn deze projectgebonden risico's opgeheven. De raad heeft in 2022 het Handboek Inpassingskosten vastgesteld. Daarmee is de toekenning van deze middelen gebonden aan vaste spelregels.

De volgende tabel vat de risico's samen voor alle grondexploitaties. Deze risico's zijn niet verwerkt in de grondexploitaties. We berekenen ze apart. En we bekijken ook of de projecten zelf voldoende opbrengen om risico's te dragen. Als dat niet zo is dan moeten we geld apart houden in de risicopot. Dat geld is de gemeente niet kwijt, pas als het risico zich daadwerkelijk voordoet.

	(in miljoen €)	gewogen risico's	gemiddelde wegingsfactor	risicovoorziening
Grondexploitaties		1,23	15%	0,19

Tabel: Kwantificering van de mogelijke risico's met effect op de totale grondexploitaties

Als het risico zich niet voordoet kan de gemeente het geld van de risicovoorziening weer voor andere dingen gebruiken. Bij de hoogte van de risicovoorziening hebben we rekening gehouden met de kans en het effect van 4 soorten risico's:

- Wat gebeurt er als de verkopen 20% minder opleveren?
- Hoeveel groter wordt het verlies als alle kosten die we nog verwachten 10% hoger uitvallen?
- Wat gebeurt er als alles twee jaar langer duurt?
- En als de rente en inflatie allebei 4% worden?

Omdat deze risico's zich niet tegelijk kunnen voordoen, en we bovendien te maken hebben met een aantal kortlopende projecten, is ook de kans op het risico kleiner. Dat resulteert in de bovenstaande berekening. Gezien de fase waarin de grondexploitaties zijn, is vooral (het risico van) een stijging van de bouw- en woonrijpmaak kosten relevant.

Paragraaf H. Aardbevingen de Baas

De gaswinning heeft Nederland grote welvaart gebracht. Er is echter ook een keerzijde. De winning leidt, door compactie in de ondergrond, tot aardbevingen in de provincie Groningen.

De aardbevingen hebben afgelopen jaren grote nadelige gevolgen gebracht in de regio. Vaak zijn die gevolgen zelfs ontwrichtend voor individuele inwoners en of groepen in de samenleving. Gebouwen kunnen beschadigd worden en vaak wordt geconstateerd dat gebouwen constructief moeten worden versterkt. Dit omdat ze niet voldoen aan de veiligheidsnorm. Inwoners voelen zich hierdoor soms onveilig. Daarnaast voelen ze zich soms niet geholpen door de organisaties die hen zouden moeten helpen om te komen tot een oplossing. Dit alles heeft een grote impact op het leven van deze inwoners. Het gaat om hun huizen, hun leefomgeving en soms zelfs hun gezondheid. Het vertrouwen in de overheid staat hierdoor onder druk.

Het is noodzakelijk dat schade wordt hersteld en dat gebouwen veilig zijn. De aardbevingsgemeenten uit de regio, de provincie en het Rijk trekken samen op in de verschillende aanpakken. Om mensen en het gebied perspectief te bieden, is het Nationaal Programma Groningen ingericht. Dit programma moet eraan bijdragen dat Groningen beter wordt achtergelaten dan voor de (zware) bevingen het geval was. Dit betekent veel meer dan alleen maar het herstellen en het versterken van gebouwen.

In 2018 heeft het kabinet besloten de gaswinning (versneld) af te bouwen en op afzienbare termijn helemaal te stoppen. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat dit er toe leidt dat de kans op zware bevingen en het aantal bevingen afneemt. De grootste compactie van het Groninger gasveld bevindt zich echter onder Eemsdelta, waardoor de inwoners van de gemeente Eemsdelta waarschijnlijk het langst geconfronteerd blijven met de negatieve gevolgen van de gaswinning.

De versnelde afbouw heeft effect op de noodzaak tot het preventief versterken van woningen; ook deze neemt af. Daarom zijn in november 2020 bestuurlijke afspraken gemaakt over bijdragen die recht doen aan de eerder gemaakte afspraken en perspectief bieden door middel van compensatie voor inwoners.

Ondanks deze op zich positieve ontwikkelingen, wordt van de gemeente Eemsdelta de komende jaren nog een forse inspanning gevraagd. Een inspanning die ook gepaard gaat met kansen voor mensen die in Eemsdelta wonen, werken en recreëren. Daar waar mogelijk worden koppelingen gemaakt tussen de versterkingsopgave, het perspectief van het Nationaal Programma Groningen, andere beleidsdoelstellingen en individuele wensen. Bij alles staat het belang van de inwoners voorop. De inwoners worden betrokken bij de uit te werken plannen. Regelmatig zijn zij vertegenwoordigd in belangengroepen, dorpsverenigingen of welzijnsinstellingen. Ook willen we inwoners van het werkaanbod via Social Return of Investment (SROI) laten profiteren van de aanpak van hun eigen dorp of wijk en investeren in vitale, sociale, gezonde jongeren, volwassenen en ouderen.

Naast het feit dat de aanpak van de gevolgen op zichzelf al complexe materie is, is ook de organisatie rondom de afhandeling van schade, versterken en het bieden van perspectief een veelkoppig monster. We moeten daarom erkennen dat onze ambities en doelstellingen tot stand moeten komen in een complex en weerbarstig systeem. Om dit zo goed mogelijk het hoofd te bieden, is binnen de gemeente een apart programma ingericht onder de noemer 'Aardbevingen de Baas'. De uitvoering van delen van het programma vindt plaats binnen de verschillende clusters van de gemeentelijke organisatie.

Het programma kent 3 verschillende sporen.

Spoor 1 Schadeafhandeling

Onze inwoners hebben recht op vergoeden van de schade. Zowel materieel als immaterieel. De gemeente Eemsdelta blijft aandringen op het verbeteren en correct uitvoeren van rechtvaardige schaderegelingen, zoals het vergoeden van de fysieke schade en waardevermindering. In complexe situaties dragen we actief bij aan het bereiken van een oplossing.

Spoor 2 Versterken (inclusief uitwerken bestuurlijke afspraken)

Ongeveer 15.000 adressen binnen de gemeente Eemsdelta zijn onderdeel van de versterkingsopgave. Daarmee valt ruim 60% van de totale (regio brede) opgave in de nieuwe gemeente. Jaarlijks vindt een herijking plaats van het plan van aanpak, waarin de prioritering is bepaald van de 15.000 panden waar door opname en beoordeling moet worden vastgesteld of aan de geldende veiligheidsnorm wordt voldaan. Als niet aan de veiligheidsnorm wordt voldaan, moet worden vastgesteld hoe het vervolgtraject eruit ziet (versterken, sloop- nieuwbouw).

Voor versterkingsprojecten geldt dat ze waar mogelijk worden gecombineerd met stads- en dorpsvernieuwing, zodat ook andere beleidsdoelstellingen worden gehaald. Hierbij valt te denken aan een transitie van de woningvoorraad, maar ook sociale programma's die werkgelegenheid of het volgen van onderwijs bevorderen. Dat geldt niet alleen voor woningen, maar ook voor winkelcentra, onderwijs- en zorggebouwen. Voor zowel onderwijs als zorg is een apart programma ingericht. Op deze manier is de versterkingsnoodzaak maximaal gekoppeld aan de transitiebehoefte in deze sectoren. Een gebiedsgerichte aanpak is daarbij van belang. Zo wordt van de nood een deugd gemaakt en is Eemsdelta klaar voor de toekomst.

Bestuurders van Rijk en gemeenten in de regio hebben aanvullende afspraken gemaakt over de veiligheid en versterking van woningen en gebouwen in het aardbevingsgebied. Het gaat om maatregelen die inwoners nieuwe perspectieven bieden en een financiële tegemoetkoming voor het lange wachten in onzekerheid en spanning. De afspraken zijn bedoeld om de aanpak van versterking te versnellen en te vereenvoudigen, met meer keuzemogelijkheden en regie voor bewoners. Daarnaast komen er middelen beschikbaar voor een gebiedsaanpak.

In feite is er sprake van een terugtrekkende rijksoverheid en meer regie van de gemeenten. Wij willen die regierol oppakken en samen met de inwoners zoeken naar maatwerk om veiligheid, duidelijkheid en perspectief te bieden.

Door de afspraken in het bestuursakkoord krijgen de inwoners in het aardbevingsgebied de mogelijkheid om hun woning te verbeteren, te onderhouden en te verduurzamen.

Onderdeel van de bestuurlijke afspraken is ook dat bestaande toezeggingen worden nagekomen; overall waar al afspraken over uitvoering zijn of waar versterkingsadviezen beschikbaar zijn, mogen worden doorgezet in de uitvoering. Voor de inwoners van de gemeente Eemsdelta geeft dit hele mooie kansen; meer dan 3.000 woningen worden nieuw gebouwd. Soms gebeurt dit op dezelfde locatie als de oorspronkelijke woning, maar ook regelmatig kan gebouwd worden op een zogeheten perspectieflocatie. Bij de uitwerking worden inwoners betrokken. De doelstelling is om de dorpen en wijken ook tijdens de periode van werkzaamheden leefbaar te houden. Hiervoor worden ook sociale programma's ingericht en plannen gerealiseerd in de openbare ruimte.

Spoor 3 Perspectief

Het Nationaal Programma Groningen (NPG) biedt aanknopingspunten voor het creëren van toekomstperspectief voor inwoners en voor het versterken van de leefbaarheid, de sociaaleconomische positie, welvaart en welzijn van inwoners in het aardbevingsgebied. Voor de uitvoering van alle plannen en projecten in de regio heeft het rijk een startkapitaal van € 1,15 miljard beschikbaar gesteld voor het gehele aardbevingsgebied. We willen met het lokale programma NPG Eemsdelta een verantwoorde besteding van de NPG middelen borgen. Voor toekomstige toekenning van bijdragen zullen projectaanvragen worden getoetst aan dit lokale programma.

De problematiek rond de aardbevingen creëert ook kansen daar waar het gaat om meer mensen aan het werk te krijgen (in de bouw, verhuizingen, sociaal maatschappelijk) en om onze oude woningvoorraad te transformeren naar prachtige woonwijken. We maken ons er sterk voor deze kansen te verzilveren.

Besluitvorming door de gemeenteraad voor activiteiten binnen of gerelateerd aan het programma Aardbevingen de Baas vinden plaats op verschillende onderdelen.

Jaarlijks wordt het Plan van Aanpak Versterken geactualiseerd. In dit plan wordt onder meer de prioritering voor uitvoeringsplannen en voor opnames en beoordelingen vastgelegd. Voor het Nationaal Programma is de gemeenteraad bevoegd om een programmakader vast te stellen. Dit is het kader voor toekomstige projectaanvragen om toegang te krijgen tot de beschikbare middelen van het NPG.

Om uitvoering te kunnen geven aan de versterkings- en perspectiefprojecten zijn middelen nodig waarvoor (voorbereidings)kredieten of subsidiebedragen beschikbaar moeten worden gesteld. Ook zijn er projecten waarvoor ruimtelijke procedures doorlopen moeten worden. Wanneer dit aan de orde is, wordt de gemeenteraad gevraagd om tot besluitvorming over te gaan.

Paragraaf I. Eemsdelta in Balans

Inleiding

Om de begroting structureel sluitend te krijgen, is een pakket aan bezuinigingen vastgesteld, onder de noemer "Eemsdelta in Balans". Afgesproken is dat er 3 keer per jaar een monitoring plaats vindt om te kijken of de bezuinigingen ook daadwerkelijk behaald worden.

In de vastgestelde kadernota voor 2023 zijn meerdere voorstellen geaccordeerd die impact hebben op Eemsdelta in Balans. Er zijn alternatieve bezuinigingen gevonden binnen de begroting voor het verlagen van de taakstelling personeel, het terugdraaien van de verhoging OZB, het minder gebruiken van juridische adviezen en het dorpenbudget. Zie hieronder een samenvatting.

Eemsdelta in Balans	2021	2022	2023	2024	2025
Vastgestelde bezuinigingen	2.844	5.944	9.245	11.197	11.407
Wijzigingen Kadernota					
<i>Personele taakstelling</i>			-750	-1.500	-1.500
<i>Minder gebruik Juridische adviezen</i>			-29	-29	-29
<i>Lokaal sociaal beleid - i.r.t. dorpenbudget</i>			-100	-100	-100
<i>Terugdraaien extra verhoging heffing OZB woningen</i>		-178	-379	-616	-616
<i>Terugdraaien extra verhoging heffing OZB niet-woningen</i>		-252	-518	-816	-816
Alternatieve bezuinigingen					
<i>Drukwerk</i>			60	60	60
<i>Vakliteratuur</i>			70	70	70
<i>Structurele meeropbrengst nieuwe windmolens</i>			720	720	720
Nieuw saldo Eemsdelta in Balans	2.844	5.514	8.319	8.986	9.196

Afgelopen periode heeft er een monitoringsmoment plaats gevonden. De besparingsmaatregelen zijn door financiën en control geclassificeerd in risico niveau 1-5. Waarbij niveau 1 een maatregel aangeeft, die zonder veel moeite zeer waarschijnlijk een besparing oplevert en niveau 5 uitgaat van een grotere complexiteit, waarvoor eerder dit jaar een plan van aanpak is uitgewerkt. Zie hieronder een samenvatting per classificatie.

Eemsdelta in Balans	2021	2022	2023	2024	2025
Classificatie 1	388	451	481	481	481
Classificatie 2	843	1.071	2.003	2.041	2.041
Classificatie 3	718	1.146	1.265	1.444	1.444
Classificatie 4	315	840	1.190	1.540	1.750
Classificatie 5	580	2.005	3.380	3.480	3.480
Totaal Eemsdelta in Balans	2.844	5.514	8.319	8.986	9.196

Voor classificatie 4/5 is per maatregel met de eigenaar/budgethouder een format besproken, waarin wordt aangegeven welke acties noodzakelijk zijn om de besparing te kunnen realiseren, inclusief mijlpalen en mogelijke risico's. Deze formats zijn met de controllers (en financieel adviseurs) besproken. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen.

Bezuinigingen 4 & 5

Voor de bezuinigingen die geclassificeerd zijn in risicogroep 4 & 5 is uitgebreid gekeken naar de voortgang. In onderstaande tabel staan alle bezuinigen in de risicogroep 4 & 5. Deze bezuinigingen vragen aandacht van de organisatie.

Cluster	Bezuiniging	Bezuiniging in 2023	Bezuiniging in 2024	Bezuiniging in 2025	Advies
Onderstaande bezuinigingen vragen aandacht van de organisatie					
M&M	Besparing Armoedebeleid	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	De pilot bewindvoering, waarmee de besparing gerealiseerd moet worden is ingezet en verwerkt in de begroting. Door een wetswijziging is er iets meer invloed op de toekenning van bewindvoering, waardoor er sowieso een licht dempend effect op de uitgaven zal zijn. Het financiële effect van deze besparing is niet gelijk zichtbaar gedurende de pilot, waardoor de bezuiniging intensief wordt gemonitord.
FL&E	BORG	€ 740.000	€ 990.000	€ 1.200.000	De geplande bezuinigingen BORG voor het jaar 2022 wordt gerealiseerd. Conform de vastgestelde kadernota worden in 2023 de beleidsplannen opgesteld. Op basis van deze plannen kan beoordeeld worden of de bezuiniging gerealiseerd gaat worden.
I&ED	Personele taakstelling	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	Conform de vastgestelde kadernota is de personele taakstelling naar beneden bijgesteld. De taakstelling is verdeeld over de clusters en hier wordt invulling aan gegeven.
AdB	Koppelkansen Aardbevingen de Baas	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000	De koppelkansen worden vooral binnen het onderdeel personeelskosten plus bijbehorende overhead gevonden. Dit heeft dan met name betrekking op het dekken van formatie die uit de algemene middelen worden gefinancierd, maar wel werkzaamheden verrichten in het kader van inpassingskosten en NPG. Dit houdt echter wel in dat een deel van de vaste formatie ingezet dient te worden voor de inzet t.b.v. inpassingskosten en NPG. Daarnaast betekent dit ook dat deze taakstelling niet structureel wordt gedekt, maar met tijdelijk geld wordt ingevuld. Hierdoor dient na afloop van deze tijdelijke geldstroom deze taakstelling op een alternatieve wijze te worden ingevuld.
M&M	Basis op orde-Jeugd	€ 400.000	€ 500.000	€ 500.000	De uitvoering van het plan van aanpak gericht op transformatie jeugd is in volle gang. De komende maanden wordt de uitvoering vertaald naar het financiële effect. Voor de toekening van jeugdhulp is sprake van een opende einde-regeling, waarbij het aantal aanvragen nauwelijks kan worden beïnvloed. Als iemand recht heeft op een voorziening, is het verplicht om deze toe te kennen en te vergoeden.
M&M	Jeugd-inzet contractmanager	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	In het plan van aanpak voor de inzet van de contractmanager wordt beschreven welke maatregelen worden ingezet om de voorgestelde besparing te realiseren. Dit najaar wordt meer inzicht verwacht in de financiële impact van het plan van aanpak.
M&M	Jeugd-inzet OJG	€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000	Aan alle huisartsen in de gemeente Eemsdelta is een OJG-er verbonden. Besparing lijkt op basis van de huidige inzichten hoger uit te vallen dan verwacht.
M&M	Eemsdelta Inclusief	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	Deze besparing is gerealiseerd en verwerkt in de begroting. Deze besparing hangt samen met een open einde-regeling, de BUIG. Bij een fors stijgend aantal aanvragen en toekenningen van bijstand zullen onze uitgaven en het saldo meestijgen, met name als de stijging boven het landelijk gemiddelde ligt.
I&ED	Besparing op software en applicaties	€ 200.000	€ 300.000	€ 300.000	Loopt vooralsnog conform planning.

Bezuinigingen 1 t/m 3

Hieronder vind een korte stand van zaken plaats per cluster over de bezuinigingen 1 t/m 3.

M&M

Verwacht wordt dat M&M de begroting van 2022 haalt, wat betekent dat in 2022 voldoende wordt bespaard om aan de taakstellingen van Eemsdelta in Balans te voldoen. Deze verwachte uitkomst biedt perspectief voor het behalen van de doelstellingen van Eemsdelta in Balans voor 2023 en verder.

Om te kunnen sturen op Eemsdelta in Balans, wordt in het najaar van 2022 geïnvesteerd in het intensief monitoren van het behalen van de besparingen. Omdat het monitoren van bezuinigingen op open einde-regelingen ingewikkeld is en analyse van data daarvoor erg belangrijk is, zullen M&M, financiën en control hiervoor de samenwerking zoeken. Door deze samenwerking wordt uitsluitend verwacht over het structurele besparingspotentieel van de genomen maatregelen.

FL&E

De bezuinigingen die het niveau 1 t/m 3 hebben in het cluster FL&E worden zonder problemen gerealiseerd. De meeste bezuinigingen kunnen door financiën boekhoudtechnisch verwerkt worden, voor een enkele bezuiniging is het bijvoorbeeld nodig om een contract op te zeggen. Dit is in werking gezet.

IE&D

De meeste bezuinigingen zijn taakstellend binnen het cluster I&ED. Vooralsnog lijken de meeste bezuinigingen gerealiseerd te gaan worden. Aandachtspunt is dat er op veel budgetten bezuinigd wordt waar het cluster I&ED geen volledige invloed heeft op de uitputting van het budget. Denk hierbij onder meer catering, juridische adviezen bij vraagstukken, verminderen kopieer- en drukwerk etc..

ABdB

n.v.t.

Afsluitend.

Als een bezuiniging binnen een cluster niet wordt gerealiseerd dan is het in eerste instantie de bedoeling dat het cluster met een alternatief voorstel voor een bezuiniging komt.

FINANCIËLE BEGROTING

Bij het opstellen van de programmabegroting wordt rekening gehouden met het vastgesteld gemeentelijk financieel kader. Bovendien wordt ook het toetsingskader van de toezichthouder betrokken bij het opstellen van de conceptbegroting.

Gemeentelijke financiële nota's en verordeningen

Naast de geldende wet- en regelgeving, houden wij bij het opstellen van de Programmabegroting rekening met de verordeningen van de gemeente Eemsdelta, waaronder de financiële verordening (artikel 212), nota waardering en afschrijving van de activa en de nota Reserves en voorzieningen.

Besluitvorming

De besluiten, met een meerjarig financieel effect, die de raad tot en met zomerreces 2022 heeft genomen, zijn verwerkt in de begroting.

Prijsstijging goederen en diensten

Bij de raming van bestaand beleid is het uitgangspunt:

- Bij de raming van bestaand beleid is het uitgangspunt prijspeil 2021, geïndexeerd met 2,65%.
- Het loon- en prijspeil in de meerjarenbegroting is gelijk aan het loon- en prijspeil van het begrotingsjaar 2023.
- Hantering constante prijzen. Berekening algemene uitkering vanuit het gemeentefonds met behulp van constante prijzen.
- Subsidies worden in beginsel niet gecorrigeerd met de prijsontwikkelingen, tenzij er meerjarige afspraken zijn gemaakt.
- Voor de grondexploitatie worden de uitgangspunten separaat voorgelegd.
- De huren en pachten worden geïndexeerd volgens de consumentenprijsindex van het CBS.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks per inwoner € 2,50 in de begroting opgenomen. Structureel is er een budget van € 115.000 geraamd.

Investerings, rente en afschrijving

- De rente en afschrijvingslasten worden voor het eerst geraamd in de begroting volgend op het jaar dat een investeringswerk is afgesloten en gereed gemeld.
- Het intern rentetarief in de meerjarenbegroting 2023-2026 is 2,25%. Op grond van de BBV-wetgeving zal het intern rekentarieff opnieuw worden berekend voor de jaren 2023-2026. Het intern rekentarieff wordt gehanteerd voor bestaande en nieuwe investeringen en voor de eigen financieringsmiddelen. Aan grondexploitaties wordt ook rente toegerekend. Dat percentage wordt op een andere wijze berekend dan het intern rekentarieff. De rente zal conform de voorgeschreven berekeningen vanuit het BBV worden berekend.
- De vrijvallende kapitaallasten van de afgeschreven investeringen komen ten gunste van het begrotingsaldo.

Bijdrage Verbonden Partijen

De verbonden partijen dienen jaarlijks de begroting in bij de gemeente ter goedkeuring. De goedgekeurde begroting wordt verwerkt in de gemeentelijke programmabegroting in een aparte paragraaf over de verbonden partijen. Over het algemeen hanteren de verbonden partijen een prijsindexatie die past binnen onze uitgangspunten.

Personeelskosten

De loonkosten van het gemeentelijk personeel worden op basis van toegekende formatie per 1 januari 2022 berekend. Ten einde de salarisbegroting 2023 te kunnen berekenen dient het volgende in acht te worden genomen:

- Per 1 januari 2023 loopt de huidige cao af;
- Basis voor de berekening van de salarisbegroting 2023 is de vastgestelde begroting 2022;
- Groei van de individuele loonontwikkeling (jaarlijkse periodieken en uitloopschalen) wordt voor 2023 geprognosticeerd op 0,75%;
- De verwachting is dat de lonen met 2% stijgen;
- Verwacht wordt dat in 2023, de premies voor pensioen en WW reparatie verder stijgen. De stijging van de werkgeverslasten pensioen wordt op 0,9% geraamd en de WW reparatie op 0,1%;

Met de salarisbegroting 2022 als basis wordt dan ook met de volgende loonontwikkeling rekening gehouden voor de salarisbegroting 2023:

- nominale loonkostenontwikkeling	2,00%
- individuele loonontwikkeling	0,75%
- werkgeverslasten	<u>1,00%</u>
Totale stijging	3,75%

Inkomsten (diensten, belastingen en heffingen)

- De tarieven voor diensten worden in elk geval gecorrigeerd met de in de Meicirculaire van het Gemeentefonds genoemde prijsontwikkelingen.
- Voor wat betreft de rioolheffing en afvalstoffenheffing/ reinigingsheffing is 100% kostendekkendheid het uitgangspunt.
- De opbrengst van de onroerende zaakbelastingen wordt naast de correctie op de prijsontwikkeling niet extra verhoogd in 2023. Ook de reclamebelasting wordt niet geïndexeerd in 2023.
- Diensten voor derden worden apart berekend.

Uiteenzetting financiële positie

De uiteenzetting van de financiële positie bevat een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Op onderstaand overzicht wordt een analyse gegeven van de mutaties ten opzichte van de vastgestelde meerjarenbegroting 2022. De mutaties zijn ingedeeld in de volgende categorieën:

- Financieel perspectief
- A) Autonome ontwikkelingen
- B) Nieuw beleid
- C) Personele knelpunten
- D) Eemsdelta in Balans

Op basis van de in juli 2022 vastgestelde Kadernota 2023 zijn de meeste mutaties tot stand gekomen. De noemenswaardige mutaties die zich na de vaststelling van de Kadernota 2023 hebben voorgedaan zijn de volgende (deze zitten allen in de categorie "Financieel perspectief"):

Algemene uitkering/jeugdzorg

In de begroting is rekening gehouden met de afspraken voor de extra middelen voor jeugdzorg en de besparing vanuit het Rijk voor de jaren 2024 tot en met 2026. In eerdere begrotingen werd nog rekening gehouden met 75% van de financiële uitspraak van de Commissie van Wijzen. Nu mag uitgegaan worden van 100%. Wel is het bedrag nu opgebouwd uit twee elementen, namelijk:

- het aandeel van de gemeente in de besparing van het Rijk, welke wordt verminderd op het lopende budget voor de jeugdzorg;
- en de bijdrage in de algemene uitkering die met de besparing wordt verminderd.

De besparing van het Rijk loopt op van € 100 miljoen in 2024 naar € 500 miljoen in 2025 en 2026 en vanaf 2027 naar € 511 miljoen. Voor de gemeente Eemsdelta is onderstaand overzicht van toepassing:

	2024	2025	2026
Verlaging post jeugdzorg (besparing Rijk)	319.095	1.595.473	1.595.473
Stelpost algemene uitkering	<u>4.036.546</u>	<u>2.418.736</u>	<u>1.171.077</u>
	4.355.640	4.014.209	2.766.549

Ook is de septembercircular 2022 verwerkt in de begroting 2023. Er is door het Rijk incidenteel € 1 miljard extra beschikbaar gesteld om de forse daling van de algemene uitkering in 2026 incidenteel enigszins te verminderen.

Geldleningen/scholentransitie

Voor de komende jaren zullen we naar verwachting nieuwe vaste geldleningen moeten afsluiten. Door de vele geldstromen die ivm de gaswinning zijn ontvangen, terwijl de uitgaven in latere jaren vallen, hebben de voormalige ADL-gemeenten jarenlang geen nieuwe vaste geldleningen hoeven af te sluiten. De komende jaren dient er voor zo'n € 120 miljoen aan nieuwe geldleningen worden aangetrokken. Doordat de rente is gestegen, leiden de rentelasten de komende jaren tot een nadelig effect van rond de € 0,6 miljoen in 2024 oplopend naar € 1,1 miljoen in 2026.

Door verlaging van de interne rente en de verandering van de decentralisatie uitkering scholentransitie, die op een andere wijze wordt verantwoord per 2022, neemt de doorbelaste rente

af met € 700.000. Het betreft een systematiekwijziging op initiatief van het Rijk (zie hiervoor ook het accountantsverslag bij de jaarrekening 2021). Op lange termijn (40 jaar) is het totale effect neutraal.

Volkshuisvestingsfonds

Voor de jaren 2023 t/m 2025 zal in totaal een bedrag van € 3,6 miljoen worden toegevoegd aan de reserve Volkshuisvestingsfonds voor de gemeentelijke cofinanciering in de regeling.

Financiële analyse programmabegroting

				(Bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Beginstand Begrotingssaldo					
Begrotingssaldi	766	4.224	5.002	4.124	4.124
Financieel perspectief		5.388	6.187	6.902	1.541
Loonkosten ontwikkeling		-2.055	-2.066	-1.971	-1.896
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen		-283	-283	-235	-235
Ontwikkeling algemene uitkering		12.030	14.106	15.230	8.770
Prijs Indexatie op basis van 2,65%		-1.169	-1.168	-1.167	-1.167
Reserve Volkshuisvestingsfonds		-600	-1.500	-1.500	
Actualisatie vaste activa en interne en externe rente		-984	-1.401	-1.950	-2.138
Inzet voorziening riolering tbv tariefmatiging		-43	-43	-43	-42
contractuele verplichte indexaties		-363	-313	-317	-606
Tussenrapportage 2022		-1.145	-1.145	-1.145	-1.145
A) Autonome ontwikkelingen		-395	-120		
Kosten beleidsonderzoek openbare ruimte		-180	-120		
Aanbesteding Document Managementsysteem		-215			
B) Nieuw beleid		-1.229	-758	-774	-887
Roekenbeheer		-90	-90	-90	-90
Klimaatadaptatie (k)		-100	-100	-100	-100
Digitalisering werkprocessen participatie, werk en		-65	-65	-65	-65
Uitloop Parkeren Centrum		-250	-15	-15	-15
Uitvoeringsprogramma warmtetransitievisie I		-82			
Uitvoeringsplannen warmtetransitie II		-150			
Uitvoeringsagenda visie Ruimte voor energie		-100			
Huisadviseurschap Libau voor ruimtelijke kwaliteit		-35	-35	-35	-35
Vorbereidingskrediet wonen in dorpen en		-63	-63		
Brede regeling impuls brede scholen, sport, etc.		-119	-119	-119	-119
Samen werken aan een leefbaar Eemsdelta		-97	-97	-97	-97
Organisatie brede juridische ondersteuning		-70	-70	-70	-70
Faciliteren hybride en plaats en tijd onafhankelijk werken		-9	-105	-183	-296
C) Personele knelpunten		-2.435	-2.435	-2.136	-2.136
Coördinator Ruimtelijke Ontwikkeling (1 FTE)		-91	-91	-91	-91
Beleidsadviseur/projectleider					
volkshuisvesting/wonen in de dorpen (1 FTE) en					
Accounthouder volkshuisvesting/wonen (2 FTE)		-260	-260	-260	-260
Beleidsadviseur Verkeer (1 fte)		-87	-87	-87	-87
Medewerker Omgevingsvergunningen Bouw (1 fte)		-78	-78	-78	-78
Uitbreiding FTE WMO (5 fte)		-407	-407	-407	-407
Uitbreiding FTE BEO		-85	-85	-85	-85
Uitbreiding FTE Jeugd&Jongeren		-157	-157	-157	-157
Adequate uitvoering BOA-taken		-108	-108	-109	-109
VTH-beleidsstaken en het accounthouderschap ODG		-100	-100	-100	-100
Beleidsondersteunend medewerker evenementen		-60	-60	-60	-60
Recruiter P&O		-132	-132	-132	-132
Omgevingsmanager en BLVC		-100	-100	-100	-100
Coördinatie uitvoering onderhoud buitenruimten		-90	-90	-90	-90
Uitbreiding formatie griffie		-60	-60	-60	-60
Overhead kosten		-320	-320	-320	-320
Tijdelijke ondersteuning financiën		-300	-300		
D) Eemsdelta in Balans		-463	-1.663	-1.663	-1.623
Maatregel D1 Compenseren Verhoging 2,5% OZB		287	-163	-163	-123
78 Taakstelling personeel		-750	-1.500	-1.500	-1.500
Nieuw begrotingssaldo	766.000	5.089.900	6.212.600	6.453.600	1.019.600

Arbeidsrechtelijk gerelateerde verplichtingen

We geven inzicht in de jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hiermee bedoelen we de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Jaarlijks nemen we de verplichtingen op in de begroting. De arbeidskosten (loonkosten) 2023 zijn gebaseerd op het loonpeil per 1 januari 2023 en de vastgestelde formatieomvang.

Omvang ambtelijke organisatie

De formatie omvang die is opgenomen in de begroting bedraagt 577,13 fte. Bij de uitgangspunten voor de ramingen hebben we aangegeven een verwachte stijging van de loonkosten te verwerken in de begroting. Tot op heden is er nog geen akkoord gesloten over een nieuwe cao die de verwachte loonstijging verandert. Rekening is gehouden met een totale loonkostenstijging van 3,75%.

Wachtgelden/pensioenen bestuurders

Door burgemeester- en/of wethouder wisselingen kunnen wachtgeldverplichtingen voor de komende jaren ontstaan. De verplichtingen zijn opgenomen in de begroting van baten en lasten. Jaarlijks beoordelen wij of de voorziening toereikend is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Het niveau van de voorziening is op peil. Voor gewezen bestuurders die niet onder de APPA (Algemene wet politieke ambtsdragers) vallen en waarvoor wel verplichtingen bestaan, is naar verwachting sprake van een jaarlijks gelijkblijvend volume. Om deze reden is hiervoor geen voorziening gevormd.

Soort verplichting	Omvang voorziening per 1 januari 2023	Opgenomen in de exploitatie	Opmerking
Wachtgelden bestuurders	€ 131.000		Voorziening is toereikend
Pensioenen bestuurders (APPA)	€ 4.907.000		Voorziening is toereikend
Pensioenen bestuurders (niet APPA)		€ 337.200	

Verlofstuwmeren

Ter voorkoming van het ontstaan van verlofstuwmeren kan een medewerker maximaal 72 uren bij een fulltime dienstverband meenemen naar een volgend jaar. Daarnaast biedt de cao-gemeenten de medewerkers de mogelijkheid om maximaal 72 uren per jaar te verkopen en 144 uur te kopen bij een fulltime dienstverband. Naar verwachting is sprake van een jaarlijks gelijkblijvend volume, zodat hiervoor geen voorziening is gevormd.

Verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot

verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Er zal hiervoor een voorziening gevormd moeten worden die jaarlijks wordt geactualiseerd.

Investerings en financiering

Investerings

De op de staat van activa opgenomen investeringen in zowel investeringen met een economisch nut als investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut, waarden wij netto. Dit houdt in dat we bijdragen van derden op de investeringen in mindering brengen. Dit doet zich voornamelijk voor bij de uitvoering van het integraal investeringsprogramma en de onderwijstransitie. De boekwaarde van de investeringen inclusief de grondexploitatie op 1 januari 2023 bedraagt € 238,6 miljoen.

Financiering

De financieringspositie is als volgt opgebouwd:

Langlopende geldleningen	€	76,7 miljoen
Rekening Courant	€	0 miljoen
Reserves en Voorzieningen	€	68,1 miljoen

Er is sprake van een financieringstekort van 94 miljoen. Zie ook de paragraaf financiering.

Reserves en voorzieningen

Het saldo van de reserves en voorzieningen bedraagt per 1 januari 2023 € 68,1 miljoen. De geraamde mutaties in 2023 bedragen € 5,6 miljoen. Het geraamde saldo aan het einde van 2023 bedraagt dan € 73,5 miljoen.

De omvang van de voorzieningen is voldoende om aan gerelateerde verplichtingen te kunnen voldoen. Met andere woorden: de voorzieningen zijn op peil.

Overzicht baten en lasten per programma

(Bedragen * € 1.000)

Programma (Bedragen * € 1.000)	Rekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	2.616	8.741	-6.125	519	6.149	-5.630	516	4.500	-3.984
Veiligheid	4.239	10.498	-6.259	9.971	13.929	-3.958	5.501	9.255	-3.755
Verkeer, vervoer en waterstaat	5.032	10.129	-5.097	248	9.487	-9.239	1.338	11.806	-10.468
Economie	2.526	3.940	-1.414	266	1.247	-981	2.533	3.888	-1.355
Onderwijs	13.177	17.963	-4.786	4.297	9.862	-5.564	5.026	11.643	-6.616
Sport, cultuur en recreatie	1.208	14.557	-13.349	888	14.404	-13.517	4.448	17.573	-13.125
Sociaal domein	35.145	90.973	-55.828	33.107	94.472	-61.365	31.929	96.485	-64.556
Volksgezondheid en milieu	15.939	19.468	-3.529	12.332	14.266	-1.934	18.027	20.543	-2.516
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	60.577	63.467	-2.890	131.945	137.898	-5.953	141.831	145.894	-4.063
Overhead	1.001	22.016	-21.015	236	19.255	-19.019	176	22.223	-22.047
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	18.696	1.646	17.050	17.706	1.763	15.943	19.629	1.755	17.874
Algemene uitkeringen	109.294	-	109.294	107.475	-	107.475	116.620	-	116.620
Dividend	578	45	533	915	89	827	784	80	704
Saldo financieringsfunctie	2.091	158	1.933	3.100	-664	3.764	3.178	94	3.085
Overige algemene dekkingsmiddelen	122	3.769	-3.647	55	150	-95	175	334	-159
Vennootschapsbelasting	-	32	-32	-	10	-10	-	10	-10
Onvoorzien	-	-	-	-	822	-822	-	115	-115
Totaal saldo van baten en lasten	272.241	267.403	4.839	323.060	323.137	-78	351.710	346.197	5.513
Reservemutaties programma 0	234	203	31	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties programma 1	3.807	1.126	2.681	877	-	877	965	-	965
Reservemutaties programma 2	794	1.014	-220	450	615	-165	528	631	-103
Reservemutaties programma 3	310	340	-30	-	70	-70	-	72	-72
Reservemutaties programma 4	2.852	2.549	303	-	159	-159	-	221	-221
Reservemutaties programma 5	307	428	-121	-	-	-	29	286	-257
Reservemutaties programma 6	1.267	2.076	-809	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties programma 7	629	610	19	-	-	-	202	-	202
Reservemutaties programma 8	725	886	-161	-	-	-	648	1.543	-894
Reservemutaties algemene dekkingsmiddelen	6.223	4.162	2.061	2.102	246	1.856	-	-	-
Reservemutaties overhead	20	180	-160	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	17.168	13.574	3.594	3.429	1.090	2.339	2.372	2.752	-380
Resultaat van de begroting van baten en lasten	289.409	280.977	8.432	326.489	324.227	2.261	354.082	348.949	5.133

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

(Bedragen * € 1.000)

Programma (Bedragen * € 1.000)	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	516	4.474	-3.958	516	4.473	-3.957	516	4.468	-3.952
Veiligheid	4.041	7.705	-3.664	6.677	10.143	-3.467	6.677	10.143	-3.467
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.277	11.386	-10.109	248	10.489	-10.241	248	10.436	-10.188
Economie	1.153	2.949	-1.797	272	1.611	-1.338	272	1.609	-1.337
Onderwijs	4.241	10.950	-6.709	3.609	10.317	-6.708	3.532	10.223	-6.692
Sport, cultuur en recreatie	1.900	14.913	-13.013	2.270	15.389	-13.118	845	14.298	-13.453
Sociaal domein	30.084	94.013	-63.929	30.037	92.386	-62.349	28.730	90.945	-62.215
Volksgezondheid en milieu	17.049	19.004	-1.956	16.350	18.254	-1.905	15.002	16.883	-1.882
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	93.039	97.223	-4.183	4.980	9.139	-4.158	3.873	8.005	-4.132
Overhead	185	22.024	-21.839	115	21.834	-21.719	115	21.849	-21.734
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	19.545	1.604	17.941	19.585	1.385	18.200	19.625	1.385	18.240
Algemene uitkeringen	117.587	-	117.587	117.063	-	117.063	110.408	-	110.408
Dividend	784	80	704	784	80	704	784	80	704
Saldo financieringsfunctie	2.377	116	2.261	1.574	139	1.435	1.402	161	1.240
Overige algemene dekkingsmiddelen	97	255	-158	50	210	-160	50	209	-159
Vennootschapsbelasting	-	10	-10	-	10	-10	-	10	-10
Onvoorzien	-	115	-115	-	115	-115	-	115	-115
Totaal saldo van baten en lasten	293.875	286.822	7.053	204.130	195.972	8.158	192.078	190.819	1.258
Reservemutaties programma 0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties programma 1	570	-	570	130	-	130	118	-	118
Reservemutaties programma 2	703	631	72	703	631	72	703	631	72
Reservemutaties programma 3	484	72	412	-	72	-72	-	72	-72
Reservemutaties programma 4	57	-	57	46	-	46	37	-	37
Reservemutaties programma 5	35	286	-251	42	286	-245	48	286	-239
Reservemutaties programma 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties programma 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties programma 8	520	2.178	-1.658	-	1.592	-1.592	-	113	-113
Reservemutaties algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reservemutaties overhead	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	2.370	3.167	-797	921	2.581	-1.661	905	1.102	-197
Resultaat van de begroting van baten en lasten	296.245	289.989	6.256	205.050	198.553	6.497	192.983	191.921	1.062

Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakvelden(bedragen x € 1.000,-)	Rekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
o. Bestuur en ondersteuning	158.686	58.416	100.270	133.435	28.663	104.772	143.450	31.863	111.587
o.1 Bestuur	2.096	6.445	-4.349	1	3.813	-3.812	1	3.030	-3.029
o.2 Burgerzaken	520	2.296	-1.776	518	2.336	-1.818	515	1.470	-955
o.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
o.4 Overhead	1.001	22.016	-21.015	236	19.255	-19.019	176	22.223	-22.047
o.5 Treasury	2.668	202	2.466	4.015	-576	4.591	3.962	173	3.789
o.61 OZB woningen	7.121	909	6.212	7.132	1.095	6.037	7.386	1.103	6.283
o.62 OZB niet-woningen	11.357	657	10.700	10.259	622	9.637	12.003	507	11.496
o.63 Parkeerbelasting	7.121	-	7.121	-	-	-	-	-	-
o.64 Belastingen overig	218	81	137	315	46	269	240	146	94
o.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	109.294	-	109.294	107.475	-	107.475	116.620	-	116.620
o.8 Overige baten en lasten	122	3.768	-3.646	55	972	-917	175	449	-274
o.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	32	-32	-	10	-10	-	10	-10
o.10 Mutaties reserves	17.168	13.574	3.594	3.428	1.089	2.339	2.372	2.752	-380
o.11 Resultaat	-	8.433	-8.433	-	-	-	-	-	-
1. Veiligheid	4.239	10.498	-6.259	9.971	13.929	-3.958	5.501	9.255	-3.755
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	3.432	-3.432	-	3.521	-3.521	-	3.555	-3.555
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.239	7.066	-2.827	9.971	10.408	-437	5.501	5.700	-200
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.032	10.128	-5.096	248	9.487	-9.239	1.338	11.806	-10.468
2.1 Verkeer en vervoer	3.041	8.024	-4.983	173	9.141	-8.968	1.263	11.573	-10.309
2.2 Parkeren	1	22	-21	2	20	-18	2	33	-31
2.3 Recreative havens	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	1.917	2.052	-135	-	221	-221	-	103	-103
2.5 Openbaar vervoer	73	30	43	73	105	-32	73	97	-24
3. Economie	2.526	3.940	-1.414	266	1.247	-981	2.533	3.888	-1.355
3.1 Economische ontwikkeling	395	415	-20	-	40	-40	1.281	1.321	-41
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.701	2.269	-568	-	51	-51	645	690	-45
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	82	-69	20	68	-47	21	38	-17
3.4 Economische promotie	417	1.174	-757	245	1.089	-843	587	1.839	-1.253
4. Onderwijs	13.177	17.964	-4.787	4.297	9.862	-5.564	5.026	11.643	-6.616
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	8	-8	-	-	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	11.081	14.211	-3.130	1.954	5.963	-4.010	1.288	6.246	-4.958
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.096	3.745	-1.649	2.344	3.898	-1.554	3.738	5.396	-1.658
5. Sport, cultuur en recreatie+	1.208	14.557	-13.349	888	14.404	-13.517	4.448	17.573	-13.125
5.1 Sportbeleid en activering	110	658	-548	113	557	-444	330	855	-525
5.2 Sportaccommodaties	661	3.824	-3.163	543	3.593	-3.050	2.224	5.606	-3.382
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	52	1.825	-1.773	-	2.230	-2.230	57	2.696	-2.640
5.4 Musea	65	239	-174	61	267	-206	61	264	-203
5.5 Cultureel erfgoed	149	636	-487	9	449	-440	459	573	-114
5.6 Media	79	837	-758	75	1.054	-979	72	1.065	-993
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	92	6.538	-6.446	87	6.256	-6.169	1.245	6.524	-5.269
6. Sociaal domein	35.146	90.972	-55.826	33.107	94.472	-61.365	31.929	96.485	-64.556
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	934	5.455	-4.521	335	4.633	-4.298	2.338	7.802	-5.463
6.2 Wijkteams	761	5.178	-4.417	-	4.571	-4.571	2.134	6.884	-4.750
6.3 Inkomensregelingen	29.574	29.956	-382	24.281	29.578	-5.297	23.598	33.504	-9.906
6.4 Begeleide participatie	120	13.542	-13.422	4.375	15.193	-10.818	2.057	11.362	-9.305
6.5 Arbeidsparticipatie	640	1.895	-1.255	-	2.404	-2.404	-	1.362	-1.362
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9	1.741	-1.732	67	1.703	-1.637	14	3.056	-3.042
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	154	29.022	-28.868	368	11.336	-10.968	-	-	-
6.71a Huishoudelijk hulp (WMO)	-	-	-	-	-	-	368	5.214	-4.846
6.71b Begeleiding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-	4.923	-4.923
6.71c Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-	-	166	-166
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	454	-	454	-	18.580	-18.580	-	-	-
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-	-	-	-	4.738	-4.738
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-	-	-	-	372	-372
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-	-	-	-	2.488	-2.488
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-	-	-	-	-	745	-745
6.73a Pleegzorg	-	-	-	-	-	-	-	1.059	-1.059
6.73b Gezinsgericht	-	-	-	-	-	-	-	1.106	-1.106
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-	-	-	-	3.121	-3.121
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-	-	-	-	3.929	-3.929
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-	-	-	-	953	-953
6.74c Gesloten plaatsing	-	-	-	-	-	-	-	345	-345
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.500	4.183	-1.683	3.681	4.079	-398	-	-	-
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-	-	-	-	-	-	1.420	1.789	-369
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-	-	-	-	320	-320
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	2.397	-2.397	-	-	-
6.82a Jeugdbescherming	-	-	-	-	-	-	-	925	-925
6.82b Jeugdreclassering	-	-	-	-	-	-	-	234	-234
7. Volksgezondheid en milieu	15.939	19.468	-3.529	12.332	14.266	-1.934	18.027	20.543	-2.516
7.1 Volksgezondheid	211	2.204	-1.993	182	2.177	-1.995	662	2.565	-1.903
7.2 Riolering	5.290	4.055	1.235	5.428	3.995	1.433	5.491	4.296	1.195
7.3 Afval	6.632	5.594	1.038	6.421	5.145	1.277	7.378	5.670	1.708
7.4 Milieubeheer	2.292	6.312	-4.020	11	1.945	-1.934	4.207	7.223	-3.016
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.514	1.303	211	290	1.005	-714	290	789	-499
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	60.577	63.466	-2.889	131.945	137.898	-5.953	141.831	145.894	-4.063
8.1 Ruimtelijke Ordening	29	1.497	-1.468	25	1.500	-1.475	150	2.400	-2.250
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	9.991	10.689	-698	4.902	4.912	-10	9.239	9.264	-25
8.3 Wonen en bouwen	50.557	51.280	-723	127.018	131.486	-4.468	132.442	134.230	-1.788
Totaal	296.530	289.409	7.121	326.488	324.227	2.261	354.082	348.949	5.133

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Taakvelden (bedragen x € 1.000,-)	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
o. Bestuur en ondersteuning	143.461	31.845	111.616	140.607	30.827	109.780	133.805	29.379	104.426
o.1 Bestuur	1	3.004	-3.003	1	3.003	-3.002	1	2.998	-2.997
o.2 Burgerzaken	515	1.470	-955	515	1.470	-955	515	1.470	-955
o.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
o.4 Overhead	185	22.024	-21.839	115	21.834	-21.719	115	21.849	-21.734
o.5 Treasury	3.161	196	2.965	2.357	218	2.139	2.185	241	1.944
o.61 OZB woningen	7.426	1.103	6.323	7.466	1.103	6.363	7.506	1.103	6.403
o.62 OZB niet-woningen	11.879	356	11.523	11.879	136	11.743	11.879	136	11.743
o.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
o.64 Belastingen overig	240	146	94	240	146	94	240	146	94
o.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	117.587	-	117.587	117.063	-	117.063	110.408	-	110.408
o.8 Overige baten en lasten	97	370	-273	50	325	-275	50	324	-274
o.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	10	-10	-	10	-10	-	10	-10
o.10 Mutaties reserves	2.370	3.167	-797	921	2.581	-1.661	905	1.102	-197
o.11 Resultaat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1. Veiligheid	4.041	7.705	-3.664	6.677	10.143	-3.467	6.677	10.143	-3.467
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	3.475	-3.475	-	3.279	-3.279	-	3.279	-3.279
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.041	4.229	-189	6.677	6.865	-188	6.677	6.865	-188
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.277	11.386	-10.109	248	10.489	-10.241	248	10.436	-10.188
2.1 Verkeer en vervoer	1.202	11.139	-9.936	173	10.218	-10.045	173	10.167	-9.994
2.2 Parkeren	2	33	-31	2	29	-27	2	29	-27
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	-	118	-118	-	145	-145	-	145	-145
2.5 Openbaar vervoer	73	96	-23	73	95	-23	73	95	-22
3. Economie	1.153	2.949	-1.797	272	1.611	-1.338	272	1.609	-1.337
3.1 Economische ontwikkeling	-	21	-21	-	21	-21	-	21	-21
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	545	570	-25	-	52	-52	-	52	-52
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21	38	-17	21	38	-17	21	38	-17
3.4 Economische promotie	587	2.322	-1.734	252	1.500	-1.249	252	1.499	-1.247
4. Onderwijs	4.241	10.950	-6.709	3.609	10.317	-6.708	3.532	10.223	-6.692
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	1.388	6.464	-5.076	1.188	6.263	-5.074	1.188	6.247	-5.058
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.853	4.486	-1.633	2.421	4.054	-1.633	2.344	3.977	-1.633
5. Sport, cultuur en recreatie	1.900	14.913	-13.013	2.270	15.389	-13.118	845	14.298	-13.453
5.1 Sportbeleid en activering	507	1.032	-525	1.607	2.132	-525	207	732	-525
5.2 Sportaccommodaties	624	3.832	-3.208	384	3.621	-3.236	384	3.616	-3.232
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	2.639	-2.639	-	2.639	-2.639	-	2.640	-2.640
5.4 Musea	61	264	-203	61	264	-203	61	264	-203
5.5 Cultureel erfgoed	99	213	-114	59	173	-114	34	148	-114
5.6 Media	72	1.065	-993	72	1.065	-993	72	1.065	-993
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	537	5.868	-5.331	87	5.495	-5.408	87	5.834	-5.747
6. Sociaal domein	30.084	94.013	-63.929	30.037	92.386	-62.349	28.730	90.945	-62.215
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	539	5.897	-5.358	402	5.753	-5.351	340	5.692	-5.351
6.2 Wijkteams	2.088	6.808	-4.720	1.903	6.623	-4.720	658	5.378	-4.720
6.3 Inkomensregelingen	23.598	33.544	-9.946	23.598	33.544	-9.946	23.598	33.544	-9.946
6.4 Begeleide participatie	2.057	11.354	-9.297	2.057	11.348	-9.291	2.057	11.343	-9.286
6.5 Arbeidsparticipatie	-	1.337	-1.337	-	1.321	-1.321	-	1.321	-1.321
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	14	3.056	-3.042	14	3.056	-3.042	14	3.056	-3.042
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.71a Huishoudelijk hulp (WMO)	368	5.214	-4.846	643	5.214	-4.571	643	5.214	-4.571
6.71b Begeleiding (WMO)	-	4.923	-4.923	-	4.922	-4.922	-	4.922	-4.922
6.71c Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	166	-166	-	166	-166	-	166	-166
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-	4.620	-4.620	-	4.319	-4.319	-	4.289	-4.289
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	363	-363	-	339	-339	-	337	-337
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-	2.426	-2.426	-	2.268	-2.268	-	2.252	-2.252
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	726	-726	-	679	-679	-	674	-674
6.73a Pleegzorg	-	1.033	-1.033	-	966	-966	-	959	-959
6.73b Gezinsgericht	-	1.167	-1.167	-	1.091	-1.091	-	1.083	-1.083
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	3.043	-3.043	-	2.845	-2.845	-	2.825	-2.825
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	3.832	-3.832	-	3.582	-3.582	-	3.557	-3.557
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	929	-929	-	869	-869	-	863	-863
6.74c Gesloten plaatsing	-	336	-336	-	314	-314	-	312	-312
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.81a Beschermd wonen (WMO)	1.420	1.789	-369	1.420	1.789	-369	1.420	1.789	-369
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	320	-320	-	320	-320	-	320	-320
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.82a Jeugdbescherming	-	902	-902	-	843	-843	-	837	-837
6.82b Jeugdreclassering	-	228	-228	-	213	-213	-	212	-212
7. Volksgezondheid en milieu	17.049	19.004	-1.956	16.350	18.254	-1.905	15.002	16.883	-1.882
7.1 Volksgezondheid	187	2.090	-1.903	187	2.090	-1.903	187	2.090	-1.903
7.2 Riolering	5.649	4.401	1.248	5.712	4.466	1.245	5.791	4.535	1.256
7.3 Afval	7.375	5.669	1.706	7.365	5.668	1.697	7.368	5.671	1.698
7.4 Milieubeheer	3.548	6.006	-2.459	2.796	5.243	-2.447	1.366	3.800	-2.435
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	290	88	202	290	787	-497	290	787	-497
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	93.039	97.223	-4.183	4.980	9.139	-4.158	3.873	8.005	-4.132
8.1 Ruimtelijke Ordening	-	2.249	-2.249	-	2.244	-2.244	-	2.244	-2.244
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	4.958	4.983	-25	1.782	1.807	-25	675	700	-25
8.3 Wonen en bouwen	88.082	89.990	-1.909	3.198	5.087	-1.889	3.198	5.061	-1.862
Totaal	296.245	289.989	6.256	205.050	198.553	6.497	192.983	191.921	1.062

Wat zijn taakvelden?

Een taakveld is een samenbundeling van gelijksoortige activiteiten die qua beleid en beheer zoveel mogelijk één geheel vormen. De taakvelden voor gemeentebegrotingen zijn landelijk gedefinieerd. Voor de precieze indeling van al onze activiteiten in de taakvelden, baseren wij ons op de IV3-informatievoorschriften van de Rijksoverheid. Een aantal van de landelijke taakvelden komt in onze gemeente niet voor, omdat wij deze activiteiten niet uitvoeren.

Met ingang van de begroting 2023 is het aantal taakvelden in het sociaal domein (onderdeel 6) uitgebreid.

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

Om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente is het onderscheid tussen structureel en incidenteel vooral van belang. In het algemeen geldt dat de gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele lasten raamt in de begroting. Structurele lasten zijn dus de regel, incidentele lasten zijn de uitzondering. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. In onderstaand schema zijn de volgende incidentele geraamde lasten en baten van enige omvang gesaldeerd per programma.

Overzicht incidentele baten en lasten (art. 19c en 23b BBV)

(Bedragen * € 1.000)

Incidentele lasten	2022	2023	2024	2025	2026
o) Bestuur en ondersteuning	40	69	69	69	69
Verkiezingen (020.06)	-	69	69	69	69
Inrichting griffie (010.05)	40				
1) Veiligheid	9.965	9.563	6.123	6.656	6.656
Lumpsum-bijdrage organisatie (120.08)	6.950	6.286	5.926	6.656	6.656
Bijdrage FLO Veiligheidsregio (110.02)	277	277	197		
Nationaal programma uitv. (120.09)	2.738	3.000			
2) Verkeer, vervoer en waterstaat	431	1.475	1.030	-	-
Seizoensarbeid (210.01)	100				
Bruggen 2022 (210.10)	145				
Baggeren vijver (240.01)	106	-			
Project Eemszijlen (240.85)	80				
Beheerplannen kapgoed. (210.01)		135			
Projecten verkeer en vervoer		1.090	1.030		
Uitloop parkeren centrum		250			
3) Economie	-	2.891	1.855	-	-
Delfsail (340.03)			484		
Projecten econ.ontw./ bedr.inf./ econ.prom.		2.254	853		
Proj. fysiek.infra (320.99)		638	518		
4) Onderwijs	492	1.270	485	-	-
Kapl.VO (sloop) (420.02)	492				
Projecten onderw.huisv./ onderw.bel.		1.070	485		
Nat.Progr.onderwijs (430.09)		200			
5) Sport, cultuur en recreatie	264	3.645	1.040	1.450	25
Sporthal Eelwerd (expl.) (520.01)	114	114			
Projecten sportbel./ sportacc.		1.923	500	1.400	
Projecten onenb.groen/ cult.erfgoed		1.608	540	50	25
Seizoensarbeid (570.01)	150				
6) Sociaal domein	-	4.580	2.260	1.938	631
Projecten samenkr./ wijkteams/ volksgez.		4.580	2.260	1.938	631
7) Volksgezondheid en milieu	281	4.627	3.577	2.826	1.383
GIDS-gelden (710.04)	149				
Proj. duurzaam dynamisch (740.01)	50				
Bodemsan. Solwerdstr. (740.04)	22				
Subsidie bijzondere begraafplaatsen	60				
Uitv.pr. Warmtetransitie warmtenet		82			
Uitv.agenda visie ruimte voor energie		100			
Projecten milieubeheer		4.295	3.577	2.826	1.383
Uitv.pr. Warmtetransitie aardgasvrij wonen		150			
8) Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en	130.647	139.140	90.374	1.782	675
Grondexploitaties	4.902	9.239	4.958	1.782	675
Vennenvlat (830.50)	2.102	648	520		
Batch 1.588 (831.99)	123.643	114.294	80.152		
Projecten ruimt.ord./ wonen en bouwen		14.896	4.681		
Voorber. Wonen in dorpen		63	63		
9) Algemene dekkingsmiddelen	757	125	47	-	-
Onderz. kostendekkenheid (061.02)	50				
Bovenformatief personeel (080.03)		125	47		
Coronasteun (080.02)	707				
10) Overhead	292	412	366	66	66
Inhuur, pers.projecten (040.03)	50				
Tijdelijke onderst. Financien	150	300	300		
Rechtsbesch.syst. (040.02) tm 2027	-	66	66	66	66
Herindeling organisatieontwikkeling (040.1)	92	46			
Reservemutaties	89	1.679	2.099	1.500	-
Programma 4	89	220			
Programma 8		1.459	2.099	1.500	
Totaal incidentele lasten	143.258	169.475	109.323	16.287	9.505

Overzicht incidentele baten en lasten (art. 19c en 23b BBV) vervolg

(Bedragen * € 1.000)

Incidentele baten	2022	2023	2024	2025	2026
o) Bestuur en ondersteuning	-	-	-	-	-
XX					
1) Veiligheid	9.688	9.286	5.926	6.656	6.656
Lumpsum-bijdrage organisatie (120.08)	6.950	6.286	5.926	6.656	6.656
Nationaal programma uitv. (120.09)	2.738	3.000			
2) Verkeer, vervoer en waterstaat	-	1.090	1.030	-	-
Projecten Verkeer en Vervoer		1.090	1.030		
3) Economie	-	2.254	853	-	-
Projecten econ.ontw./ bedr.inf./ econ.prom.		2.254	853		
4) Onderwijs	-	1.270	485	-	-
Nat.Progr.onderw. Bijdr. (430.09)		200			
Projecten onderw.huisv./ onderw.bel.		1.070	485		
5) Sport, cultuur en recreatie	66	3.597	1.040	1.450	25
Opbrengst Eelwerd (520.01)	66	66			
Projecten sportbel./ sportacc.		1.923	500	1.400	
Projecten onenb.groen/ cult.erfgoed		1.608	540	50	25
6) Sociaal domein	-	4.580	2.260	1.938	631
Projecten samenkr./ wijkteams/ volksgez.		4.580	2.260	1.938	631
7) Volksgezondheid en milieu	11	4.295	3.577	2.826	1.383
Bodemsan. Solwerdstr. (740.04)	11				
Projecten milieubeheer		4.295	3.577	2.826	1.383
8) Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en ste	128.695	139.288	90.389	1.782	675
Grondexploitaties	4.902	9.239	4.958	1.782	675
Batch 1.588 (831.99)	123.643	114.294	80.152		
Projecten ruimt.ord./ wonen en bouwen		14.896	4.681		
Vennenvlat (830.50)	150	859	598		
9) Algemene dekkingsmiddelen	856	125	47	-	-
Alg. uitk. Gem.fonds (o.a. Coronasteun)	856				
Bovenformatief personeel (080.03)		125	47		
10) Overhead	-	-	-	-	-
	-				
Reservemutaties	2.379	1.305	1.628	-	-
Programma 0					
Programma 1	277	777	441		
Programma 2					
Programma 3			484		
Programma 4					
Programma 5					
Programma 6					
Programma 7					
Programma 8	2.102	528	703		
Algemene dekkingsmiddelen					
Totaal incidentele baten	141.695	167.089	107.234	14.652	9.370
Totaal Incidenteel begroting	-1.563	-2.386	-2.089	-1.635	-135

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (art. 19d en 23c BBV)

(Bedragen * € 1.000)

Structurele reservemutaties	2022	2023	2024	2025	2026
Toevoegingen					
Programma 0	-	-	-	-	-
Programma 1	-	-	-	-	-
Programma 2	3.137	631	631	631	631
Programma 3	70	72	72	72	72
Programma 4	70	1	-	-	-
Programma 5	1.160	286	286	286	286
Programma 6	-	-	-	-	-
Programma 7	-	-	-	-	-
Programma 8	1.118	84	79	92	113
Algemene dekkingsmiddelen	1.281	-	-	-	-
Totaal	6.836	1.073	1.068	1.081	1.102
Onttrekkingen					
Programma 0	-	-	-	-	-
Programma 1	2.457	188	129	130	118
Programma 2	450	528	703	703	703
Programma 3	-	-	-	-	-
Programma 4	7.442	-	57	46	37
Programma 5	-	29	35	42	48
Programma 6	-	-	-	-	-
Programma 7	4.283	202	-	-	-
Programma 8	-2.102	120	-183	-	-
dekkingsmiddelen	8.433	-	-	-	-
Totaal	20.962	1.067	742	921	905

Bepaling structurele begrotingssaldi

Aangetoond moet worden of de meerjarenraming 2023-2026, conform de uitgangspunten in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval is, is de kans groot dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat.

(Bedragen * € 1.000)

Structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	5.513	7.053	8.158	1.258
Toevoeging en onttrekkingen aan reserves	-380	-797	-1.661	-197
Begrotingssaldo na bestemming	5.133	6.256	6.497	1.062
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-2.386	-2.089	-1.635	-135
Structureel begrotingssaldo	7.519	8.345	8.132	1.197

Bij een nadelig saldo van incidentele baten en lasten is er sprake van meer incidentele lasten dan baten en stijgt hierdoor het structureel begrotingssaldo.

Uit het overzicht blijkt dat er voor de jaren 2023 tot en met 2026 een structureel voordelig begrotingssaldo wordt begroot.

Geprognostiseerde balans

	T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
	(Bedragen * € 1.000)					
Activa	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
(im) Materiële vaste activa	183.921	199.442	233.897	230.606	229.999	226.302
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	3.663	3.652	3.652	3.652	3.652	3.652
Financiële vaste activa: Leningen	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	3.359	1.971	4.311	5.311	6.311	7.311 +
Totaal Vaste Activa	190.943	205.065	241.860	239.569	239.962	237.265
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	2.953	1.379	1.067	2.442	2.466	2.428
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	908	908	908	908	908	908
Uitzettingen < 1 jaar	200.034	168.745	137.456	107.078	116.876	147.097
Liquide middelen	693	693	693	693	693	693
Overlopende activa	67.310	67.310	67.310	67.310	67.310	67.310 +
Totaal Vlottende Activa	271.898	239.035	207.434	178.431	188.253	218.436
Totaal Activa	462.841	444.100	449.294	418.000	428.215	455.701
Passiva	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Eigen vermogen	67.820	63.823	60.217	66.147	74.063	80.757
Reserve Winstsaldo	8.433	-766	5.133	6.256	6.497	1.062
Voorzieningen	11.446	12.904	7.467	7.031	6.953	6.875
Vaste schuld	83.623	83.610	89.987	117.577	148.554	162.839 +
Totaal Vaste Passiva	171.322	159.571	162.804	197.011	236.067	251.533
Vlottende schuld	6.954	6.954	6.954	6.954	6.954	6.954
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-
Overlopende passiva	284.565	277.575	279.536	214.036	185.194	197.214 +
Totaal Vlottende Passiva	291.519	284.529	286.490	220.990	192.148	204.168
Totaal Passiva	462.841	444.100	449.294	418.000	428.215	455.701

Geprognosticeerde meerjarenbalans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is landelijk voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen (gebouwen, infrastructuur en riolering), het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De presentatie van de geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Dit laatste zou schijnnaauwkeurigheid suggereren en daar is hier geen sprake van.

Overzicht investeringen

Het BBV bepaalt dat bij de raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid afzonderlijk aandacht moet worden besteed aan de investeringen, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Daarbij wordt onder investeringen met een economisch nut verstaan alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn. De enige uitzondering hierop vormen de investeringen in kunstvoorwerpen van cultuurhistorische waarde.

(Bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Afschr. Termijn	Bedrag Investerings 2023	Bedrag Investerings 2024	Bedrag Investerings 2025	Bedrag Investerings 2026	Dekking	Bijdragen van derden
Investerings economisch nut							
Automatisering & systeembeheer	3-5 jr.	1293	1318	1711	368	Dekking is begroting	
Tractie materieel	5-10 jr.	32	631	481	174	Dekking is begroting	
Speelvoorzieningen	15 jr.	110	110	110	110	Dekking is begroting	
Subtotaal		1.435	2059	2302	652		-
Investerings economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Riolering en waterbeheer	50 jr.	3187	2067	2067	2067	Dekking is tarief rioolheffing	
Subtotaal		3187	2067	2067	2067		-
Investerings maatschappelijk nut							
Essentak	40 jr.	541	541	541	541	Dekking is begroting	
Grachten en vijvers	20 jr.	65	65	65	65	Dekking is begroting	
Vervanging beschoeiingen	20-40 jr.	215	390	-	-	Dekking is begroting	
Groenbeheer	40 jr.	500	-	-	-	Dekking is begroting	
Openbare verlichting	30-40 jr.	392	391	391	391	Dekking is begroting	
Verhardingen uitbesteed werk	40-50 jr.	2405	600	600	600	Dekking is begroting	
Subtotaal		4118	1987	1597	1597		-
Investerings financiële vaste activa							
Subtotaal		-	-	-	-		-
Totaal investeringen		8740	6113	5966	4316		-

Overzicht financieringsmiddelen

(Bedragen * € 1.000)

	2023	2024	2025	2026
Vaste activa:				
Mutatie				
Investerings in economisch nut	4.622	4.126	4.369	2.719
Investerings in maatschappelijk nut	4.118	1.987	1.597	1.597
Desinvesteringen	0	0	0	0
Afschrijving regulier	-7.298	-7.681	-7.924	-8.075
Totale mutatie in boekjaar	2.442	-568	-958	-2.759
Boekwaarde vaste activa	0	0	0	0
Boekwaarde investeringen incl gronden 1/1	238.974	241.068	241.875	240.941
Mutatie boekwaarde voorraad gronden	-	-	-	-
Mutatie boekwaarde Grondexploitatie	-348	1.375	24	-38
Totaal financieringsmiddelen (a)	238.626	242.443	241.899	240.903
Financieringsmiddelen:	0	0	0	0
Opgenomen geldleningen per 1/1	76.698	89.987	117.577	148.554
Rekening Courant	0	0	0	0
Reserves totaal	59.837	66.077	73.856	82.740
Voorzieningen per 1/1	8.111	7.467	7.031	6.953
Totaal financieringsmiddelen (b)	144.646	163.531	198.464	238.247
Financieringsoverschot 01-01 (b-a)	-93.980	-78.912	-43.435	-2.656

Op basis van bovenstaand overzicht blijkt dat er bij de gemeente Eemsdelta de komende jaren sprake is van een negatief financieringsoverschot. Dit betekent dat er meer geld wordt uitgegeven dan er in de kas is en er dus extra vaste geldleningen moeten worden aangegaan.

Overzicht reserves en voorzieningen

Aan de reservemutaties liggen raadsbesluiten en een bestendige gedragslijn ten grondslag, hetzij bij vaststelling van de oorspronkelijke begroting, hetzij bij vaststelling van de tussenrapportages. De meerjarige begrotingsresultaten worden verrekend met de algemene reserve. Uw raad geeft expliciet instemming aan de weergegeven toevoegingen en onttrekkingen via de begrotingsvaststelling.

Het beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen 2021. In onderstaand overzicht worden de meerjarige mutaties van de reserves gespecificeerd. Op de volgende pagina worden de reserves nader toegelicht.

Reserves

(Bedragen * € 1.000)									
Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Mutaties 2023	Saldo 31-12-2023	Mutaties 2024	Saldo 31-12-2024	Mutaties 2025	Saldo 31-12-2025	Mutaties 2026	Saldo 31-12-2026
Algemene reserve									
Algemene reserve	21.914	-	21.914	-	21.914	-	21.914	-	21.914
Winstsaldo		5.133	5.133	6.256	11.389	6.497	17.886	1.062	18.948
							-	-	-
Egalisatiereserves									
Reserve vastgoed	1.529	211	1.740	78	1.818	-	1.818	-	1.818
Reserve Wegen	2.189	-	2.189	-	2.189	-	2.189	-	2.189
							-	-	-
Bestemmingsreserves									
Reserve kunstwerken	2.953	103	3.056	-72	2.983	-72	2.911	-72	2.839
Reserve onderhoud gebouwen	2.461	83	2.544	79	2.623	92	2.715	113	2.828
Reserve huisvesting onderwijs	13.447	221	13.667	-57	13.610	-46	13.564	-37	13.527
Reserve bommenregeling	703	-100	603	-100	503	-100	403	-100	303
Reserve Delfsail	340	72	412	-412	-	72	72	72	144
Reserve Aardbevingsbest. bouwen	4.793	-	4.793	-	4.793	-	4.793	-	4.793
Reserve Meerjarenprogramma NCG	744	-500	244	-244	0	-	0	-	0
Bijdrage FLO Veiligheidsregio Groningen	522	-277	245	-197	48	-	48	-	48
Reserve aardgasvrije wijken	5.845	-88	5.757	-30	5.728	-30	5.698	-18	5.681
Reserve Stadsvisie	824	-	824	-	824	-	824	-	824
Projecten/verplichtingen	413	-202	211	-	211	-	211	-	211
Reserve Volkshuisvestingsfonds	-	600	600	1.500	2.100	1.500	3.600	-	3.600
Reserve Grafrechten	1.160	257	1.417	251	1.668	245	1.913	239	2.151
Totaal	59.837	5.513	65.350	7.053	72.403	8.158	80.560	1.258	81.819

Toelichting reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Doel van de reserve	Noodzakelijke omvang	Maximale omvang	Wijze en omvang stortingen	Wijze en omvang onttrekkingen	Looptijd
Naam reserve							
Algemene reserve	27.774	Het opvangen van onverwachte tegenvallers en fluctuaties in de exploitatie.	Conform weerstandsvermogen.	n.v.t.	Positieve rekeningsaldi en incidentele meevallers en baten.	Negatieve rekeningsaldi en incidentele lasten.	Doorlopend
Reserve vastgoed	1.740	Herontwikkeling in centrum/verkleinen winkelgebied en herhuisvesting ondernemers en bewoners.	in 2021 2,1 mln, daarna aflopend.	2,1 mln	Stortingen uit huurinkomsten Vennenflat.	Naar gelang kosten en conform jaarschijfritme.	Uiterlijk 2024
Reserve Wegen	2.189	Egalisatie onderhoudskosten wegen. Om schommelingen in de uitgaven voor groot onderhoud wegen op te vangen.	Nog niet bekend. O.b.v. beheerplan wegen. Iedere 4 jaar wordt dit opnieuw beoordeeld.	Nog niet bekend.	Jaarlijkse storting van € 846.800.	Op basis van het onderhoudsprogramma wegen.	Doorlopend
Egalisatiereserves	3.929						
Reserve kunstwerken	3.056	Bekostiging van werkzaamheden en projecten ten behoeve van kunstwerken.	Nog niet bekend.	Nog niet bekend.	Jaarlijkse storting o.b.v. overschotten kapitaallasten en budgetten kunstwerken.	O.b.v. onderhoud (volgens meerjarenplan) kunstwerken.	Doorlopend
Reserve onderhoud gebouwen	2.544	Het mogelijk maken van grootschalig onderhoud aan gebouwen.	Nog niet bekend.	Nog niet bekend.	Jaarlijkse storting, in de toekomst obv onderhoudsplan.	O.b.v. uitgaven, in de toekomst obv onderhoudsplan.	Doorlopend
Reserve huisvesting onderwijs	13.667	Ter dekking van toekomstige investeringen in de onderwijsgebouwen.	Nog niet bekend.	n.v.t.	Bijdragen van derden en batige saldi op de vaste lasten onderwijshuisvesting.	bij in gebruik name van schoolgebouwen en ikc's en dekking kap.lasten.	Tot 2035 (mog. uitloop 2039)
Reserve bommenregeling	603	Het bekostigen van toekomstige opsporingen en het ruimen van explosieven.	n.v.t.	n.v.t.	Bijdragen van het rijk en minder uitgaven.	Bij het uitvoeren van werkzaamheden/dec laraties van derden.	t/m 2025
Reserve Delfsail	412	Organiseren van het vijfjaarlijks evenement Delfsail.	Afhankelijk van toezegging van de gemeente voor de volgende editie. Nu € 270.000	Gelijk aan noodzakelijke omvang.	Jaarlijks € 70.000.	Jaarlijks € 20.000.	Doorlopend
Reserve Aardbevingsbest. bouwen	4.793	Continueren van de inzet van de gemeente in de versterkingsoperatie.	5,85 miljoen	n.v.t.	Geen.	Naar gelang kosten en conform jaarschijfritme.	Onbekend
Reserve Meerjarenprogramma NCG	244	Continueren van de inzet van de gemeente in de versterkingsoperatie.	1,8 miljoen	1,8 miljoen	Geen.	€ 500.000 per jaar.	t/m 2024
Bijdrage FLO Veiligheidsregio Groningen	245	Bijdrage in de toekomstige bijdrage aan de Veiligheidsregio voor de FLO-kosten.	1,027 miljoen	n.v.t.	Geen.	€ 227.000 per jaar.	t/m 2024
Reserve aardgasvrije wijken	5.757	Verduurzamen en aardgasvrij maken van de gemeente.	Nog niet bekend.	n.v.t.	Middelen vanuit het rijk.	Naar gelang kosten en conform jaarschijfritme.	Onbekend
Reserve Stadsvisie	824	Het mogelijk maken van projecten op het gebied van centrumontwikkeling.	Nog niet bekend.	n.v.t.	De reserve is ontstaan door de opheffing van enkele reserves, waaronder grondexploitaties, bevolkingsontwikkeling, bovenwijkse voorzieningen, de Tip en stadsvernieuwing.	Op basis van projectplannen (nog in ontwikkeling)	Onbekend
Projecten/verplichtingen	211	Projecten worden vaak uitgevoerd over meerdere jaren, de overloop van het ene jaar naar het andere jaar verloopt via deze reserve.	Nog niet bekend.	n.v.t.	Jaarlijkse storting en onttrekkingen o.b.v. overschotten van lopende projecten.	Nader te bepalen.	Onbekend
Reserve Volkshuisvestingsfonds	600	Voor de financiering van het SPUK Volkshuisvestingsfonds	3,6 miljoen	3,6 miljoen	Storting in periode 2023 t/m 2025	Nader te bepalen.	t/m 2030
Reserve Grafrechten	1.417	Vooruitontvangen grafrechten.	N.v.t.	N.v.t.	Opbrengsten van grafrechten. Jaarlijks opnieuw bepalen.	Nader te bepalen.	Doorlopend
Bestemmingsreserves	34.374						
Totaal	66.077						

Voorzieningen

Het onderscheid tussen reserves en voorzieningen is vooral van belang omdat voorzieningen te beschouwen zijn als vreemd vermogen en reserves als eigen vermogen. Aan voorzieningen kleven verplichtingen. De gemeente heeft daarom weinig keus als het gaat om de vraag welke voorzieningen aanwezig moeten zijn en welke omvang deze moeten hebben. Dit betekent dat alle voorzienbare en kwantificeerbare risico's en verplichtingen zijn afgedekt. De voorschriften uit het BBV zijn hiervoor bepalend.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten is;
- bestaande risico's op de balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven en
- tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

In onderstaand overzicht worden de meerjarige mutaties van de voorzieningen gespecificeerd. Op de volgende pagina worden de voorzieningen nader toegelicht.

(Bedragen * € 1.000)									
Naam voorziening	Saldo 01-01-2023	Mutaties 2023	Saldo 31-12-2023	Mutaties 2024	Saldo 31-12-2024	Mutaties 2025	Saldo 31-12-2025	Mutaties 2026	Saldo 31-12-2026
Voorziening Fusie De Delta - Renn4	111	-56	55	-55	-	-	-	-	-
Voorziening pensioenen bestuurders (APPA)	4.908	-75	4.833	-75	4.758	-75	4.683	-75	4.608
Voorziening wachtgelden bestuurders	131	-122	9	-9	-	-	-	-	-
Personele verplichtingen/Boventalligen	393	-180	214	-214	0	-	0	-	0
Voorziening Wet Werk en Zekerheid	25	-	25	-	25	-	25	-	25
Afkoopsommen onderhoud graven Rusthof	26	-3	23	-3	21	-3	18	-3	15
Afkoopsommen onderhoud graven Stilleweer	3	-0	3	-0	3	-0	3	-0	2
Voorziening rioolheffing	2.320	-95	2.225	-	2.225	-	2.225	-	2.225
Voorziening compensatieregeling rioolheffing	194	-113	81	-81	-	-	-	-	-
Totaal	8.111	-644	7.467	-436	7.031	-78	6.953	-78	6.875

Toelichting voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Doel van de voorziening	Noodzakelijke omvang	Jaarlijkse storting	Wijze en omvang onttrekkingen	Looptijd
Naam voorziening						
Voorziening rioolheffing	2.225	Een verplichte voorziening (BBV) om schommelingen in het tarief Rioolheffing te voorkomen. Niet bestede middelen worden aan de voorziening toegevoegd.	n.v.t.	Variabel	Overschotten op rioolheffing worden gestort en tekorten worden onttrokken.	Doorlopend.
Voorziening Fusie De Delta - Renn4	55	Verplichtingen van de SBO de Delta - Renn4 ten aanzien van het voormalig personeel. Betreft ontslagvergoedingen voor overgenomen personeel.	Dit moet blijken uit het beheersplan/ calculatie.	Afhankelijk van hoogte berekende voorziening.	Via jaarrekening o.b.v. daadwerkelijke uitbetalingen aan voormalig personeel.	Tot de medewerkers allemaal uit dienst zijn en de financiële afwikkeling heeft plaatsgevonden.
Voorziening pensioenen bestuurders (APPA)	4.833	Voorziening (Algemene wet politieke ambtsdragers) t.b.v. ouderdoms- en nabestaandenpensioenen voor de (ex-) wethouders wordt gereserveerd.	Jaarlijks bepaald op basis van een actuariële berekening vastgesteld.	Afhankelijk van de rentestand en eventuele nieuwe en/of vervallen deelnemers.	Op basis van werkelijke uitbetalingen per jaar aan (partners van) oud-wethouders.	Doorlopend.
Voorziening wachtgeld bestuursders	9	De voorziening is ingesteld voor wachtgeldregeling oud bestuursders. De gemeente is wettelijk verplicht om wachtgeld te betalen aan oud bestuursders bij bestuurswisselingen.	De omvang is afhankelijk van bestuurswisselingen.	Afhankelijk van ontstane wachtgeldverplichtingen.	Ter dekking van ontstane wachtgeldverplichtingen.	Doorlopend.
Personele verplichtingen/Boventaligen	214	De voorziening is ingesteld voor medewerkers die niet geplaatst zijn in het functieboek	De omvang is afhankelijk van de het aantal personeelsleden dat uitstroomt	Afhankelijk van bijstelling van de verplichting	Ter dekking van ontstane verplichtingen.	t/m 2025
Afkoopsommen onderhoud graven Rusthof	23	Het onderhoud van graven kan worden afgekocht voor een periode van 30 jaren; ieder jaar valt van de gestorte bedragen 1/30 deel vrij t.g.v. de exploitatie.	Huidige omvang is noodzakelijk.	n.v.t.	Jaarlijks € 2.720	Doorlopend.
Afkoopsommen onderhoud graven Stilleweer	3	Het onderhoud van graven kan worden afgekocht voor een periode van 30 jaren; ieder jaar valt van de gestorte bedragen 1/30 deel vrij t.g.v. de exploitatie.	Huidige omvang is noodzakelijk.	n.v.t.	Jaarlijks € 267	Doorlopend.
Voorziening Wet Werk en Zekerheid	25	Voorziening dient ter reparatie van de verkorting in de Wet Werk en Zekerheid.	Afhankelijk van het aantal mensen die een WW-uitkering aanvragen en welke aanvulling daarop moet worden gedaan.	De jaarlijkse storting is het bedrag van de inhoudingen via het salaris.	Gerelateerd aan de aanspraken op WW-uitkeringen en de benodigde aanvulling daarop.	Doorlopend.
Voorziening overige verplichtingen	0	Deze voorziening is gevormd voor risico's terzake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen. Bij waardering voor onroerendzaakbelastingen is bezwaar aangetekend. Indien de rechter de belastingplichtige in het gelijk stelt kan hierdoor een verplichting ontstaan.	Berekening door het Noordelijk Belastingkantoor te Groningen op grond van waarderingen (WOZ) van de NAM objecten.	O.b.v. de berekening van het NBK.	Op het moment dat de Rechtbank uitspraak heeft gedaan en de zaak definitief is.	Tot en met de definitieve uitspraak van de Rechtbank.
Voorziening compensatieregeling rioolheffing	81	Het compenseren van inwoners/ondernemers van de voormalige gemeente Loppersum in het kader van de herindeling.	Maximaal € 660.000	Geen.	Jaarlijks afnemende compensatie, per belastingplichtige: 2021: € 189,60 2022: € 142,20 2023: € 94,80 2024: € 47,40"	2021 t/m 2024
Totaal	7.467					

EMU saldo

(Bedragen * € 1.000)

			Meerjarig geprognosticeerd EMU-saldo				
			T-1	T	T+1	T+2	T+3
			31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
EMU-SALDO			-25.685	-37.287	8.533	8.663	4.916
EMU-SALDO referentiewaarde			6.510	13.104	13.104	13.104	13.104
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde			-32.195	-50.391	-4.571	-4.441	-8.188
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa					
		Kapitaalverstrekking en leningen	-11	-	-	-	-
		Uitzettingen	-1.388	2.340	1.000	1.000	1.000
		Vlottende activa					
	Passiva	Uitzettingen	-31.289	-31.289	-30.378	9.798	30.221
		Liquide middelen	-	-	-	-	-
		Overlopende activa	-	-	-	-	-
		Vaste Passiva					
		Vaste schuld	-13	6.377	27.590	30.977	14.285
	Vlottende passiva						
	Vlottende schuld	-	-	-	-	-	
	Overlopende passiva	-6.990	1.961	-65.501	-28.842	12.020	
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa			-	-	-	-	-

Toelichting

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het berekend EMU-saldo voor Eemsdelta voor 2023 (jaar T) is voordelig. Er is sprake van een vorderingenoverschot.

Bijlage 1: lijst met afkortingen

3LoD	Three Lines of Defence	KCA	Klein Chemisch Afval
ADL	Appingedam Delfzijl Loppersum	KCC	Klantcontactcentrum
APV	Algemene plaatselijke verordening	MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders	MEE	Meedoen Mogelijk Maken
AVE	Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie bij huishouden: met oplopende problematiek	MJIP	Meerjaren investeringsplan
AVOI	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur	MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	MJVP	Meerjaren versterkingsplan
BBZ	Bijstand voor zelfstandigen	NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
BCF	BTW Compensatie Fonds	NAS	Nationale Adaptatie Strategie
BHV	Bedrijfs Hulp Verlening	NBK	Noordelijk Belasting Kantoor
BIOR	Bewegen in openbare ruimte	NCG	Nationaal Coördinator Groningen
BIZ	Wet op de Bedrijveninvesteringszones	NDG	Netwerk Dementie Groningen
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	NO	Nationale Ombudsman
BOR	Besluit Omgevingsrecht	NOM	Noordelijke investerings- en ontwikkelingsmaatschappij
BRO	Basisregistratie ondergrond	NPG	Nationaal Programma Groningen
BRZO	Besluit Risico's Zwarte Ongevallen	NSA	Naschoolse sportactiviteiten
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde	NV	Naamloze Vennootschap
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten	OAB	Onderwijs Achterstanden Beleid
BV	Besloten Vennootschap	OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
B&W	Burgemeester en Wethouders	OJG	Ondersteuner Jeugd en Gezin
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	OOV	Openbare Orde en Veiligheid
CAK	Centraal Administratie Kantoor	OZB	Onroerende zaakbelastingen
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	P&C	Planning en Control
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	P&O/HRM	afd. Personeelszaken
CES	Cluster Energie Strategieën	PAW	Programma Aardgasvrije Wijken
CHW	Crises en Herstelwet	PBBP	Prijs Bruto Binnenlands Product
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	PBM	Persoonlijke Beschermings Middelen
CMS	Content Management Systeem	PCB	Persoonlijk cultuur budget
CO2	Koolstofdioxide	PGB	Persoonsgebonden Budget
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw	PG&Z	Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg
CRVB	Centrale Raad van Beroep	PID	Nationaal Programma Infrastructuur duurzame energie
DAF	Digital Art Factory	PIT	Preventie Interventie Team Jeugd
DIV	Documentaire Informatievoorziening	POG	Preventie Overleg Groningen
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	RAWE	Regeling Aardgasvrij Wonen Eemsdelta
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	RC	Rekening Courant
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	RENN4	Regionaal Expertisecentrum Noord Nederland
EDR	Eems Dollard Regio	RES	Regionale Energie Strategie
EMU	Economische en Monetaire Unie	RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
EPZ	Elektriciteits- Produktiemaatschappij Zuid-Nederland	RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten
ERD	Eigen Risicodragerschap	RJO	Risico Jongeren Overleg
EU	Europese Unie	RMC	Regionaal Meld en Coördinatie functie
FDO	Wet Financiering Decentrale Overheden	ROC	Regionaal Opleidingscentra
FLO	Functioneel Leefstijds Ontslag	RRE	Regeling Reductie Energiegebruik Koopwoningen
GEO	Geometrie	RUG	Rijks Universiteit Groningen
GFT	Groente- fruit- en tuinafval	SANOG	Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Noord-Oost Groningen
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg	SD	Sociaal Domijn
Fte	Fulltime-equivalent	SET Fund	Sustainable Energy Technology Fonds
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg	SISA	Single Information Single Audit
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio	SW	Sociale Werkvoorziening
GIDS	Gezond In De Stad	THO	Toezichthoudend orgaan
GLI	Gecombineerde Leefstijl Interventie	TONK	Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten
GR	Gemeenschappelijke regeling	Tozo	Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
GSP	Groningen Seaports	VANG	Van Afval Naar Grondstof
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	VKB	Volkskredietbank
GZA	Groninger Zorg Akkoord	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
HALT	Het ALTERNatief (voorkomen, bestrijden en bestraffen jeugdcriminaliteit)	VO	Voortgezet Onderwijs
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs	Vpb	Wet Vennootschapsbelasting
HIOR	Handboek Inrichting Openbare Ruimte	VSV	Voortijdige Schoolverlaters
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	VTH	Veiligheid Toezicht en Handhaving
IIP	Integraal Investeringsprogramma	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
IKC	Integraal Kind Centrum	VVV	Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer
IMJP	Integraal Meerjarenplanning Projecten	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (wet)	WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (wet)	Wkb	Wet kwaliteitsborging bouw
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	WLZ	Wet Langdurige Zorg
IAK	Instituut Voor Amateur Kunsten	Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
IVB	Integraal Veiligheids Beleid	WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
		WOZ	Wet waardering onroerende zaken
		WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
		WTV	Warmtetransitie visie
		ZIN	Zorg Instituut Nederland

Bijlage 2: berekening algemene uitkering gemeentefonds

Opgave berekening

Gemeente:	Eemsdelta
Opgave:	Septemercirculaire 2022 (o.b.v. eigen basiseenheden/-waarden)
Circulaire:	Septemercirculaire 2022 (nr. 2022 - 0000000000)
Jaar:	2023
Uitkeringsfactor:	Constante prijzen

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1g WOZ niet-woningen eigenaar	8.647.504,43	-0,2796	-2.417.842,24
1h WOZ niet-woningen gebruiker	8.058.874,80	-0,2127	-1.714.122,67
1a Waarde woningen eigenaren	34.400.000,00	-0,0857	-2.948.080,00
Subtotaal			-7.080.044,91
Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
8a-2 Bijstandsontvangers	1.469,76	5.036,74	7.402.815,56
2 Inwoners	45.243,00	376,12	17.016.797,16
7c-3 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	5.636,29	3.779,56	21.302.709,65
12b Personen met migratieachtergrond	4.002,48	386,44	1.546.716,49
3c Eenpersoonshuishoudens	8.109,00	166,54	1.350.472,86
8b Loonkostensubsidie	135	5.036,74	679.959,90
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	7.862,00	566,39	4.452.958,18
8f Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	474,87	1.018,84	483.820,75
5d Inwoners 75+ met drempel	2.475,28	1.329,39	3.290.613,53
7m Laag opleidingsniveau met drempel	6.516,81	264,37	1.722.847,93
14a Lokale centrumfunctie (max 20km)	45.029,48	10,86	489.020,17
14b Regionale centrumfunctie (max 60km)	32.947,17	155,36	5.118.672,97
14c Landelijke centrumfunctie	30.713,81	45,41	1.394.714,04
15e Leerlingen VO	1.301,60	384,9	500.985,84
15d Leerlingen (V)SO	559,56	528,66	295.816,99
15h-2 Onderwijsachterstand	3.036,13	150,84	457.970,26
38 Bedrijfsvestigingen	3.900,00	134,78	525.642,00
30 Historische woningen in bewoonde kernen	2.216,00	79,48	176.127,68
29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	2.847,00	42,27	120.342,69
27a Oppervlak historische kernen basisbedrag	15	33.745,44	506.181,60
36 Kernen	26	114.581,30	2.979.113,80
36a Kernen met 500 of meer adressen	5	75.166,66	375.833,30
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	7.738,46	31,4	242.987,64
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	19.687,08	13,42	264.200,59
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septemercirc. 2016)	16.492,16	86,19	1.421.459,27
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	248,88	2.935,95	730.699,24
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	363,52	10.743,51	3.905.480,76
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	204	7.894,15	1.610.406,60
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	284	6.753,77	1.918.070,68
19 Oppervlakte binnenwater	713	126,1	89.909,30
20 Oppervlakte buitenwater	8.900,00	39,89	355.021,00
16 Oppervlakte land	26.794,00	39	1.044.966,00
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	32.688,68	25,72	840.752,85
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septemercirc. 2016)	23.360,00	11,81	275.881,60
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septemercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	29.900,80	52,99	1.584.443,39
39 Vast bedrag	1	977.596,56	977.596,56
Subtotaal			87.452.008,83
Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)			
Uitkeringsfactor			1,307
Subtotaal (B x C (=uf))			114.299.775,54
Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen		Uitkering
45 Herindeling	1.823.000,00		1.823.000,00
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	261.076,00		261.076,00
Subtotaal			2.084.076,00
Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen		Uitkering
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches (DU)	210.938,00		210.938,00
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	429.516,00		429.516,00
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	104.456,00		104.456,00
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	339.249,00		339.249,00
274 Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	59.394,00		59.394,00
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	23.000,00		23.000,00
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	36.821,00		36.821,00
428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	40.028,00		40.028,00
Subtotaal			1.243.402,00
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein			
Maatstaf	Berekende Aantallen		Uitkering
260 Participatie (IU)	8.926.384,00		8.926.384,00
Subtotaal			8.926.384,00
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker			
Aanvullingen van de gebruiker	Opgave		Uitkering
Gemeenteposten:			
Stelpost vertraging uitgaven kabinet			-750.000,00
Stelpost onvoorzien jeugdmiddelen			0
Stelposten jeugdzorg (voorheen 4 posten) vanaf 2024			0
Fout sept.circ. 22 ministerie/ OZB			-720.000,00
Subtotaal			-1.470.000,00
Totaal uitkering 2023:			118.003.592,63

Bijlage 3: Taakveldenoverzicht per product

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022	Mutatie lasten	Mutatie baten	Begroting 2023 lasten 2023	baten 2023	Saldo 2023
Burger en ondersteuning										
0.	0.1	Bestuur	6 010 01 00	College van Burgemeester en Wethouders	1.156.600	24.400	0	1.181.000	0	1.181.000
0.	0.1	Bestuur	6 010 02 00	Communicatie	927.700	-896.900	0	30.800	0	30.800
0.	0.1	Bestuur	6 010 03 00	Raad en raadsfracties	913.300	35.600	0	948.900	0	948.900
0.	0.1	Bestuur	6 010 04 00	Bestuurlijke samenwerking	270.700	28.900	0	299.600	0	299.600
0.	0.1	Bestuur	6 010 05 00	Griffe	381.900	22.000	0	403.900	0	403.900
0.	0.1	Bestuur	6 010 06 00	Groninger griffiers	0	0	0	1.000	1.000	0
0.	0.1	Bestuur	6 010 07 00	Rekenkamercommissie	67.500	1.700	0	69.200	0	69.200
0.	0.1	Bestuur	6 010 08 00	Representatie en vergaderkosten College van B&W	58.200	-6.500	0	51.700	0	51.700
0.	0.1	Bestuur	6 010 08 00	Cie-leden bezwaar en beroepsschriften	36.000	1.000	0	37.000	0	37.000
0.	0.1	Bestuur	6 010 99 99	Herindeling	0	0	0	0	0	0
0.	0.1	Bestuur	6 010 10 00	Nationale en internationale betrekkingen	0	7.000	0	7.000	0	7.000
0.	0.1	Bestuur	6 010 11 00	Onafhankelijke Raadsman	0	0	0	0	0	0
					3.811.900	-782.800	0	3.030.100	1.000	3.029.100
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 01 00	Burgerlijke stand	665.300	457.900	0	1.181.100	57.900	1.123.200
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 02 00	Basisregistratie persoonsgegevens	735.300	-756.800	0	42.200	63.700	-21.500
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 03 00	Nationaliteitswetgeving	40.500	-42.700	0	13.900	16.100	-2.200
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 04 00	Reisdocumenten	212.700	-307.700	5.200	98.000	198.200	-100.200
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 05 00	Rijbewijzen	-62.800	-66.100	-8.400	58.700	179.200	-120.500
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 06 00	Verkiezingen	59.200	16.900	0	76.100	0	76.100
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 07 00	Baten secretariates burgerzaken	155.800	-155.800	0	0	0	0
0.	0.2	Burgerzaken	6 020 08 00	Baten Nationaliteitswetgeving	11.600	-11.600	0	0	0	0
					1.817.600	-865.900	-3.200	1.470.000	515.100	954.900
Totaal programma 0. Burger en ondersteuning					5.629.500	-1.648.700	-3.200	4.500.100	516.100	3.984.000
Veiligheid										
1.	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	61100300	Lokaalbeleid Brandweerzorg	41.500	-41.500	0	0	0	0
1.	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	61100200	Bidrage aan Veiligheidsregio (Pro-actie)	3.479.300	75.700	0	3.555.000	0	3.555.000
1.	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	61100400	Rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
					3.520.800	34.200	0	3.555.000	0	3.555.000
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 01 xx	Openbare orde en veiligheid	887.300	-535.400	0	351.900	0	351.900
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	0 061 20 02	Opbrengen vergunningverlening	-20.500	0	0	0	20.500	-20.500
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 03 00	Omgevingsveiligheid	23.000	20.100	0	43.100	0	43.100
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 06 00	Vergunningverlening Openbare orde	184.900	237.000	0	421.900	0	421.900
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 07 00	Explosieven	100.000	0	0	100.000	0	100.000
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 08 00	Ondersteuning aardbevingsdossier (lumpsum)	-2.250.500	-2.898.400	-1.470.000	1.801.100	5.480.000	-3.678.900
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 08 10	Ondersteuning aardbevingsdossier (lumpsum) - overige kosten	666.000	450.400	0	1.116.400	0	1.116.400
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 08 20	Ondersteuning aardbevingsdossier (lumpsum) - inhuur personeel	584.500	478.000	0	1.062.500	0	1.062.500
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 09 00	Nationaal Programma Groningen uitvoering	0	-3.000.000	-3.000.000	0	0	0
1.	1.2	Openbare orde en veiligheid	6 120 05 00	Stadstoezicht	262.500	540.600	0	803.100	0	803.100
					437.200	-4.707.700	-4.470.000	5.700.000	5.500.500	199.500
Totaal programma 1. Veiligheid					3.958.000	-4.673.500	-4.470.000	9.255.000	5.500.500	3.754.500
Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 11 00	Openbaar vervoer	1.900	200	0	2.100	0	2.100
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 13 00	Verkeersveiligheid en -maatregelen	122.900	-46.800	0	105.100	29.000	76.100
					124.800	-46.600	0	107.200	29.000	78.200
2.	2.2	Parkeren	6 220 01 00	Parkeerbeleid	18.000	13.400	0	33.400	2.000	31.400
					18.000	13.400	0	33.400	2.000	31.400
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 01 00	Verhardingen uitbesteed werk	4.330.900	341.700	0	4.672.600	0	4.672.600
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 02 00	Gladheidbestrijding	410.200	-190.700	0	219.500	0	219.500
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 03 00	Bediening bruggen	281.000	41.100	0	322.600	500	322.100
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 04 00	Straatveegdienst	425.500	-361.400	0	64.100	0	64.100
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 14 00	Gum Laser	2.800	2.800	0	2.600	0	2.600
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 15 00	Kleine en Grote Veegmachine	101.000	8.400	0	109.400	0	109.400
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 05 00	Verhardingen Onderhoud wegen algemeen	899.400	1.925.600	0	2.828.100	3.100	2.825.000
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 16 00	Tractie vrachtwagens	0	0	0	0	0	0
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 06 00	Halfverhardingen	24.300	-17.100	0	7.200	0	7.200
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 07 00	Kabels en leidingen	-45.500	-90.000	0	4.500	140.000	-135.500
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 08 00	Openbare verlichting	729.900	27.500	0	757.700	300	757.400
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 09 00	Bermen en sloten	468.100	-109.500	0	358.600	0	358.600
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 10 00	Bruggen groot onderhoud	949.200	-98.200	0	851.000	0	851.000
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 17 00	Bruggen klein onderhoud	79.800	51.400	0	131.200	0	131.200
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 84 00	Bruggen Bouwkunde	700	0	0	700	0	700
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 99 99	Aftek. Projecten Verkeer en vervoer(K)	0	1.090.300	1.090.300	1.090.300	1.090.300	0
2.	2.1	Verkeer en vervoer	6 210 12 00	Algemeen Verkeersvoorzieningen	185.800	-140.500	0	45.300	0	45.300
					8.843.100	2.478.400	1.090.300	11.465.400	1.234.200	10.231.200
2.	2.4	Economische havens en waterwegen	6 240 05 01	Project Eemszijlen	80.000	-80.000	0	0	0	0
2.	2.4	Economische havens en waterwegen	0 062 40 01	Waterwegen, sluizen	140.800	-38.100	0	102.700	0	102.700
					220.800	-118.100	0	102.700	0	102.700
2.	2.5	Openbaar Vervoer	6 250 01 00	Busstation Famsumerweg	5.400	-8.700	0	69.400	72.700	-3.300
2.	2.5	Openbaar Vervoer	6 250 84 00	Busstation Famsumerweg bouwkunde	26.800	700	0	27.500	0	27.500
					32.200	-8.000	0	96.900	72.700	24.200
Totaal programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat					9.238.900	2.319.100	1.090.300	11.805.600	1.337.900	10.467.700
Economie										
3.	3.1	Economische ontwikkeling	6 310 01 00	Citypas	40.000	500	0	40.500	0	40.500
3.	3.1	Economische ontwikkeling	6 310 99 99	Aftek. Projecten Economische ontwikkeling(K)	0	1.280.600	1.280.600	1.280.600	1.280.600	0
					40.000	500	0	40.500	0	40.500
3.	3.4	Economische promotie	6 340 05 00	Toeristenbelasting	-213.800	0	6.400	0	220.200	-220.200
					-213.800	0	6.400	0	220.200	-220.200
3.	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6 320 01 00	Grondexploitatie bedrijventerrein	50.800	1.400	0	52.200	0	52.200
3.	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6 320 99 99	Aftek. Projecten Fysieke bedrijfsinfrastructuur(K)	0	637.500	645.000	637.500	645.000	-7.500
					50.800	1.400	0	52.200	0	52.200
3.	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsinfrastructuur	6 330 01 00	Markten	47.400	-30.300	100	37.500	20.500	17.000
3.	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsinfrastructuur	6 330 02 00	Contacten bedrijfsleven	0	0	0	0	0	0
					47.400	-30.300	100	37.500	20.500	17.000
3.	3.4	Economische promotie	6 340 01 00	Stadsmarketing	130.700	-100	0	130.600	0	130.600
3.	3.4	Economische promotie	6 340 04 00	Kammissen	-13.900	-5.900	0	11.200	31.000	-19.800
3.	3.4	Economische promotie	6 340 02 00	Economische zaken	525.400	109.400	0	634.800	0	634.800
3.	3.4	Economische promotie	6 340 99 99	Aftek. Projecten Economische Promotie(K)	0	335.000	335.000	335.000	335.000	0
					642.200	103.400	0	776.600	31.000	745.600
3.	3.4	Economische promotie	0 063 40 03	Toerisme, recreatie en plattelandontwikkeling	414.800	312.400	0	727.700	500	727.200
					414.800	312.400	0	727.700	500	727.200
Totaal programma 3. Economie					981.400	2.640.500	2.267.100	3.887.600	2.532.800	1.354.800

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022	Mutatie lasten	Mutatie baten	lasten 2023	baten 2023	Saldo 2023
Onderwijs										
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	0 064 20 05	Exploitatie lasten Brede scholen	371.100	80.100	0	542.200	91.000	451.200
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	0 064 20 05	Brede scholen	-174.600	-38.900	-14.500	-46.500	152.500	-199.000
					196.500	41.200	-14.500	495.700	243.500	252.200
4.	4.2	Openbaar basisonderwijs	0 064 20 04	Gymlokalen exploitatielasten	344.700	-60.200	0	345.300	60.800	284.500
					344.700	-60.200	0	345.300	60.800	284.500
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	6 420 03 00	Zakelijke lasten huisvesting Gymlokalen	6.500	-1.300	0	39.300	34.100	5.200
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	0 064 20 01	Zakelijke lasten huisvesting basisonderwijs	2.842.300	-545.500	0	2.307.000	10.200	2.296.800
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	0 064 20 02	Voortgezet onderwijs, huisvesting (openbaar en bijzonder)	2.092.900	737.700	0	2.870.100	39.500	2.830.600
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	642084xx	Onderwijsgebouwen bouwkunde	77.900	11.100	0	89.000	0	89.000
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	0 064 20 01	Scholentransitie	-1.551.000	0	-750.800	0	800.200	-800.200
4.	4.2	Onderwijshuisvesting	6 420 99 99	Afrek. Projecten Onderwijshuisvesting(K)	0	100.000	100.000	100.000	100.000	0
					3.468.600	202.000	-750.800	5.305.400	884.000	4.421.400
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 06 00	Onderwijsstaken algemeen	145.100	382.000	-32.100	559.200	0	559.200
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 02 00	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)	0	-4.100	-4.100	676.600	676.600	0
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 08 00	Leerlicht	271.500	-91.000	0	180.500	0	180.500
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0 064 30 03	Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (OKE / OAB)	-148.800	225.000	285.100	1.654.700	1.863.600	-208.900
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 04 00	Buitenschoolse activiteiten Scholen	57.500	-57.500	0	0	0	0
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 05 00	Leerlingenvoer	970.800	-77.400	-7.500	900.900	0	900.900
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 84 00	Peuterspeelzalen bouwkunde	5.000	100	0	5.100	0	5.100
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 09 00	Nationaal Prog. Onderwijs NPQ(K)	0	200.000	200.000	200.000	200.000	0
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 07 00	Peuteropvang	253.200	-49.500	-17.600	248.700	27.400	221.300
4.	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6 430 99 99	Afrek. Projecten Onderwijsbeleid en leerlingzaken(K)	0	970.400	970.400	970.400	970.400	0
					1.554.300	527.600	423.800	4.425.700	2.767.600	1.658.100
Totaal programma 4. Onderwijs					5.564.100	1.781.000	728.900	11.642.500	5.026.300	6.616.200
Sport, cultuur en recreatie										
5.	5.4	Musea	6 540 01 00	Archeologisch onderzoek	0	0	0	0	0	0
5.	5.1	Sportbeleid en activering	0 065 10 01	Sportbeoefening en -beoordeling	443.700	175.000	93.900	731.900	207.100	524.800
5.	5.1	Sportbeleid en activering	6 510 99 99	Afrek. Projecten Sportbeleid en activering(K)	0	123.000	123.000	123.000	123.000	0
					443.700	175.000	93.900	731.900	207.100	524.800
5.	5.2	Sportaccommodaties	0 065 20 01	Binnensportaccommodaties	1.049.000	475.200	-118.300	1.989.500	347.000	1.642.500
5.	5.2	Sportaccommodaties	0 065 20 84	Sportaccommodaties Bouwkunde	243.200	-130.400	0	112.800	0	112.800
5.	5.2	Sportaccommodaties	6 520 02 00	Zwemaccommodaties	964.200	-37.500	0	926.700	0	926.700
5.	5.2	Sportaccommodaties	0 065 20 04	Groene sportvelden	229.800	-92.000	0	140.800	3.000	137.800
5.	5.2	Sportaccommodaties	0 065 20 03	Groene sportvelden en terreinen	563.900	-1.900	0	636.400	74.400	562.000
5.	5.2	Sportaccommodaties	6 520 99 99	Afrek. Projecten sportaccommodaties(K)	0	1.800.000	1.800.000	1.800.000	1.800.000	0
					3.050.100	213.400	-118.300	3.806.200	424.400	3.381.800
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 01 00	Kunst en cultuur	338.000	543.700	56.500	881.700	56.500	825.200
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 04 00	Manifestaties & herdenkingen	16.200	400	0	16.600	0	16.600
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 05 00	Evenementen sport	28.800	800	0	29.600	0	29.600
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 03 00	Vormings- en ontwikkelingswerk / IVAK	628.600	-69.300	0	559.300	0	559.300
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 84 00	De Molenberg bouwkunde	22.200	-17.900	0	4.300	0	4.300
5.	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -partij	6 530 02 00	Theater en Congressentrum de Molenberg	1.196.300	8.200	0	1.204.500	0	1.204.500
					2.230.100	465.900	56.500	2.696.000	56.500	2.639.500
5.	5.4	Musea	0 065 40 02	Musea	165.900	5.900	0	232.900	61.100	171.800
5.	5.4	Musea	6 540 84 00	MuzeeAquarium Bouwkunde	39.600	-8.800	0	30.800	0	30.800
					205.500	-2.900	0	263.700	61.100	202.600
5.	5.5	Cultureel erfgoed	0 065 50 04	Cultureel Erfgoed	398.600	-326.800	0	80.800	9.000	71.800
5.	5.5	Cultureel erfgoed	0 065 50 01	Cultureel Erfgoed Beleid	41.000	1.200	0	42.200	0	42.200
5.	5.5	Cultureel erfgoed	6 550 99 99	Afrek. Projecten Cultureel erfgoed(K)	0	450.000	450.000	450.000	450.000	0
					439.600	-325.600	0	123.000	9.000	114.000
5.	5.6	Media	6 560 02 00	Subsidie Stichting radio en TV	28.500	800	0	30.300	0	30.300
5.	5.6	Media	0 065 60 84	Openbare bibliotheek bouwkunde	10.100	-4.500	0	5.600	0	5.600
5.	5.6	Media	0 065 60 01	Openbare bibliotheek	939.100	15.000	-2.800	1.028.900	72.000	956.900
					978.700	11.300	-2.800	1.064.800	72.000	992.800
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 06 00	Speelvoorzieningen	40.200	8.200	0	48.400	0	48.400
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 07 00	Speelvoorzieningen Beheer	186.000	-86.200	0	99.800	0	99.800
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 99 99	Afrek. Projecten Openbaar groen & (openlucht) recreatie(K)	0	1.158.000	1.158.000	1.158.000	1.158.000	0
					226.200	-78.000	0	148.200	0	148.200
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 03	Tractie Tractoren	354.500	-100.100	0	254.400	0	254.400
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 01 00	Groenbeheer	3.781.200	162.300	0	3.994.000	50.500	3.943.500
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 12 00	Essentak	71.300	25.600	0	96.900	0	96.900
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 09 00	Grachten en vijvers	215.100	-98.700	0	116.400	0	116.400
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 10 00	Kapvergunningen	5.200	-5.600	0	0	400	-400
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 05	Jachthaven	102.700	-21.700	0	116.900	35.900	81.000
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 84	Jachthaven, bouwkunde	7.500	100	0	7.600	0	7.600
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 11	Zandstranden	23.100	-3.600	0	19.500	0	19.500
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 02	Openluchtrecreatie	149.200	340.600	0	489.800	0	489.800
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0 065 70 84	Openluchtrecreatie, bouwkunde	5.300	-3.600	0	1.700	0	1.700
5.	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6 570 04 00	Rayonbeheer gemeente Eemsdelta	1.227.600	-1.116.800	0	110.800	0	110.800
					5.942.700	-821.500	0	5.208.000	86.800	5.121.200
Totaal programma 5. Sport, cultuur en recreatie					13.516.600	3.168.600	3.560.300	17.572.800	4.447.900	13.124.900

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022	Mutatie lasten	Mutatie baten	lasten 2023	baten 2023	Saldo 2023
Sociaal domein										
6.	6.3	Inkomensregelingen	6 630 01 00	Gebundelde uitkering (BUG)	-1.121.100	-1.283.300	-683.300	21.800.100	23.521.200	-1.721.100
6.	6.3	Inkomensregelingen	6 630 02 00	Bijstandverlening uitvoeringskosten	2.400.800	3.995.300	0	6.396.100	0	6.396.100
					1.279.700	2.712.000	-683.300	28.196.200	23.521.200	4.675.000
6.	6.4	Begeleide participatie	0 066 04 01	Sociale werkvoorzieningen	12.748.700	-3.117.700	0	9.751.000	120.000	9.631.000
6.	6.4	Overhead	6 640 03 00	Huisvesting Werkplein pand Fivelpoort (en Wasserij)	1.056.000	-41.300	0	1.014.700	0	1.014.700
6.	6.4	Overhead	6 640 04 00	Huisvesting Werkplein pand Fivelpoort (en Wasserij) bouwkunde	0	-59.100	0	935.700	0	935.700
6.	6.4	Overhead	6 640 04 00	Onderhoud en beheer klein materieel (Werkplein)	149.000	4.000	0	153.000	0	153.000
6.	6.4	Begeleide participatie	6 640 02 00	Werkbedrijf	-3.136.000	-675.800	-2.317.700	443.000	1.937.100	-1.494.100
					10.817.700	-3.830.800	-2.317.700	11.361.700	2.057.100	9.304.600
6.	6.3	Inkomensregelingen	0 066 30 03	Armoede en minimeleide	3.022.000	105.600	0	3.204.400	76.800	3.127.600
6.	6.3	Inkomensregelingen	6 630 06 00	Schuldhelpverlening	0	1.167.800	0	1.167.800	0	1.167.800
6.	6.3	Inkomensregelingen	6 630 04 00	Kwijtscheldingsbeleid	994.800	-59.100	0	935.700	0	935.700
					4.016.800	1.214.300	0	5.307.900	76.800	5.231.100
6.	6.5	Arbeidsparticipatie	0 066 50 01	Participatie - Reintegratie	2.403.500	-1.041.300	0	1.362.200	0	1.362.200
					2.403.500	-1.041.300	0	1.362.200	0	1.362.200
6.	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6 671 03 00	Schuldhelpverlening oud	1.152.900	-1.152.900	0	0	0	0
					1.152.900	-1.152.900	0	0	0	0
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 03	WMO diversen	989.400	-949.600	-21.300	61.100	0	61.100
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 04 00	Algemene kosten HV	18.800	17.500	0	36.300	0	36.300
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 02 02	Huisvesting Luinaborg Oekraïne	0	30.000	0	30.000	0	30.000
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 06 00	Anti-discriminatievoorzieningen	37.700	2.643.500	21.300	2.681.200	21.300	2.659.900
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 07 00	Jeugd- en jongerenwerk	98.100	2.600	0	100.700	0	100.700
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6610941x	Jeugd- en jongerenwerk, bouwkunde	6.700	800	0	5.900	0	5.900
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 12	Buurt-, wijk- en dorpscentra's	143.100	-143.100	0	0	0	0
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 84	Buurt-, wijk- en dorpscentra's, bouwkunde	10.800	-9.400	0	1.400	0	1.400
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 09	Samenlevingsopbouw en maatschappelijk werk	2.051.400	-346.100	0	1.705.300	0	1.705.300
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 10 00	Toezicht Kinderopvang	60.700	1.700	0	65.400	3.000	62.400
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 11 00	Wijkfunctie brede school Noord	109.400	2.200	0	111.600	0	111.600
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 05	Gebiedsregie	352.700	95.100	0	447.800	0	447.800
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 08 00	Bewonersinitiatieven	0	0	0	0	0	0
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 13 00	Gebiedskompas	30.000	800	0	30.800	0	30.800
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 14 00	Gebiedsfonds wijkpark	8.000	200	0	8.200	0	8.200
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0 066 10 01	Uitvoering Wet Inburgering & Integratie	381.000	-179.200	0	512.800	311.000	201.800
6.	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6 610 99 99	Aftek. Projecten Samenkracht burgerparticipatie(K)	0	2.003.000	2.003.000	2.003.000	2.003.000	0
					4.297.800	1.165.400	0	5.798.500	335.300	5.463.200
6.	6.2	Wijkteams	6 620 05 00	Innovatiebudget Sociaal Domein	37.000	1.000	0	38.000	0	38.000
6.	6.2	Wijkteams	0 066 20 03	Algemeen beleid Jeugd en Gezin	2.328.700	-1.797.100	31.600	531.600	31.600	500.000
6.	6.2	Wijkteams	6 620 04 00	Projecten Uitvoeringsagenda Soc. Domein	220.500	31.500	0	252.000	0	252.000
6.	6.2	Wijkteams	0 066 20 02	Algemene kosten HV	374.600	-286.500	0	88.100	0	88.100
6.	6.2	Wijkteams	6 620 03 01	Algemeen beleid Jeugd en Gezin	336.400	335.200	0	671.600	0	671.600
6.	6.2	Wijkteams	0 066 20 01	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	1.273.500	1.926.900	0	3.200.400	0	3.200.400
6.	6.2	Wijkteams	6 620 99 99	Aftek. Projecten Wijkteams(K)	0	2.102.000	2.102.000	2.102.000	2.102.000	0
					4.570.700	211.000	31.600	4.781.700	31.600	4.750.100
6.	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	0 066 60 01	Maatwerkvoorzieningen Natura materieel Wmo	1.535.400	106.900	0	1.642.300	0	1.642.300
6.	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	6 660 02 00	Gehandicaptenparkeerkaarten	-5.800	200	0	8.400	14.000	5.600
6.	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	6 660 03 00	Vervoersvoorzieningen	106.900	1.324.700	0	1.324.700	0	1.324.700
6.	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	6 660 09 00	Contractbeheer	0	-78.700	-52.700	80.900	0	80.900
					1.636.500	1.353.100	-52.700	3.056.300	14.000	3.042.300
6.	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0 066 71 01	Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo	9.065.600	-9.065.600	0	0	0	0
6.	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0 066 71 05	PGB - persoonsgebonden budget	1.117.600	-1.117.600	0	0	0	0
6.	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6 671 99 99	Aftek. Projecten Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6 671 02 00	Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo	-368.000	0	-368.000	0	0	0
6.	6.71a	Huishoudelijk hulp (WMO)	6 671 10 00	Huishoudelijke hulp (WMO)	0	5.165.000	368.000	5.165.000	368.000	4.797.000
6.	6.71a	Huishoudelijk hulp (WMO)	6 671 11 00	Huishoudelijke hulp (PGB)	0	49.300	0	49.300	0	49.300
6.	6.71b	Begeleiding (WMO)	6 671 20 00	Begeleiding (WMO)	0	3.975.300	0	3.975.300	0	3.975.300
6.	6.71b	Begeleiding (WMO)	6 671 21 00	Begeleiding (PGB)	0	947.900	0	947.900	0	947.900
6.	6.71c	Dagbesteding (WMO)	6 671 30 00	Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.	6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMC)	6 671 40 00	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	166.100	0	166.100	0	166.100
					9.815.200	120.400	0	10.303.600	368.000	9.935.600
6.	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6 672 01 00	PGB Jeugd	305.600	-305.600	0	0	0	0
6.	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6 672 04 00	ZIN Jeugdzorg	18.274.000	-18.274.000	0	0	0	0
6.	6.72a	Jeugdhulp begeleiding	6 672 10 00	Jeugdhulp begeleiding	0	4.737.600	0	4.737.600	0	4.737.600
6.	6.72b	Jeugdhulp behandeling	6 672 20 00	Jeugdhulp behandeling	0	371.800	0	371.800	0	371.800
6.	6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	6 672 30 00	Jeugdhulp dagbesteding	0	2.488.000	0	2.488.000	0	2.488.000
6.	6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	6 672 40 00	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	744.700	0	744.700	0	744.700
					18.579.600	-10.237.500	0	8.342.100	0	8.342.100
6.	6.73a	Pleegzorg	6 673 10 00	Pleegzorg	0	1.059.200	0	1.059.200	0	1.059.200
6.	6.73b	Gezinsgericht	6 673 20 00	Gezinsgericht	0	1.196.200	0	1.196.200	0	1.196.200
6.	6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	6 673 30 00	Jeugdhulp met verblijf overig	0	3.120.600	0	3.120.600	0	3.120.600
					0	5.376.000	0	5.376.000	0	5.376.000
6.	6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	6 674 10 00	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	3.929.200	0	3.929.200	0	3.929.200
6.	6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	6 674 20 00	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	953.000	0	953.000	0	953.000
6.	6.74c	Gesloten plaatsing	6 742 30 00	Gesloten plaatsing	0	344.600	0	344.600	0	344.600
					0	5.226.800	0	5.226.800	0	5.226.800
6.	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	6 681 02 00	Beschermde wonen en maatsch. opvang	79.300	-79.300	0	0	0	0
6.	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	6 681 03 00	Uitvoeringskosten Beschermde Wonen	0	-3.681.000	-3.681.000	0	0	0
6.	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0 066 81 01	Opvang en beschermde wonen Wmo	318.600	-318.600	0	0	0	0
6.	6.81a	Beschermde wonen (WMO)	6 681 10 00	Beschermde wonen (WMO)	0	1.788.500	1.420.000	1.788.500	1.420.000	368.500
6.	6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (V)	6 681 20 00	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	320.000	0	320.000	0	320.000
					397.900	-1.970.400	-2.261.000	2.108.500	1.420.000	688.500
6.	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	6 682 04 00	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	2.397.000	-2.397.000	0	0	0	0
6.	6.82a	Jeugdbescherming	6 682 10 00	Jeugdbescherming	0	924.900	0	924.900	0	924.900
6.	6.82b	Jeugdreclassering	6 682 20 00	Jeugdreclassering	0	233.800	0	233.800	0	233.800
					2.397.000	-1.238.300	0	1.158.700	0	1.158.700
Totaal programma 6. Sociaal domein					61.365.300	2.012.800	-1.178.100	96.485.200	31.929.000	64.556.200

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022	Mutatie lasten	Mutatie baten	lasten 2023	baten 2023	Saldo 2023
Volksgezondheid en milieu										
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 03 00	Openbare geestelijke gezondheidszorg	63.100	14.900	5.000	260.000	187.000	73.000
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 01 01	Algemene openbare gezondheidszorg	432.400	20.800	0	453.200	0	453.200
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 04 00	Project 'Gezond in de Stad'	149.000	-30.000	0	119.000	0	119.000
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 02 00	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	0	28.300	0	28.300	0	28.300
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 99 99	Aftek. Projecten Volksgezondheid	0	475.000	475.000	475.000	475.000	0
7.	7.1	Volksgezondheid	6 710 05 00	Jeugdgezondheidszorg GGD	1.350.800	-121.100	0	1.229.700	0	1.229.700
					1.995.300	367.900	480.000	2.565.200	662.000	1.903.200
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 01 xx	Algemeen beleid milieu	403.400	808.000	0	1.211.500	100	1.211.400
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 04 10	Sanering voormalige stortplaats Oosterfijn	0	0	0	0	0	0
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 04 20	Sanering COA terrein	0	0	0	0	0	0
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 07 00	Klimaatadaptatie	0	100.000	0	100.000	0	100.000
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 11 00	Liquidatie WO-DEAL	0	0	0	0	0	0
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 09 00	Bodembeheer beleid	0	0	0	0	0	0
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 10 00	Ondersteuning projecten en aardbevingsdossier	0	0	0	0	0	0
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 04 00	Bodembeheer	93.900	-99.100	-10.800	5.600	0	5.600
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 99 99	Aftek. Projecten Milieubeheer(K)	0	4.294.600	4.296.500	4.294.600	4.206.500	88.100
					497.300	808.900	-10.800	1.317.100	100	1.317.000
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 02 00	Omgevingsdienst Groningen	1.409.000	146.500	0	1.555.500	0	1.555.500
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 03 00	Handhaving milieu	7.300	40.200	0	47.500	100	47.500
					1.416.300	186.700	0	1.603.100	100	1.603.000
7.	7.2	Riolering	6 720 01 00	Riolering en waterbeheer	3.916.900	212.300	0	4.137.200	8.000	4.129.200
7.	7.2	Riolering	6 720 03 00	Onderhoud riool (GW)	20.000	500	0	20.500	0	20.500
7.	7.2	Riolering	6 720 02 00	Kolkenzuiger	49.800	-37.800	0	12.000	0	12.000
7.	7.2	Riolering	6 720 05 00	Brede rioolheffing	-5.419.500	125.800	63.000	125.800	5.482.500	-5.356.700
					-1.432.800	300.800	63.000	4.295.500	5.490.500	-1.195.000
7.	7.3	Afval	0 067 30 01	Huisvuildienst	3.656.900	566.000	71.800	4.299.600	148.500	4.151.100
7.	7.3	Afval	6 730 84 xx	Afvaloverslag Bouwkunde	16.400	-5.900	0	10.500	0	10.500
7.	7.3	Afval	0 067 30 02	Overige afvalstromen	149.500	-164.800	-448.500	595.000	161.800	433.200
7.	7.3	Afval	0 067 30 03	Bedrijfsafval	-79.400	0	0	223.900	303.300	-79.400
7.	7.3	Afval	6 730 08 00	Waterzuivering Kloosterlaan	0	4.900	4.900	16.000	16.000	0
7.	7.3	Afval	0 067 30 09	Afvaloverslagstation Kloosterlaan	366.400	-96.300	-33.400	303.500	0	303.500
7.	7.3	Afval	6 730 05 00	Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-5.386.300	221.300	1.361.600	221.300	6.747.900	-6.526.600
					-1.276.500	525.200	956.400	5.669.800	7.377.500	-1.707.700
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 05 00	Ongediertebestrijding en kadaverenverwerking	14.000	-12.000	0	2.000	0	2.000
7.	7.4	Milieubeheer	6 740 06 00	Bestrijding verontreiniging oppervlaktewater	6.000	200	0	6.200	0	6.200
					20.000	-11.800	0	8.200	0	8.200
7.	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0 067 50 01	Begraafplaatsen	875.700	-230.000	0	649.800	4.100	645.700
7.	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0 067 50 02	Lijkbezorging IB	124.700	-100	0	124.600	0	124.600
7.	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0 067 50 84	Begraafplaatsen bouwkunde	0	0	0	0	0	0
7.	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	6 750 03 00	Begraven op kosten gemeente	0	15.000	0	15.000	0	15.000
7.	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	6 750 05 00	Baten begraafplaatsrechten	-286.300	0	0	0	286.300	-286.300
					714.100	-215.100	0	789.400	290.400	499.000
Totaal programma 7. Volksgezondheid en milieu					1.933.700	6.277.200	5.695.100	20.542.900	18.027.100	2.515.800
Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022					
Volkshuisvesting										
8.	8.1	Ruimtelijke ordening	6 810 01 xx	Ruimtelijke plannen	640.500	682.100	-25.000	1.347.600	0	1.347.600
8.	8.1	Ruimtelijke ordening	681 004 00 xx	Gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0	0
8.	8.1	Ruimtelijke ordening	6 810 99 99	Aftek. Projecten Ruimtelijke Ordening	0	150.000	150.000	150.000	150.000	0
8.	8.1	Ruimtelijke ordening	6 810 03 00	Implementatie omgevingswet	0	0	0	0	0	0
					640.500	832.100	125.000	1.497.600	150.000	1.347.600
8.	8.3	Wonen en bouwen	68300200	Volkshuisvesting	241.300	-180.600	0	62.500	1.800	60.700
					241.300	-180.600	0	62.500	1.800	60.700
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 07 00	Vergunningverlening bouwzaken	1.189.600	1.263.600	0	2.453.200	0	2.453.200
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 08 00	Handhaving bouwzaken en ruimtelijke ordening	328.300	-328.300	0	0	0	0
					1.517.900	935.300	0	2.453.200	0	2.453.200
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 12 00	Bouwwerunningen VTH DRIESLAG	-1.182.000	0	0	0	1.182.000	-1.182.000
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 13 00	Bouwwerunningen	-1.450.000	0	25.000	0	1.475.000	-1.475.000
					-2.632.000	0	25.000	0	2.657.000	-2.657.000
8.	8.2	Wonen en bouwen	6 820 10 00	Blijverslening	10.000	300	0	10.300	0	10.300
8.	8.2	Grondexploitatie	6 820 05 xx	Tijdelijke kosten grondexploitatie	0	-4.886.600	-4.901.600	15.000	0	15.000
8.	8.2	Grondexploitatie	6 820 01 xx	Grondexploitatie in voorbereiding	0	0	0	0	0	0
8.	8.2	Grondexploitatie	6 820 99 99	Aftek. Projecten Grondexpl. (niet-bedrijventerr)	0	0	0	0	0	0
8.	8.2	Grondexploitatie	6 820 06 xx	Grondexploitatie	0	9.239.100	9.239.100	9.239.100	9.239.100	0
					10.000	4.352.800	4.337.500	9.264.400	9.239.100	25.300
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 03 00	Stads- en dorpsvernieuwing	1.354.500	-777.500	0	577.000	0	577.000
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 01 00	Verhuur en verpachting van gronden	-15.900	-92.000	0	23.900	131.800	-107.900
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 06 00	Uitvoeringskosten VTH Drieslag	794.500	21.100	0	815.600	0	815.600
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 06 00	Groot Bronswijk	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 18 00	Project Deltzij centrum Zuid-Oost	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 09 xx	Vastgoed	765.000	-270.200	-52.200	954.600	407.600	547.000
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 84 00	Vastgoed, bouwkunde	198.100	-49.000	0	149.100	0	149.100
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 11 00	Vastgoed algemeen uitvoering	71.100	49.900	0	121.000	0	121.000
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 50 00	Vennenfut	1.951.700	-2.101.700	-150.000	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 99 99	I.L.P.	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 832 99 99	Uitvoeringskosten Batch 1588 (eigenkosten)	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 833 99 99	Project Deltzij centrum Zuid-Oost (NPC)	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 99 99	Uitvoeringskosten Batch 1588 (SNN)	0	-9.348.600	-9.348.600	114.294.400	114.294.400	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 10 00	Onderhoud en beheer gebouwen	0	0	0	0	0	0
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 19 00	Woningbouwbeleid, -Planning En -Programma	7.100	5.000	0	12.100	0	12.100
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 21 00	Raadhuis	18.600	-4.000	0	14.600	0	14.600
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 04 00	Integraal Investeringsprogramma	196.100	-190.100	0	6.000	0	6.000
8.	8.3	Wonen en bouwen	6 830 99 99	Aftek. Projecten Wonen en bouwen(K)	0	14.745.600	14.949.200	14.745.600	14.949.200	-203.600
					5.340.800	-12.757.100	-9.550.600	116.968.300	114.833.800	2.134.500
8.	8.1	Ruimtelijke ordening	6 810 02 00	GEO / BAG-Stelselbeheer	834.800	67.900	0	902.700	0	902.700
					834.800	67.900	0	902.700	0	902.700
Totaal programma 8. Volkshuisvesting					5.953.300	7.996.000	9.885.900	145.894.300	141.830.900	4.063.400

Gemeente Eemsdelta – Begroting 2023

Progr	Taakveld	Taakveld omschrijving	Kpl.nr.	Kpl-omschrijving	Saldo 2022	Mutatie lasten	Mutatie baten	lasten 2023	baten 2023	Saldo 2023
Algemene dekkingsmi Programma 9										
9.	0.5	Treasury	6 050 01 00	Deelnemingen	-826.700	-8.900	-131.700	79.700	783.600	-703.900
					-826.700	-8.900	-131.700	79.700	783.600	-703.900
9.	0.5	Treasury	6 050 02 00	Geldleningen	-3.764.100	758.100	78.600	93.700	3.178.300	-3.084.600
					-3.764.100	758.100	78.600	93.700	3.178.300	-3.084.600
9.	0.7	Algemene uitkering en overige uitkering	6 070 01 00	Algemene uitkering	-107.475.000	0	9.144.800	0	116.619.800	-116.619.800
					-107.475.000	0	9.144.800	0	116.619.800	-116.619.800
9.	0.8	Overige baten en lasten	6 080 01 00	Algemene baten en lasten	2.800	30.650	-5.000	88.450	50.000	38.450
9.	0.8	Overige baten en lasten	6 080 04 00	Begrotingssaldo	0	0	0	0	0	0
					2.800	30.650	-5.000	88.450	50.000	38.450
9.	0.8	Overige baten en lasten	6 080 03 00	Bovenformatief personeel	92.000	153.300	125.000	245.300	125.000	120.300
9.	0.8	Overige baten en lasten	6 080 02 00	Onvoorzien	822.000	-707.000	0	115.000	0	115.000
					914.000	-553.700	125.000	360.300	125.000	235.300
9.	0.61	OZB woningen	6 061 02 00	Heffing en invordering onroerende-zaakbelasting woningen	1.094.900	7.700	0	1.102.600	0	1.102.600
9.	0.61	OZB woningen	6 061 01 00	Onroerendezaakbelasting woningen	-7.132.000	0	254.000	0	7.386.000	-7.386.000
					-6.037.100	7.700	254.000	1.102.600	7.386.000	-6.284.400
9.	0.62	OZB niet-woningen	6 062 01 00	Onroerendezaakbelasting niet woningen	-9.798.000	-111.000	1.744.000	350.000	12.003.000	-11.653.000
9.	0.62	OZB niet-woningen	6 062 02 00	Heffing en invordering Onroerendezaakbelasting niet-woningen	161.100	-4.500	0	156.600	0	156.600
					-9.636.900	-115.500	1.744.000	506.600	12.003.000	-11.496.400
9.	0.64	Belastingen overig	6 064 05 00	Heffingen en invordering overige belastingen	-142.800	99.300	-75.000	131.500	100.000	31.500
9.	0.64	Belastingen overig	6 064 03 00	Precario-belastingen	0	0	0	0	0	0
9.	0.64	Belastingen overig	6 064 02 00	Reclamebelasting	-125.800	300	0	14.500	140.000	-125.500
					-268.600	99.600	-75.000	146.000	240.000	-94.000
11.	0.9	Vpb	6 090 01 00	Vennootschapsbelasting	10.000	300	0	10.300	0	10.300
					10.000	300	0	10.300	0	10.300
9.	0.10	Mutaties reserves	6 098 01 00	Mutaties reserves	-2.338.900	1.662.800	-1.056.300	2.752.200	2.372.000	380.200
					-2.338.900	1.662.800	-1.056.300	2.752.200	2.372.000	380.200
Totaal programma 9. Algemene dekkingsmiddelen					-129.420.500	1.881.050	10.078.400	5.139.850	142.757.700	-137.617.850
10.	0.4	Overhead	6 040 01 00	Overhead facilitaire ondersteuning organisatie	9.142.100	409.100	0	9.551.200	0	9.551.200
10.	0.4	Overhead	6 040 02 00	Juridisch en inkoop	175.100	185.100	0	360.200	0	360.200
10.	0.4	Overhead	6 040 03 00	Organisatie Algemeen	572.200	-13.500	0	582.700	24.000	558.700
10.	0.4	Overhead	6 040 04 00	Automatisering & systeembeheer	3.336.600	741.300	0	4.084.700	6.800	4.077.900
10.	0.4	Overhead	0 060 40 05	Knelpunten directie inhuur	229.000	6.100	0	235.100	0	235.100
10.	0.4	Overhead	6 040 06 00	Financiële administratie	46.500	5.500	0	52.000	0	52.000
10.	0.4	Overhead	6 040 07 00	Personeel tbv derden	0	-111.300	-111.300	49.700	49.700	0
10.	0.4	Overhead	0 060 40 08	Kantoren	954.500	67.900	-9.750	1.048.900	16.750	1.032.150
10.	0.4	Overhead	604084xx	Kantoren bouwkundig	414.600	94.800	0	509.400	0	509.400
10.	0.4	Overhead	6 040 09 00	Kantoor werkbij	0	0	0	0	0	0
10.	0.4	Overhead	6 040 10 00	Huishoudelijke dienstverlening	154.500	-53.800	0	100.700	0	100.700
10.	0.4	Overhead	6 040 11 00	Kantoorbenodigdheden en materiaal	39.400	1.200	0	40.600	0	40.600
10.	0.4	Overhead	6 040 12 00	Postbehandeling	97.500	3.100	0	103.100	2.500	100.600
10.	0.4	Overhead	6 040 13 00	Druk- en kopieerwerk	58.100	-28.400	0	32.700	3.000	29.700
10.	0.4	Overhead	6 040 14 00	Archiefbeheer	17.800	-2.300	0	15.500	0	15.500
10.	0.4	Overhead	6 040 15 00	Personeelsbeleid	481.200	-40.600	0	443.600	3.000	440.600
10.	0.4	Overhead	6 040 16 00	Arboverplichtingen	228.200	6.000	0	234.200	0	234.200
10.	0.4	Overhead	6 040 17 00	Personeels- en salarisadministratie	831.600	-10.700	0	820.900	0	820.900
10.	0.4	Overhead	6 040 18 00	Verzekeringen en aansprakelijkheid	132.500	-5.500	0	127.000	0	127.000
10.	0.4	Overhead	6 040 19 00	Leiding en Staf	2.084.800	934.600	0	3.019.400	0	3.019.400
10.	0.4	Overhead	6 040 20 00	Bedrijfsbuitverlening	28.800	800	0	29.600	0	29.600
10.	0.4	Overhead	6 040 21 00	Ondernemingsraad	32.500	-6.800	0	25.700	0	25.700
10.	0.4	Overhead	0 060 40 22	Onderhoud en beheer gemeentewerken	0	0	0	0	0	0
10.	0.4	Overhead	604084xx	Werkplaatsen	0	0	0	9.500	9.500	0
10.	0.4	Overhead	6 040 24 00	Onderhoud en beheer klein materieel (incl. bestelauto's)	0	0	0	0	0	0
10.	0.4	Overhead	6 040 25 00	Kleding en gereedschappen	0	0	0	0	0	0
10.	0.4	Overhead	6 040 28 00	Informatieveligheid	50.000	-27.900	0	22.100	0	22.100
10.	0.4	Overhead	604054xx	Inhuur afdelingen	-189.200	760.800	0	571.600	0	571.600
10.	0.4	Overhead	6 040 29 00	valiteratuur Eemsdelta	100.400	-48.300	0	35.100	0	35.100
10.	0.4	Overhead	6 040 99 99	Aftek. Projecten overhead(K)	0	60.500	60.500	60.500	60.500	0
10.	0.4	Overhead	6 040 30 00	Personeelswerving	0	37.400	0	37.400	0	37.400
10.	0.4	Overhead	6 040 30 00	Privacy en gegevensbescherming	0	20.000	0	20.000	0	20.000
					19.018.700	2.968.100	-60.550	22.223.100	175.750	22.047.350
Totaal programma 10 Overheadkosten					19.018.700	2.968.100	-60.550	22.223.100	175.750	22.047.350